

Young, Davis A. *Christianity and the Age of the Earth*. Grand Rapids: Zondervan, 1982. (argues against young earth view)
 _____. *Creation and the Flood: An Alternative to Flood Geology and Theistic Evolution*. Grand Rapids: Baker, 1977. (argues against young earth view)
 Youngblood, Ronald. *How It All Began*. Ventura, Calif.: Regal, 1980.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንግብ

ክህምያ 9:6:- «አንተ ብቻ እግዚአብሔር ነህ። ሰማያትን፣ ከሰማያት በላይ ያለትን ሰማያትና የከዋክብታቸውን ሰራዊት ሁሉ፣ ምድርንና በላይዋ ያለውን ሁሉ፣ ባሕርያትንና በውስጣቸው ያሉትንም ሁሉ ፈጥረሃል። ለሁሉም ሕይወትን ትሰጣለህ፤ የሰማይ ሰራዊትም ይሰግዱልሃል።»

መዝሙር

«ሃሊ. ሉ.ያ፣ ያህዌ ይመስገን!»

ይህ ዝማራ መዝሙር 148 ላይ የተጻፈውን ሁሉ ያካተተ ቅንብር ነው። «የሚታዩና የማይታዩ» ነገሮችን ሁሉ ጨምሮ መላው ፍጥረት ፈጣሪያችን እግዚአብሔርን እንዲያመልኩ ጥራ ያተርጋል።

ሃሊ. ሉ.ያ፣ ያህዌን አመስግን፤ ከሰማያት ቅዱስ ስሙን አመስግን፤ በከፍታ ያህዌን አመስግን፤ መላእክቱ ሁሉ ምስጋናውን አውጁ።

አዝማች:-
 ለያህዌ ምስጋና ይስጡ፤ የእርሱ ስም ብቻ ታላቅ ነውና፤ ከብሩ ከፍ ብልክል፤ ታላቅነቱም ከሰማይና ከምድር በላይ ንግድአል።

ለያህዌ ምስጋና ይስጡ፤ በእርሱ ትእዛዝ ተፈጥረዋልና፤ ለክላላም እጽንዖታቸዋል፤ ሥርዓቱም ከትውልድ አስከ ትውልድ ይኖራል። ከምድር ያህዌን አመስግን፤ ባሕርያት ሁሉ፤ አራዊት ሁሉ፤ እሳትና በረዶ፤ በመዳይና ጭጋ ማዕበልና ወጀብ ሁሉ ድምፁን ይስሙ።

ለምለም ዛፎችና ዝግባዎች፤ ኮረብቶችና ከፍ ያላችው ተራሮች፤ በምድር የሚሳቡ ፍጥረታትና አራዊት፤ የቤት እንስሳትና የሰማይ አእዋሩት፤ ነገሥታትና ተራ ሰዎች ሁሉ፤ ታላላቅ ልዑላት፤ የምድር ፈራጆች ሁሉ፤ ወጣት ሽማግሌ፤ ወንዶች ሴቶች፤ ታላላቅ ታናናሾች ሁሉ ስሙን አመስግን።

ጸሐፊው:- ዊሊያም ጄ. ኪርክፓትሪክ፤ 1838-1921

ምዕራፍ 16

መግባት እግዚአብሔር

እግዚአብሔር ነገሮችን ሁሉ የሚፈጣጠር ከሆነ፤ ድርጊቶቻችን ወይም እንቅስቃሴዎቻችን እንዴት እኛ እንዳደረግናቸው ሊታሰቡ ይችላሉ?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

እግዚአብሔር ሁሉ የሚቻለው ብርቱ ፈጣሪ መሆኑን ከተረዳን (ምዕራፍ 15 ይመልከቱ)፤ በፍጥረት ዓለም ውስጥ ያለውን ማንኛውንም ነገር የሚገዛና ተጣይነት እንዲኖረው ያደረገ እርሱ ነው ወደሚል ድምጻዊ ብንመጣ አግባብነት ይኖረዋል። ምንም እንኳን መግባት የሚለውን ቃል በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ማግኘት ባይቻልም፤ እግዚአብሔር ከፍጥረቱ ጋር ያለውን የሚያቋርጥ ግንኙነት ለማመልከት ሲባል አገልግሎት ላይ ውለክል። መግባትን በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱሳዊውን አስተምህሮ ከተቀበልን፤ እግዚአብሔር ከፍጥረቱ ጋር የሚኖረውን ግንኙነት አስመልክቶ ለከሠቱ የሚችሉ አራት ስሕተቶችን ማስወገድ ይቻላል። መጽሐፍ ቅዱሳዊው አስተምህሮ እግዚአብሔር ዓለሙን ከፈጠረ በኋላ ፈጽሞ ትቶታል የሚለውን አመለካከት (ጳዮዝምን) አይቀበልም፤ በሌላ በኩል ደግሞ ፍጥረት ሁሉ የእግዚአብሔር ኃላፊ ነው እንጂ፤ ከእርሱ የተለየ አይደለም የሚለውን የፓንቴሊዝም አስተሳሰብ አይቀበልም። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ መግባት የሚያስተምረው ግን እግዚአብሔር በፍጥረቱ ውስጥ የጠበቀ ተሳትፎ ዘላቂውም፤ ከፍጥረታቱ የተለየ መሆኑን ነው። ከዚህም በላይ፤ መጽሐፍ ቅዱስ የፍጥረታቱ ሥራ የሚመራው ሰብእና ባለው፤ ሆኖም፤ እጅግ ኃያል በሆነ ፈጣሪ እንጂ ተፈጥሮ የዕድል ወይም ስበእና የሌለው አጋጣሚ ውጤት መሆኑን አያስተምርም።

መግባት እግዚአብሔርን በሚከተለው መልኩ መግለጽ ይቻላል:- እግዚአብሔር ከፍጥረታቱ ጋር የሚያቋርጥ ተሳትፎ አለው፤ ስለዚህም (1) ፍጥረቱንና ፍጥረቱ የተወራበትን ንጥረ ነገር ቀጣይነት እንዲኖረው ደግሞ ይዞታል፤ (2) ከእያንዳንዱ የፍጥረታቱ እንቅስቃሴ ጋር ይተጣበራል፤ አሁን የሆነትን ለመሆን ያስቻላቸውን፤ ከሌሎች የተለየ ያደረጋቸውን ባሕርይ ሁሉ ይመራል፤ ደግሞም (3) ዓለማውን መፈጸም ወደሚችሉበት ደረጃ ይመራቸዋል።

ከላይ በተመለከቱት ሦስት ገለጻዎች መሠረት መግባት እግዚአብሔርን በሦስት ንዑሳን አርጋስተ ጉዳዮች ምድብ ማስቀመጥ ይቻላል። እነርሱም፡- (1) ነገሮች ቀጣይነት እንዲኖራቸው ማድረግ፤ (2) በነገሮች ውስጥ ያለው ስምምነትና (3) አግዛዝወይም አስተዳደር ናቸው።

እነዚህን ተራ በተራ ከተመለከትን በኋላ፤ ስለ እግዚአብሔር መግባት የተረበውን አስተምህሮ የሚቃወሙ ወይም ከዚህ የተለየ አመለካከት ያላቸው ሌሎች አስተሳሰቦችን ማየት እንሞክራለን። ይህ ጉዳይ ከጥንቱ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጀምሮ በክርስቲያኖች መካከል በተለይም የራሳቸው ምርጫ ወይም ፈቃድ ካላቸው ሞራላዊዎች ፍጡራን ጋር እግዚአብሔር ያለውን ግንኙነት አስመልክቶ ለከፍተኛ አለመግባባት ምክንያት መሆኑ ግልጽ ሊሆን ይገባል። በዚህ ምዕራፍ መጀመሪያ የምንመለከተው የመጽሐፉ አዘጋጅ አቋም የሆነውን ጭቅጭ

ሰአዊ» ወይም ደግሞ «ካልቪናዊ» የተባለውን ይሆናል፤ ከዚያ በኋላ ደግሞ ሌሎች «አርሚኒያውያን» በመባል የሚታወቁ ወገኖች የሚያገኝባቸውን የመከራከሪያ ነጥቦች እንመለከታለን።

ሀ. ነገሮች ቀጣይነት እንዲኖራቸው ማድረግ

እግዚአብሔር ፍጥረትንና ፍጥረት የተሠራበትን ባሕርያ ነገር ቀጣይነት እንዲኖረው ደግሞ ይዞታል።

ዕብራውያን 1:3 ክርስቶስ «በኃያል ቃሉ ሁሉን ደግሎ» እንደ ያዘ ይነግረናል። «ደግሎ» የሚለው ቃል (ፈር) ከሚለው ግሪክኛ የተተረጎመ ሲሆን፤ «ተሸከሞ ወይም ዐቅፎ» ማለትም ይሆናል። ብዙውን ጊዜ አዲስ ኪዳን ይህን ቃል ሊጠቀምበት የምናየው አንድን ነገር ተሸከሞ ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ መውሰድን ለማመልከት ነው፤ ለምሳሌ ያህል፤ የታመመውን ሰው በዐልጋ ተሸከመው ወደ ኢየሱስ ማምጣታቸውን (ሱቃ 5:18)፤ ወደ ግብፃው አስተናጋጅ የወይን ጠጅ ማምጣታቸውን (ዮሐ 2:8)፤ ወይም ደግሞ «መጻሕፍቱንና በርናሱን ይዘህልኝ ና» (2ጢሞ 4:13) በማለት ጳውሎስ የተጠቀመበትን ቃል። ቃሉ እንዲሁ «ደግሎ» መቆምን ብቻ ሳይሆን፤ ደግሞ የሚያቆመው ወይም ተሸከሞ ከቦታ ቦታ የሚያንቀሳቅሰው የበላይ ተቈጣጣሪ መሆኑን፤ ይህም ቊጥጥር ዓላማ ያለው መሆኑን ጭምር ያመለክታል። በዕብራውያን 1:3 ላይ ጥቅም ላይ የዋለው ቃል የአሁን ጊዜን የሚያመለክት ግስ እንደ መሆኑ መጠን የቃሉ መልእክት «በቃሉ ገይል ፍጥረተ ዓለሙን ደግሎ የያዘና የተሸከመ» ኢየሱስ ነው ማለት ነው። በእግዚአብሔር መግባት ሥራ ክርስቶስ ንቁ ተሳትፎ አለው።

በተመሳሳይ ሁኔታም፤ ክርስቶስን አስመልክቶ ጳውሎስ በዳላስይስ 1:17፤ «ሁሉም ነገር በአንድ ላይ ተያይዞ የጸናው በእርሱ ነው» ይላል። «ሁሉም ነገር» የሚለው ሐረግ በዚህ ዓለም ላይ ያለ ማንኛውንም ፍጡር ይመለከታል (ቊጥር 16 ይመልከቱ)፤ ይህ ጥቅስ ነገሮች ሁሉ መኖር የቻሉት በክርስቶስ እንደ ሆኑና በህልውና መቀጠል እንዲችሉም ያደረጋቸው እርሱ መሆኑን ያመለክታል።

ምንም እንኳን በዚህ ምዕራፍ ላይ እያነግሁ ያለሁትን ጉዳይ ምድብ ለማስያዝ እንዲያመቻቸው ፈላስፎች ውስጥዊነት ወይም ልዝብ ውስጥዊነት በሚለው አገላለጽ ቢጠቀሙም፤ በበኩሉ በየዕለቱ የምንጠቀምበት ቋንቋ በተለሉ ለስሕተት የሚያጋልጥ መሆኑን በማሰብ በዚህ ቃል መጠቀምን አልፈልግም። በዚህ ቃል ከተጠቀምን፡- (1) የሰዎች ምርጫ አውን አይደለም፤ በነገሮች አጠቃላይ ውጤት ላይ ምንም ለውጥ ማምጣት አይችልም ወደሚል መደምደሚያ ሊያደርስን ይችላል። (2) ነገሮች እንዲፈጸሙ ምክንያት የሆናቸው ቀድሞውኑ በተወሰነላቸው መሠረት እንጂ፤ ለብላጅ ያለው ጠበብ እምላክ ያቀዳቸው በመሆናቸው አይደለም፤ ከዚህም በላይ (3) የክርስትና እምነት ተቺዎች ክርስትናን ውስንነትን ከሚያራምዱ ሌሎች አስተሳሰብ ዘርፎች ጋር አንድ አድርገው እንደሚመለከቱትና በሁለቱ መካከል ያለው ልዩነት እንዲያሰበሰባቸው ሊያደርግ ይችላል።

በዚህ ምዕራፍ እየቀረብን ያለው ሐሳብ አንዳንዴ ጥምረታዊነት "compatibilism" በመባል ይታወቃል። እንዲሁም የተባለው መለኮታዊ ሉዓላዊነት ከስብአዊ ምርጫ ጋር በመጣመር እንደሚሠራና በዚህ ውስጥ ሰው በሚያበረክተው ፋይዳ በማመኑ ነው። ይህን አተረጓጎም በተመለከተ ይህን ያህል ተቃውሞ የለንም፤ ይሁን እንጂ፤ ከሚከተሉት ምክንያቶች የተነሣ በዚህ አገላለጽ አለመጠቀምን መርጫለሁ፤ (1) በሥነ መለኮታዊ ጥናታችን ውስጥ በጣም ረቀቅ ያሉ የአገላለጥ መንገዶችን መጠቀም ባለመፈለገና (2) የያዘሁት አቋም የእግዚአብሔርን መግባት በተመለከተ ተሐድሶታዊ አቋም ያላቸው ወገኖች የሚደግፉት አመለካከት ስለ ሆነና እኔም መታወቅ የምመርጠው በስፋት ታዋቂነት ያለው ካልቪንና ሌሎች የስልታዊ ሥነ መለኮት ምሁራን ባስተማሩት መሠረት በመሆኑ ነው፤ ይህም በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ላይ «ሪፎርምድ» በሚለው ርእስ ሥር ተዘርዝሯል።

ክርስቶስ ፍጥረቱን ደግሎ የመያዝና የማጽናት ሥራውን ቢያቋርጥ ኖሮ፤ በአንድነት ሦስትነት ካለው እግዚአብሔር በቀር ፍጥረተ ዓለሙ በህልውናው መዘለቅ እንደሚይቻል ሁለቱም ጥቅሶች ያመለክታሉ። ሐዋርያው ጳውሎስም ቢሆን የሚያረጋግጥልን ይህንኑ ነው፤ «የምንኖረውና የምንንቀሳቀሰው፤ ያለነውም በእርሱ ነውና» (ሐሥ 17:28)። በዕዘራም፤ «አንተ ብቻ እግዚአብሔር ነህ፤ ለማያትን፤ ከሰማያት በላይ ያሉትን ለማያትና የዘዋዋቂነታቸውን ሰራዊት ሁሉ፤ ምድርንና በላይዋ ያለውን ሁሉ፤ ባሕሮችንና በውስጣቸው ያሉትን ሁሉ ፈጥረሃል። ለሁሉም ሕይወትን ተሰጣለህ፤ የሰማይ ሰራዊትም ይሰግዳልሃል» ተብሎ ተረጋግጦአል (ህሀ 9:6)። ሐዋርያው ጴጥሮስም «አሁን ያሉት ለማያትና ምድር» እስከ «ፍርድ ቀን ድረስ ለእሳት ተጠብቀዋል» (2ኢጥ 3:7) ብሎአል።

እግዚአብሔር መግባት አንዱ ገጽታ ሕይወት ያለው ነገር ቀጣይነት እንዲኖረው ማድረግ ሲሆን፤ ይህም ሳይቋረጥ ለእኛ እስትንፋስ በመስጠቱ ይታወቃል። ይህን በተመለከተ ጠቢቡና አስተዋዩ ሌሊሉ ሲናገር፤ «እርሱ መንፈሱን መልሶ ቢወስድ፤ እስትንፋሱንም ወደ ራሱ ቢሰበስብ፤ ሥጋ ለባሽ ሁሉ በአንድነት በጠፋ፤ ሰውም ወደ ዐፈር በተመለሰ ነበር» ብሏል (ኢዮ 34:14-15፤ ከመዝ 104:29 ጋር ያነጻጽሩ)።

እርሱ በተፈጠረው ሁኔታ ፍጥረት ቀጣይነት ይኖረው ዘንድ፤ ባሕርያ ተፈጥሮውን እንደ ጠበቀ ይዘልቅ ዘንድ ያስችለዋል። ውሃ፤ የውሃ ባሕርያ ተፈጥሮ እንዲኖረውና በዚያው እንዲዘልቅ አድርጎ የፈጠረው እግዚአብሔር ነው። ሣርም እንዲሁ ሣር ያደረገውን ባሕርያ ተፈጥሮ እንደ ጠበቀ በዚያው እንዲዘልቅ ያደረገው እግዚአብሔር ነው። ይህ አረፍተ ነገር የተጻፈበትን ወረቀት፤ የወረቀት ባሕርይ እንዲኖረው ያደረገና በዚህ መልክ የፈጠረው እግዚአብሔር በመሆኑ፤ ወረቀቱ ባሕርዩን ወደ ሌላ ነገርነት አይለውጥም፤ ወረቀቱ ሕይወት ያለው ወይም ማደግ የሚችል ፍጡር ሊሆን አይችልም፤ ወረቀቱን ወረቀት የሚያሰኘው ባሕርይ እስካልተለወጠ ድረስ (ለምሳሌ፤ ተቃጥሎ ዐመድ ካልሆነ በቀር)፤ ምድርና ሌላው ፍጥረት ምንነቱን ጠብቆ እንደሚኖረው ሁሉ ወረቀቱም ወረቀቱነቱን ጠብቆ ይኖራል።

ነገሮች ቀጣይነት እንዲኖራቸው የሚያደርግ እግዚአብሔር ነው ስንል፤ በየጊዜው አዳዲስ ነገሮችን ይፈጥራል ማለት እንዳልሆነ ግልጽ ሊሆንልን ይገባል። አሁን ላለት ነገሮች ሁሉ በየጊዜው አዳዲስ አቶሞች ወይም አዳዲስ ሞላኪዮሎች ይፈጥርላቸዋል ማለት አይደለም። ከዚህ ይልቅ፤ አስቀድሞ የተፈጠረውን እግዚአብሔር ይጠብቀዋል፤ በሥልጣኑ ቃል ፍጥረትን ሁሉ ደግሎ ይይዘዋል፤ «ተሸከሞ ከቦታ ቦታ» ያንቀሳቅሳል ማለት ነው (ዕብ 1:3)። በተጨማሪም የተፈጠሩ ነገሮች ሁሉ አውን በመሆናቸው፤ ባሕርያቸውም አውን በመሆኑ የምናመስግን ወይም የምናደንቅ ልንሆን ይገባል። በእጄ ያለው ድንጋይ ጠጣር የሆነው መጀመሪያውን እንደዚያ ስለ ሆነ እንጂ፤ ጠጣር ነው ብዬ ስለ ገመትሁ አይደለም። ድንጋዩን እንሠጥ ራሴን ብመታው ያመኛል፤ እንደዚያ የሆነው የሚያምም በመሆኑ እንጂ፤ የምማል ብዬ ስለሰብሁ አይደለም። እግዚአብሔር ድንጋዩን አሁን ካለው ባሕርይ ጋር ከፈጠረው ጊዜ እንሥቶ ጠጣር ነበር፤ ይህን ባሕርዩን የሚያዛባ ነገር እስካልተፈጠረ ድረስ፤ እግዚአብሔር ለማይንና ምድርን እስከሚያሳልፍበት ቀን ድረስ ድንጋዩ፤ ድንጋይ እንደ ሆነ ይዘልቃል (2ኢጥ 3:7፤ 10:12)።

የእግዚአብሔር መግባት ለሳይንሳዊ ጉዳዮችም መሠረት ሊሆን ይችላል። እግዚአብሔር ዓለሙን የፈጠረውና ደግሞ የያዘው በታቀደለት መንገድና ደገብ ብቻ እንዲንቀሳቀስ ነው። አንድ ሳይንሳዊ ምርምር አንድ ዐይነት ውጤት ካስገኘ፤ ነገም ሆነ ከመቶ ዓመት በኋላ ዛሬ ያስገኘውን ውጤት እንደሚያስገኝ በርግጠኝነት መናገር ይቻላል። የእግዚአብሔር መግባት ለከፍተኛም መሠረት

ሊሆን ይችላል። ትናንት ሲያንቀሳቅስ እንደ ነበረው ሁሉ ዛሬም ቢሆን ነጻጅ መኪናዬን ማንቀሳቀስ እንደሚችል ርግጠኛ ነኝ፤ እንዲህ ሊሆን የቻለው «ሁሉም እንደዚያ ስለ ሆነ» ብቻ ሳይሆን፤ ነገሮች የተሠሩበትን ጥንተ ተፈጥሮ ይዘውና ጠብቀው እንዲዘልቁ እግዚአብሔር ስለ ደነገገ ነው። ክርስቲያንም ሆነ ክርስቲያን ሳይሆን ሰው ውጤቱ ያው ነው። የሁለታችንም መኪና መንቀሳቀስ የምትችለው በነጻጅ ነው። ይሁን እንጂ፤ የማያምን ሰው ለምን እንደዚያ እንደ ሆነ ሳያውቅና ሳይረዳ ይጠቀምበታል። የሚያምን ሰው ግን ያንን ያደረገ እግዚአብሔር መሆኑን በማወቅና በመረዳት፤ ስለ አስደናቂ የፍጥረት ሥራውም እርሱን በማመስገን ይጠቀምበታል።

ለ በነገሮች ውስጥ ያለው ስምምነት

በኢየንዳንዱ አንቀሳቃሴ ውስጥ እግዚአብሔር ከፍጡራን ጋር በገብረት ይሠራል፤ በውስጣቸው ያለው ባሕርያ ተፈጥሮ አሁን የሆኑትን መሆን እንዲያስችላቸው ይመራቸዋል።

በነገሮች ውስጥ ያለው ስምምነት በሚል ንዑስ ርእስ ሥር እየተመለከትን ያለው የእግዚአብሔር መግባት ሁለተኛ ገጽታ፤ ከመጀመሪያው ማለት እግዚአብሔር ነገሮችን ቀጣይነት እንዲኖራቸው ከማድረጉ ጋር የተያያዘ ነው። በሌላ አነጋገር፤ የመጀመሪያውን ሰፋ ባለ መልኩ ስናየው የሚኖረው ገጽታ ነው ማለት ይቻላል። እንዲያውም ጆን ካልቪንን የመሳሰሉ አንዳንድ የሥነ መለኮት ምሁራን ይህን ነጥብ በመጀመሪያው ምድብ ውስጥ አስቀምጠውታል፤ ይሁን እንጂ፤ ሁለቱንም ነጥባቸውን መመልከቱ ጠቃሚነቱ የጉላ ስለ ሆነ እንደዚያ ማድረግን መርጠናል።

በኤፌሶን 1:11 ጳውሎስ እግዚአብሔር ነገሮችን ሁሉ «በፈቃዱ ምክር መሠረት» እንደሚሠራ ያመለክታል። «እንደሚሠራ» «እነርሱም» የሚለው ቃል እግዚአብሔር ነገሮችን የሚሠራውና የሚያከናውነው በፈቃዱ መሠረት መሆኑን ያመለክታል። ከፍጥረቱ መካከል አንዱ እንኳ ያለ እርሱ ዕውቅና አይወድቅም። ይሁን እንጂ፤ ከቀዳሳት መጻሕፍት አንብቦን እስካልተረዳን ድረስ ይህን እውነት ብዙዎቻችን መረዳት አንችልም። የፍጥረት ህልውና ቀጣይነት እንዲኖረው በማድረግ እግዚአብሔር እንዳለው ተሳትፎ ሁሉ፤ በነገሮች ውስጥ ያለውን ስምምነትም በዙሪያችን ያለውን ዓለም በመመልከት ብቻ ማየት አይቻልም። በነገሮች ውስጥ ስላለው ስምምነት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃዎችን ለማቅረብ በምናደርገው መከራ የምንጀምረው አይወት ከሌላቸው ግዑዝ ነገሮች ይሆናል፤ ከዚያ በኋላ እንሰሳትን፤ በመጨረሻም በሰው ልጆች አይወት የሚፈጸሙ የተለያዩ ጉዳዮችን እንመለከታለን።

1. **አይወት-የለሽ ፍጡር።** በተፈጥሮ ውስጥ እንደ ተራ «ተፈጥሮታዊ» ከሥተት ብቻ የምንቁጥራቸው ብዙ ነገሮች አሉ። መጽሐፍ ቅዱስ ግን እነዚህን ሁሉ ያደረገ እግዚአብሔር መሆኑን ያመለክታል። ስለ «እሳትና በረዶ፤ በመዳደና ጭጋግ፤ ትእዛዙንም የሚፈጽም ዐውሎ ነፋስ» (መዝ 148:8) እናነብባለን። እንዲሁም፡-

በረዶውን በምድር ላይ ውደቅ፤ ውሽንፋናንም ዶፍህን አውርደው ይላል። እርሱ የፈጠራቸው ሰዎች ሁሉ ሥራውን ያውቁ ዘንድ፤ እያንዳንዱ ሰው እንዳይሠራ ይገታዋል። እንሰሳቱ ይጠሳሉ፤ በዋሻቸውም ይቁያሉ። ዐውሎ ነፋስ ከማደሪያው፤ ብርድም ከብርቱ ነፋስ ይወጣል። የእግዚአብሔር አስትንፋስ በረዶ ያስገኛል፤ ሰፋፊ ውሆች ግግር በረዶ ይሆናሉ። ደመናትን ይበትናል። ያዘዘውን ለመፈጸም እርሱ በሚሰጠው መመሪያ፤ በመላው የምድር ገጽ ላይ ይሽከረከራሉ። ሰዎችን ለመቅጣት ደመና ያመጣል፤ ወይም በዚህ

ምድርን አጠጥቶ ፍቅሩን ይገልጻል (ኢዮብ 37:6-13፤ ተመሳሳይ ከሆነው ከ38:22-30 ጋር ያነጻ)።

እንደ ገና ደግሞ ዘማሪው፤ «በሰማይና በምድር፤ በባሕርና በጥልቅ ሁሉ ውስጥ እግዚአብሔር ደስ ያሰኘውን ያደርጋል» (መዝ 135:6) ካለ በኋላ፤ በአየር ውስጥ እግዚአብሔር ፈቃዱን እንደሚፈጽም ሲያመለክት፤ «እርሱ ደመናትን ከምድር ዳርቻ ያስነሣል፤ መብረት ከዝናብ ጋር እንዲወርድ ያደርጋል፤ ነፋሳትንም ከማከማቻው ያወጣል» ይላል (መዝ 135:7፤ ከ104:4 ጋር ያነጻ)።

«የእንዲያድግ የሚያደርግ እግዚአብሔር ነው። «ከምድር ምግብን ታወጣ ዘንድ፤ ለእንሰሳት ሣርን፤ ለሰው ልጆች ሥራ ዕዎቹን ታብታላለህ» (መዝ 104:14)። በሰማይ ያሉ ከዋክብትን የሚመራ እግዚአብሔር ነው፤ እግዚአብሔር ኢዮብን እንዲህ በማለት ጠየቀው፤ «ማዛርት የተባለውን የከዋክብት ክምችት በወቅቱ ልታወጣ፤ ወይም ድብ የተባለውን ከከብና ልጆቹን ልትመራ ትችላለህን?» (ኢዮብ 38:32፤ «ድብ» ወይም ዑርላ የተባለው ብዙውን ጊዜ ትልቁ ድብ በመባል የሚታወቀው ሲሆን፤ ተፈጥሮ 31 ደግሞ ስለ ከዋክብት ክምችት በማመልከት ከዋክብቱን ፕሊያዲስና ኦርዮን ይላቸዋል)። ከዚህም በላይ ሳያቋርጥ ንታትን የሚያመጣ እግዚአብሔር ነው (ኢዮብ 38:12)፤ አያሱስም ይህንኑ ሐቅ ሲያጽና «ወላዩን ለከፋቸውና ለደንቅ ያወጣል፤ ዝናቡንም ለገጠኦተኞችና ለጽድቃን ይዘዝባል» ብሏል (ማቴ 5:45)።

2. **እንሰሳት።** የዱር አራዊትን የሚመግባቸው እግዚአብሔር እንደ ሆነ ቅዱሳት መጻሕፍት ያረጋግጣሉ። «ምግባቸውን በወቅቱ ትሰጣቸው ዘንድ እነዚህ ሁሉ አንተን ተስፋ ያደርጋሉ። በሰጠሃቸውም ጊዜ፤ አንድ ላይ ይከማቻሉ፤ እጅህንም ስትዘረጋ፤ በመልካም ነገር ይጠግባሉ። ፊትህን ስትሰውር በድንጋጤ ይሞላሉ፤ እስትንፋሳቸውንም ስትወስድባቸው ይሞታሉ፤ ወደ ዐፈራቸውም ይመለሳሉ» (መዝ 104:27-29፤ ከኢዮብ 38:39-41 ጋር ያነጻ)። ኢዮብም፤ «እስቲ የሰማይ ወፎችን ተመልከቱ...የሰማይ አባታችሁ ይመግባቸዋል» በማለት ሲናገር ይህንኑ ማረጋገጡ ነበር (ማቴ 6:26)። ከዚህም በላይ ኢዮብ «እነነርሱ አንዲቱ እንኳ ያለ አባታችሁ ፈቃድ ምድር ላይ አትወድቅም» ብሏል (ማቴ 10:29)።

3. **«አጋጣሚ» ወይም «ዕድል»** መሳይ ሁነቶች። ከሰው እይታ አንጻር ስንመለከተው፤ ዕጣ መጣል (ወይም በዘመናዊ መልኩ ሎተሪ ሚውጣት) በዚህ ዓለም ዕድል ወይም አጋጣሚ ለመኖሩ እንደ ምሳሌ ከምናቀርባቸው ነገሮች ዋናው ሊሆን ይችላል። ቅዱሳት መጻሕፍት ግን ከእንዲህ ዐይነቱ ሁኔታ በሚገኝ ውጤት እግዚአብሔር የበላይ መሆኑን ያረጋግጣሉ። «ዕጣ በጉሃ ውስጥ ይጣላል፤ ውሳኔው በውሉ ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው» (ምሳሌ 16:33)።

4. **በእግዚአብሔርና በፍጡራን መላው ተሳትፎ የሚከሠቱ ሁነቶች።** እስካሁን የተመለከተናቸውን ዝናብን፤ በረዶን፤ የሣር መብቀልን፤ ዐላይንና ከዋክብትን፤

² መጽሐፈ መዝብብ 9+11 «ሩጫ ለፈጣኛች፤ ወጊያም ለጎዳላን አይደለም፤ እንጂ ለጥበበኞች ወይም ባለ ጠገንነት ለብልሃት፤ ወይም ሞገስ ለዐዋቂዎች አይሆንም፤ ጊዜና ዕድል ግን ሁሉን ያገናኛቸዋል» ማለቱ እውነት ነው። ይሁን እንጂ፤ Michael Eaton በትክክል እንዳስቀመጠው፤ «አንድ አይሁዳዊ ዕድል ሲል ጨርሶ ያልተጠበቀ ማለቱ እንጂ፤ ድንገተኛ ሁኔታ ማለቱ አይደለም» (Ecclesiastes, TOTC [Leicester and Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1983] p.70)። በጣም በጥቂቱ የምናገኘውና እዚህ ላይ «ዕድል» ተብሎ የተተረጎመውን ቃል (ዕብ Pega) በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ድጋሚ የምናገኘው አንድ ጊዜ ብቻ ሲሆን፤ ይህም ከፋ ሁኔታን ከማመልከት ጋር የተያያዘ ነው (1ነገ 5+4 (18))።

እንሰሳት ምግባቸውን ማግኘታቸውንና ዕጣን ለመሳሰሉ ነገሮች ሙሉ በሙሉ «ተፈጥሮታዊ» ገለጻ መስጠት እንጥክር ይሆናል። ቦታነቱ ወይም ስለ ዕፅዋት ምርምር የሚያደርግ ሰው ሃር እንዲበቅል ስለሚያደርግ ነገሮች ማለት ስለ ፀሐይ ብርሃን፣ ስለ ውሃ፣ ስለ አየር፣ ክፍረት ውስጥ ስለሚያገኘው ምግብ፣ ወዘተ. . . ዝርዝር የቀርብናል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ሃርን የሚያሳድግ እግዚአብሔር መሆኑን ይናገራል። የአየር ትንሹ ባለሙያውም (ሜትሮሎጂስት) ለዝናብ መዝናብ ምክንያት የሆኑ ነገሮችን ማለት ርጥበትን፣ የአየር ለውጥን፣ የከባቢ አየር ተጽዕኖን፣ ወዘተ... የመሳሰሉ ነገሮችን በመዘርዘር የተሟላ ገለጻ ሊሰጠን ይችላል። ሌላው ቀርቶ በላቦራቶሪ ምርምር በመታገዝ በተወሰነ ደረጃ ዝናብ ማግኘብ እንኳ ይቻላል ይሆናል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ዝናብን የሚያዘንበት እግዚአብሔር መሆኑን ይናገራል። ስለሚጣለው ዕጣ የተለያዩ ጥናቶችን ያደረገ የፊዚክስ ባለሙያም ዕጣው ለምን እንደ ወጣ የተለያየ ገለጻ ማቅረብ ይችላል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ዕጣውን የሚወስነው እግዚአብሔር መሆኑን ይናገራል።

ምንም እንኳ አንዳንድ ነገሮችን አስመልክቶ ተፈጥሮታዊ ገለጻ ማቅረብ ቢቻልም፣ በዚያ ውስጥ የእግዚአብሔር ተሳትፎ እንደሌለ ማሰብ ትክክል አለመሆኑን ከዚህ መመልከት ይቻላል። ከዚህ ይልቅ፣ ዝናብ ቢዘንብ እግዚአብሔርን እናመስግን። ስለ ዕፅዋት እግዚአብሔርን እናመስግን። በእነዚህ ሁኔታዎች ሁሉ ክፍሉ በእግዚአብሔር፣ ክፍሉ ደግሞ በተለያዩ ተፈጥሮታዊ ክሥተቶች የተካናወኑ ናቸው ማለት አይቻልም። እንደዚህ ቢሆን ኖሮ አንዳንድ እኛ ምክንያት ያላገኘላቸው ነገሮች ብቻ ከእግዚአብሔር ጋር የተያያዙ ሊሆኑ እንደሚችሉ እናስብ ነበር። ይሁን እንጂ፣ ይህ ትክክለኛ አመለካከት አይደለም። ከዚህ ይልቅ፣ ምንባቦች የሚያረጋግጡት ሙሉ በሙሉ እንዲህ ያሉ ነገሮችን ያደረገ እግዚአብሔር መሆኑን ነው። የም ሆኖ ግን በሌላ መልኩ ሙሉ በሙሉ የተፈጥሮታዊ ነገሮች ድምር ውጤት ጭምር መሆናቸውንም እናውቃለን።

በነገሮች ውስጥ ስላለው ስምምነት የተረበው አስተምህሮ፣ እግዚአብሔር በእያንዳንዱ ፍጡር ባሉ ባሕርያት አማካይነት እንደሚሠራ፣ መንገዳቸውን እንደሚመራና፣ እነዚያ ነገሮች ራሳቸው አሁን ያለውን ውጤት እንዳስገኙ ያረጋግጣል። እንግዲህ በዚህ መልኩ ስንመለከተው በአንድ በኩል ሁኔታዎች ሙሉ በሙሉ የእግዚአብሔር፣ ሙሉ በሙሉ የተፈጥሮታዊ ክሥተቶች ውጤት ናቸው ቢባል አማካኝነት ይኖረዋል ማለት ነው። ይሁን እንጂ፣ መለኮታዊውና ተፈጥሮታዊ ምክንያቶች የሚሠሩት በተለያዩ መንገዶች መሆኑን መዘንጋት የለብንም። በነገሮች ውስጥ የሚሠራው መለኮታዊ ኃይል ረቂቅ ነው። በማይታይ መንገድ ሁኔታዎችን ይመራል። ለነገሮች ዕቅድ የሚያወጣና የሚመራ በመሆኑም «ዋናው ምክንያት» እንለዋለን። ተፈጥሮታዊ ነገሮች ግን ከባሕርያቸው ጋር በተጣጣሙ ሁኔታ በሚያደርጉት አንቅስቃሴ ውጤቶችን ያስገኛሉ። ሳይንቲስቶችና ሌሎች ባለ ሙያዎች የሚያጠኑት እንዲህ ያለውን ሂደት ነው። ስለሆነም እነዚህ ነገሮች እንዲከናወኑ ምክንያት የሆነ ባሕርያትን ምንም እንኳ ለእኛ ዋና ምክንያት መስለው ቢታዩንም፣ «ሁለተኛ ምክንያት» አንላቸዋለን።

5. የሕዝብ ጉዳዮች። ቅዱሳት መጻሕፍት የእግዚአብሔር መግባት በሰዎች ጉዳይ ሁሉ ላይ የበላይና ተቈጣጣሪ መሆኑን ያመለክታሉ። «ሕዝቦችን ታላቅ ያደርጋል፤ መልሶም ያጠፋቸዋል፤ ሕዝቦችን ያበሃል፤ ያፈላሳቸዋልም» የሚል እናነባለን (ኢዮብ 12:23)። «መንግሥት የእግዚአብሔር ናትና ሕዝቦችንም የሚገዛ እርሱ ነው» (መዝ 22:28)። በምድር ላይ የሚኖሩበትን ዘመንና ስፍራ ወስኖላቸዋል፤ ይህን አስመልክቶ ጳውሎስ፤ «የሰውን ዘር ሁሉ ከአንድ ወገን ፈጥሮ በምድር ሁሉ ላይ እንዲኖሩ አደረገ፤ የዘመናቸውን ልክና የመኖሪያ

ስፍራቸውንም ዳርቻ ወሰነላቸው» ይላል (ሐሥ 17:26፣ ከ14:16 ጋር ያንጻ)። ናቡከደነፆር ንስሐ ከገባ በኋላ፤ እግዚአብሔርን ማመስገንን ተምሮአል፤

ጊዜው ከተፈጸመ በኋላ፤ እኔ ናቡከደነፆር ዐይኖቼን ወደ ሰማይ አነሣሁ፤ አእምሮዬም ተመለሰለኝ፤ ልዑልንም ባረክሁት፤ ለዘላለምም የሚኖረውን ወደስሁት፤ ክብርንም ሰጠሁት። ግዛቱ የዘላለም ግዛት ነው፤ መንግሥቱም ከትውልድ እስከ ትውልድ ይኖራል። የምድር ሕዝቦች ሁሉ እንደ ኢምፕት ይቈጠራሉ፤ በሰማይ ኃይላት፤ በምድርም ሕዝቦች ላይ የወደደውን ያደርጋል፤ እኛን መከልከል የሚችል የለም፤ ምን ታደርጋለህ ብሎ የሚጠይቀውም የለም (ዳን 4:34-35)።

6. ማንኛውም የሕይወት ገጽታችንን በተመለከተ። በሕይወታችን የሚከሠቱ የተለያዩ ሁኔታችን በመቈጣጠር ረገድ እግዚአብሔር ምን ያህል፣ ሥልጣን እንዳለው ከቅዱሳት መጻሕፍት የምንመለከተው በጣም የሚገርም ነው። ለምሳሌ ያህል፤ የዕለት ምግባችንን እንዲሰጠን በእግዚአብሔር ተደጋፊዎች የመሆናችን አውነት «የዕለት እንጀራችንን ዛሬ ስጠን» በሚለው ጸሎት ይታያል (ማቴ 6:11)፤ ምንም እንኳ ምግባችንን ለማግኘት መሥራት እንዳለብንና ምግባችንን የምናገኘውም በተፈጥሮታዊ መንገድ መሆኑ ቢታወቅም፣ ዋናው ምንጭ እግዚአብሔር ነው። በተመሳሳይ ሁኔታም፤ ጳውሎስ ነገሮችን በእምነት ዐይን ካየ በኋላ፤ «አምላኬ እንደ ታላቅ ባለ ጠንቅ፣ መጠን የሚያስፈልጋችሁን ሁሉ» ይሰጣችኋል፤ ብሏል (ፊል 4:19)፤ ጳውሎስ እንደዚህ ያለው፤ እግዚአብሔር «በተለመዱ» መንገዶች (ሰዎችን በመሳሰሉ) እንደሚጠቀም ሳይረዳ ቀርቶ አይደለም።

ገና ከመወለዳችን አስቀድሞ እግዚአብሔር ሕይወታችንን ዐቅዶታል፤ ይህን አስመልክቶ ዳዊት፤ «ዐይኖችህ ገና ያልተበጀውን አካሉን አዩ፤ ለእኔ የተወሰነልኝም ዘመናት ገና አንዳቸው ወደ መኖር ሳይመጡ፤ በመጽሐፍ ተመዘገቡ» ብሏል (መዝ 139:16)። ኢዮብም፤ «የሰው ዕድሜ አስቀድሞ የተወሰነ ነው፤ የወራቱን ብዛት ወስኑ አስቀምጠሃል፤ ሊያልፈው የማይችሉውንም ገደብ አኖርህለት» ይላል (ኢዮ 14:5)። ይህንንም፤ «ከእናቱ ማእዘን ጀምሮ የለየኝ» ካለው ከጳውሎስ ሕይወት (ገላ 1:15)፤ እንዲሁም በማእዘኑ ሃልህራህ ዐወቅሁህ፤ ከመወለድህም በፊት የለሁህ፤ ለሕዝቦችም ነቢይ እንድትሆን ሾምህህ» (ኤር 1:5) በማለት እግዚአብሔር ከተናገረለት ከኤርምያስ ታሪክ መረዳት ይቻላል። ድርጊታችን ሁሉ በእግዚአብሔር የታወቀ ነው፤ ምክንያቱም «የምንኖረውና የምንንቀሳቀሰው፤ ያለነውም በእርሱ ነውና» (ሐሥ 17:28)። በየዕለቱ በግላችን የምንወስደው ርምጃ ሁሉ በእግዚአብሔር የተመራ ነው። ኤርምያስ እንዲህ አለ፤ «እግዚአብሔር ሆይ፤ የሰው ሕይወት በራሱ እጅ እንዳልሆነች፤ አካሄዱንም በራሱ አቃቶ ሊመራ እንደማይችል ዐውቃለሁ» (ኤር 10:23)። ከዚህም በተጨማሪ፤ «የሰው አካሄዱ በእግዚአብሔር ይመራል» (ምላ 20:24)፤ «ሰው በልቡ መንገዱን ያቅዳል፤ እግዚአብሔር ግን ርምጁን ይወስንለታል» የሚል እናነባለን (ምሳሌ 16:9)። በተመሳሳይ መንገድ፤ ምሳሌ 16:1 ደግሞ «የልብ ዕቅድ የሰው ነው፤ የአንደበት መልስ ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው» ይላል።

³David J. A. Clines የተባለ ሰው *Grace Unlimited* by Clark Pinnock (Minneapolis: Bethany House, 1975), pp116-17 በተለይ *Predestination in the Old Testament* በሚለው ርእስ ሥር ይህ ቃል የሚያመለክተው፤ «በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል በሚፈጠር ግጭት የኋላ ኋላ አሸናፊው እግዚአብሔር እንጂ፤ ሰው እንደማይሆን

ስኬትም ሆነ ውድቀት የሚመጡት ከእግዚአብሔር ነው፤ «ክብር ከምሥራቅ ወይም ከምዕራብ፤ ወይም ከምድረ በዳ አይመጣምና፤ ነገር ግን የሚፈርድ እግዚአብሔር ነው፤ እርሱ አንዱን ዝቅ፣ ሌላውን ከፍ ያደርጋል» (መዝ 75:6-7)። ይህንን ስለ ተረዳች ማርያም፤ «ገዢዎችን ከዙፋናቸው አውርዳለችዋል፤ ትሎታንን ግን ከፍ ከፍ አድርጎአቸዋል» አላች (ሉቃ 1:52)። እግዚአብሔር ልጆችን ይሰጣል፤ ምክንያቱም «ልጆች የእግዚአብሔር ስጦታ ናቸው፤ የሚሰጡትም ፍሬ ከቸርነቱ የሚገኝ ነው» (መዝ 127:3)።

ችሎታችንም ሆነ አለን የምንለው ስጦታ ሁሉ ከጌታ ነው፤ ጳውሎስ ለቆሮንቶስ ለምች፤ «ያልተቀበልኸው የራሱን የሆነ ነገር ምን አለ? ከተቀበለህ ታዲያ፤ እንዳልተቀበለህ ለምን ትመክሳለህ?» በማለት ጥያቄ ማቅረብ ችሎአልና (1ቆሮ 4:17)። ምንም እንኳን ዳዊት የተዋጣለት ጦረኛ ሆኖ ለመገኘት የብዙ ጊዜ የሰር መሣሪያ ልምምድ ቢያደርግም፤ የዚያ ሁሉ ችሎታ ባለቤት እግዚአብሔር መሆኑን ሲያመለክት፤ «እጆቼን ለጦርነት ያሠለጥናቸዋል፤ ክንደም የናሰ ቀስት መግተር ይችላል» አለ (መዝ 18:34)።

መሪዎች በሚያሳልፉት ውሳኔ የበላይ ተቈጣጣሪ እግዚአብሔር ነው፤ ምክንያቱም «የንጉሥ ልብ በእግዚአብሔር እጅ ነው፤ እርሱም እንደ ቦይ ውሃ ደስ ወዳሽነው ይመራዋል» (ምሳሌ 21:1)። ለዚህ ዐይነተኛ ምሳሌ የሚሆንን፤ «በእስራኤል አምላክ በእግዚአብሔር ቤት ሥራ እንዲያግኙቸው» እግዚአብሔር «አሃሮን ንጉሥ ልብ ለውጦ» የሕዝቡ አረጋጅ እንዲሆን ማድረጉ ነው (ዕዝ 6:22) ወይም «እግዚአብሔር የቲርሰን መንፈስ አነጋግሥቶ» ለሕዝቡ የሚጠቅም ዐዋጅ እንዲያሳውቅ ማድረጉ ነው (ዕዝ 1:1)። ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔር ወደ ፈለገው እንዲያዘነብል የሚያደርገው የንጉሥን ልብ ብቻ አይደለም፤ ምክንያቱም የእግዚአብሔር ዐይኖች «ከሚደረገው ቦታ ሆኖ፤ በምድር ወደሚኖሩት ሁሉ ይመለከታል፤ እርሱ የሁሉን ልብ የሠራ» ነው (መዝ 33:14-15)። በቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት ልብ የጥልቅ ሐሳባችንና የፍላጎታችን ማደሪያ መሆኑን ከተረዳን፤ ምንም የተለየ ፋይዳ የሚያሻው ይሆናል ማለት ነው። በተለይ ደግሞ እግዚአብሔር የአየር ምኞችን ምኞትና ዝንባሌ ሁሉ ይመራል። «እንደ በጎ ፈቃዱ መፈለግንና ማድረግን በእናንተ ውስጥ የሚሠራ እግዚአብሔር ነውና» (ፊል 2:13)።

እነዚህ ጥቅሶች ሁሉ እግዚአብሔር በለዎች ሕይወት ውስጥ የሚሠራ ስለ መሆኑ አጠቃላይ ግንዛቤ ያስጨብጣል፤ በግለሰቦች ሕይወት ስለሚያደርገውም ምሳሌ የሚሆኑ ሐሳቦችን ያቀርባል፤ እንዲህ ከሆነ ደግሞ ጥቅሶች የእግዚአብሔር መግባት ሥራ እያንዳንዱ የሕይወት ገጽታችንን ይመለከታል ወደሚል መደምደሚያ ያደርሱናል። ንግግራችን፤ ርምጃችን፤ እንቅስቃሴያችን፤ ልባችንና ችሎታዎቻችን በሙሉ ከእግዚአብሔር ናቸው ማለት ነው።

የሚያጠራጥር አለመሆኑን ነው» የሚል ተቃውሞ አቅርበዋል። እርሳቸው እንደሚሉት እነዚህ ጥቅሶች የሚያመለክቱት፤ ስለ አጠቃላይ የሕይወት ገጽታ ሳይሆን፤ ልዩ ሃላፊነት ያረጁም በነጅ እግዚአብሔር የሰውን ፈቃድ ስለሚያሸንፍበት ልዩ ሁኔታ ነው። እግዚአብሔር ሁልጊዜ በዚህ መንገድ እንደሚሠራ እነዚህ ጥቅሶች ያመለክታሉ ወይም ጥቅሶቹ እግዚአብሔር የሰውን ባሕርይ ሙሉ በሙሉ እንደሚቆጣጠር ያሳያሉ ብለው አያምኑም። ይሁን እንጂ፤ በዚህ ምንባብ ውስጥ እንዲህ ያለ ገደብ መኖሩ አይታይም (ምሳ 16:1-9 ይመ)። እግዚአብሔር የሰውን እንቅስቃሴ የሚመራው ዐልፎ ዐልፎ ጣልቃ በመግባት ሃላፊነትን መፈጸም ሲፈልግ ብቻ ስለ መሆኑ ጥቅሶቹ የሚሉት የለም። ከዚህ ይልቅ፤ ሃላፊ ስለሚሠራበትና የሰውን እንቅስቃሴ ሙሉ በሙሉ ስለሚመራበት መንገድ ነው የሚናገሩት፤ እግዚአብሔር የሰውን እንቅስቃሴ የሚመራው ወይም የሚቆጣጠረው በእግዚአብሔርና በሰው ፈቃድ መካከል ግጭት ሲፈጠር ብቻ አይደለም።

እንዲህ ሲባል ግን ነገሩን በተሳሰተ ሁኔታ እንዳንረዳ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል። በተፈጥሮ ውስጥ እንደሚሆነው ሁሉ እግዚአብሔር በረቀቀ መንገድ፤ ከሁኔታዎች በስተ ጀርባ ሆኖ መሥራቱ ቀደም ሲል እንደ ተመለከተው «የነኛ ምክንያት» ቢሆንም፤ የእኛ ምርጫዎችና ድርጊቶች የሰብትም ወደሚል አዝማሚያ ሊያመራን አይገባም። እኛ ራሳችንንም ብንሆን ለነገሮች መከናወን ምክንያት ልንሆን እንደምንችል ቅዱሳት መጻሕፍት ደግመው ደጋግመው ያመለክታሉ። የራሳችን ድርሻና ጎሳሬነት አለን። የራሳችን ምርጫ ያለን መሆኑ አውነት ነው፤ ምርጫዎቻችን የሚያስከትሉት ውጤትም እንዲሁ አውነት ነው። ቅዱሳት መጻሕፍት ስለ እነዚህ አውነተኛ ምክንያትና ድርሻ ፈጠረው፤ እግዚአብሔር ድንጋይን ጠጣር ከሚያደርጉት ባሕርያት ጋር ስለ ፈጠረው፤ ድንጋይ ጠጣር የመሆኑን ያህል፤ ውጥንም ፈላሽ ከሚያደርጉ ባሕርያት ጋር ስለ ፈጠረው፤ ውጥ ፈላሽ የመሆኑን ያህል፤ ፅዕዋትንም ሕያዋን ካደረጋቸው ባሕርያት ጋር ስለ ፈጠራቸው ሕያዋን የመሆናቸውን ያህል፤ የእኛ ምርጫዎችም እንዲሁ እውን ናቸው። የሚያስከትሉት ውጤትም እውን ነው። ምክንያቱም እግዚአብሔር በአስደናቂ ሁኔታ ምርጫ ከማድረግ ፈቃድ ጋር ፈጥሮናል።

በነገሮች ውስጥ ያለውን የእግዚአብሔር ስምምነት የሚያመለክቱ ክፍሎችን ስናነብ፤ ምናልባት የራሳችን ምርጫ እውን ከሆነ፤ የምርጫችን ምክንያቱ እግዚአብሔር ሊሆን አይችልም ወደሚል መደምደሚያ ሊያመራን ይችላል (ይህን በተመለከተ ሰፊ ያለ ማብራሪያ ለማግኘት ከግርጌ ያለውን ይመልከቱ)። ያም ሆኖ የእግዚአብሔርን መግባት ሥልጣን የሚያረጋግጠው ምንባቦች በጣም ብዙ እንደ መሆናቸው መጠን፤ ለእነዚህ ምንባቦች የተለየ አተረጓጎም መስጠቱ የሚያስከትለው ችግር ከፍተኛ ስለ ሆነ ሐቱን በዚህ መንገድ መመልከቱ ተገቢ አይመስለንም። ከዚህ ይልቅ፤ ለድርጊቶች ሁሉ ሞሃቸው ምክንያት እግዚአብሔር ነው፤ ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔር ያንን የሚያደርገው በሚኖረን ፈቃዳዊ ምርጫ ነው፤ ምርጫዎቹ እውን የሆነ ውጤት የሚያስከትሉ የመሆናቸውን ያህል፤ ጎሳሬነቱ የእኛ የራሳችን ይሆናል የሚለውን ሐቅ መቀበል የተሻለ ይሆናል። የራሱን መግባታዊ ሥልጣን ከእኛ ፈቃድ ወይም ምርጫ ጋር በተቀናጀ ሁኔታ እግዚአብሔር እንዴት እንደሚጠቀምበት ቅዱሳት መጻሕፍት ሰፊ ማብራሪያ አልሰጡም። ይሁን እንጂ፤ የጉዳዩን አንድ ወይም ሌላ ገጽታ ከመካድ ይልቅ (ሁለቱም እውነት ሊሆኑ ስለሚችሉበት ሁኔታ በቂ ገለጻ መስጠት ባለ መቻላችን) ለቅዱሳት መጻሕፍት ትምህርት ታማኝ ለመሆን ስንል ብቻ ሁለቱንም መቀበል ይኖርብናል።

እነዚህ ሁለት ገጽታዎች እንዴት እውነት ሊሆኑ እንደሚችሉ አንድ ጸሐፊ በድርሰቱ ውስጥ ባሕርያት ገጽን ስለሚቀርጽበት ሁኔታ ብንመለከት በጣም ሊረዳን እንደሚችል አስባለሁ። ከጅክስፒር ድርሰቶች አንዱ ከሆነው ማክሴዝ ከተሰኘው እንደምንመለከተው ማክሴዝ ንጉሥ ዱንካንን ይገድላል። (ድርሰቱ ልብወለድ መሆኑን እናስተውል) እንግዲህ ይህን መሠረት በማድረግ አንድ ሰው፤ «ንጉሥ ዱንካንን የገደለው ማን ነው?» የሚል ጥያቄ ቢያቀርብ፤ መልሱ «ማክሴዝ» የሚል ይሆናል። በሌላ በኩል ደግሞ፤ «ንጉሥ ዱንካንን የገደለው ማን ነው?» ለሚለው ትክክለኛ መልስ «ዊሊያም ሼክስፒር ነው» ቢባል አግባብ ይሆናል፤ ምክንያቱም ያንን ድርሰት የጻፈው እርሱ ነው፤ በድርሰቱ ውስጥ የሚታዩ ባሕርያት ገጽን የፈጠረ እርሱ ነው፤ ማክሴዝ ንጉሥ ዱንካንን ስለ መግደል የሚያወሳውን ክፍል የጻፈው እርሱ ነው።

ስለዚህም ንጉሥ ዱንካንን የገደለው ማክሴዝ ነው፤ ሼክስፒር ግን አልገደለውም ማለቱ ትክክል አይሆንም። በሌላ በኩል ደግሞ፤ ንጉሥ ዱንካንን የገደለው ሼክስፒር በመሆኑ፤ ማክሴዝ አልገደለውም ማለቱም እንዲሁ ትክክል አይሆንም። ሁለቱም አባባሎች ትክክል ናቸው። ድርሰቱ ውስጥ ካሉት ባሕርያት ገጽ አኳያ ለንጉሥ ዱንካን ሞት ተጠያቂው ማክሴዝ ነው፤ ድርሰቱን

ከማዘጋጀትና ከማቀናበር አኳያ ግን ለንጉሥ ዱካን ሞት ተጠያቂው ሼክስፒር ነው። በተመሳሳይ ሁኔታም፤ በአንድ በኩል ነገሮችን ያከናወነ እግዚአብሔር (ፈጣሪ እንደ መሆኑ) ነው፤ በሌላ በኩል ደግሞ ነገሮችን የምናከናውን እኛ ራሳችን ነን (በፍጡርነታችን)።

ምናልባትም ድርሰቱ ውስጥ ያሉ ገጽ ባሕርያት ገጽ በእውን ያሉ ሰዎች አይደሉም፤ እንዲሁ በጽሑፍ ያሉ ባሕርያት አንዷ፤ የራሳቸው ምርጫ ወይም ነጻነት ያላቸው ፍጡራን አይደሉም፤ ስለሆነም የቀረበው ምሳሌ ችግሩን መፍታት አይችልም የሚል ተቃውሞ ይሰነዘር ይሆናል። ለዚህ ምሳሌ እንዲሆን የምናቀርበው እግዚአብሔር ከእኛ ይበልጥ ታላቅና ጠቢብ መሆኑን ነው። ርግጥ ነው፤ እኛ በሁኔታዎች የተወሰኑን ፍጡራን በመሆናችን በድርሰቶቻችን እካል ያላቸውን ፍጡራን ሳይሆን፤ ልብ ወለዳዊ ባሕርያት ገጽን እንፈጥራለን፤ ወሰን ወይም ገደብ የሌለው አምላካችን ይህን በእውን ያለ ዓለም ፈጥሮአልና፤ በራሳችን ፈቃድ መምረጥ የምንችል በገዛዱ ዓለም ያለን ሰዎችን በውስጡ አኑርክለን። በፈቃድነት ላይ የተመሠረተ ምርጫ እንድናደርግ እርሱ ራሱ ምክንያት የሚሆንን ፍጡራን ያለንበትን ዓለም እግዚአብሔር መፍጠር አይችልም ማለት (አንዳንዶቹ እንደሚሉት፤ ከግርጌ ያለውን ማብራሪያ ይመልከቱ) የእግዚአብሔርን ገደል መገደብ እንጂ ሌላ ሊሆን አይችልም። ከዚህም በተጨማሪ፤ በቅዱሳት መጻሕፍት ያሉ አያሌ ክፍሎችን መካድ ይሆናል።⁴

7. ክፋትን በሚመለከት? እንግዲህ በመግባታዊ ተሳትፎው አማካይነት እግዚአብሔር በዓለሙ ለሚከናወኑ ሁኔታዎች ሁሉ ምክንያት ከሆነ፤ «በእግዚአብሔርና በዓለሙ ውስጥ ባለው ክፋት መካከል ያለው ግንኙነት ምንድን ነው?» ሰዎች ክፋ ተግባርን እንዲፈጽሙ ያደረጋቸው እግዚአብሔር ነውን? እንደዚህ ከሆነ፤ እግዚአብሔር በገጢአት ተጠያቂ አይሆንምን? የሚሉ ጥያቄዎች መነሣታቸው አይቀርም።

⁴Howard Marshall, «Predestination in the New Testament» in *Grace Unlimited* by Clark H. Pinnock, pp. 132-33, 139 መመልከት እንደሚቻለው፤ ደራሲና ደራሲ የሚፈጥሩባቸውን ባሕርያት ገጽ አስመልክቶ በቀረበው ምሳሌ አይስማሙም። ምክንያታቸውን ሲያቀርቡም «ተዋናዮች ከተመደበላቸው ባሕርይና አንዲያጠነ ከተመደበላቸው መነሣታቸው መውጣት አይችሉም» ደራሲው ተዋናዮችን «ደራሲውን አወዳለሁ» እንዲሉ ቢያደርጋቸውም፤ ይህ በሁለቱ መካከል ያለውን ፍቅር እውናዊነት ባለው መልኩ አያሳይም» ይላሉ።

ይሁን እንጂ፤ ማርሻል ትንተናቸውን በሰብአዊነት ደረጃ ሰዎች ማድረግ በሚችሉት ብቻ ወሰነውታል። እግዚአብሔር ሰዎች ማድረግ ከሚችሉት በላይ ማድረግ መቻሉንና በተውኔቱ የሚሳተፉትን ብቻ ሳይሆን፤ በሥጋና በደም ያሉ ሰዎችን መፍጠር መቻሉን ይህን ያህል ግምት ውስጥ ያስገቡት አይመስልም። ስለ ደራሲና ስለ ተውኔት ሥራው ማርሻል ያቀረበት ምሳሌ የተሻለ መልእክት ማስተላለፍ ይችል የነበረው፤ በሌላ መጣጥፋቸው እንሥተውት የነበረውን በጣም ጠቃሚ አባባል እዚህም ላይ ተግባራዊ አድርገውት ቢሆን ነበር፤ «ዋናው ችግር ወሰን በሌለው እግዚአብሔርና ውሳኔ በሆኑ ፍጥረታት መካከል ያለውን ግንኙነት ለመገለጥ የሚደረግ መከራ ላይ አይደለም። ትልቁ ችግር የመለኮትን ምክንያትነት የሰዎችን ምክንያት መሆን በምንረዳበት መልኩ ለመረዳት መከራ ስናደርግና፤ ይህ ደግሞ የእግዚአብሔርን ምክንያትነትና የሰው ልጅን ነጻነት ለማያያዝ በምናደርገው መከራ ችግር መሆኑ ነው። አንዳንድ ነገሮችን እንድናደርግ እግዚአብሔር እኛን ስለሚያነሣነበት መንገድ (ወይም ይህን ዓለም እንዴት ካለ መኖር ወደ መኖር እንዳመጣው) መገለጥ ከእኛምሮአችን ወይም ከመረዳት ችሎታችን በላይ ነው (ገጽ 142-43)። እስከዚህ ድረስ ማርሻል ከሚሉት ጋር መስማማት አችላለሁ፤ ለዚህ ችግር መፍትሔ በመሆን ረገድ በጣም ጠቃሚ መንገድ መሆኑንም እስማማለሁ። ማርሻል የእርሳቸውን ትንተና ሰዎች በተግባር ማሳየት በሚችሉት ደረጃ ብቻ ወሰነውታል።

ለጥያቄው ምላሽ ከመስጠታችን በፊት ግን፤ ከጉዳዩ ጋር ቀጥታ ተያያዥነት ያላቸውን የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎች መጀመሪያ ማንበብ ይጠቅማል። መጀመሪያ እግዚአብሔር ክፉ ሁነቶችን እንዳደረገ፤ እንዲከሠቱና እንዲፈጸሙም ምክንያት እንደ ሆነ የሚያመለክቱ የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎችን እንመልከት። ነገር ግን ሞራላዊ በሆኑና የራሳቸው ፈቃድ ባላቸው ፍጡራን በኩል እንጂ፤ እግዚአብሔር በቀጥታ አንዳችም ክፉ ነገር እንደማያደርግ እነዚህ ምንባቦች የሚያመለክቱ መሆናቸው ግልጽ ሊሆንልን ይገባል። ከዚህም በተጨማሪ፤ መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔርን በክፉ ሥራ እንደማይከሰሰው፤ በክፉ ደስ እንደማይለውና ከክፉ ተግባራቸው የተነሣ ሰዎችን ተጠያቂ ከማድረግ ወደ ጌላ እንደማይል ግልጽ ሊሆንልን ይገባል። እግዚአብሔር ከክፉት ጋር ስላለው ግንኙነት ግንዛቤያችን የተገም ያህል ቢሆንም፤ ለምናደርገው ክፋት ሁሉ ተጠያቂ አንሆንም፤ እግዚአብሔር በክፉ ሥራ ደስ ይሰኛል፤ ተጠያቂ መሆን ካለበት መጠየቅ ያለበት እርሱ ነው ወደሚል አዝማሚያ እንዳያመጣን ጥንቃቄ ማድረግ አለብን። እንዲህ ያለው ድምጻዊ የቅዱሳት መጻሕፍት አስተምህሮ ተቃራኒ ነው።

እግዚአብሔር የተለያዩ ክፉ ነገሮችን ስለ ማምጣቱ (ቀጥታ ባይሆንም) የሚናገሩ ብዙ የቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅሶች አሉ። ይህን የቅዱሳት መጻሕፍት ትምህርት በተመለከተ ብዙ ክርስቲያኖች ያላቸው ግንዛቤ በጣም ጥቂት በመሆኑ ሰፊ ያሉ ምንባቦችን አቅርባለሁ። ይሁን እንጂ፤ በእነዚህ ምሳሌዎች እንደምንመለከተው ማንኛውም ክፋት ሁሉ ክፉ ማድረግን በመረጠ ሰዎች ወይም አጋንንት እንጂ፤ በራሱ በእግዚአብሔር የተደረገ አለመሆኑን ማስታወስ ይኖርብናል።

ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆንን ክፍሌ ታሪክ መመልከት ይቻላል። ወንድሞቼ አማባብ በቅናት እንደ ተነሣሡበት (ዘፍ 37:11)፤ እንደ ጠሉት (ዘፍ 37:4:5:8)፤ ሊገድሉትም እንደ ፈለጉ (ዘፍ 37:20)፤ ወንድማቸውን በጉድጓድ ውስጥ በመጣላቸው በደል እንደ ፈጸሙ (ዘፍ 37:24)፤ በመጨረሻም በግብጽ ባሪያ እንዲሆን እንደ ሸጡት መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ይናገራል (ዘፍ 37:28)። በጌላ ግን የሌላው መንገዶች «እግዚአብሔር ሕይወት ለማዳን ሲል ከአናንተ አስቀድሞ እኔን ወደዚህ ልኮኛል» (ዘፍ 45:5) እና «እናንተ እኔን ለመጉዳት አስባችሁ አድርጋችሁት ነበር፤ እግዚአብሔር ግን ባሬ እንደሚታየው ሁሉ የብዙዎችን ሕይወት ለማዳን ለበጎ ነገር አዋለው» በማለት ሲነግራቸው እንመልከታለን (ዘፍ 50:20)። እዚህ ላይ የምንመለከተው ገጢአተኞች በሚፈጽሙት ክፉ ተግባርና በነገሮች ሁሉ ዓላማውን ለመፈጸም በሁሉም ላይ ሥልጣን ባለው የእግዚአብሔር መግባት መካከል ያለውን ጥምረት ይሆናል፤ ከአያንዳንዱ ሁኔታ ማየት እንደሚቻለው ሰዎች በክፉ ተግባራቸው ተጠያቂ ከመሆን አላመለጡም። ሁሉንም በግልጽ ተቀምጠዋል።

ስለ አሸራራል ከግብጽ መውጣት የሚያወሳው አራት ዘመናት እግዚአብሔር የፈርዖንን ልብ እንዳጠነከረ ደጋግሞ ይናገራል፤ «እኔ ግን ሕዝቡን እንዳይለቅ ልቡን አደነድነዋለሁ» (ዘፀ 4:21)፤ «እኔ ግን የፈርዖንን ልብ አደነድነዋለሁ» (ዘፀ 7:3)፤ «እግዚአብሔር ግን የፈርዖንን ልብ አደነድነዋለሁ» (ዘፀ 9:12)፤ «እግዚአብሔር ግን የፈርዖንን ልብ አደነድነዋለሁ» (ዘፀ 10:20)፤ በዘመናት 10:27 እና 11:10 ላይም ተደጋግሞ ተነግሮአል። «እኔም የፈርዖንን ልብ ስለማደነድነው» (ዘፀ 14:4) እና «እግዚአብሔር የንጉሡን የፈርዖንን ልብ ስለ አደነድነው» (ዘፀ 14:8)። አንዳንዶቹ ልቡን ያደነድነው ፈርዖን ራሱ እንደ ሆነ የሚያመለክቱ የቅዱሳት

⁵መዝሙር 105:17 «በባርነት የተሸጠውን ሰው፤ የሌላን ከእነርሱ አስቀድሞ ላከ» ይላል።

መጽሐፍት ክፍሎችን በመጥቀስ (ዘፀ 8:15:32፤ 9:34)፤ እግዚአብሔር ልቡን ማደንደኑ ግን ለፈርዖን ዐመፅና ልቡ ደንዳናነት የአፀፋ ምላሽ ነው፤ በዚህም ፈርዖን ያለውን ነጻ ፈቃድ ያመለክታል የሚል ተቃውሞ ያቀርባል። ይሁን እንጂ አንድ መታወቅ ያለበት ጉዳይ እግዚአብሔር የፈርዖንን ልብ እንደሚያደንድን የተነገረው (ዘፀ 4:21፤ 7:3)፤ ፈርዖን ልቡን ማደንደን ቅዱሳት መጽሐፍት ከመናገራቸው በጣም ረዘም ካለ ጊዜ በፊት እንደ ነበር ነው (ይህን ለመጀመሪያ ጊዜ የምንመለከተው ከዘፀ 8:5 ነው)። ከዚህም በላይ፤ በነገሮች ውስጥ ያለውን ስምምነት በተመለከተ ከላይ የቀረቡ ሐሳቦች፤ ማለት ሰውና እግዚአብሔር ተመሳሳይ ሁኔታ እንዲከሰት ተሳትፎ ሊኖራቸው መቻሉ፤ ሁሉም አባባል እውነት ሊሆን እንደሚችል ፍንጭ ሊሆን ይገባል፤ ምንም እንኳን ልቡን ያደንደነው ፈርዖን ራሱ በሆነም፤ ይህ አባባል ፈርዖን ልቡን እንዲያደንድን ያደረገው እግዚአብሔር ነው ከሚለው ጋር የሚጋጭ አይደለም። በመጨረሻም፤ ቀድሞውኑ በፈርዖን ልብ ውስጥ የነበረውን ክፉ ምኞትና ዝንባሌ እግዚአብሔር አባባሰው በባል እንኳ፤ ሰዎች ሁሉ በልባቸው ክፉ ምኞትና ክፉ ምርጫ ስላላቸው፤ ቢኖሩ በሐሳብ ደረጃ ይህ ድርጊት በመሳሰሉ ዓለም ያለውንም ክፉ ሁሉ ይመለከታል ማለት ይቻላል።

በዚህ ሁሉ ውስጥ የእግዚአብሔር ዓላማ ምን ነበር? በዘፀአት 9:16 ያለውን መሠረት በማድረግ ጳውሎስ፤ «መጽሐፍ ፈርዖንን ገይሎ በአንተ እንዲታይ፤ ስሜም በምድር ሁሉ እንዲነገር ለዚህ አስነሣህ ይላል» የሚለውን ይጠቅሳል (ሮሜ 9:17)። ከዚያ በኋላ ደግሞ ከዚህ ምሳሌ በመነሣት ወደ አንድ አጠቃላይ እውነት ይደርሳል፤ «በሰዚህ እግዚአብሔር ሊምረው ለሚወደው ምሕረት ያደርግልታል፤ ልቡ እንዲደነድን የፈለገውንም ያደነድነዋል» (ሮሜ 9:18)። ርግጥ ነው፤ እግዚአብሔር የግብዓውያንንም ልብ አደንድኖአል፤ እስከ ቀይ ባሕር ዳርቻዎች ድረስ ግብዓውያንን ተከታትለው ያሳደዱዋቸው በዚህ ምክንያት ነበር። «ተከትለዋቸው እንዲገቡም የግብዓውያንን ልብ አጸናለሁ፤ በፈርዖንና በሰራዊቱ ሁሉ፤ በሠረገሎቹና በፈረሰኞቹ ለራሱ ክብርን እገኛለሁ» (ዘፀ 14:17)። ይህ በዚያ ሐሳብ በመዝሙር 105:25 ላይም ተደግሞ ይታያል፤ «ሕዝቡን እንዲጠሩ በዛረያዎቹም ላይ እንዲያሜሩ ልባቸውን ለወጡ።»

በኋላም ከብሉይ ኪዳን እንደምናየው በኢያሱ አማካይነት ፍልስጥኤም ድል ስትሆን የተደመሰሰችን ከነዓናውያን አስመልክቶ ተመሳሳይ ምሳሌዎችን ማግኘት ይቻላል። እንዲህ የሚል እናነባለን፡- «እግዚአብሔር መሴን ባዘዘው መሠረት ያለ አንዳች ርኅራኄ ፈጽሞ ይደመስሳቸው ዘንድ እስራኤልን እንዲወጡ ልባቸውን ያደነደነው ራሱ እግዚአብሔር ነውና» (ኢያሱ 11:20፤ በተጨማሪ መሳፍ 3:12፤ 9:23 ይመልከቱ)። ሳምሶን አንዲት ያላመነች ፍልስጥኤማዊት ሴት ማግባት ፈለገ፤ ይህም የሆነው «በዚያን ጊዜ በእስራኤል ገዢነት ፍልስጥኤማውያን ስለ ነበሩ፤ ከፍልስጥኤማውያን ጋር ጠብ እንዲፈጠር እግዚአብሔር ሆነ ብሎ ያደረገው» ነበር (መሳ 14:4)። በክፉ ሥራቸው ተግሣጽ የደረሰባቸው የዓሊ ልጆችን በተመለከተም፤ «እግዚአብሔር ሊያጠፋቸው ስለ ፈለገ፤ ልጆቹ የአባታቸውን ተግሣጽ አልሰሙም» የሚል እናነባለን (1ኛው 2:25)። ንጉሥ ሳኦልንም «እግዚአብሔር ዘንድ ክፉ መንፈስ» ያሠቃየው እንደ ነበር ይናገራል (1ኛው 16:14)።

ዳዊት ገብአት በፈጽመ ጊዜ በነቢዩ ናታን በኩል እግዚአብሔር፤ «እነሆ ከራሴህ ቤት ክፉ ነገር አስነሣለሁ፤ ዐይንህ እያየም ሚስቶችህን ወስጄ ለአንተ ቅርብ ለሆነ ሰው ለአንዱ እሰጣለሁ፤ እርሱም በቀን ብርሃን ከሚሰቶችህ ጋር ይተኛል። አንተ ይህን በሰው አድርገሽዋል፤ እኔ ግን ይህንኑ ነገር በቀን ብርሃን በእስራኤል ሁሉ ፊት እገልጠዋለሁ» አለው (2ኛው 12:11-12፤ የዚህን ፍጻሜ ከ16:22 መመልከት ይቻላል)። በዳዊት ገብአት ምክንያት ከደረሰው ተጨማሪ

ቅጣት የተነሣ፤ «የአርዮ ሚስት ለዳዊት የወለደችለትን ሕፃን እግዚአብሔር ከባድ ሕመም ላይ ጣለው» (2ኛው 12:15-18)። እግዚአብሔር ክፉ ነገር ሊያመጣበት እንደሚችል ዳዊት በሚገባ ተገንዝቦአል፤ ምክንያቱም በኋላ እንደምንመለከተው ከዳዊት አገልጋዮች አንዱ የነበረው ሳሚ እርሱንና አገልጋዮቹን በረገመና ደንጋይ በወረወረባቸው ጊዜ (2ኛው 16:5-8)፤ ዳዊት ሳሚን መበቀል አልፈለገም፤ ይልቁንም፤ ወታደሮቹን፤ «ተዉት፤ እግዚአብሔር በል ብሎት ነውና ይራገም» ነበር ያላቸው (2ኛው 16:11)።

ቁየት ብለን ከዳዊት ሕይወት እንደምንመለከተው፤ ሕዝቡን እንዲቁጥር እግዚአብሔር ዳዊትን «አነሣሥቶት» ነበር (2ኛው 24:1)፤ በኋላ ግን ዳዊት ያደረገው ገጠኤት እንደ ሆነ በመረዳቱ «ባደረግሁት ነገር ታላት ገጠኤት ሠርቻለሁ» አለ (2ኛው 24:10)፤ ከዚህ ገጠኤት የተነሣም እግዚአብሔር ምድሪቱን ቀጣ (2ኛው 24:12-17)። ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔር በእስራኤል ላይ ቍጣው እጅግ ተቀጣጥሎ እንደ ነበርም ግልጽ ነው፤ እንግዲህ እግዚአብሔር ዳዊትን ለገጠኤት ማነሣሣቱ እስራኤልን ለመቀጣት የተጠቀመበት መንገድ ነበር ማለት ነው። ከዚህም በላይ፤ እግዚአብሔር ዳዊትን ያነሣሣበት ሁኔታ በዚህ 21:1 በግልጽ ተቀምጦአል፤ «ሰይጣን በእስራኤል ላይ ተነሥቶ ዳዊት የእስራኤልን ሕዝብ እንዲቁጥር አነሣሣው።» ከላይ በተመለከተው አንድ ሁኔታ ብቻ እንድን ነገር ለመፈጸም ሃሰት ነገሮች በተለያየ መልኩ የራሳቸው አስተዋዕክ እንደ ነበራቸው መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠውን ጠቃሚ ትምህርት እናያለን፤ እግዚአብሔር ዓላማውን ይፈጽም ዘንድ ሰይጣን ዳዊትን ለገጠኤት እንዲያነሣሣው ፈቀደ፤ ይሁን እንጂ፤ መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚነግረን ዳዊት በገጠኤቱ ተጠያቂ ከመሆኑ አላመለጠም። በባዕዳት ሚስቱን ምክንያት ሰላምን ፈቱን ከእግዚአብሔር በማዘዝና «እግዚአብሔር ከኤዶም ንጉሣዊ ቤተ ሰብ ኤዶማውን ዳዳድን በሰሎሞን ላይ አስነሣው» (1ኛ 11:14)፤ ከዚህም በላይ፤ «እግዚአብሔር የኤልያዳን ልጅ ሬሆንን ሌላ ጠላት አድርጎ በሰሎሞን ላይ አስነሣው» (1ኛ 11:23)። እነዚህ እግዚአብሔር ያስነሣቸው ክፉ ነገሥታት ናቸው።

ከኢዮብ ታሪክ እንደምንመለከተው፤ የኢዮብን ንብረትና ልጆች እንዲጉዳ ለሰይጣን የፈቀደለት እግዚአብሔር ቢሆንም፤ ይህም ክፉ ሥራ የተፈጸመው በሳባውያንና በክላዳውያን እንዲሁም በወውሉ ነፋስ አማካይነት ቢሆንም (ኢዮ 1:12፤ 15፤ 17፤ 19)፤ ኢዮብ ከእነዚህ የሁለተኛ ደረጃ ምክንያቶች ባሻገር ይህ ሁሉ የመጣው ከእግዚአብሔር እጅ መሆኑን በአምነት ዐይኖች ማየት ችሎአል። «እግዚአብሔር ለሸ፤ እግዚአብሔር ነሣ፤ የእግዚአብሔር ስም በፋክ ይሁን» አለ (ኢዮ 1:21)። የብሉይ ኪዳን ጸሐፊ ይህንን የኢዮብን አባባል በመከተል ወዲያውኑ፤ «በዚህ ሁሉ ኢዮብ አልበደለም፤ በእግዚአብሔርም ላይ ክፉ አልተናገረም» ይላል (ኢዮ 1:22)። ዘራፊዎቹ መጥተው የቀንድና የጋማ ክብቶችን ነድተው እንደ ወሰዱ ለኢዮብ ተነግሮት ነበር፤ ይሁን እንጂ፤ በዚያ ሁሉ ችግር ሕዝቡንና በትዕግሥት በመጽናት «እግዚአብሔር ወሰደ» አለ። ምንም እንኳ ይህን ያደረገ እግዚአብሔር መሆኑን ቢናገርም፤ ስለ ሆነው ክፉ

*2ኛውኤል 24:1 እግዚአብሔር ዳዊትን በእስራኤል ላይ እንዳነሣሣው ሲናገር የተጠቀመበት የዕብራይስጥ ቃል *suth* የሚል ሲሆን፤ የቃሉ ትርጉም «ማነሣሣት፤ ማሰሳት ወይም ማላደም» እንደ ማለት ነው። በ2ኛ ዜና መዋዕል 21:1 እስራኤልን እንዲቁጥር ሰይጣን ዳዊትን አነሣሣው፤ በነገሥት 21:25 ኤልያሱል አክላብን ክፉ ያደርግ ዘንድ ገፋፋቸው፤ በዘዳግም 13:6፤ ላይ ከቅርብ ሰዎችህ አንዱ ሌሎች አማልክትን እንድታመልክ ሊያሰስትህ ቢሞክርና፤ በ2ዜና 18:31 የሶርያ ሠራዊት ኢዮብናጥን ከማሳደድ ተመለሰ ሲል የተጠቀመው በዚሁ ቃል ነው።

ነገር እግዚአብሔርን ሲወቅስ፤ ወይም እግዚአብሔር ያደረገው ስሕተት እንደ ሆነ ሲናገር አንመለከትም፤ «የእግዚአብሔር ስም በሩክ ይሁን» ነበር ያለው። በሌሎች መሣሪያነት፤ ማለት በሁለተኛ ደረጃ ምክንያቶች በኩል፤ በመጣው ክፉ ነገር እግዚአብሔር ቢወቀሥ ኖሮ ንጢአት ይሆን ነበር። ኢዮብ ይህን አላደረገም፤ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ አላለም፤ እኛም ብንሆን እንዲህ ማለት አይኖርብንም።

በሌላ በኩል ደግሞ ብሉይ ኪዳን ውስጥ እግዚአብሔር በአካባቢ ነቢያት «አፍ የሐሰት መንፈስ አኖረ» (1ነገ 22:23) የሚለውንና እስራኤልን እንዲቀጡ «የቀጣዩ በትር» የሚላቸውን ጨካኞችን አሥራውያንን እንዳስነሣ አናነባለን (ኢሳ 10:5)። «በዚህች ምድርና በነዋሪዎቿም ላይ አመጣችሁ» ባለው መሠረት (ኤር 25)፤ ናቡከደነፆርን ጨምሮ ከፋቶቹን ባቢሎናውያንም በእስራኤል ላይ ያመጣ እግዚአብሔር ነበር። ከዚህ ሁሉ በኋላ ደግሞ ባቢሎናውያንንም እንደሚቀጣ እግዚአብሔር ተስፋ ሰጠ። «የባቢሎንን ንጉሥና ሕዝቡን፤ የባቢሎንንም ምድር ስለ በደላቸው እቀጣቸዋለሁ ይላል እግዚአብሔር፤ ለዘላለምም ባድማ አደርጋታለሁ» (ኤር 25:12)። ሐሰተኛ መልእክትን በማቅረብ ሕዝቡን ስለሚያስት ነቢይ ጌታ ሲናገር እንዲህ አለ፤ «ከቤት ትንቢት ይናገር ዘንድ ቢታሰል፤ ያንን ነቢይ ያታሰልሁ እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ ክንዴን በእርሱ ላይ አነሣለሁ፤ ከሕዝቡ ከእስራኤል መካከልም አጠፋዋለሁ» (ሕዝ 14:9)፤ ይህ እንግዲህ በጣምት አምልኮአቸው ምክንያት በእስራኤል ከሚመጣው ፍርድ ጋር በተያያዘ ሁኔታ መሆኑ ነው። መልስ-ዐዘል የሆኑ ተከታታይ ጥያቄዎችን ካነሣ በኋላ መጨረሻ ላይ አሞጽ፤ «የመለከት ድምፅ በዘተማ ውስጥ ሲሰማ ሰዎች አይደነግጡም? ጥፋትስ በዘተማ ላይ ቢደርስ፤ ያደረገው እግዚአብሔር አይደለም?» ይላል (አሞ 3:6)። ከትንቢተ አሞጽ 4:6-12 እንደምንመለከተው ተከታታይ የተፈጥሮ አደጋ ደርሶ ነበር፤ ጌታ ደግሞ ረታብን፤ ጥማትን፤ ድርቅን፤ ዋግንና አረማቅን፤ አንባጣን፤ የሰዎችንና የእንስሳትን ሞት ያመጣቸው እርሱ መሆኑን ካሳሰባቸው በኋላ፤ «እናንተ ግን ወደ እኔ አልተመለሳችሁም» ይላቸዋል (አሞ 4:6፤ 8፤ 9፤ 10፤ 11)።

ከዚህ በላይ ከቀረበት ክፍሎች መካከል፤ በአብዛኞቹ ሰዎችን በንጢአታቸው ለመቅጣት ሲል እግዚአብሔር በሰዎች ላይ ጥፋት እንደሚያመጣ አንመለከታለን፤ ሲያምፁ ወይም ከእርሱ ርቀው ጣታትን ሲያመልኩ በእነርሱ ላይ ለመፍረድ ጌታ ክፉ ሰዎችን ወይም ጋኔናዊ ጎደላትን ወይም «የተፈጥሮ አደጋን» ያመጣቸዋል። (ይህ ግን የሴፍንና ኢዮብን አይመለከትም።) እግዚአብሔር በንጢአት ኮመፍረዱ ሐሳብ በእስከጋሪ ሁኔታዎች ላይ እንኳ ሥልጣን ያለው መሆኑን ቢያንስ በከፊል እንኳ እንድናይ ሊረዳን ይችላል። የሰው ልጆች ሁሉ ንጢአተኞች ናቸው፤ ምክንያቱም መጽሐፍ ቅዱስ «ሁሉም ንጢአትን ሠርተዋል፤ የእግዚአብሔርም ክብር ጉድለውባቸዋል» ይላል (ሮሜ 3:23)። ማንኛችንም ብንሆን የዘላለም ፍርድን እንጂ፤ በእግዚአብሔር ዘንድ ሞገስ ማግኘትን ወይም ምሕረትን መጠበቅ ያለብን አይደለንም። ስለሆነም ልጆቹን ለመቅጣት፤ የማያምኑ ሰዎችን ወደ ንስሐ ለማምጣት፤ ልባቸውን ባጠነከሩ ንጢአተኞች ላይ ፍርድ ለማምጣት ሲል ክፉ በሆኑ ነገሮች ቢጠቀም እንኳ፤ ማንኛችንም ብንሆን በክፉ ሥራ እግዚአብሔርን መክሰስ አንችልም። የኋላ ኋላ በዓላማው መሠረት ነገር ሁሉ ለእርሱ ክብርና ለሕዝቡ መልካምነት ይሆናል። ያም ሆኖ ግን ደኅንነትን ባላገኙ ሰዎች ውስጥ ያለውን ክፉት (ፈርዖንን፤ ከነዓናውያንና ባቢሎናውያን የመሳሰሉትን) መቅጣቱ የእግዚአብሔርን ፍትሕ፤ ቅድስናና ሥልጣን እንደሚያሳይ ግልጽ ሊሆንልን ይገባል (ዘፀ 9:16፤ ሮሜ 9:14-24 ይመልከቱ)።

በነቢዩ ኢሳይያስ በኩል እግዚአብሔር፤ «እኔ ብርሃንን ሠራሁ፤ ጨለማም ፈጠርሁ፤ ደኅንነትን እሠራለሁ፤ ክፉትንም አፈጥራለሁ፤ ይህን ሁሉ የማድረግ እኔ እግዚአብሔር ነኝ» ይላል (ኢሳ 45:7 የ1954 ትርጉም፤ እዚህ ላይ «አፈጥራለሁ» የሚለው «ባራ» ከሚለው የዕብራይስጥ ቃል የተተረጎመ ሲሆን፤ ዘፍጥረት 1:1 ላይ የተጠቀመውም በዚሁ ቃል ነው)። ከስቂቃወ ኤርምያስ 3:38 ደግሞ፤ «ከፋም ሆነ መልካም ነገር፤ ከልዑል አፍ የሚወጣ አይደለም?» የሚል አናነባለን። እስራኤላውያን ልባዊ ንስሐ በገቡ ጊዜ፤ «እግዚአብሔር ሆይ፤ ከመንገድህ እንድንወጣ፤ ልባችንን በማደንደን ለምን እንዳንፈራህ አደረግኸን?» በማለት ወደ እግዚአብሔር መጮኹቸውን አናነባለን (ኢሳ 63:17)።

በሰዎች ሕይወትና አንቅስቃሴ ውስጥ እግዚአብሔር እንደሚሠራ ዐይነተኛ ምሳሌ የሚሆን የዮናስ ሕይወት ነው። በመርከብ ተሳፍረው ወደ ተርሴስ እየሄዱ የነበሩ ሰዎች የዮናስን ከመርከቡ ወደ ባሕር ጥለውታል፤ መጽሐፍ ቅዱስ፤ «ከዚያም የዮናስን ይዘው ወደ ባሕሩ ጣሉት ባሕሩም ከመናወጥ ጸጥ አለ» ይላል (ዮና 1:15)። ሆኖም፤ ምንም እንኳ ድርጊቱን የፈጸሙት እነርሱ ቢሆኑም፤ በዚያ ውስጥ የእግዚአብሔር ምሪት እንደ ነበረበት በመረዳቱ ከጥቂት ጊዜ በኋላ የዮናስ «ጥልቅ ወደ ሆነው፤ ወደ ባሕሩ መካከል ጣልኸኝ» በማለት ለእግዚአብሔር ሲናገር አንመለከታለን (ዮና 2:3)። የዮናስ ወደ ባሕር የጣሉት ሰዎች እንደ ነበሩ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል፤ በተመሳሳይ መልኩ የዮናስ ወደ ባሕር የጣለው እግዚአብሔር እንደ ነበርም ይናገራል። የእግዚአብሔር መግባታዊ አሠራር መርከበኞቹ የማይፈልጉትን እንዲፈጽሙ አላደረጋቸውም፤ እነርሱም ቢሆኑ የእግዚአብሔርን ሐሳብ እየፈጸሙ እንደ ነበር አልተገነዘቡም።

ሌሎች ትርጉሞች *ra* (ከፋ) የሚለውን የዕብራይስጥ ቃል «ጥፋት» (NIV) ወይም «ወዩ» (RSV) ወይም ውድመት (NASB) ብለውታል፤ እንደ እውነቱ ከሆነ ተርጓሚዎቹ ባስቀመጡት መልኩ ቃሉ የተፈጥሮ መቅሠፍትን የሚያመለክት መሆኑ ግልጽ ነው። ይሁን እንጂ፤ በዚህ ብቻ መወሰን አለበት ለማለት የሚያስችለን ምንም አሳማኝ ምክንያት የለም። ምክንያቱም ቃሉ ማንኛውንም ክፉ ነገር ለመግለጽ የሚውል በጣም ለመመሪያ በመሆኑ ነው። መልካሙንና ክፉውን ስለሚታሰቡት ዛፍ ለመግለጽ ጥቅም ላይ የዋለው ይህ ቃል ነው (ዘፍ 2:9)። ለኖኅ ዘመን ጥፋት ውሃ መምጣት ምክንያት ስለ ሆነው በሰዎች መካከል ስለ ነበረው ክፉት ለመግለጽ ያገለገለው ይኸው ቃል ነው (ዘፍ 6:5)፤ ስለ ሰዶም ሰዎች ዐመፅ የተገለጸውም በዚህ ቃል ነው (ዘፍ 13:13)። «ከክፉ ሽብ፤ መልካምንም አድርግ» ለማለት (መዝ 34:14)፤ «ከፋውን መልካም፤ መልካሙን ክፉ» የሚል ትክክል አለመሆናቸውን ለመግለጽ (ኢሳ 5:20)፤ «አግሮቻቸው ወደ ንጢአት ይሮጣሉ» ለማለት (ኢሳ 59:7፤ በተጨማሪም 47:10-11፤ 56:21፤ 57:1፤ 59:15፤ 65:12፤ 66:4 ይመ) የገባው ቃል ይህ ነበር። ግብረ ገባዊ ንጢአቶችን ለማሳየት ብሉይ ኪዳን ከዐሥራ ሁለት ጊዜ በላይ በዚሁ ቃል ተጠቅሞአል። ከኢሳ 45:7 እንደምንመለከተው «ሰላም» (Shalom) ለማለው ተቃራኒ አድርጎ ያቀረበው «ጥፋት» የሚለውን ቃል መሆኑን መከራከሪያ ሽማግሌ ሳይደረግ እንኳ፤ የግድ ሁሉም እንደዚያ ነው ማለት አይደለም። ምክንያቱም ግብረ ገባዊ ብልሽት ወይም ዐመፅ የእግዚአብሔር ሰላም መላት ተቃራኒ በመሆኑ ነው (በአሞጽ 3:6 ያለው *ra'ah* የሚለው ቃል የተለየ ቢሆንም እንኳ፤ ተያያዥንና የትርጉም ተመሳሳይነት ያለው ቃል ነው)። ኢሳ 45:7 ግን እግዚአብሔር ክፉ ነገርን ያደርጋል አይለም (ከታች ያለውን ማብራሪያ ይመ)።

እዚህ ላይ «ከፋ» ለማለት የተጠቀመው አሞጽ 3:6 ላይ ባለው መሠረት *raah* ከሚለው የዕብራይስጥ ቃል ነው።

ሌላው ዐይነት ክፉት ደግሞ አንድ ዐይነት አካላዊን ጉዳት ነው። ይህን በተመለከተ እግዚአብሔር ሙሴን «ለሰው እንደበቁን የሰጠው ማን ነው? ሰውን ደንቆ ወይም ዲዳ የሚያደርገው ማን ነው? ዐይን የሚሰጥ ወይም ፅውር የሚያደርገው ማን ነው? እኔ እግዚአብሔር አይደለሁም?» በማለት ተናግሮታል (ዘፀ 4:11)።

እንዲያውም ዮናስን ወደ ባሕር በጣሉት ጊዜ እግዚአብሔር ይቅር እንዲላኝ ጸልዋል (ዮና 1:14)። መጽሐፍ ቅዱስ የነገረን፤ ዮናስ ራሱም ቢ የተገነዘበው እውነት የራሳቸው ፈቃድ ባላቸው ሰዎች አማካይነት እግዚአብሔር ዕቅዱን እንደሚፈጽምና ሆኖም ሰዎች ባደረጉት ሁሉ ከተጠያቂነት የማያመልጡ መሆኑን ነው። መረዳት በማንችለው ወይም ለእኛ ባልተገለጸልን ሁኔታ ያደረጉትን እግዚአብሔር በገዛ ራሳቸው ፈቃድ ተነሣሥተው እንዲያደርጉ ፈቀደ።

በታሪክ ውስጥ ከተፈጸሙ ክፉ ነገሮች አንዱ የክርስቶስ በመስቀል ላይ መሞት ነበር፤ ይሁን እንጂ፤ ይህም ቢሆን በራሱ በእግዚአብሔር የታቀደ ነበር፤ በእግዚአብሔር የታቀደ ነበር ሲባል፤ ነገሩ እንደሚፈጸም መወሰን ብቻ ሳይሆን፤ ከዚያ ጋር የተያያዘ የግለሰቦች ድርሻ ጭምር አስተድሞ የተወሰነ ነበር ማለታችን ነው። የኢየሩሳሌም ቤተ ክርስቲያን ይህን እውነት በሚገባ መገንዘብን ከሚከተለው ጸሎት ማየት ይቻላል፡-

በርግጥም ሄሮድስና ጳጉሞስ ጳሊጣስ ከአገላለጽና ከእስራኤል ሕዝብ ጋር በዚህች ከተማ አንተ በቀላሽው በቅዱሱ ብላቴናህ በኢየሱስ ላይ ለማህረር ተሰበሰቡ፤ ይህም የሆነው የአንተ ክንድና ፈቃድ ጥንት የወሰነው እንዲፈጸም ነው (ሐሥ 4:27)።

በኢየሱስ ስቅለት ተሳትፎ ያደረጉ ሰዎች ድርጊት ሁሉ አስተድሞ በእግዚአብሔር «የተወሰነ» ነበር። ይሁን እንጂ፤ ገቢአተኞች በፈቃደኝነት ስለደረጉት ምርጫ ሐዋርያቱ እግዚአብሔርን ተጠያቂ ሲያደርጉ አንመለከትም። ይህንንም ጸጥቶ በበዓል ገምሳ ቀን ባሰማው ስብከት ግልጽ አድርጎታል፤ «እግዚአብሔር በጥንት ውሳኔውና በቀደመው ዕውቀቱ ይህን ሰው አሳልፎ በእጃቸው ሰጣችሁ፤ እናንተም በክፉ ሰዎች እጅ ስቅላችሁ ገደላችሁት» (ሐሥ 2:23)። በዚህ አንድ አረፍተ ነገር የእግዚአብሔርን ዕቅድና አስተዳደር የማወቅ ችሎታ፤ «በክፉ ሰዎች እጅ» ከተፈጸመው ድርጊት ጋር በተያያዘ መልኩ አቅርቦታል፤ ያም ሆኖ ሰዎች ከሞራላዊ ተጠያቂነት አያመልጡም። ያለፈቃዳቸው ምንም እንዲያደርጉ እግዚአብሔር አላስገደዳቸውም፤ ይልቁንም፤ በእነርሱ ፈቃድና ምርጫ ውስጥ እግዚአብሔር ዕቅዱን ፈጸመ፤ ያም ሆኖ ግን በገላፊነት መጠየቃቸው የማይቀር ነው።

ወደ እነዚህ ነገሮች እኛ እግዚአብሔር ሐሰተኛ መናፍቅትን ስለ መሳካት ከሚያወሳው የበላይ ኪዳን ክፍል ጋር ተመሳሳይ በሆነ መልክ እውነትን ስለማይወዱ ሰዎች እናንባለን፤ «በዚህም ምክንያት እግዚአብሔር በሐሰት እንዲያምኑ የሰረተትን አሠራር ይልክባቸዋል፤ ይህም የሚሆነው እውነትን ያላመነት ነገር ግን በክፉት ደስ ይላቸው የነበሩ ሁሉ እንዲፈረድባቸው ነው» (2ተሰ 2:11-12)። እነርሱን ስለሚቃወሙና ስለሚያሳድዱ፤ ክርስቶስ መሲሕ መሆኑንም ስለማይቀበሉ ሰዎች ጴጥርስ ለመልእክቱ አንባቢዎች ሲናገር፤ «የሚሰናከሉት ቃሉን ባለመታዘዛቸው ነው፤ የተመደቡት ለዚሁ ነውና» ይላል (1ጴጥ 2:8)።¹⁰

8. እግዚአብሔርንና ክፉትን በሚመለከት በቀረቡ ጥቅሶች ላይ የተሰጠ ትንተና፤ እስካሁን ድረስ እግዚአብሔር በሰዎችም ሆነ በእጋችን ክፉ ተግባር ተጠቅሞ መግባታዊ ፈቃዱን መፈጸም የሚችል መሆኑን የሚያመለክቱ ጥቅሶችን

አይተናል፤ እነዚህን ጥቅሶች በተመለከተ ምን ዓይነት ትንተና ማቅረብ እንችላለን?

ሀ. እግዚአብሔር ዐላማውን ለመፈጸም በማንኛውም ነገር ይጠቀማል፤ ይልቁንም ለእርሱ ክብርና ለእኛ መልካም ይሆናል፤ ዘንድ ክፉ ነገሮችን ሳይቀር ይጠቀማቸዋል። ስለዚህም፤ አንዳንድ ክፉ ነገሮች በሕይወታችን ቢከሰቱ እንኳ፤ ስለ እግዚአብሔር መግባታዊ አስተምህሮ ካገኘነው ጥልቅ ግንዛቤ የተነሣ፤ «እግዚአብሔር ለሚወዱትና እንደ ሐሳቡም ለተጠሩት ነገር ሁሉ ተያይዞ ለበጎ እንዲሠራ እንደሚያደርግላቸው እናውቃለን» ማለት እንችላለን (ሮሜ 8:28)። «እናንተ እኔን ለመጥዳት አስባችሁ አድርጋችሁት ነበር፤ እግዚአብሔር ግን ለበጎ ነገር አዋለው» በማለት ዮሴፍ ለወንድሞቹ መናገር የቻለው ከዚህ ግንዛቤ የተነሣ ነበር (ዘፍ 50:20)።

ክፉን በመቅጣት እግዚአብሔር እንደሚከብር መገንዘብ ይኖርብናል። መጽሐፍ ቅዱስ፤ «እግዚአብሔር ሁሉንም ነገር ለራሱ ዐላማ ሠርቶአል፤ ክፉዎችን እንኳ ለጥፋት ቀን አዘጋጅቶአቸዋል» ይላል (ምሳ 16:4)።¹¹ በተመሳሳይ፤ ከሚረው «ሰውን ብትቁጣ እንኳ ለክብርህ ይሆናል» ይላል (መዝ 76:10)። እግዚአብሔር ክፉን ለክብርና ለሕዝቡ በጎነት እንደሚጠቀምበት የፈርዖን ሕይወት ዓይነተኛ ምሳሌ ሊሆን ይችላል።

ለ. ያም ሆኖ፤ እግዚአብሔር ክፉ አያደርግም፤ ስለ ክፉ ነገርም አይወቀስም፤ ከሐዋርያት ሥራ 2:23 እና 4:27-28 ከዚህ በላይ ከተገለጹት ጋር በሚስማማ መንገድ፤ ኢየሱስም፤ በመስቀል ላይ የሚሞት መሆኑ አስቀድሞ በእግዚአብሔር የተወሰነ እንደ ሆነና፤ ለስቅለቱ ምክንያት የሆኑ ሰዎች ከተጠያቂነት እንደማያመልጡ ሲያመለክት፤ «የሰው ልጅስ አስቀድሞ በተወሰነው መሠረት ይሄዳል፤ ነገር ግን እርሱን አሳልፎ ለሚሰጠው ለዚያ ሰው ወዮለት» ብሎአል (ሉቃ 22:22 ይመጣ፤ ከማቴ 26:24፤ ከማር 14:21 ጋር ያነጻ)። በዓለም ውስጥ ስላለው ክፉትም አጠቃላይ በሆነ መንገድ ኢየሱስ ሲናገር፤ «ይህች ዓለም የመሰናከል ምክንያት በመሆኗ ወዮላት፤ መሰናከል መምጣቱ አይቀርምና ነገር ግን የመሰናከሉ ምክንያት ለሚሆነው ሰው ወዮለት!» ብሎአል (ማቴ 18:7)።

ያዕቆብም በተመሳሳይ ሁኔታ እኛ ራሳችን በምንፈጽመው የክፉት ሥራ እግዚአብሔርን መውቀስ እንደሌለብን ሲያስጠነቅቅ፤ «ማንም ሲፈተን እግዚአብሔር ፈተነኝ አይበል፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር በክፉ አይፈትንም፤ እርሱ ማንንም አይፈትንም፤ ነገር ግን እያንዳንዱ የሚፈተነው በራሱ ክፉ ምኞት ሲሳብና ሲታለል ነው» ይላል (ያዕ 1:3-14)። ጥቅሱ እግዚአብሔር በጭራሽ ክፉት እንዲፈጸም አያደርግም አይልም፤ ይልቁንም፤ ጥቅሱ እኛን

¹⁰David J. A. Clines, "Predestination in the Old Testament" p.116 ላይ ይህን ቃል «በፍርድ ቀን መመዝገብ» የሥራውን ያገኝ ዘንድ እግዚአብሔር ለማንኛውም ነገር አቻ ፈጥሮለታል። በሚል መልኩ አንድ ገና ተርጉመውታል። እንዲህ ያደረጉበትም ምክንያት እግዚአብሔር አንዳንድ ክፉ ሰዎችን ለክፉ ቀን መደባል የሚል የተሳሳተ መደምደሚያ እንዳይኖር ነው። ይሁን እንጂ፤ ትርጉማቸው ይህን ያህል አሳማኝ አይደለም። NRSV «ዐላማ» ተብሎ የተተረጎመውን የዕብራይስጥ ቃል (*Ma'aneh*) ብላይ ኪዳን ውስጥ የምናገኘው ስምንት ጊዜ ብቻ ሲሆን፤ የሚያመለክተው ለጥያቄ ወይም ለአንድ ቃል ከማለት መልስ ጋር የተያያዘ ሁኔታ ነው። ስለዚህም «ለተገቢ ምላሽ» ወይም «ለተስማማ ዐላማ» የሚል አንድምታ ይኖረዋል ማለት ነው። እዚህ ላይ መስተዋድዱ «ከ» እንጂ «ከ» የሚል አይደለም። በዚህም ሆነ በዚያ ቃሉ የሚያረጋግጠው ለተስማማ ዐላማ ወይም ለተገቢ ምላሽ እግዚአብሔር ሁሉንም ነገር መሥራቱን ነው። ስለዚህም፤ «ዐላማ» ወይም «አቻ» በማለት ብንተረጉመው እንኳ ጥቅሱ የሚያመለክተው እግዚአብሔር ሌላው ቀርቶ ክፉን «ለጥፋት ቀን» ማዘጋጀቱን ያረጋግጣል (ዕብ. *le*)።

¹⁰በዚህ ጥቅስ መሠረት «መመደብ» የሚለው ቃል ማሰናከል ወይም ለበመፅ ማነሣሣት ቢባል በተሻለ ሁኔታ ሐሳቡን ይገልጻል። የሚያምቡ እንዲሰናከሉ እግዚአብሔር የወሰነው ሁኔታዎችን ብቻ ሳይሆን፤ ራሳቸውን ሰዎቹንም ጭምር ነው። (See discussion in Wayne Grudem, *The First Epistle of Peter*, TNTC [Leicester: Inter-Varsity Press, and Grand Rapids: Eerdmans, 1998], pp.106-10).

የሚፈትነንና ለፈተናው ተጠያቂ መሆን የሚገባው እግዚአብሔር ነው ብለን ፈጽሞ ማሰብ እንደሌለብን በትኩረት የሚያስገነዝብ ነው። ስለ ፈተና እግዚአብሔርን መውቀሥ አንችልም፤ በፈተናው ብንሸነፍ በቸልታ ያልፋል ማለትም አይደለም። ክፉን መቃወም አለብን፤ ምንጊዜም ቢሆን መውቀሥ ያለብን ራሳችንን ወይም ሌሎችን እንጂ፤ እግዚአብሔርን ሊሆን አይገባም። እግዚአብሔር «ከፋ ነገርን እንደሚፈጥር» የሚናገሩ አላይያስ 45:7ን የመሰለሉ ጥቅሶች እንኳ እግዚአብሔር ራሱ ክፉ ነገርን እንደሚያደርግ አያመለክቱም፤ ነገር ግን በፍጥረታቱ ፈቃዳዊ ምርጫ መሠረት ክፉ የሚመጣና እግዚአብሔርም የሚወስነው መሆኑን ኢሳ 45:7 እንደሚያመለክት መረዳት ይገባል።

እነዚህ ጥቅሶች በሙሉ «ሁለተኛ ደረጃ ምክንያቶች» (ሰዎችን፣ መላእክትንና አጋንንትን ጨምሮ) እውን መሆናቸውን፣ ሰዎችም ክፉ ነገሮችን ሊያመነጩ እንደሚችሉና ለማንኛውም ክፉ ተግባራቸው ገላፊነት እንዳለባቸው አረጋግጠዋል። ምንም እንኳ በአጠቃላይም ሆነ ተለይተው በሚታወቁ ሁኔታዎች በዓለም የሚመጣ ክፉ ሁሉ አስቀድሞ በእግዚአብሔር የታወቀ ቢሆንም እንኳ፤ እርሱ ክፉ ነገርን ከማድረግ የራቀ ነው። «በሁለተኛ ደረጃ ምክንያቶች» እማካይነት ክፉ እንዲመጣ ማድረግ ቅድስናውን አይባረርም፤ ተጠያቂ ወይም ተወቃሽ አያደርገውም። ይህን በተመለከተ ጆን ካልቪን የሚከተለውን ብሎአል።

ሌቦች፤ ነፍሳ ገዳዮችና ሌሎች ክፉ አድራጊዎች የመለከታዊ መግባቱ መፈጸሚያ መሣሪያዎች ናቸው፤ በራሱ የወሰነውን ፍርድ ለማምጣት ጌታ ራሱ በእነዚህ ሰዎች ይጠቀማቸዋል። ይሁን እንጂ፤ ይህ ለክፉ ሥራቸው በፍጹም ሰበብ ሊሆናቸው አይችልም። ለምን? እግዚአብሔርን የክፉ ሥራቸው ተባባሪ ማድረግ ይፈልጋሉ፤ ወይስ የእግዚአብሔርን ጽድቅ ምክንያት በማድረግ ከፍርድ ማምለጥ ይሞክራሉ? በዚህም ሆነ በዚያ ትክክል አይደለም።¹²

ከጥቂት ጊዜ በኋላ፤ ካልቪን ለአንድ ጽሑፉ ምዕራፍ፤ «እግዚአብሔር መንፈሳዊ ባልሆነ ሰዎች ሥራ እንኳ ይጠቀማል፤ ፍርዱን ይፈጽመው ዘንድ ፈቃዳቸውን ያነሣሉ፤ በዚህ ሁሉ ግን እርሱ ከማንኛውም በደል ነጻ እንደ ሆነ ይናገራል» የሚል ርእስ ሰጥቶታል።¹³

ዐላማውን ለመፈጸም እግዚአብሔር በክፉም ቢሆን ይጠቀማል፤ ይሁን እንጂ፤ እርሱ ክፉ አያደርግም፤ በክፉ ሥራ አይወቀስም የሚል አማራጮች ተፈላጊ አለመሆናቸውን ማስተዋል ይኖርብናል። እግዚአብሔር ራሱ ክፉ ያደርጋል የምንል ከሆነ፤ መልካምና ጽድቅ አይደለም ማለታችን ነው፤ ስለሆነም ጩርሶ እግዚአብሔር ሊሆን አይችልም። በሌላ በኩል ደግሞ፤ ዐላማውን ለመፈጸም እግዚአብሔር በክፉ አይጠቀምም ካልን፤ በዚህ ዓለም ያለ ክፉ በእርሱ የታወቀ አይደለም፤ በዚህ ዓለም ባለ ክፉ ላይ ሥልጣን የለውም ማለታችን ነው። እንዲህ ከሆነ ደግሞ እግዚአብሔርን ለሚወዱትና እንደ ሐሳቡም ለተጠፋት «ነገር ሁሉ» ተያይዞ ለበጎ እንዲሠራ እንደሚያደርግላቸው እናውቃለን በማለት በርግጠኝነት መናገር አስቸጋሪ ይሆንብናል ማለት ነው (ሮሜ 8:28)። አስቀድሞ በእግዚአብሔር ያልተወሰነ ክፉ ወደዚህ ዓለም መምጣት ከቻለ፤ እርሱ ባይፈልገውም ሊኖር ከቻለ፤ ወደፊትስ እርሱ ያላቀደውና ያልፈለገው ክፉ በዚህ ዓለም በብዛት ሊኖር እንደማይችል ምን

¹²John Calvin, *Institutes of the Christian Religion*, Library of Christian Classics, ed. by John T. McNeill and trans. By F. L. Battles, 2 vols. (Philadelphia: Westminster, 1960), 1.217 (1.16.5).
¹³John Calvin, *Institutes*, 1:228 (1:18 title).

ማረጋገጫ አለን? ለዐላማው መፈጸሚያ እንደሚጠቀምበት ወይም ያንን ክፉ ማሸነፍ ለመቻሉ እንደት ርግጠኛ መሆን አንችላለን? እንዲህ ዐይነቱ አማራጭ ደግሞ በፍጹም የማይፈለግ አቋም ነው።

ሐ. እግዚአብሔር መልካሙንና ክፉውን የማወቅ ችሎታ ያላቸው ፍጡራንን ለመውቀስም ሆነ በክፉ ተግባራቸው ለመፍረድ መብት አለው። ይህን የሚያረጋግጠው አያሌ የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎችን ማቅረብ ይቻላል። ከእነዚህ አንዱ በትንቢተ ኢሳይያስ ያለው ሲሆን፤ እርሱም። «የግዛ መንገዳቸውን መርጠዋል፤ ነፍሳቸውም በርኩሳታቸው ደስ ይላታል። ስለዚህ ችግር እንዲደርስባቸው አደርጋለሁ፤ የፈሩትንም አመጣባቸዋለሁ፤ በተጣራ ጊዜ የመልስ፤ በተናገርሁ ጊዜ ያዳመጠ ሰው የለምና በፊቱ ክፉ ነገር አደረገ፤ የሚያስከፋኝንም መረጠ» የሚለው ነው (ኢሳ 66:3-4)። ከዚህም ጋር፤ «እግዚአብሔር ሰውን ቅን አድርጎ ሠራው፤ ሰው ግን ውስብስብ ዘዴ ቀየሰ» የሚል ተመሳሳይ ጥቅስ እናነባለን (መክ 7:29)። ምንጊዜም ቢሆን በክፉ ሥራ የሚወቀሠው፤ ለዚያ ጉዳይ ተጠያቂ የሆነ ፍጡር ብቻ ነው፤ ሰውም ሆነ ሰይጣን ክፉ የሚያደርግ ሁሉ መቀጣት አለበት። እግዚአብሔር ጽድቅና ቅን እንደ ሆነና በገጢአታችን ሊቀጣን መብት ያለው መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ያለ አንዳች ማወላወል ደጋግሞ ይናገራል። እንግዲህ የእርሱን ፈቃድ መቃወም እንደማንችል እየታወቀ እንዴት በደለኛ ያደርገናል የሚል ተቃውሞ የሚያቀርብ ካለ፤ ለእንዲህ ዐይነቱ ጥያቄ ሐዋርያው ጳውሎስ የሰጠውን ምላሽ ረጋ ብሎ እንዲያጤን አመክራለሁ፤ «ከእናንተ አንዱ፤ ታዲያ እንደዚህ ከሆነ እግዚአብሔር እስከ አሁን በምን ይወቅሠናል? ምክንያቱም ፈቃዱን ሊጽፍም የሚችል ማን አለ? ይላች ይሆናል። ነገር ግን ለእግዚአብሔር መልስ የምትሰጥ አንተ ማን ነህ? ሥራ ሠራውን ለምን እንዲህ ሠራሽኝ ይለዋል?» (ሮሜ 9:19-20)። ክፉ ነገር በምናደርግበት ጊዜ ሁሉ፤ ያንን ያደረግነው በፈቃዳችን እንደ ሆነና በዚህም ምክንያት ሊፈረድበት እንደሚገባ እንገነዘባለን።

መ. ክፉት በውን ያለ እንጂ የሰው አእምሮ የፈጠረው ሕልም ወይም ቅዠት አይደለም፤ እኛንም ሆነ ሌሎችን ስለሚጉዳ ክፉትን ፈጽሞ ማድረግ የለብንም፤ መጽሐፍ ቅዱስ ክፉ የማድረግ መብት እንደሌለን፤ በራሳችንም ሆነ በዓለማችን ያለውን ክፉ አጥብቀን መቃወም እንዳለብን አጠንክሮ ያስተምራል። «ከክፉ አድነን እንጂ» በማለት መጽሐፍ አለብን (ማቴ 6:13)። ከእውነት መንገድ የወጣና ስሕተት በመፈጸም ላይ ያለ ሰው ካየን፤ እርሱን ለመመለስ ማንኛውንም ጥረት ማድረግ አለብን። መጽሐፍ ቅዱስ፤ «ወንድሞቼ ሆይ፤ ከእናንተ አንዱ ከእውነት ቢስትና ሌላው ቢመልሰው፤ ይህን አስተውሉ፤ ገጢአተኛውን ከተሳሳተበት መንገድ የሚመልስ ሰው ነፍሱን ከሞት ያድነዋል፤ ብዙ ገጢአትንም ይሸፍናል» ይላል (ያዕ 5:19-20)። ክፉ እንዲደረግ ፈጽሞ መፍቀድ እንኳ የለብንም፤ ምክንያቱም በአእምሮአችን የምናስተናግደው ክፉ ምኞት ነፍሳችንን «ይግጋል» (1ጴጥ 2:11)፤ መንፈሳዊ ጉዳትም ያደርስብናል። ከሚሰጠው ትምህርት የተነሣ ጳውሎስን በሐሰት ይከስሱት እንደ ነበሩ ሰዎች፤ «መልካም እንዲመጣ ለምን ክፉ አናደርግም?» የማለት ፈተና ከገጠመን፤ ሐሰተኛ ትምህርትን በሚያስተምሩ «ሰዎች ላይ የሚደርሰው ፍርድ ትክክለኛ ነው» በማለት ጳውሎስ መናገሩን ማስታወስ ይኖርብናል (ሮሜ 3:8)።

ዐላማውን ለመፈጸም እግዚአብሔር በክፉ ነገር እንኳ ሊጠቀም እንደሚችል ስናስብ ማስታወስ ያለብን፤ እግዚአብሔር አንዳንድ ነገሮችን ሊያደርግ ትክክል እንደ ሆነና እኛ ግን እነዚያ ነገሮች ብናደርግ ስሕተት እንደሚሆንብን ነው፤ ለምሳሌ ያህል፤ እርሱ ሌሎች እንዲያመልኩት ይፈልጋል፤ አምልኮን ከሚያመልኩት ይቀበላል። ለራሱ ክብርን ይፈልጋል። በክፉ አድራጊዎች ሁሉ ላይ ይፈርዳል። መልካም ዐላማን ለመፈጸም በክፉ ነገሮች እንኳ ይጠቀማል፤

ይሁን እንጂ፤ እኛ እንደዚያ እንድናደርግ አይፈልግም። የሚከተለውን አረፍተ-ነገር ከቅዱስ አውግስጢኖስ የጠቀሰው ካልቪን ነበር፤ በአባባሉ ሙሉ በሙሉ እንደሚሰማማንም አመልክቶአል። አውግስጢኖስ እንዲህ ነበር ያለው፡- «አንድ ሰው ቢያደርገው ተገቢ በሚሆነውና እግዚአብሔር ቢያደርግ ተገቢ በሚሆነው መካከል ከፍተኛ ልዩነት አለ ... በሰዎች መጥፎ ተግባር እግዚአብሔር ሙሉ በሙሉ ጽድቅ የሆነ ተግባርን መፈጸም ይችላል።»¹⁴ መልካም ዐላማን ለመፈጸም እግዚአብሔር በክፉ ነገር ሊጠቀም እንደሚችል ለማሳየት፤ ሔርማን ባቪንግ የተባለ ሰው አንድን አባትና ሕፃን ልጁን እንደ ምሳሌ አቅርቦአል፤ አባት በጣም ስል በሆነ ቢላቀ ሊጠቀም ይችላል፤ ልጁ ግን እንደዚያ እንዲያደርግ አይፈቅድም፤ በተመሳሳይ መንገድ፤ እግዚአብሔር ለመልካም ዐላማ በክፉ የመጠቀም ችሎታ ቢኖረውም፤ ልጆቹ ግን እንደዚያ እንዲያደርጉ አይፈቅድም። ምንም እንኳን ግብረ ገባዊ ባሕርያትን በተመለከተ እግዚአብሔርን ምሳሌ ማድረጋችን ተገቢ ቢሆንም (ከኤፌ. 5:1 ጋር ያነጻ)፤ ይህ ግን እግዚአብሔርን ምሳሌ አድርገን ማቅረብ ከማንችልባቸው መንገዶች አንዱ ነው።

ሠ. ከላይ የተመለከተናቸውን እውነቶች ሁሉ ግምት ውስጥ በማስገባት፤ እሁን ደግሞ ወደ አንድ መረዳት ወደማንችለው ጉዳይ እንመጣለን፤ እኛ በምናደርገው ክፉ ነገር እግዚአብሔር ዐላማውን መፈጸም ይችላል፤ ይህን በማድረግ ግን እርሱ አይወቀሥም፤ እኛ ግን ከተጠያቂነት አናመልጥም፤ ይህ እንዴት ሊሆን እንደሚችል በርግጠኝነት አናውቅም፤ ይሁን እንጂ፤ ቅዱሳት መጻሕፍት ስለሚያስተምሩ፤ እነዚህ ነገሮች ሁሉ እውነት እንደ ሆኑ ርግጠኞች መሆን አንችላለን። እርሱ እንዲሆን ለፈቀደው ነገር እኛ ተጠያቂ ስለምንሆንበት ምክንያት ግን መጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ አላደረገልንም። ይህን ጉዳይ መጽሐፍ ቅዱስ በዝምታ ዐልፎታል፤ በርከሆኖ፤ «እግዚአብሔር ከጎጢአት ጋር ያለውን ግንኙነት አስመልክቶ የሚገኝ ጥያቄ ምንጊዜም ምስጢር እንደ ሆነ ይናገራል»¹⁵ እኛም ከዚህ እውነት ጋር መስማማት ይኖርብናል።

9. «እጻነት» አለን? «እጻ ፈቃድስ» አለን? ከመግባታዊ ሥልጣኑ የተነሣ እኛ የምናደርገው ሁሉ በእግዚአብሔር ቊጥጥር ሥር ከሆነ፤ ሁኔታዎችን ሁሉ በበላይነት የሚመራውም እርሱ ከሆነ፤ ታዲያ እንዴት ነጻ ነን ማለት ይቻላል? መልሱ ያለው «እጻ» ለሚለው ቃል በምንሰጠው ትርጉም ላይ ነው። በተወሰነ መልኩ «እጻ» የሚለውን ቃል ስናስበው፤ በፈቃዳችንም ሆነ በምርጫችን ነጻ ፍጥረቶች መሆናችንን ማንም ይቀበላል። የተረዱት ወይም ካልቪንዊ አስተምህሮን የሚያስተምሩ ታዋቂ የሥነ መለኮት ምሁራን እንኳ በዚህ ይስማማሉ። ለምሳሌ ያህል፤ Systematic Theology በተሰኘው መጽሐፉ (ገጽ 103፣ 173) ሉዊስ በርከሆኖ፤ Institutes of the Christian Religion¹⁶ በተሰኘው

መጽሐፉ ጆን ካልቪን፤ በተወሰነ መልኩ ሰዎች ለምርጫቸውም ሆነ ለድርጊታቸው ነጻ መሆናቸውን ተቀብለዋል። ይሁን እንጂ፤ ጉዳዩ በቀላሉ ለስሕተት የሚያጋልጥ ወይም ወዳልተፈለገ አቅጣጫ የሚወስድ መሆኑን በማሰብ፤ ጆን ካልቪን በተቻለ መጠን በዚህ ቃል መጠቀምን እንደማይፈልግ አመልክቶአል። ይህንንም ያደረገበት ምክንያት ምን እንደ ሆነ ሲያመለክት፤ «የእግዚአብሔር ጸጋ ከልረዳው በቀር ነጻ ፈቃድ ብቻውን የሰውን ልጅ መልካም ነገር ለማድረግ አያስችለውም»¹⁷ ይላል። ከዚህም የተነሣ ካልቪን፡-

«እንግዲህ የሰው ልጅ ነጻ የመወሰነ ችሎታ አለው ማለት ይቻላል፤ እንዲህ የሆነው ግን መልካሙንና ክፉውን እኩል ለመምረጥ ነጻ ምርጫ ስላለው አይደለም፤ ዐመፅ የሚፈጽመው ሳያውቀው በደመ ነፍስ ሳይሆን፤ በፈቃደኝነት በመሆኑ ነው። በሐሳብ ደረጃ፤ በጥሩ ሁኔታ ተገልጾ ይሆናል፤ ግን ለእንዲህ ያለ ትንሽ ነገር ይህን ያህል ከባድ ስም መስጠቱ ለምን አስፈለገ? የሚል መደምደሚያ ላይ ደርሶአል።

ይህን ርእስ ጉዳይ ምን ያህል በተሳሳተ መልኩ የመረዳት አዝማሚያ ሊኖር እንደሚችል በማሰብ ካልቪን ይተግላል፡-

«ነገር ግን የሰው ልጅ ነጻ ፈቃድ አለው ማለትን ሲሰሙ፤ የራሱ አእምሮና ፈቃድ ጌታ ነው፤ በራሱ ፈቃድ ወደ መልካምም ሆነ ክፉ ማቅናት ይችላል ማለት እንዳልሆነ የሚረዱ እጅግ በጣም ጥቂቶች ናቸው ... ስለዚህ ማንም ቢሆን በዚህ ቃል ሲጠቀም በተሳሳተ መልኩ በመረዳት እስካልሆነ ድረስ ከእርሱ ጋር ክርክር የምንጥምበት ምክንያት አይታይም፤ በበኩሉ ግን በዚህ ቃል አስመጠቀምን አመርጣለሁ፤ የሚቀበሉኝ ከሆነ ሌሎችም እንደዚያ ቢያደርጉ አመክራለሁ» ብሏል።¹⁸

ስለዚህ፤ «ነጻ ፈቃድ» አለን ወይስ የለንም ብለን ስንጠይቅ፤ ምን ማለታችን እንደ ሆነ በሚገባ መረዳቱ ጠቃሚ ነው። ከእግዚአብሔር ቊጥጥር ውጪ በሆነ ሁኔታ፤ አንዳችም የእርሱ ተጽዕኖ ወይም ምክንያት ሳይኖርበት በራሳችን መወሰን እንችላለን በሚል መልኩ¹⁹ ቅዱሳት መጻሕፍት «እጻ» መሆናችንን አይነግሩንም (አንዳንድ ሰዎች ነጻ መሆን አለብን ሲሉ በዚህ መልኩ ሊሆን እንደሚችል ማሰብ ይቻላል። ከታች ያለውን ዝርዝር ጉዳይ ይመልከቱ)። የእግዚአብሔር ጎይል ከልረዳን በቀር በራሳችን መልካምን ማድረግ እንችላለን በሚል መልኩ ከሆነ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ነጻ መሆናችንን አይነግረንም። ይሁን እንጂ፤ ማንኛውም የእግዚአብሔር ፍጡር ነጻ በሆነው ዐይነት እኛም በጣም ላቅ ባለ ሁኔታ ነጻ ነን፤ በፈቃዳችን እንመርጣለን፤ ምርጫችን ደግሞ የራሱ ውጤት

ከፋውን የመምረጥ ችሎታው ነጻ እንደ ነበር ነው» (1:195 [1:15.8])። ስለ ሆነም ነጻ ፈቃድ የሚለውን ካልቪን የሚጠቀምበት «ሆን ተብሎ የሚገለጽ ፈቃደኝነት» በሚል መልኩ ሲሆን፤ አዳምን በተመለከተ ከወድቀቱ በፊት ስለ ነበረው ሁኔታ ተጠቅሞበታል። ይሁን እንጂ፤ «ሰዎች በራሳቸው ብርታት መልካም ነገርን ማድረግ ይችላሉ» የሚል ድምዳሜ ላይ ለመምጣት ምክንያት እንዳይሆን በመሥጋት በተቻለ መጠን ካልቪን «እጻ ፈቃድ» በሚለው ቃል መጠቀም አይፈልግም ነበር (ከላይ ዐውዱን ይመ)።

¹⁷Institutes, 1:262 (2.2.6).
¹⁸ዘን. ከማህ. 1+264፤ 266 (2.2.7-8).

¹⁹ነጻ ምርጫ የማድረግ ችሎታችን የእግዚአብሔርን ፈቃድና የሰውን ፈቃድ ያገናከበ ምርጫ ነጻብራቅ ብቻ እንጂ፤ ሌላ ምንም ማለት አይደለም። ይሁን እንጂ፤ የምናደርገው ምርጫ ሙሉ በሙሉ ነጻ ከሆነ፤ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል ሆነናል ማለት ነው፤ ይህ ደግሞ በዚህም ሆነ በሚመጣው ሕይወት በፋጽም የማይታሰብ ጉዳይ ነው።

¹⁴John Calvin, *Institutes*, 1:234 (1:18.3)

¹⁵Louis Berkhof, *Systematic Theology*, p.175.

¹⁶*Institutes*, 1:296 (2.3.5) ከቅዱስ ቤርናርድ ጽሑፍ በመጥቀስ ሲጽፍ፡- «ሕያዋን ከሆኑ ፍጥረታት ሁሉ ነጻነት ያለው ሰው ብቻ ነው። ፈቃድ አለው ማለት ነጻ ነው የማለት ያህል ነው» ብሏል። ጥቂት ቁሳት ብሎ በዚህ ምክንያት ከቅዱስ ቤርናርድ በመጥቀስ ሲጽፍ፤ የሰው ፈቃድ የባሕርይ ጎጢአተኝነት ባሪያ ናት ካለ በኋላ፤ «ይህ ባሕርይ ፈቃደኛ የመሆን ያህል ነው ... ስለ ሆነም ነፍስ ባሪያም ናት፤ ነጻም ናት ማለት ነው፤ ባሪያ የሆነችው ከባሕርይ የተነሣ ነው፤ ነጻ የሆነችው የራሷ ፈቃድ ያላት ከመሆኗ የተነሣ ነው» ብሎአል። ቁሳት ብሎ ደግሞ ካልቪን ራሱ «ከባሕርይ የተነሣ ሰው ጎጢአት ሲያደርግ፤ በፈቃደኝነት ከሚያደርገው ጎጢአት ያነሰ ሊሆን የሚችልበት ምክንያት የለም ብሎአል (1:309 [2.4.1])። በዚህ ዓለም ምንም ጎጢአት ባልነበረበት ጊዜ ስለ አዳም ሲጽፍ፤ ካልቪን ግልጽ በሆነ ሁኔታ፤ «ፈቃደኛ ቢሆን ኖሮ አዳም ከነበረው ነጻ ፈቃድ የተነሣ የዘላለምን ሕይወት ማግኘት ይችላል ነበር ... በፈቃደኛ ኖሮ ጸንቶ መቆም በቻለ ነበር፤ አዳም የወደቀው በዋነኛነት ደረጃ በራሱ ፈቃድ መሆኑ የሚያሳየን ... መልካሙንና

ይኖረዋል።²⁰ በራሳችን ፈቃድ ውሳኔ ስናደርግ፤ እግዚአብሔር ጣልቃ አይገባብንም! ወይም አይከለክለንም።²¹ በፈቃዳችን ምርጫ የማድረግ ሥልጣን እንዳለን መቀበል ይኖርብናል! አለበለዚያ ግን ሁሉም ነገር እንዴ ተወስኗል! የምንኖረው ወይም የምንሆነው በዕጣ ፈንታችን መሠረት ነው፤ የእኛ ምርጫም ሆነ ውሳኔ ምንም ለውጥ ሊያመጣ አይችልም ወደሚል ስትተት መውደቃችን ነው። በሌላ በኩል ደግሞ፤ በነገሮች ሁሉ ላይ እግዚአብሔር ባለ ሥልጣን መሆኑን፤ ሁሉንም በሥልጣኑ ቃል ደግፎ የያዘ እግዚአብሔር መሆኑን የማይቀበሉ ሰዎች በሚጠይቁት መንገድ ነጻ አይደለንም! የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር፤ «በገያል ቃሉ ሁሉን ደግፎ ይዞል» ይላል (ዕብ 1:3)። ይህ እውነት ከሆነ፤ ከእንዲህ ዐይነቱ መግባታዊ ተጥጥር ነጻ ነን ብሎ ማሰብ በፍጹም የማይቻል ነው! እግዚአብሔር ራሱ ደግፎ በያዘውና በሚመራው ዓለም ውስጥ ሙሉ «ነጻነት» ሊኖረን አይችልም፤ እንደዚያ ካልን በማንኛውም ሁኔታ ከእርሱ ተጥጥር ውጪ ነን ማለታችን ነው።

ሐ. እግዛዝ ወይም አስተዳደር

1. መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃ። የእግዚአብሔርን መግባት በተመለከተ የመጀመሪያዎቹን ሁለት ነጥቦች፤ ማለትም (1) ቀጣይነት እንዲኖረው ፍጥረትን ደግፎ የያዘ እግዚአብሔር መሆኑን፤ (2) እግዚአብሔር በነገሮችና በሁኔታዎች ውስጥ በስምምነት የሚሠራ መሆኑን፤ ተመልክተናል። ሦስተኛው የእግዚአብሔር መግባት፤ ገጽታ ደግሞ፤ በዚህ ዓለም በሚያደርገው ሁሉ እግዚአብሔር ዐላማ አለው፤ ዐላማውን ያከናውን ዘንድ በመግባቱ ነገሮችን ሁሉ ይገዛል ወይም ይመራል የሚል ነው። ከመጽሐፈ መዝሙር «መንግሥቱም ሁሉን ትገዛለች» የሚል እናነባለን (መዝ 103:19)። በተጨማሪም፤ «በሰማይ ገዳሳት፤ በምድርም ሕዝቦች ላይ፤ የወደደውን ያደርጋል፤ አጁን መከላከል የሚችል የሰም፤ «ምን ታደርጋለህ?» ብሎ የሚጠይቀው የሰም» (ዳን 4:35)። ጳውሎስም፤ «ሁሉም ከእርሱ፤ በእርሱ፤ ለእርሱ ነውና» (ሮሜ 11:36)። «ሁሉን ነገር ከእግሩ ሥር አስገዝቶታል» (1ቆሮ 15:27) ብሎ ያረጋግጣል። በፍጹሜው «በሰማይና በምድር፤ ከምድርም በታች፤ ጉልበት ሁሉ ለኢየሱስ ስም ይንበረከክ ዘንድ ምላሽም ሁሉ ለእግዚአብሔር እብ ክብር ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ እንደ ሆነ ይመሰክር ዘንድ» (ፊል 2:10-11)። «ሁሉን በፈቃዱ ምክር መሠረት» የሠራ እግዚአብሔር ነው (ኤፌ 1:11)። እግዚአብሔር ለ-ዓላዊ እንደ ሆነና በሚሆነው ነገር ሁሉ እንደሚሠራ በሚገባ ስለ ተረዳ ጳውሎስ፤ «እግዚአብሔርን ለሚወዱትና እንደ ሐሳቡ ለተጠሩት፤ ነገር ሁሉ ተያይዞ ለሰገ እንዲሠራ እንደሚያደርግላቸው እናውቃለን» ማለት ችሎአል (ሮሜ 8:28)።

2. የእግዚአብሔርን ፈቃድ በተመለከተ አንዳንድ ልዩነቶች። ምንም እንኳን በእግዚአብሔርና በፈቃዱ መካከል ፍጹም ኅብረት እንጂ መከፋፈል ወይም እርስ

በርስ መጋጨት ባይኖርም፤ ለእኛ የተገለጸው በከፊል በመሆኑ የፈቃዱን ጥልቀትና ስፋት በፍጹም መረዳት አይቻለንም። በዚህም ምክንያት ቀደም ሲል ከምዕራፍ 13²² በተመለከተው መሠረት ለእኛ ግልጽ የሆነ-ልን የፈቃዱ ሁለት ገጽታዎች ብቻ ናቸው። በአንዱ በኩል ግብረ ገባዊ ፈቃድ (አንዳንዴ «ዕውቀት» ፈቃዱ የሚባለው) አለ። በዚህ ውስጥ ዐሥሩ ትእዛዛችና አዲስ ኪዳን ውስጥ ያሉ ሥነ ምግባራዊ ትእዛዛችን የመሳሰሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መስፈርቶች ይካተታሉ። የእግዚአብሔር ግብረ ገባዊ መስፈርቶች የተሰጡት በፊቱ እንዴት መመላለስ እንዳለብን መመሪያ እንዲሆኑ ነው። በሌላ በኩል ደግሞ፤ እግዚአብሔር በሁሉ ላይ ያለውን ሥልጣን የሚያመለክት መግባታዊ አግዛዝ ወይም አመራር የሚባል ሌላ የእግዚአብሔር ፈቃድ ገጽታ ይኖራል፤ (አንዳንዴ «ምሥጢራዊ ፈቃዱ» በመባል ይታወቃል)። በዚህ ውስጥ እግዚአብሔር ያቀዳቸውና የወሰናቸው በታሪክ ውስጥ የሚከሰቱ ጉዳዮች ይካተታሉ፤ ለምሳሌ ያህል፤ ክርስቶስ «በከፉ ሰዎች እጅ» (ሐሥ 2:23) መገደሉን እንደ አብነት ማቅረብ ይቻላል። ቀደም ባለው ክፍል የጠቀስናቸው ከፉ ተግባሮች ሁሉ በዚህ ውስጥ የሚካተቱ ናቸው።

አንዳንዶች በእነዚህ ሁለት የእግዚአብሔር ፈቃድ ገጽታዎች መካከል ያለውን ልዩነት አይቀበሉም፤ ይህን የምንቀበል ከሆነ፤ እግዚአብሔር «እርስ በርሱ ይቃረናል» ማለታችን ነው የሚል መከራከሪያም ያቀርባሉ።²³ ይሁን እንጂ፤ ሰብዓዊ የሕይወት ተመክሮአችንን ብንመለከት እንኳ አንዳንድ ነገሮች ጊዜያዊ ሕመም አንዳላቸው ብናውቅም፤ እነዚያን ነገሮች ከማድረግ ወደ ጌላ አንልም። (ለምሳሌ ያህል፤ ዐመፀኛ ልጅን መቅጣት፤ ወይም ለጊዜው ቢያምም የበሽታ መከላከያ መውጋትን የመሳሰሉ)፤ ይህን የምናደርገው እነዚያን ነገሮች ባለማድረግ ከምናገኘው ጊዜያዊ ጥቅም ይልቅ ዘላቂ ጥቅም ማግኘት ስለምንፈልግ ነው። (ለምሳሌ ያህል፤ ልጁን በመቅጣት ታዛዥ ማድረግ፤ ወይም ለጊዜው የሚያምም መርፌ ተወግተን ሥር የሰደደ ሕመም እንዳይዘን መከላከል)። እግዚአብሔር ደግሞ ከእኛ ይልቅ ልጅ ጋላቅ ነው፤ ከእኛ ይበልጥ ጥበብና ነው። ጊዜያዊ በሆነ ሁኔታ ልጆቹ እርሱን የሚያሳዝን ነገር እንዳያደርጉ በፈቃድ እንኳ የጌላ ጌላ የበለጠውን ክብር እንደሚያገኝ ያውቃል። ይህን ከተቀበልን በእግዚአብሔር ውስጥ «እርስ በርስ የሚቃረን» ነገር አለ ማለታችን ነው የሚለው ስጋት ችግሩ እንዳይፈጠር መጀመሪያውን የተቀመጠውን ልዩነት በሚገባ ካለ መረዳት የሚመጣ ነው።²⁴

መ. የእግዚአብሔር ዕቅድ

የእግዚአብሔር ምክር ስንል፤ የሆነውን ወይም እየሆነ ያለውን እውን ለማድረግ ከዓለም መፈጠር በፊት የተወሰነውን የእግዚአብሔር ዘላለማዊ ዕቅድ ማመልከታችን ነው። ይህ አስተምህሮ ከመግባቱ እግዚአብሔር አስተምህሮ ጋር ይመሳሰላል፤ ይሁን እንጂ፤ እዚህ ላይ አያሳብን ያለውን በጊዜ ውስጥ

²⁰እርሚኒየሳውያን ሥነ መለኮት ምሁራን ነጻ ፈቃድን የሚረዱት ከዚህ በተለየ መንገድ ነው። ነጻነት ማለት ከእኛ ውጪ ያለ ምንም ነገር ምክንያት ሳይሆን በራሳችን ብቻ መወሰን መቻል ነው በማለት ይከራከራሉ። ነጻነት ማለት ፈቃድ ላይ ተመሥርተን ከምናደርገው ምርጫ በላይ የሆነ ጉዳይ ሊሆን ይችላል የሚለውን ላለመቀበል ጃክ ኮትሬል የሚያቀርቡትን መከራከሪያ ከታች ካለው ገጽ 379-389 ይመጣ።

²¹John Feinberg አንዲህ ይላል፤ «አንድ ድርጊት የሚፈጸመው በአድራጊው መሻት መሠረት ከሆነ፤ ሳያስበው ያደረገው ውሳኔ ቢሆን እንኳ ግለ ሰቡ ከተጠያቂነት ነጻ አይሆንም» ("God Ordains All Things" Predestination and Free Will: Four Views of Divine Sovereignty and Human Freedom, ed. by David Basinger and Randall Basinger [Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1986], p.37).

²²በሐ ተገላጭውና ምሥጢራዊ ስለ ሆነው የእግዚአብሔር ፈቃድ ስፋ ያለ ማጠራራያ ለማግኘት ገጽ 227-231 ይመጣ።

²³Predestination in the New Testament" p. 173 I. Howard Marshall የሚያቀርቡት ይህን ተቃውሞ ነው።

²⁴የእግዚአብሔር ፈቃድ ሁለት ገጽታዎችን በተመለከተ ተቃውሞ ለሚያቀርቡ ሰዎች ጆን ካልቪን ሲናገር፤ «እግዚአብሔር ፍርድን የሚያደርገው በፈቃደኝነት መሆኑን ወይም አለመሆኑን አስቲ፤ ግልጽ አድርገው ይገናኛሉ... መሆኑን የሌለበት ነገር እንዲሆን ለምን እግዚአብሔር እንደሚፈቅድ መረዳት እንችላለን። ከዚህም በላይ የመረዳት አቅማችን ውሳኔ መሆኑን መቀበል ይኖርብናል» ብሏል። እውነተኛነቱን ከተናገረው በመስማማት ጠቅሶ ሲናገር፡- «እግዚአብሔር ቢያደርግ በሚያምርበትና ሰው ቢያደርግ በማያምርበት ነገር መካከል ሌላ ልዩነት አለ... በዐመፀኞች መጥፎ ፈቃድ እግዚአብሔር ጽድቅ የሞላበት ፈቃዱን መፈጸም ይችላል» (Institutes, 1:233-34 [1:8:3]).

ሰለሚከናወነው የእግዚአብሔር መግባት ሳይሆን፤ ዓለም ከመፈጠሩ በፊት ስላለው ውሳኔው ነው። መግባታዊ ተግባሩ ከጥንት የነበረው ዘላለማዊ ምክሩ ሥራ ላይ ሲውል ማለት ነው። «ምክር» በሚለው ቃል ለየት ባለ መልኩ ስለ ተጠቀምንበት ሁኔታ ምዕራፍ 2 ገጽ 43 ይመልከቱ።

ዳዊት እንዲህ ይላል። «ለእኔ የተወሰነልኝም ዘመናት፤ ገና አንዳቸው ወደ መኖር ሳይመጡ፤ በመጽሐፍ ተመዘገበ» (መዝ 139:16)፤ ከኢዮ 14:5 ጋር ያነጻ፤ የሰው ቀን፤ ወሩና የሚኖርበት ዘመን በእግዚአብሔር ተወስኗል። ከዚህም በላይ ኢየሱስ እንዲሞት የፈረዱበት ሰዎች ተግባር ሁሉ፤ «በእግዚአብሔር የተወሰነ» (ሐሥ 4:28)፤ «በጥንት ውሳኔውና በቀደመው ዕውቀቱ» የታቀደ ነበር (ሐሥ 2:23)። መጻፍችንም ቢሆን ከጥንት በእግዚአብሔር የተወሰነ ነበር፤ ምክንያቱም «በፊቱ ቅዱሳንና ነውር አልባ እንድንሆን ዓለም ከመፈጠሩ አስቀድሞ በእርሱ መርጠናል» (ኤፌ 1:4)። አማኞች እንደ መሆናችን በጎ ሥራዎቻችንም ቢሆኑ፤ «እግዚአብሔር አስቀድሞ ያዘጋጀልንን መልካም ሥራ እንድንሠራ» በመወሰኑ የምንፈጽማቸው ናቸው (ኤፌ 2:10)፤ ከይሁዳ 4 ጋር ያነጻ)። እነዚህ ምሳሌዎች የተለያዩ የሰብአዊ ድርጊት ገጽታዎቻችን ግምት ውስጥ ያስገባሉ። ምሳሌዎቹን ታሳቢ በማድረግ እግዚአብሔር ያደረገው ሁሉ ከዓለም መፈጠር በፊት የታቀደ ነበር ወደሚል ድምዳሜ ብንመጣ አግባብ ይመስለናል፤ እንዲያውም እነዚህ ነገሮች ከእርሱ ጋር የኖሩ ዘላለማዊ ዕቅዶች ናቸው ማለትም ይቻላል። የእግዚአብሔርን ዕቅድ በተመለከተ አጽንዖት መስጠታችን ጥቅሙ እግዚአብሔር ዕቅዶቹን በድንገት ወይም እግረ መንገዱን እንደማያደርግ ግንዛቤ እንዲኖረን መርዳቱ ነው። ድማሬውን እስከ ናጻሜው ያውቃል፤ መልካም ዓላማውን ሁሉ ይፈጽማል። ይህ ደግሞ ይበልጥ በእርሱ እንድንታመን፤ በተለይም ደግሞ በእስከጋሪ ሁኔታ ወቅት እንድንደገፍበት እምነታችንን ሊያሳድገው ይገባል።

ሠ. የሰብአዊ ድርጊታችን አስፈላጊነት

ይህን ዓለም ለመምራት ባለው መግባታዊ አስተዳደር እግዚአብሔር በእኛ መጠቀም መቻሉን አንዳንዴ እንዘነጋለን። እንደዚህ ከሆነ፤ ድርጊታችንም ሆነ ምርጫችን ምንም ዓይነት ለውጥ አያመጣም፤ የነገሮችን አቅጣጫ በተመለከተም ምንም ውጤት ሊኖረው አይችልም ወደሚል አዘማሚያ ማዘንበላችን የማይቀር ነው። የእግዚአብሔርን መግባት በተሳሳተ መንገድ እንዳንረዳው ለሚከተሉት ነጥቦች ልዩ ትኩረት መስጠት ይኖርብናል።

1. ምንጊዜም ቢሆን ለድርጊታችን ገላፊዎች ነን። ለምናደርገው ሁሉ ገላፊነት ያለን አድርጎ እግዚአብሔር ፈጥሮናል፤ ድርጊታችን እውን ነው፤ ዘላቂ ወይም ዘላለማዊ ቁም ነገር ማስገኘትም ይችላል። እግዚአብሔር በመግባታዊ ተግባሩ የገላፊነታችን ውጤት የሆኑ ባሕርያትን ወይም ቁም ነገሮችን ለዘለቄታው ያጽናቸዋል።

ይህን በሚገባ ለመረዳት ከተፈጥሮአዊው ዓለም አንዳንድ ምሳሌዎችን ብንወስድ ምናልባት ሳይጠቅመን አይቀርም። እግዚአብሔር ዐለትን የፈጠረው ጠባር ወይም ጠንካራ ከሚያደርጉት ባሕርያት ጋር እንደ መሆኑ መጠን አሁንም እንደዚያው ነው። እግዚአብሔር ውሃን የፈጠረው ፈሳሽ ወይም ርጥብ ከሚያደርጉት ባሕርያት ጋር እንደ መሆኑ መጠን፤ አሁንም እንደዚያው ነው። እግዚአብሔር ዕዎዋትንና እንስሳትን የፈጠረው ሕያዋን ከሚያደርጋቸው ባሕርያት ጋር እንደ መሆኑ መጠን፤ አሁንም እንደዚያው ናቸው። በተመሳሳይ መልኩ፤ እግዚአብሔር ለድርጊቶቻችን ገላፊነት እንዲሰማን ከሚያደርግ ባሕርይ ጋር ፈጥሮናል፤ ስለዚህ እንደዚያው ነን፤ መልካምን ብናደርግና ለእግዚአብሔር ብንታዘዝ፤ እግዚአብሔር ይሸልመናል፤ በዚህም ሆነ በሚመጣው ዓለም ነገሮች መልካም ይሆኑልናል። ከፋ ብናደርግና ለእግዚአብሔር ባንታዘዝ ግን፤

ይገሥጽናል፤ ምናልባትም ይቀጣናል፤ ነገሮችም መልካም አይሆኑልንም። እነዚህን ሐቆች መንገዘባችን መጋቢዎች እንደ መሆናችን ከሌሎች ጋር በሚኖረን ግንኙነት በማስተዋል እንድንናገር፤ የምናገለግላቸውም ስንፍናንና ዐመፅን እንዲያስወግዱ ለማበረታታት ይረዳናል።

ለምናደርገው ሁሉ ገላፊነት መቀበል ማለት ከእንግዲህ ወዲህ፤ «ከፋ እንድሠራ ያደረግኝ እግዚአብሔር ነው፤ ስለሆነም ተጠያቂ መሆን የለብኝም» የሚል አመለካከትን ለዘለቄታው ማስወገድ ማለት ነው። አዳም ለበደሉ ሰበብ ፈልጎአል፤ «ይህች ከእኔ ጋር እንድትኖር የሰጠኸኝ ሴት፤ እርሷ ከዛፍ ፍሬ ሰጠኸኝና በላህ» ብሏል (ዘፍ 3:12)። መጽሐፍ ቅዱስ ግን እንደ አዳም እግዚአብሔርን በገጢነት ተወቃሽ አያደርግም። ለገጢነት እግዚአብሔርን የምንወቅሥ ከሆነ፤ መግባት እግዚአብሔርን በተመለከተ ትክክለኛ ግንዛቤ የለንም ማለት ነው። ምንጊዜም መውቀስ ያለበት ፍጡር እንጂ፤ እግዚአብሔር አይደለም። ምናልባትም ነገሮች ሁሉ የሚሆኑት በእግዚአብሔር በታቀደላቸው መሠረት ከሆነ፤ እኛን በገላፊነት መጠየቁ ተገቢ አይደለም የሚል ተቃውሞ እናቀርብ ይሆናል፤ ጳውሎስ ግን ለእንዲህ ዐይነቱ ስሕተት ዕርምት የሚሆን ሐሳብ ያቀርባል። «በእኛነት አንዱ፤ ታዲያ እንደዚህ ከሆነ እግዚአብሔር እስከ አሁን ለምን ይወቅሠናል? ምክንያቱም ፈቃዱን ሊቋቋም የሚችል ማን አለ? ትሉኝ ይሆናል። ነገር ግን ለእግዚአብሔር መልስ የምትሰጥ አንተ ማነህ?» (1ኛኛ 9:19-20)። ምንጊዜም ቢሆን እግዚአብሔር ገጢነትን የመገሰጽ ወይም የመቅጣት መብት እንዳለው መቀበል አለብን። እንደዚህ የማድረግ ገላፊነት ካለን በጤነት ሰባችን፤ በጤነት ክርስቲያናቸን፤ በማግባረ ሰባችን ውስጥም እንኳ ያለውን ክፉ የመገሰጽና የማስተካከል መብት ይኖረናል ማለት ነው። ከፋ ነገር ሳይረግ ስናይ፤ «እግዚአብሔር ፈቅዶታልና ጥሩ መሆን አለበት» ማለት የለብንም፤ ምክንያቱም በእግዚአብሔር ፈቃድ ወይም ዕቅድ መሠረት የታቀዱ ነገሮች ሁሉ በፊትኛው መልካም እንዳልሆኑ መንገዘብ ይኖርብናል፤ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት እንደሌላቸው ሁሉ እኛም ልንቀበላቸው አይገባም።

2. ድርጊታችን በእውን የሚታዩ ውጤቶችን ያስገኛል፤ የሁኔታዎችን አቅጣጫም መለወጥ ይችላል። ብዙውን ጊዜ ሲሆን እንደሚታየው፤ ለጤናዬ እንክብካቤ የማላደርግ፤ ለአመጋገብ ልምዴም ደንታ ቢሰ ከሆንሁ፤ አልኮልና ትንባሆን ዘመሳሰሉ ነገሮች ሰውነቴን ከግዳሁት፤ ዕድሜዬ ዐጭር እንደሚሆን ግልጽ ነው። እግዚአብሔር ድርጊቶቻችን ውጤት እንዲኖራቸው አድርጎአል። በእኛ ምክንያትነት ሁኔታዎች እንዲፈጸሙ እግዚአብሔር አስቀድሞ ወስኗል። ርግጥ ነው፤ በሚቀጥለው ሳምንት ወይም በሚቀጥለው ወር ቀርቶ በዛሬው ቀን እንኳ እግዚአብሔር ምን ማድረግ እንዳቀደ አናውቅም። ይሁን እንጂ፤ በእግዚአብሔር ብንታመንና ለእርሱ ብንታዘዝ፤ በመታዘዛችን ከእርሱ ዘንድ መልካም እንደሚደረግልን አናውቃለን። ሰዎችን ወደ እኛ የሚያመጣ እግዚአብሔር እንደ መሆኑ መጠን፤ ለመልካምም ሆነ ለከፋ ዘላለማዊ ዋጋ እንደሚያስገኝብን ውጤቱን ገላፊነት ባለው ሁኔታ ልንቀርባቸው ይገባል።

የሕይወት ዕለት ተዕለት ገጠመኞችን ልንጠቀምባቸውና ለወደፊት ማቀድ እንደሚገባን ካልሺን ሲያሰብ እንዲህ ይላል፤ «የወደፊቱን ሁኔታዎች እግዚአብሔር ግልጽ አያደርግልንም፤ ስለዚህም በተቻለን መጠን እንቃወማቸዋለን፤ ሁኔታዎቹ እንዳይፈጸሙም የምንችላቸውን ሁሉ እናደርጋለን። በዚህ መልኩ ሁኔታዎቹ ምንም ሳንጠቀምባቸው ያልፋሉ... ብዙውን ጊዜ የእግዚአብሔር መግባታዊ ሥራ ወደ እኛ የሚመጣው፤ ምክንያት

በሆኑት ተግባሮች ተሸፋፍኖ ስለ ሆነ ላናውቀው ወይም ላንገነዘበው አንችላለን።²⁵

በንጽጽራዊ መልኩ፣ ወደ ፊት ክፉ ነገር ወይም አደጋ ሊኖር እንደሚችል እያሰበን ከሆነና ያንን ለማስወገድ የሚችለንን ሁሉ የማናደርግ ከሆነ፣ ክፉው ነገር መፈጸም የቻለው በእኛ ቸልተኝነት ቢሆን እንኳ፣ እግዚአብሔር በዚያም ውስጥ ቢሆን ሥራውን ማከናወን እንደሚችል በርግጥ እንገነዘባለን።

3. ጸሎት ራሱን የቻለ ውጤት ያለውና የነገሮችን አቅጣጫ መለወጥ ከሚችሉ በውል ከሚታወቁ ተግባሮች አንዱ ነው። ጸሎት በምንኖርበት ዓለም ሰውጥ ወይም ውጤት ለማምጣት ከሚችሉ ዋነኛ መንገዶች አንዱ እንዲሆን አስቀድሞ በእግዚአብሔር ታቅዶአል።²⁶ ለምሳሌ ያህል፣ ለአንድ ሰው ወይም ሁኔታ አጥብቀን ስንማልድ፣ እግዚአብሔር በዚያ ጸሎት ተጠቅሞ በዓለማችን ሰውጥ ለማምጣት አስቀድሞ በእርሱ የታቀደ መሆኑ ግልጽ ይሆናል። መጽሐፍ ቅዱስ፣ «አትለምነምና ለእናንተ አይሆንም» በማለት ሊናገር ይህን ማመልከቱ ነው (ያዕ 4:2)። ኢየሱስም «ለምነ ትቀበላችሁ፤ ደስታችሁም ሙሉ ይሆናል» ብሏል (ዮሐ 16:24)።

4. በማጠቃለያም፣ የተግባር ሰዎች መሆን አለብን፤ እስከ አሁን ስንመለከተው የነበረ የእግዚአብሔር መግባት አስተምህሮ፣ የሚሆነው እስኪሆን ድረስ እኛችንን አጣጥፈን እንድንቀመጥ ምክንያት ሊሆን አይገባም። ርግጥ ነው፣ በራሳችን ቸሎታ ተነሣ። ሆኖም ከመውሰድ ይልቅ የእርሱን ጊዜ እንድንጠብቅ እግዚአብሔር ልባችን ውስጥ ሐሳብን ያኖር ይሆናል፤ በመሠረቱ እንዲህ ማድረጋችን ስሕተት አይደለም። ይሁን እንጂ፣ የእግዚአብሔርን ጊዜ መጠበቃችን ጎላፊነታችንን በአግባቡ ከመወጣት የሚያዘናጋን ከሆነ፣ ስንፍናችንን ወይም ዳተኝነታችንን ከማመልከቱም በላይ ስለ እግዚአብሔር መግባት የቀረበውን አስተምህሮ በተሳሳተ መልኩ ተረድተንዋል ማለት ነው።

ከዕለት ተዕለት ሕይወታችን እንደምንረዳው፣ ከልጆቹ አንዱ በሚቀጥለው ቀን ይዞ መቅረብ ያለበት የቤት ሥራ ከተሰጠው ወደ ሌላ ጭቃ ከመሄዱ በፊት የተሰጠውን የቤት ሥራ እንዲያጠናቅቅ ማድረግ አግባብ ነው። ውጤቱ ያለው በእግዚአብሔር እጅ እንደ ሆነና ከጥንት የተወሰነ እንደ ሆነ እንገነዘባለሁ፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር የወሰነው ምን እንደ ሆነ እኔም ሆንሁ ልጄ እናውቅም። የማውቀው ነገር ቢኖር በሚገባ ቢያጠናና የቤት ሥራውን በታማኝነት ቢያጠናቅቅ ጥሩ ውጤት እንደሚያገኝ ብቻ ነው። ያንን ካላደረገ ግን ጥሩ ውጤት አያገኝም። ካልቪን እንዲህ ይላል፡-

እንግዲህ የእኛ ተግባር ምን መሆን እንዳለበት ግልጽ የሆነልን ይመስለኛል። ለሕይወታችን የመከላከልን ሥራ እግዚአብሔር ለእኛ ከተወልደን መከላከል ይኖርብናል፤ በሚያደርግልን ረድኤት ሁሉ መጠቀምና አደጋን ወይም ችግርን በተመለከተ ካስጠነቀቀን ግን ማንኛውንም ነገር ጭጋፊጥ የለብንም፤ የሚሰጠንን መፍትሔ ሁሉ ቸል አንበል። ከዕቅዳችን በላይ እስካልሆነ ድረስ ምንም ነገር ሊገዳን አይችልም፤ እንዲህ ከሆነ እኛ መፍትሔ ማግኘት ከምንችለው በላይ ነው። ሁኔታው ከዕቅዳችን በላይ ካልሆነና እግዚአብሔር መፍትሔ ከሰጠን ምን ማድረግ ያለብን ይመስላችኋል?²⁷

ማድረግ ያለብንን ማድረግና የቀረውን ለእግዚአብሔር መተው እንዳለብን መልካም ምሳሌ ከሚሆኑን አንዱ ከ2ሳሙኤል 10:12 የምንመለከተው የኢዮአብ

ንግግር ነው፤ «እንግዲህ በርታ፣ ለሕዝባችንና ለአምላካችን ከተሞች በጀግንነት እንዋጋ»፤ ካለ በኋላ ወዲያው በማስከተል፤ «እግዚአብሔርም በፊቱ መልካም መስሎ የታየውን ያድርግ» ብሎአል። ኢዮአብ፣ ከእርሱ የሚጠበቀውን ወጊያ አየተዋጋ፤ መልካም መስሎ የታየውን እንዲያደርግ በእግዚአብሔር ታምኗል።

በአዲስ ኪዳንም ቢሆን ተመሳሳይ ምሳሌዎችን እንመለከታለን። ጳውሎስ በቆሮንቶስ በነበረ ጊዜ ከአይሁዳውያን በደረሰበት ከባድ ተቃውሞ ተስፋ እንዳይቁርጥ አንድ ሌሊት ላይ ጌታ በራእይ ተገልጦ፤ «አትፍራ ተናገር ዝምም አትበል፤ እኔ ከአንተ ጋር ነኝና ማንም በአንተ ላይ ተነሥቶ ሊገዳህ አይችልም፤ በዚህች ከተማ ብዙ ሰዎች አሉኝና» አለው (ሐሥ 18:9-10)። እንግዲህ ጳውሎስ የተወሰነው ነገር መሆኑ አይቀርም፤ በሚል የአርባ ቀን ዕድል የሚያምን ሰው ቢሆን ኖሮ፣ ወይም ደግሞ የእግዚአብሔርን መግባት በተመለከተ ትክክለኛ ግንዛቤ ያለው ሰው ባይሆን ኖሮ፣ እግዚአብሔር ከነገረው መካከል፤ «በዚህች ከተማ ብዙ ሰዎች አሉኝና» የሚለውን ብቻ በመያዝ፡- ብዙ ቆሮንቶሳውያንን ለማዳን እግዚአብሔር ወስኖአል፤ ስለዚህ የእኔ በእዚህ መኖር የሚያመጣው ለውጥ የለም በማለት ያንን አገር ለቅቶ በሄደ ነበር፤ ነገር ግን ጳውሎስ እንዲህ ዐይነት ስሕተት አልፈጸመም። ይልቁንም፤ እግዚአብሔር ብዙ ሰዎችን ለማዳን ከወሰነ፤ ምናልባት ያንን የሚያደርገው በእኔ የወንጌል ስብከት አገልግሎት ሊሆን ይችላል ወደሚል መደምደሚያ ነበር የመጣው። ጳውሎስ ትክክለኛ ውሳኔ አደረገ። «ስለዚህ ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ቃል እያስተማራቸው አንድ ዓመት ተኩል ዐብርሐንው ተቀመጠ» (ሐሥ 18:11)።

የእግዚአብሔርን መግባት ግምት ውስጥ በማስገባት ጳውሎስ የወሰደውን ጎላፊነት ያለበት ርግጥ በአንድ አረፍተ ነገር ብቻ ሲገልጸው በ2ጢሞቴዎስ 2:10 ላይ እንዲህ አለ፡- «በክርስቶስ ኢየሱስ ያለውን መዳን ከዘላለም ክብር ጋር እነርሱም ያገኙ ዘንድ ለተመረጡት ስለ ሁሉንም ባመታገሥ አጸናለሁ።» የተመረጡት እንዲድኑ እግዚአብሔር ወስኖአል፤ ስለዚህ እኔ ምንም ማድረግ አልችልም በማለት አልተከራከረም፤ ይልቁንም፤ እግዚአብሔር በወሰነው ሁኔታ ዐላማው ይፈጸም ዘንድ በእርሱ በኩል ብዙ ማድረግ እንዳለበት ተገንዝባለሁ። የእግዚአብሔር ዘላለማዊ ዕቅድ ይፈጸም ዘንድ፣ መከራንና ስደትን ሳይቀር «ሁሉንም» ከባድ ሁኔታ ለመቀበል ፈቃደኛ ሆኖአል። በእግዚአብሔር መግባት ያለን ልባዊ እምነት ለተግባር ያነሣናል እንጂ ለተስፋ መቀረጥ ምክንያት አይሆንም።

ከዚሁ ጋር ተያያዥንት ያለው ሌላ ምሳሌ የምናገኘው ደግሞ ጳውሎስ ወደ ርም ባደረገው ጉዞ ወቅት ከሆነው ነው። ምንም እንኳ መርከብ በከባድ ማዕበል ጉዳት ቢደርስበትም፤ እዚያ ከነበሩት አንዱ እንኳ እንደማይጠፋ ጌታ ለጳውሎስ ገልጦለት ነበር። ስለዚህም፣ በተሳፋሪዎቹ ፊት ቆሞ እንዲህ በማለት አበረታታቸው፡-

አሁንም ቢሆን አይዟችሁ፤ መርከቧ እንጂ ከእናንተ አንዲት ነፍስ እንኳ አትጠፋምና። በትናንትናዋ ሌሊት የእርሱ የሆንሁትና የማመልከው እግዚአብሔር የላከው መልአክ በአጠገቤ ቆሞ፤ «ጳውሎስ ሆይ፤ አትፍራ በቁሳር ፊት መቆም ይገባሃል፤ ከአንተ ጋር የሚጓዙትንም ሰዎች ሕይወት እግዚአብሔር አትርፎልሃል አለኝ። ስለዚህ እናንተ ሰዎች ሆይ፤ አይዟችሁ፤ እርሱ እንደ ነገረኝ እንደዚያው እንደሚሆን በእግዚአብሔር አምናለሁና። ይሁን እንጂ ወደ አንዲት ደሴት በነፋስ ተወስደን እዚያ መጣላችን አይቀርም (ሐሥ 27:22-26)።

ይሁን እንጂ፤ ጳውሎስ ይህን ከተናገረ ጥቂት ጊዜ በኋላ ከመርከቢቱ ለማምለጥ ፈልገው መርከቦቹ ማንም ሳያውቅ፣ መርከቡ ላይ የነበረችውን

²⁵ John Calvin, *Institutes*, 1:216 (1.17.4).

²⁶ ስለ ጸሎት ሰፊ ያለ ማብራሪያ ለማግኘት ምዕራፍ 18 ይመጥ።

²⁷ John Calvin, *Institutes*, 1:216 (1.17.4).

ጽልባ ወደ ባሕር ጣሉ (ሐሥ 27:30)። መርከብ እንዴት እንደሚነጻ ምንም ግንዛቤ የሌላቸውን ምስኪን ሰዎች እዚያ ትተው እነርሱ ብቻ ሕይወታቸውን ለማዳን ሞከሩ። ጳውሎስ ይህን በተረዳ ጊዜ እግዚአብሔር እድናችኋለሁ ካለ በተኣምርም ቢሆን ያድነናል፤ እርሱ እንዲሆን የፈቀደው ሁሉ ይሆናል በማለት ሁኔታውን በቸልታ አልተመለከተም። ይልቁንም፤ ወዲያውኑ የመርከቡ ንጎራ ወደ ነበረው የመቶ አለቃ ሄደና፤ «የመቶ አለቃውንና ወታደሮቹን፤ እነዚህ ሰዎች መርከቡ ላይ ካልቄዩ እናንተም ልትተርፉ አትችሉም አላቸው» (ሐሥ 27:31)። ርግጥ ነው፤ ለጳውሎስ የሚሆነውን ሁሉ እግዚአብሔር ገልጦለት ነበር፤ በዚህ ውስጥ የእግዚአብሔር መግባት እየሠራ መሆኑንም ተንገነዘበልል፤ የእግዚአብሔር ሐሳብ እንዲፈጸምም ሰዎች ስላላቸው ተሳትፎ ጳውሎስ በሚገባ ተረድቶአል። የሰዎች ተሳትፎ ምን ያህል አስፈላጊ መሆኑን በመገንዘብም በድፍረት፤ «እነዚህ ሰዎች መርከቡ ላይ ካልቄዩ እናንተም ልትተርፉ አትችሉም አላቸው» (ሐሥ 27:31)። በእግዚአብሔር መግባት መታመን በጣም አስፈላጊ ነው፤ የእግዚአብሔር ዕቅድ ይፈጸም ዘንድ ከሰው የሚጠበቀውን መፈጸምም የዚያኑ ያህል አስፈላጊ ስለ መሆኑ ጳውሎስ ምሳሌ ሊሆን ይችላል።

5. ይህን አስተምህሮ በሚገባ መረዳት ባንችልን የእግዚአብሔርን መግባታዊ አሠራር የሚቀበል ማንኛውም አማኝ ይዋል ይደር እንጂ አንድ ደረጃ ላይ፤ «ይህን አስተምህሮ በሚገባ መረዳት አልቻልሁም» የሚልበት ሁኔታ ማጋጠሙ የማይቀር ነው። በመሠረቱ ሌሎች አስተምህሮዎችን በተመለከተም ቢሆን የተሟላ መረዳት አለን ማለት አይደለም፤ የእኛ የመረዳት ችሎታ ውሰን ነው፤ እግዚአብሔር ግን በማንኛውም መልኩ ወሰን የለበትም። (ምዕ 1 ክፍ 27-28 ይመ፤ ክፍ 154 ጋር ያነጻ)። ይሁን እንጂ፤ ምን ያህል ውሰን መሆናችንን እግዚአብሔር ደግሞ ወሰን የሌለው መሆኑን በተለይ የምንመለከተው ከመግባት አስተምህሮ ነው ማለት ይቻላል፤ ሆኖም፤ ከሌሎች የቅዱሳን መጻሕፍት አስተምህሮ ጋር እንዴት ማጣጣም እንደሚቻል የተሟላ መረዳት ባይኖረን እንኳ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ስለ ሆነ ብቻ መቀበል ይኖርብናል። ይህን በተመለከተ ካልሺን የሚያካፍለን ጥበብ የተሞላበት ምክር አለው።

ምንም እንኳ ቅዱሳን መጻሕፍት በግልጽ የሚያስተምሩት ቢሆንም፤ ከእስምርአቸው ጋር ስላልተጣጣመላቸው ብቻ ሰዎች ይህን እውነት መቀበል አለመፈለጋቸው በጣም የሚገርም ነው። ሰዎች ይህን እንዲገነዘቡ ፈቃዱ ባይሆን ኖሮ ይህንኑ ሕት እንዲያስተምሩ እግዚአብሔር ነዚያቱንና ሐዋርያቱን ባልላካቸውም ነበር። ቅዱሳን መጻሕፍት የሚያስተምሩት እስከ ሆነ ድረስ የእኛ አእምሮ ድርሻ ስሕተትን መንቀስ ሳይሆን፤ ትሑት መሆንና ለመማር ዝግጁ ሆኖ መቅረብ ብቻ መሆን አለበት።²⁸

ረ. ተጨማሪ ተግባራዊ መርህ

ይህን አስተምህሮ በተመለከተ አንዳንድ ተግባራዊ ርምጃዎችን ብናቀርብም፤ ሦስት ተጨማሪ ነጥቦች መኖራቸውም እውነት ነው።

1. በእግዚአብሔር መተማመን እንጅ፤ መፍራት የለብንም። ለዓላዊ አምላካችን ለልጆቹ እንደሚያስብና እንደሚጠነቀቅ ሊሆኑ ለጠንክሮ አስተምሮአል፤ «እስቲ፤ የሰማይ ወፎችን ተመልከቱ፤ አይዘሩም፤ አያጭዱም፤ በንተራም አያዘማቹም፤ ይሁን እንጂ የሰማይ አባታችሁ ይመግባቸዋል። እናንተ ከእነርሱ እጅግ አትበልጡምን?... ስለዚህ «ምን እንበላለን? ምን እንጠባለን? ብላችሁ አትጨነቁ» (ማቴ 6:31)። እግዚአብሔር ወፎችን ከመገባ፤ የሜዳ አበቦችንም ካለበሰ ለእኛም

ጥንቃቄ ያደርግልናል። በተመሳሳይ ሁኔታም ሊሆኑ፤ «በአንድ ሳንቲም ከሚሸጡት ሁለት ድንቢጦች አንዱኑ እንኳ ያለ አባታችሁ ፈቃድ ምድር ላይ አትወድቅም።... ስለዚህ አትፍሩ፤ ከብዙ ድንቢጦች ይልቅ ዋጋችሁ የከበረ ነው» ብሉአል (ማቴ 10:29-31)።

ጻዊት በጠላቶቹ መካከል እንኳ በሰላም መተኛት ችሎአል፤ ይህንንም እርሱ ራሱ ሲናገር፤ «በሰላም እተኛለሁ፤ አንቀላፋለሁም፤ እግዚአብሔር ሆይ፤ ያለ ሥጋት የምታሳድረኝ አንተ ብቻ ነህና» ብሉአል (መዝ 4:8)። አብዛኞቹ የመዝሙር ክፍሎች በእግዚአብሔር መተማመን እንጅ መፍራት እንደሌለብን ያበረታታሉ፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር ለሕዝቡ ያስበላቸዋል፤ አምላኩ ያህል፤ ከመዝሙር 91 እንደምንመለከተው፤ «በልዑል መጠጊያ የሚኖር፤ ሁሉን በሚችል እምላክ ጥላ ሥር ያድራል» ይላል። መዝሙር 121 ደግሞ «ዐይኖቼን ወደ ተራሮች አነሳሁ...» ይላል። እምነታችንንና ተስፋችንን የጣልነው በእግዚአብሔር መግባት እስከ ሆነ ድረስ፤ ጉዳት ወይም ክፉ ነገር ይደርስብናል ብለን መፍራት የለብንም፤ ምንም እንኳ አሁን ረድኤቶ ባይመጣልንም፤ እግዚአብሔር በወሰነው መንገድ መምጣቱ አይቀርም፤ ይህም የበለጠ መልካም ይሆንልናል። «አሁን በብዙ ዐይነት ፈተና ውስጥ ሆናችሁ ለጥቂት ጊዜ መከራን ብትቀበሉም እንኳ ... በእሳት ተፈትኖ ቢጠራም፤ ጠፊ ከሆነው ወርቅ ይልቅ እጅግ የከበረ እምነታችሁ እውነተኛ መሆኑ እንደ ተረጋገጠና ሊሆኑ ክርስቶስ በሚገለጥበት ገዜ ምስጋናን፤ ክብርንና ውዳሌን እንዲያስገኙላችሁ ነው» በማለት ጴጥሮስ የጻፈውም በዚህ ምክንያት ነው (1ጴጥ 1:6-7)። በዚህ ሁሉን ቻይ በሆነው አምላክ መተማመን እንጂ የወደፊቱን በተመለከተ መጨነቅ የለብንም።

2. በሚሆኑት መልካም ነገሮች ሁሉ አመስግኑ። መልካም ነገርን የሚያደርግልን እግዚአብሔር መሆኑን በእውነት የምናምን ከሆነ፤ ልባችን በምስጋና ይሞላል፤ ስለዚህም፤ «ኃሳሴ ሆይ እግዚአብሔርን ባርኪ፤ ውለታውንም ሁሉ አትርሺ» እንላለን (መዝ 103:2)። ለዕለት ምግባችን እናመሰግዋለን (ዘማቴ 6:11፤ 1ጢሞ 4:4-5 ጋር ያነጻ)፤ በማናቸውም ሁኔታ ውስጥ እንኳ ብዝሃን እርሱን እናመሰግናለን (1ተሰ 5:18)።

3. «ዕድል» ወይም «ሕጋጣሚ» የሚባል ነገር የለም። ነገሮች የሚሆኑት ጠቢብ ከሆነ የእግዚአብሔር መግባት የተነሳ ነው። ይህም ማለት ስለ ፍጥረት ዓለሙና በውስጡ ስለሚከናወኑ ነገሮች «በግል» ሕይወታችን ሰፊ ያለ ግንዛቤ ሊኖረን ይገባል ማለት ነው። «እንዲሁ ብቻ» የሚሆን ነገር የለም፤ በዕለት ተዕለት ሕይወታችን በሚሆኑ ነገሮች የእግዚአብሔርን እጅ ማየት መቻል አለብን፤ ምክንያቱም እርሱን ለሚወዱ መልካም ነገሮች እንዲሆኑላቸው የሚያደርግ እርሱ ነው።

ጠቢብ በሆነው አምላካችን መግባት መተማመን አለብን ስንል ከንቱ የሆኑ ቦንጉል እምነቶችን እንከተላለን ማለት አይደለም፤ ከንቱ እምነት ግዑዝ በሆኑ ነገሮች ወይም ጋንዴዊ በሆነ የሁኔታዎች ቊጥጥር ማመን ነውና፤ እውነተኛ በሆነው አምላክ ከማመንና ለእርሱም ከመታዘዝ ይልቅ ትርጉም-የለሽ የአምልኮ ሥርዐቶችን መፈጸምም ነውና። ስለሆነም ስለ እግዚአብሔር መግባት ጠለቅ ያለ መረዳትን በጨበጥን መጠን ይበልጥ በእርሱ እንተማመናለን፤ ለእርሱም እንታዘዛለን እንጂ ባይና ከንቱ ወደ ሆነ ሥርዐት አምልኮ አይመራንም።

ሠ. ሌላው የወገኑል አማኞች እይታ - አርሚኒየሳዊው አቶም ብዙ የወገኑል አማኞች ከዚህ የተለየ አማራጭ ወይም አቋም ይዘዋል፤ ይህም ለአጠራር እንዲያመች ሲባል አርሚኒየሳዊ እይታ በማለት የምንጠራው

²⁸Institutes 1:237 (1:18.4).

ነው።²⁹ በዘመናችን ባሉ የወንጌል አማኞች መካከል፤ ሜቶዲስቶችና ናዝሬውያን በአቋማቸው መሰሉ በመሰሉ አርሚኒያላዊ ሊሆኑ፤ ፐሪስቲቲሪያውያን ክርስቲያን ራፎርምድ ግን ሕዳሳን ናቸው (በደንስ በቤተ ክርስቲያናቸው እምነት መግለጫ መሠረት)። በባፕቲስቶች፤ በኤፒስኮፖሊያኖች፤ (ሠላሳ ዘመኑ አንቀጾች ግልጽ ተሐድሶአዊ ትኩረት ቢኖራቸውም፤ በዴቪንግሊሽናሊስቶች፤ በሊቫንጂሊካል ፍሪ ቸርችስ፤ በሉተራውያን (ምንም እንኳ ይህን በተመለከተ ማርቲን ሉተር የተሐድሶ አቋም ካላቸው አንዱ ቢሆንም)፤ በቸርች አፍ ክራይስት፤ በአብዛኞቹ ካራዝማቲኮችና ጴንጤቆስጤያውያን አብያተ ክርስቲያናት (አሴምብሊስ አፍ ጎድን የመሳሰሉ ጴንጤቆስጤያውያን አብያተ እምነት በአመዛኙ አርሚኒያላውያን ቢሆኑም እንኳ) ዘንድ ሁለቱንም አመለካከቶች ማግኘት ይቻላል።

አርሚኒያላዊውን አቋም የሚያራምዱ ወገኖች አንድን ሰው ሰው የሚያደርጉት እውነተኛ ሰብአዊ ነጻነትና እውነተኛ ሰብአዊ የመምረጥ መብት መከበር ስላለባቸው፤ እግዚአብሔር በድርጊታችን በምርጫችን በዕቅዳችን ጣልቃ መግባት የለበትም ይላሉ። ስለሆነም ከመግባታዊ ሥልጣኑ የተነሣ እግዚአብሔር በዓለማችን ታሪክ ተሳትፎ ማድረጉ ወይም የመቁጣጠርን ተግባር ማከናወኑ በሕይወታችን የሚታይ ዝርዝር ነገርን ሁሉ ያጠቃልላል ማለት አይደለም፤ ከዚህ ይልቅ፤ አጠቃላይ ዓላማውን በዓለማችን ይፈጽም ዘንድ ለሰዎች ምርጫና ተግባር ምላሽ ይሰጣል ብንል የሚያዋጣ ይሆናል ይላሉ።

ይህን አቋም የያዙ ሰዎች እግዚአብሔር ለዓለማችን ያለው ዓላማ አጠቃላይ ሊሆን፤ ይህንንም ዓላማውን ለመፈጸም የተለያዩ መልክ ባላቸው ጉዳዮች ይጠቀማል የሚል የመከራከሪያ ሐሳብ ያቀርባል። ስለሆነም፤ እግዚአብሔር ለዓለሙ ያለው ዓላማ ወይም ዕቅድ «የሰውን ልጅ እንቅስቃሴና ተግባር የሚያካትት እንጂ፤ አንድ መሐንዲስ እንደሚያዘጋጅው ፐላን የወደፊት ሁኔታዎችን ሁሉ አጠቃልሎ የያዘ አይደለም»።³⁰ ከተፈል አንዱም ይላሉ። «ለእያንዳንዱ የፍጥረት ቅንጣት መድረሻ ግብ፤ በሰው ወይም በተፈጥሮ ውስጥ ለሚፈጸም ሁኔታ እግዚአብሔር ቀድሞውኑ የተዘጋጀ ራሱን የቻለ ዓላማ አለው ማለት በፍጹም አይቻልም»።³¹ አርሚኒያላውያን እንደሚያምኑት ከሆነ፤

²⁹ይህንን አቋም የሚያንጸባርቁ ተከታታይ ራዕዮተኞች ቀርበው በነበረ ጊዜ አርሚኒያላዊነት በሚለው መጠሪያ መጠቀም የተጀመረው በቅርቡ ነበር። Clark H. Pinnock, ed, *The Grace of God, The Will of Man: A Case for Arminianism*; (Grand Rapids; Zondervan, 1989) ይሙ። በሚከተለው ክፍል ከዚህ መጽሐፍ ቀደም ሲል ፒናክ ከዘጋጁት *Grace Unlimited* ከተሰኘው መጽሐፍ ባሕሩት ጠቅሷልሁ። እነዚህ ሁለት መጻሕፍት አርሚኒያላዊ አቋምን በተመለከተ በቅርቡ ከተዘጋጁ ሥራዎች በጣም ምርጥ የሆኑት ናቸው።

³⁰ዳብ አርሚኒያስ (1560-1609) ጻፉ የሥነ መለኮት ምሁር ሲሆን፤ በዘመኑ ከነበረው ካሊቪኖዊ አቋም የተለየ አቋም ይዟል። ምንም እንኳ በዚህ ዘመን ባሉ አርሚኒያላውያን ሥራው አዘውትሮ ባይጠቀስም፤ የሰዎችን ነጻ ፈቃድና የእግዚአብሔርን መግባት (የዚህ ምዕራፍ ርእስ ጉዳይ) በተመለከተ እንዲሁም መመረጥንና አስቀድሞ መወሰንን በተመለከተ ከካሊቪን የተለየ አቋም ጋር ስሙ ተያይዞ ይነግራል። (Arminian) አርሚኒያን የሚለው ቃል በምዕራብ እስያ ከነበሩት (አሁን ግን የቱርክ፤ የሊጋናና የቀድሞው ሶቪየት ኅብረት እካል የሆነው) (Arminian) አርመኖች ከተባሉ ሕዝቦች የተለየ መሆኑ መታወቅ አለበት።

³¹Clark Pinnock, "Responsible Freedom in the Flow of Biblical History" in *The Grace Unlimited*, p. 18.

³²Jack Cottrell, "The Nature of the Divine Sovereignty" in *The Grace of God, the Will of Man*, p. 107. እኔ እንደምገምተው፤ የኮትሬል መጣጥፎች አርሚኒያላዊ አቋምን አስመልክቶ ከቀረቡ ጽሑፎች ሁሉ በጣም የተሟላና አሳማኝ ናቸው። አጠቃላይ የመጽሐፉ ጭብጥም ቢሆን ገላፊነት በሚሰጣው ሁኔታ የተዘጋጀና ምናልባትም ከቅርብ

እግዚአብሔር አጠቃላይ ዓላማውን የሚፈጽመው፤ ምንም ይሁን ምን የሰው ልጆችን ምርጫ በመጠቀምና ለሚያደርጉት ምርጫ ምላሽ በመስጠት ነው።³² ፒናክ ደግሞ፤ «እግዚአብሔር ነገሮችን አስቀድሞ ወስኖአል ሲባል እንደ አስፈላጊነቱና እንደ ሁኔታው ታሪክ የሚጓዝበትን ዓላማ አስቀድሞ አስቀምጦአል ማለት እንጂ የእያንዳንዱን ሰው እንቅስቃሴና ተግባር ይመለከታል ማለት አይደለም» ይላሉ።³³

ከዚህም በላይ፤ አርሚኒያላዊ አቋም ያላቸው ወገኖች የእግዚአብሔር ፈቃድ ክፉ ነገሮችን በፍጹም አያጠቃልልም በማለት አጥብቀው ይከራከራሉ። ይህን በተመለከተ ፒናክ ሲጽፉ፤ «ለምሳሌ የሰውን ልጅ በንጢአት መውደቅ የወሰድን እንደ ሆነ ምን ጊዜም ቢሆን የእግዚአብሔር ፈቃድ ይፈጸማል ለሚለው አስተሳሰብ ዐይነተኛ መቃወሚያ ሊሆን ይችላል» ይላሉ።³⁴ ከዚህ ጋር በማያያዝ ሰዎች በንጢአት በመጥፋታቸው በዚያ ውስጥ የእግዚአብሔር ፈቃድ ተፈጽሞአል ማለት አይቻልም» ይላሉ።³⁵ አይ ሃዋርድ ማርሻል ደግሞ፤ «አየሆን ያለው ሁሉ የእግዚአብሔር ፈቃድ ወይም ፍላጎት ነው ማለት ፍጹም ትክክል አይደለም»።³⁶ በማለት ይናገራሉ። እንግዲህ ከዚህ መመልከት እንደሚቻለው በአርሚኒያላውያንና በካልቪኖውያን መካከል ያለው ልዩነት የአገላለጽ ብቻ ሳይሆን፤ በጣም መሠረታዊና ጉልህ መሆኑን መመልከት ይቻላል። የአርሚኒያላውያንን አቋም ለማጠናከር ወይም ለመከላከል የተለያዩ የመከራከሪያ ሐሳቦች ቀርበዋል። እነዚህም በሚከተለው ሁኔታ በአራት ዋና ዋና ምድቦች አሳጥፎ ለማቅረብ ሞክራለሁ።

1. እግዚአብሔር በመግባቱ ሁኔታዎችን ሁሉ እንደሚቁጣጠር ለማሳየት የቀረቡት ጥቅሶች ዐልፎ ዐልፎ ሲፈጸሙ የሚታዩ እንጂ፤ በእያንዳንዱ ሰው እንቅስቃሴ ውስጥ እግዚአብሔር የሚሠራበትን መንገድ የሚገልጹ አይደሉም። ዴቪድ ጄ. ኢ. ክሊኒስ እንደሚሉት እግዚአብሔር በዓለሙ ውስጥ ያለውን መግባታዊ ተሳትፎ የሚያመለክቱ የብሉይ ኪዳን ምንባቦችን ብንመለከት፤ ስለ ዓላማው የተናገራቸው ትንቢቶች ወይም ቃላት የሚያመለክቱት የተወሰኑ ወይም የተለያዩ ሁኔታዎችን እንደ ሆነ ማየት ይቻላል።

አብዛኞቹ የእግዚአብሔርን ዕቅድ የሚያሳዩ ገለጻዎች የሚመለከቱት አንድን የተወሰነ ሁኔታ ወይም ተከታታይ ሁኔታዎችን ነው፤ ለምሳሌ፤ «ስለ ከለዳውያን ምድር» ያለውን ዓላማ (ኤር 50:45)። ከዚህም በላይ፤ አንድን መለኮታዊ ዕቅድ የመመልከት ጉዳይ አይደለም፤ የተለያዩ

ዓመታት ወዲህ አርሚኒያላዊ አስተሳሰብን ማሳየት የቻለ ነው ማለት ይቻላል። በተመሳሳይ ቅጽ በቀረቡ መጣጥፎች ከላርክ ፒናክና ሪቻርድ ራይስ እንዳደረጉት ሁሉ፤ የወደፊት ሁኔታዎችን አስመልክቶ የእግዚአብሔርን ሁሉን ዐዋቂነት አይከዳም። ስለዚህም፤ እርሳቸው የያዙት አርሚኒያላዊ አቋም አብዛኞቹ በዚህ ዘመን ያሉ የወንጌል አማኞች ከያዙት አቋም ጋር የሚመሳሰል ነው።

³²"Predestination in the New Testament" *Grace Unlimited* ገጽ 127-43 በሚለው መጽሐፍ አይ ሀዋርድ ማርሻል ይህን በተለያዩ ነጥቦች እንግግተውታል። ማርሻል እያንዳንዱ ሰው የራሱን መካሪያ በነጻነት የሚጫወትበት፤ ይሁን እንጂ ዓላማው አጠቃላይ ትንብርን የጠበቀ እንዲሆን የሚጠበቅበት የጃዝ መብቃ ባንድን እንደ ምሳሌ (133) አቅርቦዋል። ስለሆነም፤ «መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚያቀርበው እግዚአብሔር በታሪክ ውስጥ የራሱን ውሳኔ ያደርጋል ሲባል፤ በዚህ የእግዚአብሔር ዕቅድ ሰዎች የሚያደርጉት ተሳትፎም ይኖራል፤ ሁለቱም የሚያደርጉት ተሳትፎ አንዱ ከአንዱ ሳይተናነስ የጻፍ ነው ማለት ነው» (Marshall p.141).

³³Pinnock, "Responsible Freedom," p.102.

³⁴ዝኒ ከማህ፡ ገጽ 102።

³⁵ዝኒ ከማህ፡ ገጽ 106።

³⁶Marshall, "Predestination in the New Testament," p. 139.

ምግባቦች ስለ ተለያዩ ሁኔታዎች ወይም አዝማሚያዎች ሊያመለክቱ፤ አንዳንድ ገለጻዎች የሚያመለክቱት ብዙ ተጥርን ነው። አጠቃላይ ምግባቦችን በማንናዘብ የተመለከትን እንደ ሆነ ግን የትኩረት አቅጣጫቸው በታሪክ ሂደት ወይም አንቅስቃሴ ውስጥ የእግዚአብሔር ዓላማ እንደሚፈጸም ማመልከት ነው።³⁷

አንዳንድ ጊዜ «የተፈጥሮ ሕጎችን፤ ወይም የሰዎችን አስተሳሰብ» መቁጣጠርን በመሳሰለ ሁኔታ በጣም ባልተለመደ መንገድ እግዚአብሔር በዓለሙ ጣልቃ የገባበት ጊዜ መኖሩን ጃክ ኮትሬል ይስማማሉ። ይሁን እንጂ፤ እነዚህን ያልተለመዱ ሁኔታዎች «የተለዩ መግባታዊ አሠራሮች» ይሏቸዋል፤ ከዚህ ጋር በማያያዝም እንዲህ ይላሉ፤ «ብሉይ ኪዳን ልዩ በሆነ የእግዚአብሔር መግባታዊ ተሳትፎዎች የተሟላ መሆኑ እውነት ነው፤ ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔር በአውስትራሊያ ወይም በደቡብ አሜሪካ በተመሳሳይ መንገዶች ሠርቶአል ለማለት ምንም ምክንያት የለንም»።³⁸

2. ካልቪኒዝም በስሕተት እግዚአብሔርን ለገጠሉት ተጠያቂ ያደርጉታል። አርሚኒየሳዊውን አቋም የያዙ ወገኖች፤ «ልኛ ገጠሉት እንድናደርግ አስቀድሞ የሚወስን ከሆነ፤ እግዚአብሔር እንዴት ቅዱስ አምላክ ሊሆን ይችላል?» በማለት ይጠይቁና ማስረጃ እንዲሆናቸው፤ «እግዚአብሔር በክፉ አይፈተንም፤ አርሱም ማንንም አይፈትንም» (ያዕ 1:13)፤ «እግዚአብሔር ብርሃን ነው፤ ጨለማም በእርሱ ዘንድ ከቶ የለም» (ዮሐ 1:5)፤ «እግዚአብሔር ትክክለኛ ነው... በእርሱ ዘንድ እንከን የለም» (መዝ 92:15) የሚሉትን ጥቅሶች ያቀርባሉ።

ስለ እግዚአብሔር መግባት ዘላይ የቀረቡ የመከራከሪያ ነጥቦችን ግምት ውስጥ በማስገባት እንደዚያ የምናምን ከሆነ፤ እግዚአብሔር እንድናደርግ የሚፈልገውን ተቀስቶሰን ከማድረግ ውጪ በራሳችን ምንም ማድረግ የማንችል አሻንጉሊቶች መሆናችን ነው። ይህ ዐይነቱ አስተሳሰብ ሞራላዊ ጉዳዮችን አስመልክቶ በእግዚአብሔር ላይ ነቀፋ ያስከትላል፤ ምክንያቱም ማርሻል እንደሚሉት፤ «የምጠቀምበት መሣሪያ ለሚያደርገው ሁሉ እኔ ራሴ ተጠያቂ እሆናለሁ»።³⁹ ፒኖክ ሲያጠናክሩ «ይህ ንድፈ ሐሳብ እንደሚለው የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ላይ ለሚያደርገው ዐመፅ ሁሉ ዋናው ምክንያት የእግዚአብሔር ሉዓላዊ ፈቃድ ነው ብለን የምናስብ ከሆነ፤ ከዚህ በላይ እግዚአብሔርን መሳደብ ሊኖር አይችልም»።⁴⁰

3. እግዚአብሔር የሚያደርጋቸው ምርጫዎች ትክክለኛ ምርጫዎቻችን ሊሆኑ አይችሉም። በራሳችን ፈቃድ መሠረት እግዚአብሔር አንዳንድ ነገሮችን እንድንመርጥ ሊያደርገን ይችላል በማለት ካልቪኒዝም ሲናገሩ፤ አርሚኒየሳዊውን አቋም የሚያራምዱ ወገኖች ደግሞ በእግዚአብሔር አነሣሽነት የሚደረግ ማንኛውም ምርጫ ትክክለኛ ምርጫ ሊሆን አይችልም፤ የምንመርጠውን እንድንመርጥ ያደረገን እግዚአብሔር ከሆነ፤ በእውነት ሰዎች አይደሉንም ማለት ነው የሚል መከራከሪያ ያቀርባሉ። ከታሪክ እንደሚሉት እግዚአብሔርን እንደ ዋነኛ ምክንያት፤ የሰውን ልጅ ደግሞ እንደ ሁለተኛ

ምክንያት የሚያቀርብልን የካልቪኒዝምን አመለካከት በፍጹም የሚያዛልቅ ሊሆን አይችልም፤ ምክንያቱም በዚህ አስተሳሰብ መሠረት ሊኖር የሚችለው አንድ ዋነኛ ምክንያት እግዚአብሔር ብቻ ነው። አንድ ሰው ትልቅ ድንጋይን ለማንቀሳቀስ በዲጅኖ ከተጠቀመ፤ «ዲጅኖው የእውነተኛው ምክንያት መጠቀሚያ መሣሪያ እንጂ፤ እንደ ሁለተኛ ምክንያት መቆጠር አይችልም... እኔ እንደምረዳው ከሆነ በዚህ መልኩ ከተጠቀምንበት ምክንያትን አስመልክቶ የቀረበው ገለጻ ይህን ያህል ሁኔታ ስፍራ ይኖረዋል ብሎ ማሰብ አይቻልም። በእንዲህ ዐይነቱ አሠራር መሠረት ሰው የሚያደርገው አስተዋጽኦ ሁሉ ቀድሞ በታቀደለት ወይም በተወሰነለት መሠረት ብቻ ይሆናል ማለት ነው።»⁴¹ ፒኖክ እንዲህ በማለት ይጽፋሉ።

ወንጌሎች በሚያቀርቡት መሠረት ግላዊ ኅብረት ማድረግ የሚቻለው ነጻ ውሳኔ ላይ የተመሠረተ ሲሆን ብቻ ነው። እግዚአብሔር ለፍጥረቱ ያለውን ጸጋ በሚገባ መረዳት ከፈለገ ማን መጽሐፍ ቅዱስ በሚያቀርብልን መሠረት ማንም ላይ ጫና የማያስፈር፤ ማንንም የማያስገድድ ይልቁንም በግል ለእያንዳንዳችን የሚደርስ እንደ ሆነ ማሰብ ይኖርብናል።⁴² በመቀጠልም።

ለሰው ልጅ ውሳኔ ምንም ስፍራ አስከማይተው ድረስ ይህ ዓለም አስቀድሞ የታቀደ መዋቅር ዐይነት ቢሆን ኖሮ፤ በታሪክ መድረክ ላይ ተዋናይ ወይም ነጻ ፍጡር የመሆኑ ጉዳይ ትርጉም የለሽ በሆነ ነበር፤ ዓለምን በመለወጡ ረገድ ምንም ዕቅድ ማውጣት ወይም ጥረት ማድረግ ባለስፈለገም ነበር... ማንኛውንም ሞራላዊ ሆነ አለምርአዊ ገላፊነት ለመወጣት ሰብአዊ ነጻነቱ እንደ ቅድመ ሁኔታ ሊቆጠር ይገባል።⁴³

እንዲህ ከሆነ፤ የሰውን ልጅ ውድቀትና የገጠሉትን ፅምጣታ በተመለከተ አርሚኒየሳዊ አመለካከትን የሚያራምዱ ወገኖች ምን ይሉ ይሆን? ፒኖክ እንዲህ በማለት መልስ ይሰጣሉ፤ «ይህ ሊሆን የቻለው እግዚአብሔር የሰውን ልጅ እንደ አንድ ዐይነት ማሽን ሊጠቀምበት፤ ወይም የራሱን ፈቃድ እንዲያደርግ ጫና ሊያሳርፍበት ባለ መፈለጉ ነው»።⁴⁴ ማርሻል ደግሞ፤ «ነገሮች ሁሉ አስቀድሞ የታቀዱ ናቸው፤ የምንል ከሆነ፤ እኔም ሆንሁ እኔ የምጠቀምበት መሣሪያ የሚኖረን ተሳትፎ ፍጹም ሊሆን የማይችል ነው ብለዋል።⁴⁵ እግዚአብሔር እንደ ደራሲ ሲሆን፤ ፍጥረት ደግሞ እንደ ድርሰቱ ነው የሚለው ምሳሌ ይህን ያህል የሚያዋጣ አይሆንም፤ ምክንያቱም ድርሰቱ ውስጥ የምናገኛቸው ባሕርያት ገጽ ብእውነት ነጻ ናቸው ወይ? የሚል ጥያቄ ብናነሣ የምናገኘው መልስ «ጥያቄው ራሱ ተገቢ አይደለም» የሚል ይሆናል።⁴⁶

ይሁን እንጂ፤ አርሚኒየሳዊውን አቋም የሚያራምዱ የሥነ መለኮት ምሁራን ዐልፎ ዐልፎ ቢሆንም እንኳ፤ እግዚአብሔር በሰዎች ላይ የተለያየ ተጽዕኖ ማሳደር መቻሉን ለመቀበል ዝግጁ ናቸው። ማርሻል እንዲህ ይላሉ። «ጸሎት ሰዎች ላይ ተጽዕኖ ያሳድራል...በዚህ መልኩ የሰዎችን ፈቃድ ማስለወጥ

³⁷David J. A. Clines, "Predestination in the Old Testament," p. 122፤ በተጨማሪ ገጽ 116-117 ይመ። በተመሳሳይ መልኩ James D. Strauss, "God's Promise and Universal History," *Grace Unlimited* ገጽ 196 ላይ እንደሚሉት፤ ጳውሎስ በሮሜ 9:9-13 እንደ ምሳሌ የጠቀሰው የያዕቆብና ዮሐንስ ጉዳይ ለያዕቆብና ለዮሐንስ ዘሮች የታቀደውን ጥምር የእግዚአብሔር ዕቅድ የሚያመለክት በመሆኑ፤ አጠቃላይ በሆነ መልኩ እግዚአብሔር በሰዎች ሕይወት ወይም ልብ እንዴት እንደሚሠራ ምሳሌ ሊሆን አይችልም።

³⁸Jack Cottrell, "The Nature of the Divine Sovereignty," pp. 112-13.

³⁹Marshall "Predestination," p. 136.

⁴⁰Pinnock, "Responsible Freedom," p. 102.

⁴¹Jack Cottrell, "The Nature of the Divine Sovereignty," p. 104-5.

⁴²Pinnock, *Grace Unlimited*, p. 15.

⁴³Pinnock, "Responsible Freedom," p. 95.

⁴⁴ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 108።

⁴⁵Marshall, "Predestination" ገጽ 132 ተመሳሳይ በሆነ መልኩ፤ «አንድ ሰው በእርሱና በሌላው መካከል ያለውን ግንኙነት አስቀድሞ ወስኖአል ብለን ማሰብ ብንሞክር እንኳ...ይህ ሐሳብ በማያከራክር ሁኔታ ራሱን በራሱ የሚቃረን ነው የሚሆንበት» ብለዋል (ገጽ 135)።

⁴⁶ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 133።

ይቻላል፤ ያ ባይሆን ኖሮ አንጻልይላቸውም ነበር። እንግዲህ በጸሎት ማመን ማለት በተወሰነ መልኩም ቢሆን የሰዎች ነጻነት ውስጥ መሆኑን ማመን ማለት ነው፤ ዘቃላት መግለጽ በማንችለው መልኩ በሰዎች ፈቃድ ላይ አንድ ዐይነት ተጽዕኖ ማሳደር እንደሚቻል ማመን ማለት ነው።⁴⁷

የሰዎች ፈቃድ ነጻ የመሆኑ አስፈላጊነት ምን ያህል ጠቃሚ እንደ ሆነ ለማሳየት አርሚኒየላዊውን አቋም የሚያራምዱ ወገኖች በተደጋጋሚ በወንጌል የቀረቡ ነጻ ስጦታዎችን ረጋ ብለን ማሰብ እንዳለብን ያሳስባሉ። ሰዎች ለጥሪው ምላሽ መስጠት ባይችሉ ኖሮ፤ ንስሐ እንዲገቡና፤ ወደ ክርስቶስ እንዲመጡ ጥሪ ማቅረቡ አስፈላጊ ባልሆነም ነበር። ስለሆነም፤ በእግዚአብሔር ለዓላዊ አሠራር ልዩ ችሎታ የተሰጣቸው ብቻ ሳይሆኑ፤ ምንም ልዩነት ሳይኖር ሰዎች ሁሉ የመቀበል ወይም ያለመቀበል ችሎታ አላቸው ማለት ነው።

ለዚህ አቋማቸው ማጠናከሪያ ይሆናቸው ዘንድ አርሚኒየላዊውን 1ቆሮንቶስ 10:13 ገጠኢት ላለማድረግ ስላለን ችሎታ አስረግጦ ይናገራል ይላሉ። ጳውሎስ ለቆሮንቶስ ሰዎች፤ «በሰዎች ሁሉ ላይ ከደረሰው የተለየ ፈተና አልደረሰባችሁም፤ እግዚአብሔር ታማኝ ነው፤ ስለዚህ ከምትችሉት በላይ እንድትፈተኑ አይተዋችሁም፤ ነገር ግን በምትፈተኑበት ጊዜ ፈተናውን መታገሥ እንድትችሉ መውጫ መንገዱን ያዘጋጃላችኋል። በማለት ጽፎላቸዋል። እግዚአብሔር ዐልፎ ዐልፎ ገጠኢት እንድንፈጽም የሚያደርገን ቢሆን ኖሮ ግን ይህ ቃል ትክክል አይሆንም፤ ምንም ገጠኢት ሳናደርግ ከፈተና መውጣትም ባልቻልን ነበር።

4. አርሚኒየላዊው አመለካከት ክርስቲያኖች ገላፊነት የሚሰማበትን ሕይወት እንዲኖሩ ሲያበረታታ፤ ካልቪኖዊው አመለካከት ግን ሁሉም ነገር አስቀድሞ ተወስኖአል በማለት አደገኛ በሆነ ዕጣ ፈንታ እንዳደገፉ ያበረታታል። አርሚኒየላዊውን አመለካከት የያዙ ወገኖች እንደሚሉት ከሆነና ልብ አድርገን ከመረመርነው፤ የካልቪኒስቶች አቋም ከክርስቲያኖች ዘንድ የተጠያቂነትን መንፈስ ጨርሶ የሚያስወግድ ነው። ራንዴል ባሲንጀር የካልቪኒስቶች አመለካከት «መደረግ ወይም መሆን የነበረበትን መሆን ከነበረበት በተለየ መልኩ እንደ ሆነ ያመለክታል» ይላሉ።⁴⁸ እኚህ ሰው ገለጻቸውን በመቀጠል፡-

ትኩረታቸውን በእግዚአብሔር ለዓላዊነት ብቻ የሚያደርጉ ክርስቲያኖች በዕጣ ፈንታ ወደ መደገፍ ማምራታቸው የማይቀር ነው። በአንጻሩ አርሚኒየላዊውን በዓለማችን እየሆነ ያሉ ነገሮች በተወሰነ ደረጃም ቢሆን የሰው ፈቃድ ውጤቶች መሆናቸውን ያምናሉ፤ እግዚአብሔር በዓለማችን እየሆነ ያለውን ነገር ሁሉ ይቆጣጠራል የሚለውን ግን አይቀበሉትም። ይህም ማለት እግዚአብሔር ያልፈቀደው ወይም ያልፈለገው ነገር ይሆናል ማለት ነው፤ ነገሮች የተለየ መልክ ይኖራቸው ነበር ማለት ብቻ ሳይሆን፤ የተለየ መልክ ሲኖራቸውም ይገባል። ስለሆነም፤ የተሻለ ዓለምን ለማስገኘት ከእግዚአብሔር ጋር በመሥራት ገላፊነታችንን መወጣት አለብን የምንለውም ከዚህ በመነሣት ነው።⁴⁹

ይሁን እንጂ፤ ባሲንጀር ገለጻቸውን በመቀጠል እንዲህ ይላሉ፡- በዕለት ተዕለት ሕይወታቸው እንደምንመለከተው ከሆነ ግን፤ ካልቪኒስቶች በተቻለ መጠን ዕጣ ፈንታን የመቀበል አዝማሚያን ላለመቀበል ይሞክራሉ፤

እንዲያውም «የሚኖሩትም ሆነ የሚናገሩት እንደ አርሚኒየላዊውን ነው።»⁵⁰ ስለዚህ ባሲንጀር በካልቪኖዊውን አመለካከት በመነጻት ክርስቲያኖች ወዳልተፈለገ ጽንፍ እንዳይሄዱ ያስጠነቅቃሉ። በሌላ በኩል ደግሞ፤ ካልቪኖዊውን ገላፊነት በሚሰማ መልኩ ለእግዚአብሔር በመታዘዝ መኖር እንደሚገባቸው ለመኖር ቢሞክሩ እንኳ፤ በአንድ በኩል ስለ እግዚአብሔር ለዓላዊነት ካላቸው አመለካከት ጋር በማይጣጣም መልኩ እየኖሩ እንደ ሆነና በሌላ በኩል ደግሞ ይኸው የእግዚአብሔር ለዓላዊ አሠራር በዕለታዊ ሕይወታቸው እየታየ አለመሆኑ ይታወቃቸዋል የሚል ተቃውሞ ያቀርባሉ።

ሸ. ለአርሚኒየላዊውን የምንሰጠው ምላሽ

አብዛኞቹ የወንጌል አማኞች ከላይ የተመለከትናቸው አራት የአርሚኒየላዊውን መከራከሪያ ነጥቦች በጣም ለነግሻ እንደ ሆኑ ሊያስቡ ይችላሉ። እነዚህ የመከራከሪያ ነጥቦች ስለ ግል ሕይወታቸው፤ ስለ ተግባራቸው፤ ስለ ዓለም እንቅስቃሴ በውስጥ ልቦናቸው ሲያምኑባቸው የኖሩትን እነዚህ አርሚኒየላዊውን ያቀረቧቸው ነጥቦች ሊወክሉላቸው እንደ ቻሉ ያስባሉ፤ ከዚህም በላይ የመከራከሪያ ነጥቦቹ ሰዎች ስላለባቸው ገላፊነትና የሚያደርጉት ምርጫ ስለሚያስከትለው ውጤት በተደጋጋሚ ከቅዱሳት መጻሕፍት እየተጠቀሱ በቀረቡ ማስረጃዎች የተደገፉ ናቸው። ይሁን እንጂ፤ አርሚኒየላዊውን አቋም ለሚያራምዱ ሁሉ የምንሰጠው መልስ ይኖረናል።

1. እነዚህ የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎች ያልተለመዱና እንግዳ ምሳሌዎች ናቸው ወይስ ተራ በሆኑ ነገሮች ውስጥ እግዚአብሔር እንዴት እንደሚሠራ የሚያመለክቱ ናቸው? ስለ እግዚአብሔር መግባታዊ ልዕልና የቀረቡት ምሳሌዎች በጣም ውስጥና የተለዩ ጉዳዮችን ብቻ የሚመለከቱ ናቸው ለሚለው አባባል የምንሰጠው ምላሽ በመጀመሪያ ደረጃ ምሳሌዎቹ በቁጥር ብዙ ናቸው (ከ1ጽ 351-363 ያሉትን ይመልከቱ)፤ ከዚህም የተነሣ ሁሉም እግዚአብሔር ስለሚሠራበት መንገድ ሊያሳዩን ታስበው የተሰጡ ሊሆኑ እንደሚችሉ አናስባለን። እግዚአብሔር ጥቂት ሣሮች ብቻ እንዳይባሉ አላደረገም፤ ሣሮችን ሁሉ የሚያበቅል እርሱ ነው፤ እግዚአብሔር ጥቂት ወይም አንዳንዴ ብቻ እንዲዘንብ አላደረገም፤ ማንኛውንም ዝናብ የሚያዘንብ እርሱ ነው። ያለ እርሱ ፈቃድ መሬት ላይ የማይወድቁት ጥቂት ድንጋጌዎች ብቻ አይደሉም፤ ይልቁንም ድንጋጌዎች ሁሉ ያለ እርሱ ፈቃድ መሬት ላይ አይወድቁም። ገና ዳዊት ሳይናገር በእርሱ አፍ ያሉ ቃላትን ብቻ የሚያውቅ አልነበረም፤ ማንኛችንም ብንሆን ገና ያልተናገርናቸውን በአንደበታችን ያሉ ቃላትን ሁሉ ያውቃል። በፊቱ ቅዱሳንና ያለ ነውር እንዲሁ፤ የመረጠው ጳውሎስንና በኤፌሶን ቤተ ክርስቲያን የነበሩ አማኞችን ብቻ አይደለም፤ ክርስቲያኖች ሁሉ በፊቱ ቅዱሳንና ያለ ነውር እንዲሆኑ መርጠዋል። እግዚአብሔር በአውስትራሊያና በደቡብ አሜሪካ እየሠራ ያለው በብልይ ኪዳን ዘመን ከሠራው የተለየ ነው በማለት ከትራል ያቀረቡት ሐሳብ ይሁን ያህል አሳማኝ የማይሆነውም ከዚህ የተነሣ ነው።⁵¹ ቅዱሳት መጻሕፍት ይተሰጡን ስለ እግዚአብሔር አሠራር መንገድ ሊያሳዩን ነው፤ ከብሉይም ሆነ ከአዲስ ኪዳን ብዙ ምሳሌዎች አስከ ቀረቡልን ድረስ፤ እነዚህም በተመለከተ ግልጽ የሆነ ትምህርት እስካገኘን ድረስ፤ የሰው ልጆችን በተመለከተ ምንጊዜም እግዚአብሔር የሚሠራው በዚህ መንገድ ነው ቢባል አግባብነት ይኖረዋል። በአንጻሩ፤ አንዳንድ ነገሮች ከእግዚአብሔር መግባታዊ ልዕልና ውጪ ናቸው ወይም እነዚህ የእግዚአብሔር አሠራር መንገዶች ያልተለመዱ ናቸው ወይም ስለ አጠቃላይ ሥራው ምንም የሚናገሩት የላቸውም ለማለት ከቅዱሳት መጻሕፍት ምንም ድጋፍ አናገኝም።

⁴⁷ዘኢ ከማህ፡ 1ጽ 139-40።

⁴⁸Randall G. Bsaenger, "Exhaustive Divine Sovereignty: A Practical Critique," in the *Grace of God, The Will of Man: A Case for Arminianism*, ed. Clark H. Pinnock, p.94.

⁴⁹ዘኢ ከማህ፡ 1ጽ 196።

⁵⁰ዘኢ ከማህ፡ 1ጽ 204።

⁵¹Jack Cottrell, "The Nature of the Divine Sovereignty," p.113.

ከዚህም በተጨማሪ፣ ስለ እግዚአብሔር መግባት የሚናገሩት አብዛኞቹ ጥቅሶች የሚያመለክቱት አጠቃላይ የሆኑ ነገሮችን ነው። ለምሳሌ፣ ስለ ክርስቶስ ሲናገር፣ «በጋደል ቃሉ ሁሉን ደግፎ ይዞአል» (ዕብ 1:3)፤ «ሁሉም ነገር በእንድ ላይ ተያይዞ የጸናው በእርሱ ነው» (ቄላ 1:17)፤ «የምንናረውና የምንንቀሳቀሰው፣ ያለነውም በእርሱ ነው» (ሐሥ 17:28)፤ «ሁሉን በፈቃዱ ምክር መሠረት እንደሚሠራው እንደ እርሱ ዕቅድ» (ኤፌ 1:11) ይላል።⁵² ይመግባል (ማቴ 6:11)፣ የሚያስፈልገንን ይስጠናል (ፊል 4:19)፤ እነዚህንን ይመራል (ምሳሌ 20:24) ደግሞም እንደ በጎ ፈቃዱ መፈለግንና ማድረግን በእኛ ውስጥ የሚሠራ እርሱ ነው (ፊል 2:13)። እንግዲህ እነዚህንና የመሳሰሉትን ጥቅሶች ስንመለከት በሰው ልጆች ጉዳይ እግዚአብሔር ጣልቃ እንደሚገባ የሚያሳዩ የተለዩ ወይም ዐልፎ ዐልፎ ሲሆኑ የሚታዩ ምሳሌዎች ናቸው ማለት አይቻልም፤ ይልቁንም፣ ምንጊዜም በሆነ እግዚአብሔር በዓለማችን የሚሠራበትን መንገድ ነው የሚያመለክቱት ከማለት ውጪ አማራጭ አይኖረንም።

2. የእግዚአብሔርን መግባት በተመለከተ ካልሺናውያን ያላቸው አስተምህሮ እግዚአብሔርን ለገጠአት ተጠያቂ የሚያደርግ ነው? የእግዚአብሔርን መግባት በሚመለከት የካልሺናውያንን አቋም (እግዚአብሔር ገጠአትን ወይም ከፋትን ይፈቅዳል የሚለውን) በመቃወም አርሚኒያሳውያን በምንም በይነት እግዚአብሔር ለገጠአት ወይም ለከፋት ተጠያቂ አይደለም፤ መጀመሪያውን በእርሱ የታቀዱ አልነበሩም፤ እንዲፈጸሙም እግዚአብሔር ምክንያት አልሆኑባቸውም፤ ገጠአት እንዲሠሩም አላደረጋቸውም ይላሉ። ርግጥ ነው ይህ እግዚአብሔርን ከገላፊነት ወይም ከመወቀሥ ነጻ የምናደርግበት አንድ መንገድ ሊሆን ይችላል፤ ግን መጽሐፍ ቅዱሳዊ መንገድ ነውን?

⁵²Jack Cotrell, "The Nature of the Divine Sovereignty" በሚለው መጽሐፋቸው ኤፌ 1:11 ላይ ያለው ዐውድ በፍጥረት ዓለሙ ያለውን ነገር ሁሉ ሳይሆን፣ የትኩረት አቅጣጫውን በእንድ ጉዳይ ላይ ብቻ ያደረገ ነው የሚል መከራከሪያ አቅርበዋል። «ይህም የትኩረት አቅጣጫ» «የፈቃዱ ምስጢር» (1:9) ማለት አይሆንም ሆኖ አስቀዝቦ በቤተ ክርስቲያን (3:6) አማካይነት እንድ አካል ይሆኑ ዘንድ መተባበራቸው ነው። ስለሆነም፣ ጥቅሱ የሚያመለክተው አይሁድንና አስቀዝቦ በእንድ ራስ ሥር ካለ አካል ጋር ለማስተሳሰር አስፈላጊ ስለ ሆነ «ሁሉን» ነገር ብቻ ነው (ገዳ 116)።

ይሁን እንጂ፣ መከራከሪያው አሳማኝ አይደለም። በኤፌ 1:11 ያለውን «ሁሉን» የሚለውን ቃል ዐውዳዊ ይዘት መገደብ ከፈለጉ ከትሬል በመሐል ያለውን ሁሉ ዐልፈው ወደ ኤፌ 3:6 መምጣት ሊኖርባቸው ነው። ይሁን እንጂ፣ እንዲህ በማድረጋቸው ቀደም ሲል የነበረውን ጥቅስ ማለት «በዘመን ፍጻሜ ይሆን ዘንድ ያለው ሐሳብ በሰማይም፣ በምድርም ያሉትን ነገሮች ሁሉ ራስ በሆነው በክርስቶስ ሥር ለመጠቅለል [to permit] ነው» (ኤፌ 1:10) የሚለውን በግሪክ መሠረት ተመሳሳይ ይዘት ያለውን ቃል አይተው እንዳላየ ማለፋቸው ነው ማለት ነው። በሰማይና በምድር ያሉትን ነገሮች ሁሉ ሲል ጠቅላላ ፍጥረት ዓለምን ማለት ነው። ከዚህም በላይ፣ ኤፌ 1:21-22 እግዚአብሔር ክርስቶስን «ከግዛቱና ከሥልጣን ከጋደልና ከጎዳናት» በላይ እንዳደረገውና ሁሉን ከእግሩ በታች አስገዛለት በቤተ ክርስቲያንም፣ በማንኛውም ነገር ራስ አድርጎ ሾመው ይላል። እዚህም ላይ አይታው ሁለተኛዋ ነው። በኤፌሶን 1:19 የተጠቀሰው የእግዚአብሔር ፈቃድ «ምሥጢር» አይሁድና አስቀዝቦ እንደ በማድረግ ብቻ የተገደበ (በ3:6 እንዳለው) ሳይሆን በክርስቶስ ሁሉን ለመጠቅለል ያለውን ዕቅድ መሆኑ በኤፌሶን 1:10 በሚገባ ተገልጧል። በጸውሎስ ጽሑፍ መሠረት ምሥጢር ማለት (G. K. Mysterion) ቀደም ሲል ተሰውሮ የነበረና አሁን ግን በመገለጥ አማካይነት ይፋ የሆነ ማለት ሊሆን በተለያዩ ዐውዶች የተለያዩ ትርጉም ሊኖረው ይችላል፤ ለምሳሌ፣ በኤፌ 5:32 በክርስቶስና በቤተ ክርስቲያን መካከል ያለውን ትብብር የሚያመለክት ሊሆን፣ በ1ቆሮ 15:51 ላይ የሚያመለክት ግን የትንሣኤ አካልን፣ ወዘተ... ነው።

ብዙ የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎች እግዚአብሔር እንዳንድ ሰዎችን ገጠአት ወይም ከፋትን እንዲያደርጉ እንደ ወሰነ ያመለክታሉ፤ እንግዲህ ችግሩ የሚነሳው አርሚኒያሳዊውን አቋም የሚያራምዱ ወገኖች ተገቢ መልስ መስጠት መቻላቸው ላይ ይሆናል። (ከገዳ 357-363 ለ. 7 ይመልከቱ)። ይህን በተመለከተ ዋነኛ ምሳሌ አድርገን የምናቀርበው የክርስቶስን ሞት ነው። ይሁን እንጂ፣ ምሳሌ የሚሆኑ ሌሎች ብዙ የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎችም ይኖራሉ (የዮሴፍ ወንድሞች፣ ፈርዖን፣ ገብዓውያን፣ ከነዓናውያን፣ የዔሊ ልጆች፣ ዳዊት የእስራኤልን ሕዝብ መቀጠሩና ባቢሎናውያን ከእነዚህ ጥቂቶቹ ናቸው)። ምናልባትም እነዚህ ሁኔታዎች በጣም ያልተለመዱ ናቸው፤ ብዙውን ጊዜ እግዚአብሔር ከሚጠቀምባቸው አሠራሮች ወጣ ያሉ ወይም የተለዩ ናቸው የሚል ምላሽ መስጠት ይቻል ይሆናል፤ ያም ሆኖ ግን ችግሩን አያቃልለውም፤ ለመሆኑ በአርሚኒያሳዊውያን አመለካከት መሠረት አንድ ገጠአት እንዲፈጸም ቢፈቀድም እንኳ እግዚአብሔር እንዴት ቅዱስ አምላክ ሊሆን ይችላል?

እዚህ ላይ ካልሺናውያን የያዙት አቋም የተሻለ ይመስላል፤ ሁሉም በሆነ በሁለተኛ ምክንያቶች አማካይነት ፈቃዱን ይፈጽማል እንጂ እግዚአብሔር ራሱ በቀጥታ ገጠአት አያደርግም፤ ይህም ማለት እግዚአብሔር እንዲደረግ የሚገባውን ወይም ያቀደውን ሁሉ ፈቃድ በሆኑ ግብረ ገባዊ መሣሪያዎች በኩል ይፈጽማል ማለት ነው። ይሁን እንጂ፣ ለሚያደርጉት ክፉ ነገር ሁሉ ተጠያቂዎች እነዚህ ግብረ ገባዊ መሣሪያዎች (ሰዎችም ሆኑ ክፉ መላእክት) ይሆናሉ። ምንም እንኳ አርሚኒያሳዊውን አቋም የሚያራምዱ ወገኖች በሰበአዊ ደረጃ እንኳ አንዳንድ ነገሮችን እንዲያደርጉ ሌሎችን የሚያነሳሁ ሰዎች ከተጠያቂነት አያመልጡም የሚል ተቃውሞ ቢያቀርቡ፣ እኛ የምንሰጣቸው መልስ እንዲህ ዐይነቱ ምክንያት እግዚአብሔርን እንደሚመለከት ቅዱሳት መጻሕፍት የነገሩን የለም የሚል ይሆናል። ከዚህ ይልቅ፣ ቅዱሳት መጻሕፍት እኛ መግለጽ በማንችለው ሁኔታ ሰዎች የተሳሳት ነገር እንዲያደርጉ እግዚአብሔር እንደሚፈቅድና ለተፈጠረው ስህተት ግን ተጠያቂዎች ሰዎች እንጂ እግዚአብሔር እንደማይሆን ተደጋጋሚ ምሳሌዎችን ያቀርቡልናል። አርሚኒያሳዊውን አቋም የሚያራምዱ ወገኖች ግን የእግዚአብሔር ቅድስናና እኛ በምናደርገው ገጠአት ተጠያቂ መሆናችን እንደ ተጠበቀ ሆኖ፣ እግዚአብሔር በዚህ ሁኔታ በዓለማችን መሥራት እንዴት እንደማይችል አጥጋቢ ምክንያት ሊሰጠን አይችልም።

3. በእግዚአብሔር የታቀዱ ወይም የተወሰኑ ምርጫዎች እውነተኛ ምርጫዎች ሊሆኑ ይችላሉን? አስቀድሞ በእግዚአብሔር የተወሰኑ ምርጫዎች እውነተኛ ምርጫዎች ሊሆኑ አይችሉም ለሚለው ሐሳብ የምንሰጠው ምላሽ እንዲህ ዐይነቱ አስተሳሰብ የሰዎችን ተመክሮ ወይም ደመ ነፍሳዊ ግንዛቤ እንጂ፣ ስለዚህ ጉዳይ የሚያመለክቱ ቅዱሳት መጻሕፍትን መሠረት ያደረገ አይደለም የሚል ነው።⁵³ ይሁን እንጂ፣ ሰበአዊ ልምዶችን መነሻ በማድረግ በፍጥረታቱ በተለይም በሰው ልጅ ላይ ስላለው መግባታዊ ልዕልና መገመት እንደምንችል መጽሐፍ ቅዱስ የሚለን የለውም። ለመሆኑ አስቀድሞ

⁵³ይህ ድንጋይን ለመፈንቀል በዲጅኖ ስለሚጠቀም ሰው ከትሬል ያቀረቡትን ምሳሌ ይመለከታል። እርሳቸው እንደሚሉት ዲጅኖው «የእውነተኛው ምክንያት መጠቀሚያ መሣሪያ እንጂ፣ በትክክል ሁለተኛ ምክንያት ሊባል የሚችል አይደለም» (The Nature of the Divine Sovereignty, p.104)። ሆኖም፣ እዚህ ላይ ከትሬል የፈጸሙት ስህተት እውነተኛ ምክንያት ስለ ሆነውና ስላልሆነው ትክክለኛ ገለጻ ሊሰጠን የሚችሉ ቅዱሳት መጻሕፍትን ሳይሆን፣ ሰበአዊ ተመክሮን እንደ ምሳሌ ማቅረባቸው ነው። ከማንም ይልቅ እግዚአብሔር አጃግ ታላቅ በመሆኑ፣ እኛም በሰበአዊያንነታችን ከማንኛውም ነገር ይልቅ አጃግ ታላቅ በመሆናችን፣ ድንጋይን ለማንካባል በዲጅኖ የሚጠቀም ሰው እንደ ምሳሌ ሆኖ መቅረቡ አሁን እየተመለከትን ላለው ጉዳይ ተስማሚ አይደለም።

በእግዚአብሔር የተወሰነ ምርጫ እውነተኛ ምርጫ ሊሆን እንደማይችል መጽሐፍ ቅዱስ የሚናገረው የት ቦታ ነው? በማለት ብንጠይቃቸው የሚለጡን መልስ አይኖራቸውም።⁵⁴ እግዚአብሔር በምርጫችን በፈቃዳችንና በዝንገላዎቻችን በኩል መሥራት እንደሚችል ከተለያዩ የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎች መመልከት ይቻላል። ታዲያ፤ በእነዚህ ባሕርያቶቻችን ተጠቅሞ እግዚአብሔር የራሱን ምርጫ በፈጽሞ፤ እውነተኛ ምርጫ አይደለም የምንለው በምን መሠረት ነው? ይልቁንም፤ ምርጫዎቻችን እውነት መሆናቸውን፤ እውነተኛ ውጤት እንደሚያስገኙና እነዚህ ውጤቶች ደግሞ ዘላለማዊ ፋይዳ እንዳላቸው ትዱሳት መጻሕፍት ደጋግመው ይነግሩናል። «እንደዚሁ አድርግ በሕይወት ትኖራለህ» (ሉቃ 10:28)። «በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስከ መስጠት ድረስ ዓለምን እንዲሁ ወድቶአልና» (ዮሐ 3:16)።

እንግዲህ እነዚህን እነዚህን የመሳሰሉ ምክንያቶች ቀጥሎ ወዳሉት መደምደሚያዎች ሊያደርሱን ይችላሉ። (1) የምናደርገው ሁሉ አስቀድሞ በእግዚአብሔር ተወስኗል፤ (2) ነገሩ ፈቃድ ስላለን፤ በፈቃዳችን የራሳችንን ምርጫ ማድረግ እንችላለን። ይህን መረዳት ስላልቻልን ብቻ ጨርሶ እንደሌለ መተሳሰሩ አግባብ ይሆናል? ተክል እንዴት እንደሚኖር ወይም ቢራቢሮ እንዴት እንደምትዘር ወይም እግዚአብሔር በአንድ ጊዜ ሁሉም ቦታ መገኘት እንደሚችል ወይም እንዴት ዘላለማዊ እንደ ሆነ መረዳት እንችልም። ታዲያ መረዳት ስላልቻልን ብቻ እነዚህን ሐቆች እንክዳለን? ተክሎች በሕይወት ሊኖሩ፤ ቢራቢሮዎችም ሲበሩ ስላየን ወይም እግዚአብሔር በሁሉም ሰፍራ የሚገኝና ዘላለማዊ መሆኑን ስለ ነገረን መቀበሉ ተገቢ አይደለምን?

የሰዎችን ፈቃድ በተመለከተ ካልቪን «የባሕርይ» እና «የመንፈሳት» ፈቃድ በማለት ለይቶ ያያቸዋል፤ የማያምኑ ሰዎች ኅጢአት የሚያደርጉት ባሕርያቸው አስገድዶቻቸው እንጂ፤ ከፈቃዳቸው ውጪ ኅጢአት እንዲሠሩ የሚያስገድዳቸው ሌላ ንይል ስላለ አይደለም።⁵⁵ አንድን ነገር የምናደርገው በባሕርይ ደረጃ እስከ ሆነ ድረስ በፈቃደኝነት ወይም ወደን የምናደርገው ሊሆን አይችልም ለሚለው ተቃውሞ ምላሽ ሲሰጥ፤ ካልቪን የእግዚአብሔርን መልካም ሥራዎችና (በባሕርይ መልካም አድራጊ መሆኑን)፤ በባሕርይ መልካም ያልሆነውን ዲያብሎስን እንደ ምሳሌ ያቀርባል።

እግዚአብሔር በባሕርይ መልካም አድራጊ መሆኑ መልካምን ለማድረግ ያለውን ፈቃድ የሚያግደው ከሆነ፤ ዲያብሎስም እንዲሁ ማድረግ የሚችለው ከፋውን ቢሆንም፤ ያንን የሚያደርገው በፈቃዱ ከሆነ፤ የሰው ልጅም ኅጢአት የሚያደርገው ከባሕርይ የተነሣ ሆኖ

⁵⁴ይህ መሠረታዊ የእርሚኒዮሳውያን አቋም ምንም የቅዱሳት መጻሕፍት ድጋፍ የሌለው መሆኑ ጃክ ኮትሬል ስለ ነጻ ፈቃድ ካቀረቡት ሐሳብ መመልከት ይቻላል። እኛ ነጻ የሆንንው በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ምርጫ ማድረግ ከመቻላችን አንጻር ነው ለሚለው ለካልቪንውያን ሐሳብ ተገቢ ገለጻ ከሰጠ በኋላ ኮትሬል፤ «ይሁን እንጂ፤ በእኔ አመለካከት ከአንድ ሰው ፈቃድ ጋር በሚስማማ መልኩ የማድረግ አንቅስቃሴ ስለ ነጻ መሆኑ ያለኝን መስፈርት የሚያሟላ ሆኖ አላገኘሁትም» ብለዋል (The Nature of Divine Sovereignty, p.103)። ለምን እንዲህ ያለ አመለካከት ሊኖራቸው እንደ ቻለ ግን ከቅዱሳት መጻሕፍት ድጋፍ ሊሆናቸው የሚችል ምንም ምክንያት አላቀረቡም (pp.103-4) እዚህ ላይ የምስጢው ምላሽ የሰውን ነጻ መሆኑን በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነ ሐሳብ ካቀረቡ በኋላ፤ ይህንኑ መልክዬ ካልቪንዊነት ማሟላት አልቻለም በማለት እየተከራከሩ መሆኑን ነው።

⁵⁵See Institutes, 1:294-96 (2.3.5).

ሳለ ያንን የሚያደርገው በፈቃደኝነቱ አይደለም ማለት እንዴት ይቻላል?⁵⁶

እግዚአብሔር የሚያደርጋቸው ምርጫዎች እውነተኛ ምርጫዎች ሊሆኑ አይችሉም ብለን ለመደምደም ለመሆኑ እኛ ማን ነን? ይህንን በምን መሠረት ማረጋገጥ ይቻላል? በቅዱሳት መጻሕፍት አማካይነት እግዚአብሔር የሚነግረን የሚከናወኑ ነገሮች ሁሉ በእርሱ የተወሰኑ መሆናቸውን ነው። የምናደርጋቸው ድርጊቶች ወይም ምርጫዎች በእርሱ ፊት ፋይዳ እንዳላቸውና ለድርጊቶቻችን ሁሉ በፊቱ ተጠያቂዎች መሆናችንንም እግዚአብሔር ነግሮናል። ስለዚህም፤ እነዚህን ነገሮች ማመንና ያለ አንዳች ተቃውሞ መቀበል ይኖርብናል። በመሠረታዊ ደረጃ በዚህ ዓለም ፋይዳ ያለውን፤ እውነተኛ የሆነውን የሚወስን እርሱ ብቻ ነው፤ በዚህ ዓለም ስላለን ግላዊ ኅላፊነት መወሰን የሚችልም እርሱ ብቻ ነው።

ድርጊታችን በእግዚአብሔር ላይ የሚያመጣው ተጽዕኖ ይኖራልን? ይህን በተመለከተ እርሚኒዮሳውያን ተቃውሞ አላቸው፤ ካልቪንውያን ግን እግዚአብሔር የሚያነሣው ምርጫ እውነተኛ ምርጫ ነው ይላሉ፤ እንዲሁ ሊባል ግን ዘላቂ በሆነ መልኩ አይደለም፤ ምክንያቱም በካልቪንውያን አመለካከት መሠረት እግዚአብሔር የሚያደርገው ሁሉ ለእኛ ድርጊት የተሰጠ ምላሽ ሊሆን አይችልም። ጃክ ኮትሬል እንዲህ ይላሉ።

እግዚአብሔር የሚያደርገው ማንኛውም ነገር በሰዎች አነሣሽነት ወይም በዓለሙ ውስጥ ለሚፈጸም ማንኛውም ነገር ምክንያት የሚደረግ አይደለም የሚለውን ሐሳብ የሚያራምድ እንደ መሆኑ መጠን፤ ካልቪንዊ አመለካከት ነገሮች አስቀድመው የተወሰኑ መሆናቸውን የሚቀበል ሥነ መለኮታዊ አመለካከት ነው ማለት ይቻላል። ምንጊዜም ቢሆን ለ-ዓላዊ አምላክ እርሱ የፈቀደውን ያደርጋል እንጂ ድርጊቱ የሌላ ድርጊት አጻፋ አይደለም የሚለው አመለካከት አብዛኞቹ ካልቪንውያን ይስማሙበታል። ካልቪንውያን ዘላለማዊ ውሳኔ ሁኔታዎችን ግምት ውስጥ የማያስገባ ወይም በራሱ ፍጹም በመሆኑ ይስማማሉ። ከእርሱ ውጪ የሆነ ማንኛውም ነገር በእግዚአብሔር ላይ ጫና ማሳደር አይችልም፤ እግዚአብሔር አንድን ነገር የሚያደርገው ሌላ ድርጊት ምላሽ እንዲሆን አይደለም።⁵⁷

እዚህ ላይ ከሁለት ምክንያቶች የተነሣ ኮትሬል ካልቪንዊ አመለካከትን ወይም ሕዱስ ሥነ መለኮትን በተሳሳተ መልኩ ተረድተውታል ማለት ይቻላል። በመጀመሪያ ደረጃ፤ ከጀምስ ዲኒ ሥራ ጠቅሰዋል፤ ጀምስ ዲኒ የሕዱስ ቤተ ክርስቲያን አባል ቢሆኑም፤ ተሐድሶታዊ ሥነ መለኮትን በመቃወም እንጂ፤ በመደገፍ አልጻፉም። ስለሆነም፤ የዘቡት አቋም ሕዱስ ሥነ መለኮትን አይወክልም። በሁለተኛ ደረጃ፤ ኮትሬል የእግዚአብሔርን ቅድመ ፍጥረት ዓለም ውሳኔ የተመለከቱት በጊዜ ውስጥ ከሚያከናውናቸው ሥራዎቹ ጋር አወሳሰበው ነው። እግዚአብሔር ዘላለማዊውን ውሳኔ ያደረገው ከፍጥረት በፊት። ስለ ሆነ፤ ማንኛውም እኛ የምናደርገው አንቅስቃሴ ሊለውጠው ወይም ተጽዕኖ ሊያሳድርበት እንደማይችል ካልቪንውያን መናገራቸው እውነት ነው። ይሁን እንጂ፤ ከዚህ በመነሣት በጊዜ ውስጥ ለምናደርገው ማንኛውም ድርጊት እግዚአብሔር ምንም ዓይነት ምላሽ አይሰጥም ወይም ማንኛውም እኛ የምናደርገው ነገር በእግዚአብሔር ላይ ምንም ዓይነት ጫና ማሳደር አለመቻሉ

⁵⁶ዘኒ ከማህ፡ ገጽ 295 (2.3.5)።
⁵⁷Jack Cotrell, "The Nature of Divine Sovereignty," 102-3 መጨረሻ ላይ ያለው ጥቅስ James Danne, The Freedom of God ነው (Grand Rapids: Eerdmans, 1973), pp 160።
⁵⁸የእግዚአብሔርን ዕቅድ በተመለከተ ገጽ 370-371? ይመ።

የካልቪኖውያን አምነት ነው የሚል ድምዳሜ ላይ መድረስ ስህተት ነው። እኔ ከማውቃቸው ካልቪኖውያን የሥነ መለኮት ምሁራን መካከል አንድ እንኳ፤ እኛ የምናደርገው ማንኛውንም ነገር በእግዚአብሔር ላይ ጫና አያሳድርም ወይም እኛ ለምናደርገው ሁሉ ምንም ዓይነት ምላሽ አይሰጥም የሚል አቋም ያለው የለም። በንጢሊታችን ያዘናል። በምናቀርበው ምስጋና ደስ የሰኛል። ለእሱታችን መልስ ይሰጣል። ለምናደርገው ድርጊት ሁሉ እግዚአብሔር ምንም ምላሽ አይሰጥም ማለት ከዘፍጥረት እስከ ዮሐንስ ራሕይ ያለውን የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ በመሰራት መከራ ማለት ነው።

በዚሁ ላይ በማክል ካልቪኖውያን አሁን እንደሚደርገው ምላሽ ይሰጡን ዘንድ እግዚአብሔር ከዘላለም በፊት ወስኖ ነበር የሚል ሐሳብ ያቀርባል። አሁን የምናደርገውን እንድናደርግ፤ አሁን የሆነውን እንድንሆን፤ አሁን የሚሰጠንን ምላሽ ሊሰጠን ከዘላለም በፊት በእርሱ ተወስኖ ነበር። ሆኖም የሚሰጠን ምላሾች አሁንም ቢሆን በእውን ያሉ ምላሾች ናቸው፤ ለእሱታችን የሚሰጠን መልሶች አሁንም ቢሆን እውን መልሶች ናቸው፤ በምናቀርበው ምስጋና ደስ መሰኘቱ አሁንም ቢሆን እውን ነው። ምናልባትም ኮትሬል እግዚአብሔር የሚሰጠን ምላሽ ከብዙ ዘመናት በፊት ታቅዶ ነበር የምንል ከሆነ፤ እውነተኛ ምላሽ ሊሆን አይችልም የሚል ተቃውሞ ሊያቀርቡ እንደሚችሉ እናስባለን፤ ይሁን እንጂ፤ ካልቪኖውያን እኛ ለምናደርገው ሁሉ እግዚአብሔር መልስ አይሰጥም በማለት ያምናሉ ከሚለው ፍጹም የተሰየ ነው። ከዚህ ይልቅ፤ ይህ ለተቃውሞአቸው ምክንያት ስለ ሆነውና ምንም ዓይነት መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት ስለሌለው አቋማቸው ጥያቄ እንድናቀርብ ያደርገናል፤ ለመሆኑ ኮትሬል ከብዙ ዘመናት በፊት በእግዚአብሔር የታቀደ ምላሽ እውን ምላሽ ሊሆን አይችልም የሚሉት የትኛውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ድጋፍ ይዘው ነው?⁵⁰

እዚህ ላይ የራሱ የእግዚአብሔር እውነታ ካልሆነ በቀር በመላው ፍጥረት ዓለም ውስጥ ሌላ እውነት ፈጽሞ የሚለውን ግንዛቤ መያዝ በባም ይጠቅማል። እግዚአብሔር የሚያስነግው መብረት እውነተኛ መብረት ነውን? እግዚአብሔር ዙፋን ላይ የሚያስቀምጠው ንጉሥ በእውን ያለ ንጉሥ ነውን? እግዚአብሔር እንድናገር የሚያደርገን ቃል (መዝ 139:4፤ ምሳ 16:1) እውን ቃል ነውን? አዎን፤ ያለ ጥርጥር እነዚህ ሁሉ በእውን ያሉ ናቸው፤ ከራሱ ከእግዚአብሔር ካልሆነ ሌላ እውነታ የለም፤ በእንድ ወይም በሌላ መልኩ እግዚአብሔር የሚያነግረው መብረት ወይም እርሱ በዙፋኑ ላይ የሚያስቀምጠው ንጉሥ እንደ ቂሕርያቸውና እንደ ጥንተ ተፈጥሮአቸው እውን የመሆናቸውን ያህል፤ እግዚአብሔር በሰዎች በኩል የሚያደርገው ምርጫም እንዲሁ እውን ነው። የምናደርገው ምርጫ «የግዳጅ» ወይም «የሌ ፈቃዳችን» የምናደርገው አይደለም፤ በየጊዜው ምርጫ ማድረጋችን እውነት ነው፤ ይሁን

⁵⁰እግዚአብሔር ድርጊታችንን አስቀድሞ እንደሚያውቅና ለዚሁ ምላሽ ይሆን ዘንድ ሶትድ እንደሚያደርግ ኮትሬል ራሳቸው ይናገሩ ስለ ነበር፤ ይህ ከዘመናት በፊት የታቀደ የእግዚአብሔር ምላሽ እውነተኛ ምላሽ መሆኑን ይከፋሉ ብዬ አላስብም። እርሳቸው እንዲህ ብለዋል፤ ከጽሎት መፈጠር በፊት ሳይቀር እግዚአብሔር እያንዳንዱን በነጻ ፈቃድ ላይ የተመሠረተ ድርጊት ያውቃል። እግዚአብሔር ምንም ድንገተኛ የሚሆንበት ጉዳይ የለም። ዓላማውን መፈጸም ይችላል፤ በእንድ እግዚአብሔር መቼ ወይም እንዴት በዚህ ዓለም ጉዳይ ጣልቃ መግባት እንዳለበት ያውቃል። ሁሉንም አስቀድሞ ማወቁ ሰዎች ምርጫ ከማድረጋቸው በፊት ምን ምላሽ መስጠት እንዳለበት አስቀድሞ ለማቀድ ያስችለዋል "The Nature of the Divine Sovereignty," p.112 እንግዲህ ሰዎች ለሚያደርጉት ምርጫ ምን ምላሽ መስጠት እንዳለበት እግዚአብሔር ከዘመናት በፊት ሶትድ ማድረጉን ለመቀበል ፈቃደኛ ከሆኑ፤ ለእሱታችን ወይም ለተግባራችን ምላሽ የሚሆነውን ሁሉ እግዚአብሔር አስቀድሞ ወስኗል፤ የሚለውን የካልቪኖውያን አቋም ለምን እንደሚቃወሙ ግልጽ አይደለም።

እንጂ፤ አንዱን ትተን ሌላውን የምንመርጠው አንዳች ኃይል ስላስገደደን አይደለም።

ምናልባትም አንዳንዶች እንዲህ ከሆነማ ሰዎች ሳንሆን አሻን-ሊቶች ወይም ሮቦቶች መሆናችን ነው የሚል ተቃውሞ ያቀርቡ ይሆናል። ይሁን እንጂ፤ እኛ በእውን ያለን ሰዎች እንጂ፤ አሻን-ሊቶች ወይም ሮቦቶች አይደለንም። አሻን-ሊቶች ወይም ሮቦቶች የራሳቸው ምርጫ የላቸውም፤ ማሰብም አይችሉም። በእንጻፍ እኛ እናስባለን፤ እንወስናለን፤ የራሳችንንም ምርጫ እናደርጋለን፤ ይሁን እንጂ፤ አርሚኒያሳውያን ከሰብአዊ ፍጡርነታችን የተነሣ አንዳንድ ነገሮችን ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት እግዚአብሔር ማድረግ የሚችለውንና ማድረግ የማይችለውን ለማሳየት ይጠቀሙበታል። ሰብአዊ ተመክሮን መሠረት ያደረጉ እነዚህ ምሳሌዎች ሁሉ ሲቀርቡ ማስተዋል ያልተቻለው እግዚአብሔር ውሱን ከሆነው ችሎታችን ይልቅ እጅግ የበለጠ ትልቅ መሆኑን ነው። ከዚህም በላይ፤ ሰዎች ከአሻን-ሊቶች የበለጠ እውን፤ በአፈጣጠራቸውም ውስብስብ ናቸው፤ እኛ ወሰን የሌለው ኃይልና ወሰን የሌለው ጥበብ ባለው አምላክ የተፈጠርን ነው ያለን ሰዎች ነን።

እንድን ነገር በፈቃዳችን እንድንመርጥ እግዚአብሔር ሊያነግረን የሚችለው እንዴት ነው? የሚል ጥያቄን አስመልክቶ ለሚነሣ ችግር ዋናው ምክንያት በባሕርያችን ውሱን ሆነን መፈጠራችን ነው። እግዚአብሔር የፈጠራቸው ፍጡራን ሁሉ ተክሎች ቢሆኑ ኖሮ፤ እነዚህ ተክሎች እርስ በርስ ቢነጋገሩ፤ አንዱ ለሌላው እግዚአብሔር ከእንድ ስፍራ ወደ ሌላ ስፍራ የሚንቀሳቀሱ ፍጡራንን መፍጠር አይችልም፤ ምክንያቱም ለህልውናቸው መሠረት የሆናቸውን ሥራቸውን ይዘው እንዴት መንቀሳቀስ ይችላሉ? የሚል ጥያቄ ሊያቀርብ እንደሚችል እናስብ። ሥራቸው ምድሩን ከሰቀቀ፤ ምግባቸውን እንዴት ማግኘት ይችላሉ? ስለዚህ፤ «አርሚኒያሳዊ» የሆነ ተክል፤ «ከቦታ ወደ ቦታ የሚንቀሳቀሱ ሕያዋን ፍጡራንን እግዚአብሔር መፍጠር ካለበት፤ ሥር እንዲያገኙና በእንድ ቦታ ተወስነው እንዲኖሩ የሚያስችላቸውን ባሕርይ ሁሉ የሚላኩ አድርጎ ሊፈጥራቸው ይገባል የሚል የመከራከሪያ ነጥብ ማቅረብ ይችላል ይሆናል። ከቦታ ወደ ቦታ መዘዋወር የሚችሉ ሕያዋን ፍጡራንን መፍጠር አይችልም ማለት የእግዚአብሔርን ሁሉን ቻይነት ጥያቄ ውስጥ ማግባት ነው፤ ምክንያቱም እንዲህ ማለት፤ ከሰብአዊ ምክንያት አንጻር የማይቻል ወይም የማይሆን የሚመስለንን ነገር እግዚአብሔር ማድረግ አይችልም የማለት ያህል ነው። ስለዚህ፤ ከቦታ ወደ ቦታ መንቀሳቀስ የሚያስችል ባሕርይ ያላቸው ሕያዋን ፍጡራንን እግዚአብሔር መፍጠር አይችልም። የዚህ ተክል ችግር ከራሱ ተመክሮ በመነሣት የእግዚአብሔርን ኃይል ውሱን አድርጎ ማየቱ ነው።

ነገሩን ከፍ አድርገን ስንመለከተው ደግሞ ሰብአውያን ፍጡራንን ያሳካተቱ፤ ተክሎችና እንስሳት ወቻ ያሉበትን ዓለም ማሰብ ይቻላል። በእንደዚህ ዓለም ውስጥ ያሉ ውሾች፤ «አርሚኒያሳዊ ወይም ካልቪኖዊ» አመለካከት ያላቸው ቢሆኑ፤ «ካልቪኖዊ» አመለካከት ያለው ውሻ እግዚአብሔር እኮ እንደ እኛ መመስረቱ በቻ ሳይሆን፤ ጩኸቱን በወረቀት ላይ ካለፈ በኋላ በፍጹም አይቶት ለማያውቅ ራቅ ላለ እርሱን መሰል ፍጡር ማስተላለፍ የሚችል ፍጡር መፍጠር ይችላል ይለዋል አንበል። በዚህ ጊዜ አርሚኒያሳዊ አመለካከት ያለው ውሻ እግዚአብሔር በፍጹም እንዲህ ያለ ነገር ማድረግ አይችልም፤ ምክንያቱም በፍጡራን መካከል ግንኙነት ሊኖር የሚችለው መስማትና ማየት (አንዳንዴም ማሽተት) ሊኖር ብቻ ነው። መስማት፤ ማየትና ማሽተት ሳይኖር አንዱ ፍጡር ከሌለው ጋር ግንኙነት ማድረግ ይችላል ማለት በፍጹም የማይታሰብ ነው፤ እንዲህ ያለ ነገር ሲሆን አላየንም፤ ሊሆን ይችላል ብለን ለማሰብም ምክንያታውያን አይደለንም። ስለዚህ እንዲህ ያለ ጅሁት ያላቸውን ፍጡራን እግዚአብሔር በፍጹም መፍጠር አይችልም የሚል መደምደሚያ ላይ ይደርሳል።

እንግዲህ ከሁለቱም ምሳሌዎች አንደ ተመለከትነው፤ «አርሚኒየሳዊ» አመለካከት ያለው ተክልና ውሻ ከራሳቸው ውሱን ባሕርይ በመነሣት በእነርሱ አመለካከት የማይቻል የመሰላቸውን ነገር እግዚአብሔር መፍጠር መቻሉን ወስነውታል። ይሁን እንጂ ሰብአዊ ተመክሮን ግምት ውስጥ በማስገባት እግዚአብሔር አስቀድሞ ያቀደውን ምርጫ የራሱ ምርጫ ማድረግ የሚችል ፍጡር መፍጠር አይችልም፤ እንደዚያ ከሆነ የራሱ ፈቃድ አለው ማለት አይቻልም የሚል ምክንያት የሚያቀርበው አርሚኒየሳዊ የነገረ መለኮት ምሁር አቋም ከዚህ የተለየ ነው። ማለት አይቻልም። እግዚአብሔር ከፋ እንዲሆን መወሰንና በዚያ ክፉ ምክንያት ተጠያቂ ከመሆን አያመልጥም በማለት የሚከራከር አርሚኒየሳዊ የነገረ መለኮት ምሁር የራሱን ውሱን ሰብአዊ ተመክሮ መሠረት በማድረግ እግዚአብሔርን ለመወሰን መከራ አያደረገ መሆኑ ሊታወቅ ይገባል።

4. ካልቪኖዊው ስለ መግባት ያለው አመለካከት በዕጣ ፈንታ ለማመን የሚያበረታታ አደገኛ አገዛዝ ይሆናል። ካልቪኖዊው አደገኛ አንደ አርሚኒየሳዊው ነው ማለት ያስችላልን? መግባትን በተመለከተ ከላይ የቀረበው አመለካከት ማንኛውም ሰው ለእግዚአብሔር የመታዘዝ ገላፊነት ያለበት መሆኑን አጽንዖት ስለሚሰጥ፤ የሚሆነው ሁሉ መሆኑ አይቀርም ወደሚል የዕጣ ፈንታ አስተሳሰብ ሊያመራ ይችላል ብሎ ማሰቡ ትክክል አይደለም። እንዲህ ያለ አስተሳሰብን የራሱም ደህንነትን አጥፋለን። እንዲህ ያለ አስተሳሰብን የራሱም ደህንነትን አጥፋለን። እንዲህ ያለ አስተሳሰብን የራሱም ደህንነትን አጥፋለን።

የካልቪኖዊውን አደገኛ አንደ አርሚኒየሳዊው ነው ማለት ትክክል ነውን? ድርጊቶቻችን በእውን ያሉ ውጤቶችን ማስገኘት መቻላቸውንና ዘላለማዊ ፋይዳ እንዳላቸው ካልቪኖዊው ሆኑ አርሚኒየሳዊው ሆኑ ይቀበላሉ። ለድርጊቶቻችን ሁሉ ገላፊነት እንዳለብንና በራሳችን ፈቃድ ምርጫ ማድረግ እንደምንችል ሁሉም ይስማማሉ። እግዚአብሔር ለእሱታችን መልስ እንደሚሰጥ፤ ወንጌልን መስበካችን ለሰዎች መዳን ምክንያት ሊሆን አንደሚችል፤ መታዘዝ በረከትን፤ አለመታዘዝ ግን አለመባረክን ሊያስከትል እንደሚችል ሁሉም ወገኖች ይስማማሉ።

ይሁን እንጂ፤ በሁለቱ መካከል ያለው ጉልህ ልዩነት መዘንጋት የለበትም። ለአስተምህሮአቸው ታማኝ የሆኑ ካልቪኖዊውን በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ በሙሉ ልባቸው በእግዚአብሔር በመተማመን ይኖራሉ፤ እግዚአብሔርን ለሚወዱትና እንደ ሐሳቡም ለተጠሩት፤ ነገር ሁሉ ለበጎ እንዲሆሩ እንደሚያደርግላቸው እናውቃለን (ሮሜ 8:28) በተባለው መሠረት በመጨረሻው እግዚአብሔር በነገሮች ሁሉ ዓላማውን በሕይወታችን እንደሚፈጽም ስለሚያውቁ፤ ለወደፊት ሕይወታቸው አይጨነቁም። ከየትኛውም አትጣጫ ወደ ሕይወታቸው የሚመጣን በረከት በምስጋና ይቀበላሉ፤ ምክንያቱም በእግዚአብሔር መግባት ለሚያምኑ ሁሉ ዋናው የበረከታቸው ምንጭ ራሱ እግዚአብሔር እንጂ፤ ዕድል ወይም ሰዎች ያላቸው ነጻ የመምረጥ መብት አይደለም። መከራ ቢደርስባቸው እንኳ፤ ያ ችግር የደረሰባቸው እግዚአብሔር ለሕይወታቸው ያለው ዕቅድ አንድ እካል እንዲሆን በእርሱ ጥበብ የታቀደ እንጂ ችግሩን፤ ለማስወገድ ዐቅመ ቢስ አለመሆኑን ስለሚያውቁ በትዕግሥት ይቀበሉታል። ስለዚህ በመከላከላቸው ያለው ልዩነት ምን ያህል ሰፊ እንደ ሆነ ማየት ይቻላል። ካልቪን እንዲህ ይላል፡-

ይህ ግንዛቤ ያላቸው ሁሉ ስለ መልካም ነገሮች አመስጋኞች፤ በመከራ ጊዜ ታጋሾች ናቸው፤ የወደፊት ሕይወታቸውን በተመለከተ በሚገርም ሁኔታ ከጭንቀት ነጻ ናቸው...እግዚአብሔርን መግባት

አለመቀበል ሕይወታችንን ያመለክታል፤ ይህን በመቀበላችን ግን በእጅጉ እንባረካለን።⁶⁰

5. በአርሚኒየሳዊው አቋም ላይ የቀረበ ተጨማሪ ተቃውሞ። ከላይ ለተመለከትናቸው አራት የአርሚኒየሳዊውን አቋሞች ከሰጠነው ምላሽ በተጨማሪ ሌሎች ተቃውሞዎች ስላሉን ለግንዛቤ ያህል አቅርበናቸዋል።

ሀ. ከአርሚኒየሳዊውን አይታ አንጻር፤ እግዚአብሔር የወደፊቱን የሚያውቀው እንዴት ነው? አርሚኒየሳዊውን በሚያራምዱት አስተሳሰብ መሠረት ሰብአውያን ምርጫዎች አስቀድመው ከእግዚአብሔር የተወሰኑ አይደሉም። ምርጫዎቻችን በፍጹም ነጻ ናቸው። ይሁን እንጂ፤ የወደፊቱን በተመለከተ እግዚአብሔር አስቀድሞ መናገሩንና ትንቢቶቹም በትክክል መፈጸማቸውን ለማሳየት መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ ምሳሌዎችን ያቀርባል። ታዲያ፤ ምን እንደሚሆን በትክክል የማያውቅ ከሆነ፤ በዚህ መልክ እግዚአብሔር እንዴት ስለ ወደፊቱ አስቀድሞ መናገር ቻለ?

አርሚኒየሳዊውን ለዚህ ጥያቄ ሦስት የተለያዩ መልሶችን አቅርበዋል። እንዳንዶች ለወደፊት የሚሆኑ ዝርዝር ጉዳዮችን በተመለከተ እግዚአብሔር ማወቅ አይችልም። በተለይ ደግሞ ለወደፊት ግለሰቦች የሚያደርጉትን ምርጫ በተመለከተ እግዚአብሔር ማወቁን ይክዳሉ።⁶¹ በበኩሉ ይህ ትክክለኛውን አርሚኒየሳዊ አመለካከት መወከል እንደሚችል አስባለሁ፤ አሁን ያለውን ሁኔታ ግምት ውስጥ በማስገባት እግዚአብሔር ወደፊት ስለሚሆኑ ነገሮች በትክክል ማወቅ ቢችልም፤ በመሠረታዊ ሐሳቡ ግን ርግጠኛ ትንቢቶች ሊሆኑ አይችሉም። ይህም ማለት ለወደፊት ሰዎች የሚመርጣቸውን ነገሮች እግዚአብሔር አስቀድሞ ማወቅ አይችልም ማለት ነው። ሌላው ቀርቶ በነገው ዕለት የዝያው ውሉ ምን እንደሚመስል፤ የሚቀጥለው የአገራችን አሸናፊ ፓርቲ ማን ሊሆን እንደሚችል፤ ማን ጌታን እንደሚቀበል፤ ማን እንደሚቀበል እንኳ ማወቅ አይችልም ማለት ነው። እንግዲህ በዚህ አመለካከት መሠረት እግዚአብሔር በርግጠኝነት አስቀድሞ ማወቅ የሚችለው የሰው ልጆች ታሪክ

⁶⁰Calvin, *Institutes*, I:219-25 (I.17.7,11).
⁶¹Richard Rice, "Divine Foreknowledge and Free Will Theism" in *The Grace of God, the Will of Man*, pp. 132-39 ይህንኑ አቋም ይዘዋል (በተለይ ገጽ 129, 134-37 ይመዝገባሉ)። Rice እንዲህ ይላል፡ «እግዚአብሔር ለወደፊት የሚሆነውን ሁሉ ያውቃል... ለወደፊት የምናደርጋቸው ምርጫዎች ገና በተግባር ደረጃ እውን ስላልሆኑ የምርጫዎቻችንን ገጽታዎች ሁሉ ግን ማወቅ አንችልም» (ገጽ 134)። እንግዲህ ይህን አቋም ከእግዚአብሔር ሁሉን ዐዋቂነት ጋር አጣጥሞ መያዝ እንዲያስችላቸው ራዕሰ ሁሉን ዐዋቂ የሚለውን በሚገባለው መልኩ ገልጸውታል። «ሁሉን ዐዋቂ ማለት መታወቅ የሚቻለውን ሁሉ የሚያውቅ ማለት ነው» (ገጽ 128)። «መታወቅ የሚቻለውን» ሌላ ምን ማለታቸው እንደ ሆነ ሲገልጽም፡ «የሰዎችን የወደፊት ምርጫ ሳይጨነቁ» ብለዋል። እንግዲህ በዚህ መሠረት መታወቅ የሚችሉ ባለመሆናቸው ሰዎች የሚያደርጉት ምርጫ ውጤት ምን ሊሆን እንደሚችል እግዚአብሔር አያውቅም ማለት ነው።

ከእርሱ ፒፕሽ እንዴት ወደዚህ አቋም እንደ መጡ ሲያመለክቱ፤ «እግዚአብሔር ሁሉንም አስቀድሞ እንደሚያውቅ ካልቪኖዊውን የሚያቀርቡት የመከራከሪያ ሐሳብ ከዘለለም በፊት ሁሉም ነገር አስቀድሞ ተወስኗል የማለት ያህል መሆኑ ግልጽ ነው። ይህ ደግሞ በፋጽም መካድ የማልቸለው ነው» ብለዋል (From Augustine to Arminius: A Pilgrimage in Theology, "In the Grace of God, The Will of Man" ገጽ 25)። እኒህ ሰው እግዚአብሔር እንድም ሳይቀር ሁሉንም ያውቃል ከማለት ይልቅ፤ «መታወቅ የሚቻለውን ሁሉ ያውቃል» የሚል አቋም ይዘዋል። የሰዎች ነጻ ምርጫ ግን ገና በተግባር ያልተገለጠ እንደ መሆኑ መጠን፤ እግዚአብሔር ራሱ እንኳ አያውቀውም ማለት ነው (ዘገ. ከማሁ፤ ገጽ 25-26)።

የቱ ሊሆን ነው? ይህ አመለካከት የእግዚአብሔርን ሁሉን ዐዋቂነት የሚገርር መሆኑንና በትክክል ከተፈጸሙ የትዳሳት መጻሕፍት ትንቢቶች አንጻር ስንመለከት ምን ያህል ስህተት እንደ ሆነ መረዳት ይቻላል። በትክክል የተፈጸሙ ትንቢቶች፤ እግዚአብሔር ከሐሰተኛ ጣዖታት በተለየ ሁኔታ እውነተኛ አምላክ መሆኑን ያረጋግጣሉ።⁶²

ሌሎች አርሚኒያውያን ደግሞ እግዚአብሔር ለወደፊት የሚሆኑ ነገሮችን ሁሉ እንደሚያውቅ ይቀበሉና ይህ ማለት ግን የወደፊቱን የማየት ችሎታ አለው ማለት እንዲሁ የሚሆኑ ነገሮች ሁሉ ታትደዋል ወይም አንዳቸው ታደርገዋል ማለት አይደለም ይላሉ። (ይህን አጭማቸውን ለመግለጽ እንዲያመቻቸው አንዳንዴ «አስቀድሞ መታወቅ ማለት አስቀድሞ መወሰን ማለት አይደለም» የሚል የአገልጽ ዘይቤን ይጠቀማሉ።) ምናልባትም ይህ በጣም የተለመደውና በብዙዎች የሚዘወተር አርሚኒያውያን አቋም ነው ማለት ይቻላል። ይህንን አቋም ጃክ ኮትሬል በሚገባ ሲያብራሩት፡- «ነጻ የመምረጥ መብታችንን ተጠቅመን የምናደርገውን ምርጫ እግዚአብሔር አስቀድሞ ያውቃል፤ እንዲህ ማለት ግን ምርጫዎቹን እንድናደርግ ምክንያት የሆነን ወይም ደግሞ በትክክል እንዲፈጸሙ ያደረጋቸው እርሱ ነው ማለት ግን አይደለም» ብለዋል።⁶³

የዚህ አቋም ችግሩ ምንም እንኳ እግዚአብሔር ለወደፊት የሚሆኑ ነገሮችን አስቀድሞ አያውቅም ቢልም፤ አስቀድሞ መታወቃቸው መፈጸማቸው እንደማይቀር ማረጋገጫ መሆኑን ግምት ውስጥ አለማግባቱ ነው። ስለሆነም፤ ውሳኔያችን በአንዳች ኃይል አስቀድሞ የተወሰነ ነው። (ዕጣ ፈንታ እንብላው ወይም የማይቀረው የፍጥረት ዓለም የምክንያትና የውጤት ሕግ) እንዲህ ከሆነ ደግሞ አርሚኒያውያን በሚጠብቁት መልኩ በፍጹም ነጻ ሊሆን አይችልም ማለት ነው። ነገሮች የተወሰኑ ከሆኑም አርሚኒያውያን በሚያስቡት መልኩ «ነጻ» ሊሆን ወይም አስቀድሞ የተወሰነ ሊሆን አይችልም፤ ምክንያት የሆነው ነገርም የለም ማለት አይቻልም።

አርሚኒያውያን የሚያቀርቡት ሦስተኛው ምላሽ «መካከለኛ ፅዕነት» በመባል የሚታወቀው ነው። ይህን አቋም የሚያረምዱ ወገኖች፤ ሰዎች የሚያደርጉት ምርጫ ሁሉ በእግዚአብሔር ተወስኖአል ማለት አይቻልም፤ ይሁን እንጂ፤ ማንኛውንም የወደፊት ሁኔታና እያንዳንዱ ፍጡር ለሁኔታዎቹ የሚሰጠውን ምላሽ ስለሚያውቅ እግዚአብሔር እኛ የምናደርገውን ምርጫ ያውቃል የሚል አቋም ይዘዋል።⁶⁴ ዊሊያም ክሬይግ እንዲህ ይላሉ፡-

እግዚአብሔር አንድን ነጻ ፍጡር በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ ቢያስቀምጠው ምን እንደሚመርጥ ማወቁ እጅግ የሚገርምና ከአእምሮ በላይ የሆነ ጉዳይ ነው ... ይሁን እንጂ፤ በአንድ ዐይነት ሁኔታ ውስጥ ያለ አንድ ነጻ ፍጡር የሚያደርገውን በማወቁ ሁኔታውን እንዲፈጠር በማድረግ ያ ፍጡር በራሱ ምርጫ የሚያደርገውንም ያውቃል...በዓለማችን የሚሆነውን ሁሉ በርግጠኝነት ያውቃል ሲባል በዚህ መልኩ መሆኑ ግልጽ ሊሆንልን ይገባል።⁶⁵

⁶²ምዕራፍ 11 ያ.መ፡ 78 178-180።

⁶³Jack Cottrell, "The Nature of the Divine Sovereignty," p.111.

⁶⁴See William L. Craig, "Middle Knowledge, a Calvinist-Armenian Rapprochement" in *The Grace of God, The Will of Man*, pp. 141-64. See also his book, *The Only Wise God: The Compatibility of Divine Foreknowledge and Human Freedom* (Grand Rapids, Baker, 1987).

⁶⁵Graig "Middle knowledge," pp. 150-51.

ይሁን እንጂ፤ ክሬይግ የያዙት አቋም አብዛኞቹ አርሚኒያውያን በሚቀበሉት መልኩ ነጻ መሆንን አያመለክትም፤ አርሚኒያውያን እንደሚሉት ከሆነ ማንኛውም ምክንያት ወይም ተከታታይ ምክንያቶች አንድ ሰው አሁን ያደረገውን ምርጫ እንዲያደርግ ሊያነሣሁት አይችሉም። ክሬይግ እንደሚሉት ከሆነ ከባቢያዊ ሁኔታዎችና አንድ ሰው ያለው ዝንባሌ አንድ ምርጫ እንደሚያደርግ ማረጋገጫ ሊሆኑልን ይችላሉ፤ አለበለዚያ ምንም እንኳ ስለ ሰውየውና ስለ ሁኔታው የቱንም ያህል የጠለቀ ዕውቀት ቢኖረውም፤ ምርጫው ምን ሊሆን እንደሚችል እግዚአብሔር አያውቅም ማለት ነው። ምርጫው ምን ሊሆን እንደሚችል እግዚአብሔር ካወቀና ያንን ምርጫ ማድረግ እንደማይቀር ከተረጋገጠ ግን ጉዳዩ በተቃራኒው ሊሆን አይችልም ማለት ነው። ከዚህ በላይ የሰውየውም ሆነ የሁኔታዎቹ ፈጣሪ እግዚአብሔር መሆኑ ግልጽ ከሆነ፤ የሁሉቱም ፍጹም ምን ሊሆን እንደሚችል በእግዚአብሔር ተወስኖአል ማለት ነው። ይህ አባባል ካልሸናወደም ነጻነት ምን እንደ ሆነ ከሚገልጹበት ሁኔታ ጋር በጣም በተቀራረበም፤ አብዛኞቹ አርሚኒያውያን የሚቀበሉት ግን ይህን ዐይነት ነጻነት አይደለም።

ለ. የአርሚኒያውያንን አመለካከት መሠረት ካደረግን፤ እግዚአብሔር ካልፈለገው በቀር ክፉ እንዴት ሊኖር ቻለ? ለሚለው የምንሰጠው መልስ ምን ሊሆን ነው? አርሚኒያውያን በግልጽ ሲናገሩ እንደሚሰማው ከሆነ፤ ክፉ ወይዘህ ዓለም መግባቱ የእግዚአብሔር ፈቃድ አልነበረም። ፒኖክ እንዲህ ይላሉ፡- «ምን ጊዜም ቢሆን የእግዚአብሔር ፈቃድ መፈጸሙ አይቀርም ለሚለው ንድፈ ሐሳብ የሰው ልጅ በጎጢአት መውደቅ የማያዳግም መልስ ሊሆን ይችላል።»⁶⁶ ታዲያ፤ ክፉ እንዲኖር እግዚአብሔር ካልፈለገ፤ ክፉ ወይም ክፉት እንዴት ሊኖር ቻለ? ምንም እንኳ እርሱ ባይፈልገውም፤ ክፉት መኖር ከቻለ፤ ይህ የእግዚአብሔር ሁሉን ቻይነት ጥያቄ ውስጥ ይጥለዋል፤ ክፉ እንዳይኖር ፈልጎአል፤ ሆኖም እንደዚያ ማድረግ አልቻለም። እንዲህ ከሆነ፤ እግዚአብሔር ሁሉን ቻይ መሆኑን እንዴት ማመን ይቻላል?

ብዙውን ጊዜ አርሚኒያውያን ለዚህ ጥያቄ የሚሰጡት በጣም የተለመደ መልስ፤ ክፉት እንዳይኖር ለማድረግ እግዚአብሔር የሚችል መሆኑ እውነት ነው። ይሁን እንጂ፤ መላክቱም ሆኑ የሰው ልጆች ትርጉም ያለው ምርጫ ማድረግ ይችላሉ ዘንድ ክፉት እንዲኖር ፈቃድ አልሚል ነው። በሌላ አነጋገር፤ እውነተኛ ሰብአዊ ምርጫ እንዲኖር፤ እግዚአብሔር ኃጥአ የሆነ ምርጫ እንዲኖር ፈቃድ አልሚል ማለት ነው። ኮትሬል እንዲህ ይላሉ፡- «እግዚአብሔር የሰጠው ይህ ነጻነት በራሱ የፈጣሪ ላይ እንኳ ማመፅንና ጎጢአት ማድረግም ጭምር ያጠቃልላል። ጎጢአት ማድረግ የሚቻልበትን ኃላም በመፍጠሩ፤ ጎጢአት በተግባር ይታይ ዘንድ እግዚአብሔር የተለየ ምላሽ ለመስጠት ራሱን ገድቦታል።»⁶⁷

ይሁን እንጂ፤ ይህም ቢሆን አጥጋቢ መልስ ሊሆን አይችልም፤ ምክንያቱም እንደዚያ የምንል ከሆነ፤ በሰማይ ለዘላለም የሚዘልቅ በጎጢአት የተሞላ ምርጫ እንዲኖር እግዚአብሔር መፍቀድ ይኖርበታል የሚል አንድምታ ሊያስከትል ይችላል። አርሚኒያውያን በያዙት አቋም መሠረት፤ ምርጫዎቻችንም ሆነ ድርጊቶቻችን በሰማይ እውን የሆነ ውጤትን እንዲያስከትሉ ከተፈለገ፤ ክፉ ምርጫዎቻችንም ጭምር ማካተት ይኖርባቸዋል። ነገር ግን እንዲህ ያለው አቋም ለዘላለም በምንኖርበት በመንግሥተ ሰማይ እንኳ ክፉ ነገርን ለማድረግ በእግዚአብሔር ላይ ማመፅ ይቻላል፤ ከዚህም የተነሣ ድካሞችን ሊወስድብንና ከመንግሥተ ሰማይ ለመበረር ምክንያት ሊሆን ይችላል የሚል አንድምታ

⁶⁶Pinnock, "Responsible Freedom" p.102.

⁶⁷Cottrell, "The Nature of Divine Sovereignty," p.109.

ማስከተሉ ግልጽ ነው! ርግጥ ነው ይህን ማሰብ ራሱ አስደንጋጭ ነው! ሆኖም የአርሚኒያውያን አመለካከት ከዚህ የተለየ አይደለም።

ይህ አስተሳሰብ ሊያስከትል የሚችለው ችግር እዚህ ላይ ብቻ አያበቃም። አንድ ምርጫ ትክክለኛ እንዲሆን ከተፈለገ፣ ክፉ የመምረጥ ነጻነትንም ማካተት አለበት ከተባለ፣ (1) የራሱ የእግዚአብሔር ምርጫዎች እውን አይደሉም ማለት ነው! ምክንያቱም አርሱ በባሕርዩ ክፉ ነገርን መምረጥ አይችልም፤ (2) የእግዚአብሔር ምርጫዎች እውን ናቸው ከተባለ፣ አንድ ደረጃ ላይ ክፉ ነገርን ለመምረጥ ይችላል ማለት ነው። በተለይ ደግሞ ሁለተኛውን ነጥብ ልብ አድርገን ካሰብነው፣ ማሰባችን ራሱ እንኳ አስደንጋጭ መሆኑ የማይቀር ነው። ይሁን እንጂ ይህ አስተሳሰብ ከቅዱሳት መጻሕፍት ጋር ይጋጫል።⁶⁶ የመጀመሪያው ነጥብም እንዲሁ ትክክል አይደለም! እግዚአብሔር እውን የሆኑ ነገሮችን ሁሉ የሚገልጥ አምላክ ነው! ስለሆነም ምርጫዎቹ እውን ሊሆኑ አይችሉም ማለቱ ከባድ ስሕተት ነው። ከላይ የተረቡት ሁለቱም አመለካከቶች አንድ ምርጫ እውን እንዲሆን ከተፈለገ፣ ክፉ የማድረግ ምርጫንም መፍቀድ አለበት የሚለውን የአርሚኒያውያን አቋም ለመቃወም በቂ ምክንያት ሊሆን ይችላል። ይህ ራሱ ቀደም ሲል እግዚአብሔር ካልፈለገ እንዴት ክፉ ነገር ሊኖር ይቻላል? በማለት እንሥተነው ወደ ነበረው ጥያቄ ይመስደናል፤ እንደ እውነቱ ከሆነ፣ አርሚኒያውያን ለአንዲህ ዐይነቱ ጥያቄ አጥጋቢ መልስ ሊኖራቸው አይችልም።

ሐ. በአርሚኒያውያን አቋም መሠረት፣ እግዚአብሔር ክፉውን እንደሚያሸንፍ እንዴት ማወቅ እንችላለን? እነርሱ እንደሚሉት ክፉ እንዲኖር የእግዚአብሔር ፈቃድ አልነበረም የምንል ከሆነ፣ ከዚህ ጋር ተያይዞ አንድ ሌላ ችግር መነሣቱ ግልጽ ነው! አሁን በዓለማችን ያለው ክፉ በሙሉ እግዚአብሔር ሳይፈልገው አየኛረ ከሆነ፣ በመጨረሻ ላይ ቢሆን እግዚአብሔር ክፉን እንደሚያሸንፍ እንዴት ርግጠኛ መሆን እንችላለን? ርግጥ ነው፤ እግዚአብሔር ክፉን ድል እንደሚመታ በቅዱሳት መጻሕፍት በኩል ነግሮናል። እግዚአብሔር አሁንም እንኳ ክፉን ከዚህ ዓለም ማስወገድ ካልቻለ፣ ክፉ ሊኖር የቻለው አርሱ ሳይፈልገው ከሆነ፣ ሰዎች መላእክትና አጋንንት ነጻ የመምረጥ መብታቸውን ተጠቅመው የሚያደርጉ ምርጫ ወደፊት የሚያስከትለውን ውጤት ማወቅ ካልቻለ፣ ወደፊት ክፉን ድል እንደሚነሣ እግዚአብሔር የተናገረው በእውነት እንደሚፈጸም እንዴት ርግጠኛ መሆን እንችላለን? ምናልባትም፣ እግዚአብሔር ራሱ በርግጠኝነት የሚያውቀው (እንደ አርሚኒያውያን አመለካከት ከሆነ) ተስፋን መሠረት ያደረገ ትንቢት ከመሆን አያልፍም ማለት ነው። ካልቪኖዊው፣ «ነገር ሁሉ ለበጎ እንደሚደረግ» ስለሚያውቅ (ሮሜ 8:28)፣ ከማንኛውም ጭንቀትና ሥጋት ነጻ ነው፤ የዚህ ተቃራኒ የሆነው የአርሚኒያውያን አቋም ግን የወደፊቱን የታሪክ ሂደት ፍጻሜ በተመለከተ ጭንቀትና ሥጋት በልባችን እንዲሰፍን ከማድረግ ውጪ ምንም ሊረዳን አይችልም።

ክፉት ሁሉ በእግዚአብሔር የተወሰነና በአርሱ ቊጥጥር ሥር መሆኑን የሚገልጸውን የካልቪኖውያን አቋም በሚገባ ለመረዳት ችግር ሊገጥመን እንደሚችል ግልጽ ነው፤ ይሁን እንጂ፣ ከላይ የቀረቡትን ሁለት የአርሚኒያውያን አቋሞች መሠረት በማድረግ ክፉ የሆነ ሁሉ በእግዚአብሔር

⁶⁶ ስለ እግዚአብሔር መልካምነት፣ ቅድስናና ጽደት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃዎችን ለማግኘት ምዕራፍ 12፣ ገጽ 208-210፣ 214-215፣ 216-219 ስለ እግዚአብሔር አይለወጡት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃዎችን ለማግኘት ምዕራፍ 11፣ 169-175 ይመልከቱ።

የተወሰነም፣ በአርሱ ቊጥጥር ሥር ያለም አይደለም የሚለውን አቋም ከያዝን ደግሞ ከዚህ የበለጠ ችግር ሊገጥመን እንደሚችል ግልጽ ነው።

መ. ያልተመለሱ ጥያቄዎችን በተመለከተ ያለው ልዩነት፣ በመረዳት ችሎታችን ውስን እንደ መሆናችን መጠን፣ አንዳንድ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮዎችን በተመለከተ መልስ ያላገኘላቸው ጥያቄዎች ሊኖሩ ይችላሉ። ይሁን እንጂ፣ በዚህ ጉዳይ ዙሪያ ካልቪኖውያንም ሆኑ አርሚኒያውያን መልስ ሳያገኙ የሚያልፏቸው ጥያቄዎች የተለያዩ መሆናቸውን ማወቅ ይኖርብናል። ለምሳሌ ያህል፣ ካልቪኖውያን የሚከተሉት ጥያቄዎች መልስ የሌላቸው መሆኑን ይቀበላሉ።

1. በፈቃዳችን ተነሣሥተን እንዳንድ ክፉ ነገሮችን እንድናደርግ በእግዚአብሔር የተወሰነ ከሆነ፣ እግዚአብሔር ከተጠያቂነት ነጻ የሚሆነው እንዴት ነው?

2. አንድን ነገር በራሳችን ፈቃድ እስካደረግነው ድረስ፣ እንድናደርገው እግዚአብሔር አነሣሣን ማለት እንዴት ይቻላል?

ለእነዚህ ሁለት ጥያቄዎች ካልቪኖውያን የሚሰጡት ምላሽ፣ እኛ ከምናስበው ወይም ከምንገምተው በላይ እግዚአብሔር እጅግ ታላቅ መሆኑን መገንዘባቸውና ይቻላል ብለን ከምናስበው የበለጠ ማድረግ መቻሉን መተባበላቸው ነው። ስለሆነም፣ መልስ ባያገኙላቸው እንኳ ጥያቄዎቹ ይበልጥ የእግዚአብሔርን ታላቁነት እንዲያደንቁ ምክንያት ይሆኑላቸዋል እንጂ፣ እንዲኖረው አያደርጋቸውም።

በሌላ በኩል ደግሞ፣ አርሚኒያውያንም ቢሆኑ እግዚአብሔር የወደፊቱን ስለ ማወቁ፣ አርሱ ባይወደው እንኳ ክፉ እንዲኖር ለምን እንደ ፈቀደ፣ መጨረሻ ላይ እግዚአብሔር ክፉን ድል ማድረጉን በተመለከተ መልስ ያላገኙላቸው ጥያቄዎች ይኖሯቸዋል። ይሁን እንጂ፣ ለእነዚህ ጥያቄዎች መልስ መስጠት አለመቻላቸው የእግዚአብሔርን ታላቁነት፣ ሁሉን ዐዋቂነቱንና፣ ሁሉን ቻይነቱን፣ የወደፊቱን በተመለከተ የሰጠውን ተስፋ ለመፈጸም ያለውን ታማኝነት አሳንሰው እንዲያዩት ያደርጋቸዋል። በአንጻሩ፣ እነዚህ መልስ ያልተገኘላቸው ጥያቄዎች እገማሚያ የሰውን ልጅ ታላቁነት ማጥፋት ነው (እግዚአብሔር ባይፈልገው እንኳ ክፉ ወደዚህ ዓለም መምጣቱንና በዚህ ዓለም መኖሩን)። ከዚህም በላይ የራሳቸው ምርጫ ቢኖራቸውም፣ እግዚአብሔር ፍጡራችን አንዳንድ ነገሮችን እንዲያደርጉ ማነሣሣት መቻሉን መሳደባቸው አርሚኒያውያን የያዙት አቋም የፈጣሪን ጥበብና ዕውቀት ዝቅ አድርገው እንዲመልከቱ ምክንያት ሆኖአቸዋል።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. ስለ እግዚአብሔር መግባት ማጥናት ይበልጥ በአርሱ አንድነት መገንዘብ አድርገንዋል? የወደፊቱን በተመለከተ አስተሳሰብን በምን ዐይነት መገንዘብ መለወጥ ችሎታ አለ? በአሁኑ ጊዜ በሕይወትህ አስቸጋሪ ወይም አዳጋች ሁኔታ አለን? አሁን ባለሀበት ሁኔታ ይህን የተጋረጠህን ችግር እንደ ምሳሌ በማቅረብ ስለ እግዚአብሔር መግባት የተማርኸው በእንዴት ዐይነት ሁኔታ አመለካከትህን እንደ ለወጠው ግልጽ።
2. በዛሬው ዕለት የተደረጉልህን ዐምስት መልካም ነገሮች መዘርዘር ትችላለህ? ታዲያ፣ ስለ እነዚህ ነገሮች እግዚአብሔርን አመስግንኸዋል?
3. በሕይወትህ የደረሱ አንዳንድ ነገሮች የዕድል ወይም የአጋጣሚ ውጤት እንደ ሆኑ ታስባለህ? እንደዚያ የምታስብ ከሆነ፣ የወደፊት ሕይወትህን በተመለከተ ሥጋትህን ይቀንሰዋል ወይስ ይጨምረዋል? ባለፈው ጊዜ በሕይወትህ የደረሱና አንተ ግን አጋጣሚ ብለህ ስላሰፍሃቸው ጥቂት ነገሮች እስቲ ለአፍታ ያህል አስብ። እስቲ አሁን ደግሞ እነዚህ ነገሮች በጣም ጠቢብ በሆነውና በሚወድህ ሰማያዊ አባትህ ቊጥጥር ሥር እንደ ነበሩ አስብ።

- እንዲህ ማድረግ በላለፉትና ወደፊት በሕይወትህ ስለሚፈጸሙህ ሁኔታዎች ያለህን አመለካከት የተለየ የሚያደርገው እንዴት ነው?
4. መልካም ዕድል እንዲያመልጠኝ ወይም እንዲቀርብኝ ምክንያት ሊሆኑ ይችላሉ በሚል አስተሳሰብ የምትከተላቸው አንዳንድ «ዐንጉል ልማዶች» አሉህን? (ወሰጥ እጅህን ሲያሳክክህ ገዝብ እገኛለሁ፤ ጥቅር ድመት ወይም ውሽ ሲያቋርጥህ መጥፎ ዕድል ይገጥመኛል ማለትን፤ መጽሐፍ ቅዱስን ተንተርሶ መተኛትን የመሳሰሉ፤ ወዘተ)? እነዚህ ነገሮች በእግዚአብሔር እንድትታመን አደረጉህ ወይስ እምነትህ በሁኔታዎች ላይ እንዲሆን? በዕለታዊ ውሳኔህ ለእግዚአብሔር እንድትታዘዝ አድርገውሃልን?
5. ስለ መግባት አስተምህር ትክክለኛ ግንዛቤ መጨበጥ የአንድን ክርስቲያን የጸሎት ሕይወት በአንዴት ያለ መልክ ይለውጠዋል ብለህ ታስባለህ?
6. ከዚህ ምዕራፍ የተማርኻቸው ነገሮች በአጠቃላይ ስለ እግዚአብሔርና በሕይወትህ ስለሚደርሱት ሁኔታዎች ያለህን አስተሳሰብ በምን ዐይነት መንገድ እንደ ለወጡት ታስባለህ?

ከርእስ ጉዳዩ ጋር የተያያዙ ልዩ ቃላት

አርሚያኖላዊ	የነገሮች መጽናትና ቀጣይነት
ካልቪኖዊ	ዋነኛ ምክንያት
መግባት	የእግዚአብሔር ዕቅድ
ሕዱስ (ሪፎርምድ)	ሁለተኛ ምክንያት
ነጻ ምርጫዎች	ሆን ተብሎ የሚደረጉ ምርጫዎች
ነጻ ፈቃድ	በራስ ፈቃድ የሚደረጉ ምርጫዎች
አጥባቢ	መካከለኛ ዕውቀት

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

- Anglican (Episcopal)
 - 1882-102 Litton, 76-90
 - 1930 Thomas, 176-83
- Arminian (Wesleyan or Methodist)
 - 1847 Finney, 515-44
 - 1875-83 Pope, 1:437-56; 2:363-67, 386-90
 - 1892-100 Miley, 1:211-349; 2:271-308
 - 1946 Wiley, 1:478-88
 - 1983 Carter, 1:122-24, 130-33, 222-23
 - 1983 Cottrell, 2:9-228, 265-333, 379-418
 - 1987-90 Oden, 1:270-316
- Baptist
 - 1777 Gili, 1:246-51, 397-434
 - 1887 Boyce, 1:15-25, 217-30
 - 1911 Strong, 353-70, 410-43
 - 1924 Mullins, 265-76
 - 1976-83 Henry, 5:307-33; 6:455-91
 - 1983-85 Erickson, 345-64, 387-432
 - 1987-94 Lewis/Demarest, 1:291-335; 2:71-22
- Dispensational
 - 1957 Chafer, 1:225-59

- 1953 Thiessen, 100-110, 119-32
- Lutheran
 - 1917-31 Pieper, 1:483-97
 - 1940 Mueller, 176-78, 189-95, 236-41
- Reformed (or Presbyterian)
 - 1567 Calvin, 1:197-237, 309-407 (1:16-18; 2:4-5)
 - 1724-58 Edwards 1:3-93; 2:107-110, 525-43
 - 1866 Heppe, 133-89, 251-80
 - 1871-80 Hodge 1:535-49, 575-616; 2:280-312
 - 1878 Dabney, 120-32, 221-23, 276-91
 - 1887-1924 Warfield, *SSW*, 1:93-115; *SSW*, 2:411-47
 - 1889 Shedd, 1:393-462, 527-33
 - 1937-66 Murray, *CW*, 3:161-67, 185-89; *CW*, 2:60-66
 - 1938 Berkhof, 100-108, 165-78
 - 1962 Buswell, 1:163-76

7. Renewal (or Charismatic/Pentecostal)

1882-103 Williams, 1:117-40, 215-19

በድም ካቶሊካውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

- Roman Catholic: Traditional
 - 1955 Ott, 87-91
- Roman Catholic: Post - Vatican II
 - 1985 McBrien, (no explicit treatment)

ሌሎች ሥራዎች

- Basinger, David, and Randall Basinger, eds. *Predestination and Free Will: Four Views of Divine Sovereignty and Human Freedom*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1986.
- Berkouwer, G. C. *The Providence of God*. Trans. by Lewis B. Smedes. Grand Rapids: Eerdmans, 1952.
- Cameron, N. M. de B. "Providence." In *NDT*, pp. 177-79.
- Carson, D. A. *Divine Sovereignty and Human Responsibility: Biblical Perspectives in Tension*. New Foundations Theological Library. Atlanta: John Knox, and London: Marshall, Morgan and Scott, 1981.
- _____. *How Long, O Lord? Reflections on Suffering and Evil*. Grand Rapids: Baker, and Leicester: Inter-Varsity Press, 1990.
- Craig, William Lane. *The Only Wise God: The Compatibility of Divine Foreknowledge and Human Freedom*. Grand Rapids: Baker, 1987.
- Feinberg, John. *The Many Faces of Evil: Theological Systems and The Problem of Evil*. Zondervan, 1994.
- Flavel, John. *The Mystery of Providence*. Edinburgh and Carlisle, Pa.: Banner of Truth, 1976. Reprint of 1698 edition.
- Helm, Paul. *The Providence of God*. Leicester and Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1994.

Parker, T. H. L. "Providence of God." In *EDT*, pp. 890-91.
 Pink, Arthur W. *The Sovereignty of God*. Grand Rapids: Baker, 1930.
 Warfield, B. B. *Calvin and Calvinism*. London and New York: Oxford University Press, 1931.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ

ሮሜ 8:28:- «እግዚአብሔርን ለሚወዱትና እንደ አሳቡም ለተጠፋት ነገር ሁሉ ተያይዞ ለበጎ እንዲሠራ እንደሚያደርግላቸው እናውቃለን።»

መዝሙር

«እግዚአብሔር በድንቅ መንገድ ይንቀሳቀሳል፤
 ድንቅ ሥራውን ይፈጽም ዘንድ፤
 እግዚአብሔር ድንቅ በሆነ መንገድ ይንቀሳቀሳል፤
 በባሕርኝ ላይ ይራመዳል፤
 በማዕበሉ ውስጥ ይቃዛል።
 ሽንፈት በማያውቅ ጥበቡ፤

በማይነገር፤ በማይመረመር መዝገቡ፤
 ድንቅ ዕቅድና ዕላማውን አስፍርክል፤
 ለ-ዓላዊ ፈቃዱን ይፈጽም ዘንድ።

ደመናው የቱንም ያህል ድቅድቅ ቢሆንም፤
 ጨለማው የቱንም ያህል ቢበረታም፤
 እናንተ የምትፈሩ ቅዱሳን ድፍረት ይመላባችሁ።
 ደመናው ምሕረትን፤ ድቅድቅ ጨለማው
 በረከትን ያዘንብላችኋል።

በእጋው ተማመኑ እንጂ፤
 ደካማ አስተሳሰባችሁ በእግዚአብሔር ላይ አይፍረድ።
 ጨፍጋጋ ከመሰላችሁ መግቦት በስተጓላ፤
 በሩህ ፈገግታ ያለው ፊት ይኖራል።

ዓላማው ሊፈጸም ጊዜው ሊደርስ፤
 ስውር የሆነው ሲገለጥ፤
 መራራ የሆነው ፍሬ፤
 የማር ያህል ይጣፍጣል።

አለማመን ግን ወደ ስሕተት ያደርሳል፤
 ሥራውን አይቶ እንዳላየ ያልፋል፤
 እግዚአብሔር የራሱን ሥራ ይተረጎማል፤
 ስውሩን ግልጽ ያደርጋል።

በዊሊያም ኮውፐር፤ በ1774 እ.ኤ.አ ተጻፈ

ምዕራፍ 17 ተአምራት

ተአምራት ምንድን ናቸው? በዚህ ዘመን ይደረጋሉ?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ተአምራትን በተመለከተ የምናደርገው ጥናት ባለፈው ምዕራፍ ከተመለከትነው የእግዚአብሔር መግቦት ጋር በጣም የተያያዘ ነው። በማንኛውም የፍጥረቱ ገጽታዎች እግዚአብሔር ቀጣይነት ባለው መልኩ የሁሉም ተቆጣጣሪና ለ-ዓላዊ መሆኑን ካለፈው ምዕራፍ መመልከታችን ይታወሳል። በዚህ ምዕራፍ ደግሞ ቀደም ሲል የተወያየንበትን የእግዚአብሔር መግቦትን መሠረት በማድረግ ተአምራትን አስመልክቶ አንዳንድ ጥያቄዎችን እናነሳለን።

ሀ. ማብራሪያው

ምናሳሳት፤ ተአምራትን በሚከተለው መልኩ ማብራራት ይቻላል፡- ተአምራት ማለት የሕዝቡን ግርምትና ቅዱስ ፍርሃት የሚያነሳላቸው ስለ እርሱ ማንነትም ምስክር ይሆን ዘንድ አልፎ አልፎ ሲሆን የሚታይ የእግዚአብሔር እንቅስቃሴ ነው።

ይህ ማብራሪያ ባለፈው ምዕራፍ ያጠናነውን እግዚአብሔር ፍጥረቱን ደግሞ የያዘና ቀጣይነት እንዲኖራቸው የሚያደርግ መሆኑን፤ ፍጥረቱን የሚቁጣጠርና፤ የነገሮች ሁሉ ገዢ እርሱ መሆኑን ግምት ውስጥ በማስገባት ይነሣል። የእግዚአብሔርን መግቦታዊ አሠራር በዚህ መንገድ ከተረዳነው ደግሞ፤ ተአምራትን በተመለከተ ከዚህ የተለየ ማብራሪያ ሊኖረን አይችልም።

ለምሳሌ ያህል፤ ስለ ተአምር ምንነት የቀረበ አንድ ማብራሪያ «እግዚአብሔር በዓለሙ ውስጥ የሚያደርገው ቀጥታ ጣልቃ ገብነት» ነው ይላል። ይሁን እንጂ፤ ይህ ማብራሪያ እግዚአብሔር ከፍጥረታቱ ጋር ስላለው ግንኙነት «ዲያስቶች» ያላቸው አመለካከትን ይመስላል፤ ምክንያቱም እነርሱ እንደሚረዱት እግዚአብሔር አልፎ አልፎ ጣልቃ ከመግባት ውጪ ዓለሙ የሚተዳደረውና የሚንቀሳቀሰው በራሱ መንገድ ነው፤ ለሕልውናው ቀጣይነት በእግዚአብሔር አይደገፍም። ይሁን እንጂ፤ ይህ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም፤ ምክንያቱም በመጽሐፍ ቅዱሳዊው ግንዛቤ መሠረት ዝናብን የሚያዘንብ እግዚአብሔር ነው (ማቴ 5:45)፤ ሣር እንዲበቅል የሚያደርግ እግዚአብሔር ነው (መዝ 104:14)፤ በሥልጣኑ ቃል ፍጥረትን ሁሉ ደግሞ የያዘም እርሱ ነው (ዕብ 1:3)። ተአምርን በተመለከተ የቀረበ ሌላ ማብራሪያ ደግሞ «ከቀደመው በበለጠ ሁኔታ እግዚአብሔር በፍጥረቱ ውስጥ የሚያደርገው ቀጥተኛ ተሳትፎ» የሚል ነው። ይሁን እንጂ፤ «የበለጠ ቀጥተኛ» የሚለው ቃል እግዚአብሔር ሁልጊዜ በሚያደርገው መግቦታዊ ሥራው «ቀጥተኛ» አይደለም ብለን እንድናስብ ሊያደርግ ይችላል። ስለዚህም፤ አሁንም ቢሆን እግዚአብሔርን ከፍጥረቱ የራቀ ወይም የተገለለ ከሚያደርገው የዲያስቶች አመለካከት አልራቅንም ማለት ነው።

ስለ ተአምራት ምንነት የቀረበ ሌላ ገለጻ ደግሞ «እርሱ የሚፈልገውን ውጤት ለማስገኘት ሲል ሌላ ተፈጥሮአዊ ዘዴ ሳይጠቀም እግዚአብሔር በዓለሙ የሚያደርገው አሠራር» የሚል ነው። ይሁን እንጂ፤ «ተፈጥሮአዊ ዘዴ ሳይጠቀም» የሚለው ቃል ራሱ ችግር አለበት፤ ምክንያቱም እንደዚያ ካልን

፤ይህን ገለጻ የወሰደሁት በዌስት ሚኒስትር ቲያሎጂካል ሴሚናሪ ስልታዊ ነገረ መለክት ፕሮፌሰር የሆኑት ጆን ፍሬም ካዘጋጁት ገና ካልታተመ ትምህርታዊ ንግግር ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚታዩ ጥቂት ተአምራት ብቻ ይሆናሉ ማለት ነው። ተፈጥሮአዊ ዘዴን ሳይጠቀም ስለ ተፈጽመ ተአምር ማለብ በጣም ይከብዳል። ለምሳሌ ያህል፤ የሕመምንን ፈውስ የወሰድን እንደ ሆነ አንዳንድ የሕመምተኛው አካላዊ ባሕርያት በፈውሱ ውስጥ ተሳትፎ ማድረጋቸው የሚያጠራጥር አይሆንም። ኢየሱስ እንደራዎቹና ዓሳዎቹ በተአምር እንዳበረከቱ ያደረገው ቢያንስ ቀደም ሲል የነበሩትን አምስት እንደራዎችና ሁለት ዓሳዎች ተጠቅሞ ነበር። ውሃውን ወደ ወይን ጠጅ የለወጠ ጊዜ ወይን ጠጅ እንዲሆን በውሃው ተጠቅሞአል። ስለዚህም፤ ይህ ማብራሪያ ደካማ ነው ማለት ይቻላል።

ስለ ተአምራት የተሰጠ ሌላው ማብራሪያም እንዲሁ «የተፈጥሮ ሕግጋት የተለየ አሠራር» ወይም «የተፈጥሮ ሕግጋት በሚፈረር መልኩ እንዚሉበሐር የሚፈጽመው ተግባር» የሚል ነው። ይሁን እንጂ፤ «የተፈጥሮ ሕግጋት» የሚለውን ሐረግ በዘመናችን በተለመደው መልኩ ከተረዳነው፤ በኖፕረት ውስጥ አንዳንድ ያለ እንዚሉበሐር ረዳትነት የሚሠሩ «የተፈጥሮ ሕግጋት» አሉ። ስለዚህም፤ ተአምር ማድረግ ሲፈልግ እንዚሉበሐር እንዚሆን በራሳቸው የሚተዳደሩ ሕጎችን «መተላለፍ» አለበት ወደሚል አንድምታ ሊያመራ ይችላል። ይህ አገላለጽ ግን ስለ መግባት መጽሐፍ ቅዱስ የሚያቀርበውን ትምህርት በተዘጋው መልኩ ማስተላለፍ አይችልም።

ስለ ተአምራት ምንነት የሚቀርበው ሌላው ማብራሪያ ደግሞ «ምንም ዓይነት ተፈጥሮአዊ ምክንያት ወይም ገለጻ ሊገኝለት የማይችል ጉዳይ» የሚል ነው። ይህ አገላለጽም ቢሆን ደካማ ነው። ምክንያቱም፡- (1) ለተአምሩ መፈጸም ምክንያት የሆነው እንዚሉበሐርን አይጨምርም። (2) ያልተለመደና አስደናቂ ነገርን ሊያደርግ እንዚሉበሐር በአንዳንድ ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች አይጠቀምም የሚል አንድምታን ሊያስከትል ይችላል። ይህም ቢሆን እንዚሉበሐር በኖፕረቱ ውስጥ ተሳትፎ የሚያደርገው አልፎ አልፎ ነው ወደሚል መደምደሚያ የሚያደርስ ነው። (3) ብዙውን ጊዜ እንደ ታየው ለጸሎታችን መልስ ለመስጠት እንዚሉበሐር ሲሆን ውጤቱ አስገራሚ ቢሆን እንኳ ምንም ዓይነት ተፈጥሮአዊ ምክንያት ሊገኝለት አይችልም ማለት አይደለም። በተለይ ደግሞ በሁኔታዎች ውስጥ የእንዚሉበሐርን እጅ ማየት የማይፈልጉ ተጠራጣሪዎች ተአምራዊ ፋይዳነቱን አትሰጡና አሳንሰው ይመለከቱታል። ስለዚህ ከላይ የተመለከትነው ገለጻ ተአምርን ስቀልሎ ለማየት፤ ተጠራጣሪነትን ግን ለማበረታታት ምክንያት ሊሆን ይችላል።

ስለዚህም፤ ቀደም ሲል መጀመሪያ ላይ የተመለከትነው ተአምር ማለት አልፎ አልፎ ሲሆን የሚታይ እንዚሉበሐር በዓለሙ ውስጥ የሚሠራበት መንገድ የሚለው የእንዚሉበሐር መግባትን አስመልክቶ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ ጋር የተጣጣመ መሆኑን ማየት ይቻላል። ይህ ገለጻ የሰዎችን አድናቆትና ቅዱስ ፍርሃት ለማነሳሳት፤ ስለ ማንነቱም ለመመስከር አልፎ አልፎ ሲሆን የሚታይ ይላል እንጂ፤ ተአምር ማለት የእንዚሉበሐር የተለየ አሠራር ነው አይልም።

¹ይሁን እንጂ፤ አንድ ሰው ተአምርን «የሰዎችን አድናቆትና ቅዱስ ፍርሃት ለማነሳሳት የተለመደ በሆነ ነገሮች ሳይጠቀም እንዚሉበሐር የሚያከናውነው ድርጊት» የሚል ገለጻ ቢሰጠውም፤ የአገላለጹ ብርታት ከላይ ከሰጠሁት ገለጻ ጋር ከመስማማቱም ሌላ ስለ እንዚሉበሐር መግባት መጽሐፍ ቅዱስ ከሚያቀርበው ትምህርት ጋር ይጣጣማል (Berkhof, Systematic Theology, pp 176-77 ይመልከቱ።)

²«የተፈጥሮ ሕግ» የሚለውን ሐረግ ከርስቲያኖች የሚረዱት በአያንዳንዱ የኖፕረቱ ገጽታዎች እንዚሉበሐር የሚጠቀምበት አሠራር በሚል መልኩ ከሆነ፤ የእንዚሉበሐርን መግባት ሆነ ብሎ ግምት ውስጥ የሚያስገባ እስከ ሆነ ድረስ ይህን ያህል ተቃውሞ አይኖረንም። ይሁን እንጂ፤ በአሁኑ ዘመን ሰዎች «የተፈጥሮ ሕግ» የሚለውን ሐረግ የሚገነዘቡት በዚህ መልኩ አይደለም።

ተአምር ስለሚለው ቃል መጽሐፍ ቅዱስ ደጋግሞ የሚጠቀምባቸው ቃላት የሰዎችን አድናቆት ለማነሳሳት እንዚሉበሐር በኃይሉ የሚያደርገውን ድርጊት የሚገልጽ ሐሳብ አላቸው። ብዙውን ጊዜ ደግሞ በዋነኛነት ደረጃ ሦስት የአገላለጹ መንገዶች ይጠቀማል፡- (1) «ምልክት» የሚለው ሲሆን (ዕብራይስጥ አት ግሪክኛ ደግሞ ሴጄምን) ይላል። የቃሉ ትርጉም፤ አንድ ሌላ ነገርን የሚጠቁም ወይም የሚያመለክት ማለት ነው። በተለይም ደግሞ (ተአምራትን) ወይም የእንዚሉበሐርን እንቅስቃሴና ገይልን ያመለክታል። (2) «ድንቅ» የሚለው ነው። (ዕብራይስጡ ይህን ቃል ምሬገ ሲለው፤ ግሪኩ ደግሞ ቴራስ ይለዋል)። ቃል በቃል ትርጉሙ ሰዎችን ለአድናቆት ወይም ለመገረም የሚያነሳሳ ማለት ነው።⁴ (3) «ተአምር» ወይም «ታላቅ ሥራ» የሚለው ሲሆን (ዕብራይስጡ ግዙራ፤ ግሪኩ ደግሞ ዳይናሚስ ይለዋል።) ታላቅ ኃይልን የሚያመለክት ተግባር መለኮታዊ ኃይል፤ (በተለይ ከተአምር ጋር በተያያዘ መልኩ) ማለት ነው። ብዙውን ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ተአምራት ሲናገር «ምልክቶችና ድንቆች» በማለት ቃላት ይጠቀማል (ዘጸ 7:3፤ ዘጸ 6:22፤ መዝ 135:9፤ ዮሐ 4:30፤ 5:12፤ ሮሜ 15:19 ወዘተ)፤ አንዳንዴ ደግሞ «ተአምራትን» ድንቅ ነገሮችንና ምልክቶችን (ዮሐ 2:22) ወይም ምልክቶች፤ ድንቅ ነገሮችና ተአምራት። (2ቆሮ 12:12፤ ዕብ 2.4) በተሰኙት ሦስቱም ቃላት በአንድነት ይጠቀማል።

ተአምራት ለሚለው ቃል ከሰጠነው ትርጉም በተጨማሪ፤ ማብራሪያችንን የሚያጠናክርን ሌላው ማስረጃ ከቀዱሳት መጻሕፍት እንደምንመለከተው ተአምራት ሲደረጉ የሰዎችን ቅዱስ ፍርሃትና አድናቆት ማነሳሳታቸውና እንዚሉበሐር ሥራ ላይ መሆኑን ማመልከታቸው ነው። «ተአምራትን» ወይም ደግሞ «ድንቅ ነገሮችን» የሚያደርግ እንዚሉበሐር ራሱ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ደጋግሞ ይናገራል። መዝሙር 136.4 ስለ እንዚሉበሐር ሲናገር «እርሱ ብቸውን ታላላቅ ተአምራትን የሚያደርግ» ይላል (መዝ 72:18)። ሙሴ ባቀረበው ዝግግር ደግሞ እንዲህ ብሏል፡-

እኔቱ እንዚሉበሐር ሆይ፤ ከአማልክት መካከል እንደ አንተ ማን አለ? ድንቆችንም የሚያደርግ እንደ አንተ ማን አለ? (ዘፀ. 15:11)

የሙሴ በትር ወደ አባብነት የመለወጣ ከዚያም እንደ ገና በትር የመሆንም ወይም የሙሴ እጅ ለምፃም የመሆኗ፤ እንደገና ደግሞ ንጹሕ የመሆኗ ተአምራት ሙሴን የላከው እርሱ መሆኑን ለእስራኤላውያን ለማሳየት እንዚሉበሐር የተጻፈባቸው ምልክቶች ነበሩ (ዘፀ 4:2-8)። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ በሙሴና በእርሱ እጅ እንዚሉበሐር ያደረጋቸው ተአምራዊ ምልክቶች ግብፃውያን አስማተኞች ካደረጉት ሐሰተኛ ድንቅና ምልክት የበለጠ መሆኑ (ዘፀ 7:12፤ 8:18-19፤ 9:11)፤ የሚያመለክተው እስራኤላውያን የሚያመልኩት አንድ ብቻ የሆነው ሕውነተኛው አምላክ እርሱ መሆኑን ነው። በተርሚሉስ ተራራ ኤልያስ ከበዐል ነዚያት ጋር በተከራከረ ጊዜ (1ነገ 18:17-40)፤ ከሰማይ ላላት መውደቁ የሚያመለክተው ጌታ አንድና ሕውነተኛ አምላክ መሆኑን ነው።

እንግዲህ ተአምር ማለት «የሰዎችን ቅዱስ ፍርሃትና አድናቆት ለማነሳሳት፤ እንዲሁም ስለ ራሱ ለመመስከር እንዚሉበሐር አልፎ አልፎ የሚያደርገው እንስቃሴ ነው» በሚለው ገለጻ የምንሰማማ ከሆነ፤ ተአምር

⁴ቲማዝ የሚለው ግሥ ማለት «መገረም፤መደነት» የሚለው ቃላት በወንጌሎቹ ውስጥ ለሰዎች ለተአምራት ያላቸውን ስሜት ለመገለጽ ውለዋል።

⁵W. M. adie, O. Hofius and C. Brown ነዚጋጁት “Miracle, Wonder, Signs” ከሚለው NIDNTM 2:620-35 ካለው ተአምራትን በተመለከተ ያቀረበውን ሰፊ ያለ ውይይት ይመልከቱ።

የምንላቸው ምን ዓይነት ክስተቶችን ነው? ብለን ብንጠይቅ አግባብነት ይኖረዋል። እርግጥ ነው፤ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ሆኖ አያሱስ በሥጋ መገለጡ፤ ሞትን አሸንፎ መነሣቱ በታሪክ ክታዩት ተአምራት የበለጠና በጣም አስፈላጊው ተአምር ነው ብንል ትክክል እንሆናለን። የቀይ ባሕር መከፈልንና የኢያራክ መፍረስ የመሳሰሉ በዘፀአት የምንመለከታቸው ተአምራት ፋይዳ ያላቸው መሆኑ እውነት ነው። ኢየሱስ በሽተኞችን መፈወስ፤ ለምሳሌ ማንንም አጋንንትን ማውጣቱ እንደ ሌሎች ሁሉ እነዚህም እውነተኛ ተአምራት መሆናቸው አሉ የሚባል አይደለም (ማቴ 11:4-5፤ ሉቃ 4:36-41፤ ዮሐ 2:23፤ 4:54፤ 6:2፤ 20:30-31)።

ለመሆኑ አስደናቂና ያልተለመዱ የጸሎት መልሶቻችን ሁሉ ተአምራት ሊባሉ ይችላሉ? አዎን፤ ሰዎችን ለቅዱስ ፍርሃትና አድናቆት እስካነሳሁ ድረስ፤ የእግዚአብሔር ኃይል በሥራ ላይ መሆኑን እንዲገነዘቡ እስኪደረጉ ድረስ፤ ለጸሎታችን የምናገኛቸውን መልሶች ተአምራት ልንላቸው እንችላለን፤ እሳት ከሰማይ እንዲወርድ አልያስ በጸሎ የጊዜ እግዚአብሔር የሰጠው መልስ ተአምር ነበር (1ነገ 18:24:36-38)፤ የመበሰቱቱ ልጅ ከሞት እንዲነሣ ሲጸልይ እግዚአብሔር የሰጠው መልስ ተአምር ነበር (1ነገ 17:21)፤ ዝናብ እንዳይዘነብ፤ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ደግሞ መልሶ እንዲዘነብ ላቀረበው ጸሎት እግዚአብሔር የሰጠው መልስ ተአምር ነበር (1ነገ 17:1፤ 18:41-45 ከያዕቆብ 5:17-18 ጋር በማስተያየት ይመለከታል)። ወደ አዲስ ዚዳን ስንመጣም፤ የቤተ ክርስቲያንን ጸሎት ሰምቶ እግዚአብሔር ጴጥሮስ ከእስር እንዲፈታ ማድረጉ ያለ ጥርጥር ተአምር ነው። (ዮሐ 12:5-17፤ ለፒፕሊዮስ አባት ጳውሎስ ያደረገውን ጸሎትም ያስተውሏል)። ይሁን እንጂ፤ የእነዚህን ያህል አስገራሚ ያልሆኑ ሌሎች ብዙ ተአምራት መኖራቸውንም ማስብ ይቻላል፤ ኢየሱስ «የተለየ ሕመም ያደረገቸውን» (ሉቃ 4:40) ሌሎች በመቶ የሚቆጠሩ ሰዎችን ፈውሶአል። ጳውሎስም «በደሴቲቱ የነበሩ ሌሎች ሕመምተኞችን» ሁሉ ፈውሶአል (ዮሐ 28:9)።

በሌላ በኩል ደግሞ፤ ክርስቲያኖች በየዕለቱ የጸሎታቸውን መልስ ማየታቸው እውነት ነው፤ ያም ሆኖ ማንኛውንም የጸሎት መልስ ሁሉ ተአምር በማለት ቀደም ሲል የሰጠውን ማብራሪያ እንዳናደርግ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል። ይሁን እንጂ፤ የጸሎታችን መልስ ሰዎችን የሚያስገርምና የእግዚአብሔር ኃይል በተለየ ሁኔታ ሥራ ላይ መሆኑን እንዲገነዘቡ ማድረግ ክቻል ተአምር ብንለው አግባብነት ይኖረዋል። ይህ ቀደም ሲል ከተቀበልነው ገለጻ ጋር የሚስማማ ከመሆኑም በላይ፤ ሰዎችን ለአድናቆትና ቅዱስ ፍርሃት

የሚያነሣ የእግዚአብሔር ሥራ ሁሉ ተአምር (በግሪክ ዳይናሚስ) ለመባሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ድጋፍም ይኖረዋል።

ተአምራትን በተመለከተ የምንሰጠው ገለጻ የቱንም ያህል ሰፊ ወይም ጠባብ ቢሆንም፤ ጸሎታችንን ሰምቶ እግዚአብሔር በተለመደ ወይም ባልተለመደ መንገድ መሥራት ከመቻሉ ጋር መጣጣም አለበት፤ የጸሎታችን መልስ በመስማት እግዚአብሔር ለሚያደርገው ሥራ «ተፈጥሮአዊ ምክንያት» እስከ መስጠት ድረስ ርቀን መሄድ የለብንም፤ ይልቅንም፤ ይህን በተመለከተ እግዚአብሔርን ማመስገን አለብን። ስለ ጸሎታችን መልስ ማግኘት ስንናገር ማጋነን ተገቢ ያለ መሆኑን ያህል፤ በተቃራኒው ደግሞ እግዚአብሔር ስላደረገው ሁሉ የሚገባውን ክብርና ምስጋና እንዳናገድል ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል።

ለ ተአምራት እንደ አዲስ ዚዳን ዘመን ዓይነተኛ ክስተቶች

ከአዲስ ዚዳን እንደምንመለከተው፤ ኢየሱስ ያደረጋቸው ተአምራዊ ምልክቶች ከእግዚአብሔር የተላኩ ለመሆኑ እንደ ማረጋገጫ ቀርበዋል፤ «እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ከሆነ ሰው በቀር አንተ የምታደርጋቸውን ተአምራታዊ ምልክቶች» (ዮሐ 3:2) ማንም ማድረግ አይችልም በማለት ኒቆላሞስ የመሰከረው በዚህ ምክንያት ነበር። ኢየሱስ ውሃውን ወደ ወይን ጠጅ በመለወጥ ነሳየው «ምልክት» የተነሣ «ክብርን ገለጠ፤ ደቀ መዛሙርቱም በእርሱ አመኑ» (ዮሐ 2:11)። ጴጥሮስ ደግሞ ስለ ኢየሱስ ማንነት ሲናገር «እግዚአብሔር በመስከላቸው ተአምራትንና ድንቅ ነገሮችን ምልክቶችን በማድረግ» የመሰከረለት ሰው ነበር ያላል (ዮሐ 2:22)።

በጥንት ቤተ ክርስቲያን ዘመን፤ ሐዋርያትና ሌሎች እገልጋዮች ወንጌልን ሲሰጡ፤ ሰዎችን የሚያስገርሙና እየተሰበከ ያለውን ወንጌል እውነተኛነት የሚያሳኑ ተአምራት ይደረጉ ነበር (ዮሐ 2:43፤ 3:6-10፤ 4:30፤ 8:6-8-13 9:40-42፤ ወዘተ)። ሌላው ቀርቶ ሐዋርያት ባልነበሩባቸው አብያተ ክርስቲያን እንኳ ተአምራት ይደረጉ ነበር። ለምሳሌ ያህል፤ ጳውሎስ በግላትያ አውራጃ ለነበሩ አንዳንድ አብያተ ክርስቲያን ሲጽፍላቸው (ገላ 1:1 ይመለከታል)፤ «እግዚአብሔር መንፈሱን የሚሰጣችሁ፤ በእናንተም ዘንድ ተአምራትን የሚሰራው ሕግን ስለ ጠበቃችሁ ነው ወይስ የሰማችሁትን ስለመናችሁ?» በማለት ያቀረበው ጥያቄ ይህንን ግምት ውስጥ ያስገባ ነበር (ገላ 3:5)። በተመሳሳይ ሁኔታም፤ በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን «ተአምራት አድራጊዎች» እንደ ነበሩ ይጠቅሳል (1ቆሮ 12:28) ይኸው «ተአምራት የማድረግ» ስጦታ (1ቆሮ 12:10) ዝመንፈስ ቅዱስ የሚገኝ መሆኑን ያመለክታል። እነዚህ የመጨረሻዎቹ ሁለት ሐዋርያት ትልቅ ፋይዳ ያላቸው ናቸው። ምክንያቱም 1ቆሮንቶስ 12:4-31 የሚናፈው በተለይ በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን ስለ ነበረው ሁኔታ ብቻ ሳይሆን፤ ስለ ጠቅላላው የክርስቶስ አካል በመሆኑ ነው፤ ቤተ ክርስቲያን ብዙ ብልቶች እንዳሉት አንድ አካል ናት።

ምናልባት አንዳንዶች ተአምራትን በተመለከተ በጣም ቁጥብ በሆነ ገለጻ መጠቀምን ይመርጡ ይሆናል፤ ለምሳሌ ያህል፤ ተራ በሆነና ከተለመደ መንገድ ውጪ ሊፈጸሙ የማይችሉ ነገሮችን ይሁን እንጂ፤ በጥቂት ምስክሮች የተረጋገጠና በሰነድ የተቀመጠ ነገሮችን፤ ጉዳዩ እንደዚያ ከሆነ፤ በጣም ተጠራጣሪና ልዕለ-ተፈጥሮአዊ አሠራርን በማይቀበሉ ሰዎች ዘንድ ተአምራት የሚደረጉት በጣም በጥቂቱ ይሆናል ማለት ነው። ይሁን እንጂ፤ ይህ ገለጻ ጳውሎስ በቆሮንቶስ (1ቆሮ 12:10:28-29) እንዳይሆን በግላትያ (ገላ 3:5) አብያተ ክርስቲያናት እየተፈጸመ ስለ ነበሩ ተአምራት ሲናገር መገለጽ የፈለጋቸውን ነገሮች አያካትትም፤ በዚህ ዘመን ለማኖሩ ክርስቲያኖች በደረግ እንኳ ተአምርን በተአምርነቱ መረዳት አንዳይችሉ ሊያደርጋቸው ይችላል። (እርግጥ ነው፤ እንዲህ ያለ ቁጥብ ገለጻ የሚቀበሉ ክርስቲያኖች ተአምር በማለት ባይጠሩባቸው እንኳ መልስ ስላንት አያሉ ጸሎታቸው እግዚአብሔርን ለማመስገን ዝግጁ ናቸው።)

ምንም እንኳ እንዳንዶች እንዲህ ያሉ ገለጻዎችን ተአምራት በማለት ይጠሩባቸውም፤ አንዳንዶችም ተራ የሆኑ ነገሮችን ተአምራት የሚል ስያሜ በሰጧቸውም፤ ሰዎች አንድን ድርጊት የሚያዩበት ሁኔታ እንደ ቅርበታቸው ወይም ርቀታቸው፤ እንደሚከተሉት ርዕዮተ ዓለም ወይም ክርስቲያን በመሆን እለመሆናቸው ሊለያይ ይችላል።

ለምሳሌ፤ ለምሳሌ ያህል ጳውሎስ እግዚአብሔር በቤተ ክርስቲያን «በመጀመሪያ ሐዋርያት...ሰጠ» (1ቆሮ 12:28) የሚለውን ማስብ ይቻላል። ይሁን እንጂ፤ በተለይ ለቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን የተሰጡ ሐዋርያት አለመኖራቸው ግልጽ ነው። ስለዚህም፤ ይህ ከዓላ የሚናገረው ስለ ጠቅላላው ወይም ሁሉም ቤተ ክርስቲያን ነው ማለት ይቻላል። B. B. Warfield, Counterfeit Miracles (Edinburgh, Banner of Truth, 1972, first

እውነቱን ለመናገር፤ ተአምራት መደረጋቸው የአዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን ዓይነትና ባሕርይ ነው ማለትም ይቻላል።፡፡ በብሉይ ኪዳን ዘመን ተአምራት የሚደረጉት በዋነኛነት መሴን፤ ኤልያስን ወይም ኤልሳዕን ከመሳሰሉ ታላላቅ መሪዎች ጋር በተያያዘ ሁኔታ ነበር። ከአዲስ ኪዳን እንደምንመለከተው፤ ኢየሱስ አገልግሎቱን ከጀመረ ወዲህ ባልተጠበቀ ሁኔታ ተአምራት የመደረጉ መጠን እያደገ መጥቶአል (ሉቃ 4:36-37:40-41)። ይሁን እንጂ፤ ከብሉይ ኪዳን አሠራር ጋር በሚቃረን መልኩ ተአምራት የማድረጉና አገዛዝነትን የማስወጣቱ ሥልጣን በራሱ በኢየሱስ ብቻ አልተወሰነም፤ ኢየሱስ ወደ ሰማይ ከተመለሰ ወዲህም ተአምር መደረጉ አልተቋረጠም። እንዲያውም ኢየሱስ እያገለገለ በነበረበት ዘመን እንኳ ሕመማንን የመፈወስና አገዛዝነትን የማውጣቱን ሥልጣን ለአሥራ ሁለቱ ብቻ ሳይሆን፤ ለሰባዎቹ ደቀ መዛሙርትም ቁምር ሰጥቶአቸው ነበር (ሉቃ 10:1-9:17-19፤ ከማቴ 10:8፤ ሉቃ 9:49-50 ጋር ያነጻጽሩ)። ከዚህም በላይ፤ ከ1ኛ ቆሮንቶስና ከገላትያ መልእክት የተመለከትናቸው ምንባቦች ተአምራት የማድረጉ ጉዳይ በሰባዎቹ ብቻ የተወሰነ ሳይሆን፤ የገላትያና የመላው አዲስ ኪዳን አብያተ ክርስቲያንም ዓይነትና መገለጫ ሆኖ ነበር። ይህ የሚያሳየን ተአምራት በመላው የአዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን ልዩ መገለጫ መሆኑንና ከበዓል ሃምሳ ቀን ወዲህ መንፈስ ቅዱስ በአዲስ መልክ በገይል መሥራት መጀመሩንና ይህም በመጨረሻቸው የቤተ ክርስቲያን ዘመኖች ሁሉ የሚቀጥል መሆኑን ነው።፡፡

ሐ. የተአምራት ዓላማዎች

ተአምራት የሚደረጉበት አንዱ ዓላማ የወንጌል መልእክትን እውነተኛነት ማጽናት ወይም ማረጋገጥ መሆኑ ግልጽ ነው። ይህ ደግሞ በኢየሱስ አገልግሎት በስፋት ታይቶአል። ኒቆዲሞስን የመሳሰሉ ሰዎች «እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ከሆነ ሰው በቀር እንተ የምታደርጋቸውን ተአምራታዊ ምልክቶች ማንም ሊያደርግ ስለማይችል ከእግዚአብሔር ዘንድ የመባዛ መምህር እንደ

published in 1918) በሚለው መጽሐፋቸው እንደሚሉት በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን አምልኮ አገልግሎት ይሳተፉ የነበሩ ሰዎች «ተአምራቱ ስጦታዎችን ይላማመዱ» እንደ ነበር አመልክተዋል። በመተጠልም፤ «ይህም ከተጀመረች አቅርቦት ብቻ በሆነች ቤተ ክርስቲያን የተወሰነ ነበር ለማለት የሚያስችለን አንድም ምክንያት የለም። ሐዋርያውም ቢሆን በዚያች ቤተ ክርስቲያን ብቻ ይደረግ ስለ ነበር አስደናቂ ሁኔታ መጻፉ አልነበረም ...በአገልግሎቱ ዘመን ሐዋርያው ወደ ተለያዩ አገሮች በወንጌል ሥራ ጎዞቿቷል፤ ብዙ አብያተ ክርስቲያናትንም መሥርቶአል፤ ስለሆነም እነዚህ ተአምራቶች ስጦታዎች አብያተ ክርስቲያናቱ ሁሉ የሚለማመዷቸው ነበር ማለት ይቻላል። እንግዳ ሊሆን የሚችለው እነዚህ ስጦታዎችን አለመለማመዱ እንጂ፤ የስጦታዎቹ መኖር አይደለም» (pp. 4-5)።

በመተጠልም Warfield፤ «በየትኛውም ስፍራ የነበረች ቤተ ክርስቲያን ራሱን የእግዚአብሔር ስጦታ እንደ መሆንም መጠን የፈወሰ ተአምራትን፤ የንይል ተአምራትን፤ በትንቢት መልክ ይሁን ወይም መናፍስትን በመለየት የሰውነት ተአምራትን፤ ወይም በአንደበት የሚገለጽ የልሳን ወይም ልሳናትን የመተርጎም ስጦታን የመሳሰሉ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችን ትለማመድ ነበር። ሐዋርያቷ ቤተ ክርስቲያን በባሕርይዋ ተአምራት አድራጊ ቤተ ክርስቲያን ነበረች» (Counterfeit Miracles p.5)።

ምንም እንኳ ይህን ጥያቄ አስመልክቶ Warfield ባቀረበት የአዲስ ኪዳን ማስረጃ ብስማማም፤ መጽሐፋቸው በሚያቀርበው ዋነኛ ክርክር፤ ማለት ከሐዋርያቱ በኋላ ቤተ ክርስቲያን ተአምራቶች ስጦታዎችን መለማመድዋን አቋርጣለች፤ እነዚህ ስጦታዎች የሚያገለግሉት ሐዋርያቱ በሕይወት እስካሉ ድረስ የመልእክታቸውን እውነተኛነት ለማረጋገጥ ብቻ ነበር በሚል ገለጸቸው። ግን አልስማማም።፡፡

ይህን ጥያቄና አንዳንድ መንፈሳዊ ስጦታዎች በዚህ ዘመን እንደማይሠሩ ስለ ተነሣው ጥያቄ ሰፊ ያለ ማብራሪያ ከምዕራፍ 52 ይመልከቱ።

ሆንህ እናውቃለን? በማለት መስክረዋል (ዮሐ 3:2)። ከኢየሱስ የሰሙና የተማሩ ሰዎች ወንጌልን ሲሰብኩ ይህ እውነት መሆኑ ታይቶአል። «እግዚአብሔር በምልክቶች፤ በድንቅና በልዩ ልዩ ተአምራት እንዲሁም እንደ ፈቃዱ በታደሉት የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ስለዚህ ነገር መስክረዋል» (ዕብ 2:4)። እንግዲህ ይህ ዓላማ የሚያገለግለው ወንጌል መጀመሪያ ለተሰበከበት ዘመን ይሁን፤ (አዲስ ኪዳን ከመጻፉ በፊት) ወይም ደግሞ ቤተ ክርስቲያን አገልግሎት በመስጠት እስከምትተግልበት ዘመን ሁሉ የሚወስነት ተአምራቱ ያረጋግጣልናል የምንላቸው ዓላማዎች ናቸው። የቅዱሳት መጻሕፍት ቃል ብቻ እውነተኛ መሆኑን ነው የሚያጽኑት? (የእግዚአብሔር ቃል እንደ መሆናቸው መጠን) ወይስ ወንጌል በተሰበከበት ስፍራ ሁሉ እውነተኛ መሆኑን ለማጽናት ተአምራት ይደረጋሉ? በሌላ እነጋገር፤ ተአምራት የሚያጽኑት ወይም እውነተኛነቱን የሚያረጋግጡት ጠቅላላ ቅዱሳት መጻሕፍትን ነው ወይስ ወንጌልን? ከዚህ በታች እንደምንመለከተው፤ ተአምራት ማድረግ ቅዱሳት መጻሕፍትን በጻፋልን ወይም ሐዋርያዊ ሥልጣን በነበራቸው ሰዎች ብቻ የተወሰነ አይደለም።፡፡ እንዲህ ከሆነ ደግሞ የወንጌልን እውነተኛነት ለማጽናት ተአምራት በቤተ ክርስቲያን ዘመን ሁሉ መፈጸማቸውን ይቀጥላሉ ወደሚል መደምደሚያ ያደርሳል ማለት ነው።፡፡

ተአምራት ሲደረጉ፤ እግዚአብሔር በእርግጥ ሥራ ላይ መሆኑን ይመልከራሉ። ወንጌልን ለማስፋፋትም ይጠቅማሉ። ሳምራዊቷ ሴት «ያደረግሁትን ሁሉ የነገረኝን ሰው ኑና እዩ» በማለት በሰፈርዋ ለነበሩ ሰዎች በመናገርዋ (ዮሐ 4:29)፤ ብዙ ሳምራውያን በክርስቶስ አምነዋል። ይህ በክርስቶስ አገልግሎት ተደጋግሞ የታየ ጉዳይ ነው። በጥንት ቤተ ክርስቲያንም ከዚህ የተሰየ አልነበረም። ፊልጶስ ወደ ሰማርያ ሄዶ ወንጌልን በሰበከ ጊዜ።

ብዙ ሕዝብም ፊልጶስ የተናገረውን ሲሰሙና ያደረገውንም ታምራታዊ ምልክቶች ሲያዩ፤ አንድ ልብ ሆነው ታዳምጡት ነበር። ርኩሳን መናፍስትም እየሎኹ ከብዙ ሰዎች ወጡ፤ ብዙ ሽባዎችና አንኳዎችም ተፈወሱ፤ ከዚህ የተነሣም በስተማዩቱ ታላቅ ደስታ ሆነ (ዮሐዋ 8:6-8)።

አንድ የተባለው ሽባ ሰው በተፈወሰ ጊዜ፤ «በልዩና በሰርና የሚኖሩትም ሁሉ እርሱን አይተው ወደ ጌታ ትመለሱ» (ዮሐዋ 2:35)። ጣቢታ ከሞት ስትነሣ፤ «ይህም ነገር በመላው ኢየሱስ ታወቀ፤ ብዙ ሰዎችም በጌታ አመኑ» (ዮሐዋ 9:42)።፡፡

¹¹ከታች በመ። ውስጥ የተካተተውን ከገጽ 406 ይመልከቱ።
¹²ጥቅሱ ሰዎችን ወደ አምነት በማምጣት ረገድ ተአምራት ስላላቸው ቀና ድርሻ ያመለክታሉ። ተአምራት ለወንጌል እውነተኛነት ይመልከራሉ ስንል የወንጌል መልእክት በራሱ ደካማና ሰዎችን ወደ አምነት ማምጣት አይችልም ማለታችን እንደ ሆነ ስለሚያስቡ ምናልባት አንዳንዶች ይህ አብዛላችን ይቃወሙ ይሆናል። (See especially James M. Boice, "A Better way: The Power of Word and Spirit" in Michael Scott Horton, ed, Power Religion [Chicago: Moody, 1992] pp. 119-36)። ይሁን እንጂ፤ ይህ መሠረት የለሽ ተቃውሞ ነው። ኢየሱስም ሆነ ጳውሎስ እንደዚያ ያለ ምክንያት አላቀረቡም፤ ከወንጌል ስብከታቸው ጋር ሁለቱም ተአምራት አድርገዋል፤ ኢየሱስም ደቀ መዛሙርቱ ያንን እንዲያደርጉ አዝዞአል (ማቴ 10:8)። «በምልክት፤ በድንቅና በልዩ ልዩ ተአምራት እንዲሁም እንደ ፈቃዱ በታደሉት የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች» (ዕብ 2:4)፤ ስለ ወንጌል የሚመለከር ራሱ እግዚአብሔር መሆኑን ማስታወስ አለበት፤ እንዲህ በማድረጉም ለወንጌል መልእክት ከአግባቡ የወጣ አመለካከት አለው ማለት አንችልም። በኢየሱስ አንዲያም፤ ሰዎችን በማስረታት ረገድ ተአምራት ስላላቸው ጠቀሟታ የኖሩት ወንጌል ብዙ የሚለው አለው (ዮሐ 2:11-23፤ 3:2፤ 4:53-54፤ 6:2-14፤ 7:31፤ 9:16፤

ከአዲስ ኪዳን እንደምንመለከተው፤ ተአምራት የሚደረጉበት ሁለተኛው ዓላማ የእግዚአብሔር መንግሥት መምጣቱንና ከእርሱ ጋር የተያያዙ በረከቶችም በሰዎች ሕይወት ውስጥ እየተፈጸሙ መሆናቸውን ለማመልከት ነው። ምክንያቱም አያሱስ ያደረጋቸው ተአምራት ያስገኙት ውጤት የእግዚአብሔርን መንግሥት ባሕርያት ማመልከት ነበር፤ እያሱስ ራሱ «ነገር ግን እኔ አጋንንትን የማስወጣው በእግዚአብሔር መንፈስ ከሆነ፤ የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ እናንተ መጥታለች» ብሏል (ማቴ 12:28)። ከፋ መናፍስትን ማስገኘት የእግዚአብሔር መንግሥት ምን እንደምትመስል ያሳያል። ይህንንም በሚመስል መንገድ እያንዳንዱ የፈውስ ተአምር ወይም የሰዎች ከአጋንንት ተጽዕኖ ነፃ መውጣት የእግዚአብሔርን መንግሥት በማስፋፋትና የአያሱስን አገልግሎት በማስፈጸም ረገድ አገዛ አድርጎአል፤ እያሱስ በእግዚአብሔር መንፈስ ኃይል የመጣው ለምን እንደ ነበር ሲናገር «ለድሆች ወንጌልን እንድሰብክ!» ለታሰሩት መፈታትን፤ ለታወሩት ማየትን እንዳውጅ፤ የተጨቆኑትን ነፃ እንዳወጣ፤ የተወደደችውንም የጌታን ዓመት እንዳውጅ ነው» ብሏል (ሉቃ 4:18)።

በተጨማሪም፤ አያሱስ ለደቀ መዛሙርቱ «አጋንንትን ሁሉ እንዲያወጡ፤ ደዌንም እንዲፈውሱ ገደልና ሥልጣን ሰጣቸው» የሚል እናነባለን (ሉቃ 9:1-2)። «ሄዳችሁም መንግሥተ ሰማያት ቀርባለች ብላችሁ ስበቡ። በሽተኞችን ፈውሱ፤ መታገን አስነሙ፤ ለምሳሌም እንጹ፤ አጋንንትን አፈወጡ» በማለት አዝዛቸዋል (ማቴ 10:7-8፤ ማቴ 4:23፤ 9:35፤ ዮሐን 9:6-7:13)።

ሦስተኛው የተአምራት ዓላማ ችግር ውስጥ ያሉትን መርዳት ነው። በኢያሪክ ከተማ አጠገብ ከአያሱስ ጋር የተገናኙ ሁለት ዐይነ ስውርች «ጌታ ሆይ፤ ማረን» በማለት ጮኹ፤ አያሱስም «ራራላቸውና» በደናቸውን ፈወሰ (ማቴ 20:30-34)። ብዙ ሕዝብ እንደ ተከተለው አያሱስ ባዩ ጊዜ «ራራላቸው፤ ሕመምቻቸውንም ፈወሰላቸው» (ማቴ 14:14፤ በተጨማሪ ሉቃ 7:13 ይመስክቷል)። ከዚህ የምንመለከተው ተአምራት አያሱስ ለችግራቸው እንደ ራራ ማስረጃ ሊሆኑ መቻላቸውን ነው።

ተአምራት የሚደረጉበት አራተኛው ምክንያት ከሁለተኛው ምክንያት ጋር የተያያዘ ሲሆን፤ ከሰዎች አገልግሎት እንቅፋትና መሰናከሮችን ማስወገድ ነው። አያሱስ የጴጥሮስን አማት እንደ ፈወሰ ወዲያውኑ «ተነሥታ አገለገለችቸው» (ማቴ 8:15)። እግዚአብሔር ለአፍሮዲጡ ምሕረት አድርጎ ጤናውን በመለሰለት ጊዜ (ፈውሱ ተአምራዊ ቢሆንም ባይሆንም፤ ከፊልጵስዩስ 2:27

11:48፤ 12:11፤ እና በማጠቃለያ 20:30-31 ይመልከቱ)። ከእነዚህ ጥቅሶች የምንመለከተው ተአምራት የሚያስገኙትን ቀና ውጤት ሲሆን D. A. Carson "The Purpose of Signs and Wonders in the New Testament" በሚለው መጽሐፋቸው ገጽ 100-101 ላይ በዮሐንስ ወንጌል መሠረት ተአምራት ሰዎችን ወደ ክርስቶስ በማምጣት ረገድ ቀና አስተዋጽዖ እንደ ነበራቸው ቢተባለም እንኳ፤ ይህን ያህል ከበድ ያለ ግምት አልሰጡትም። በጣም የሚገርመው ደግሞ ስለ ተአምራት ቀና ውጤት የሚያመለክቱ ከላይ ያየናቸው ጥቅሶች ላይ ማብራሪያ ከመስጠት ከመቆጠባቸውም በላይ፤ የተአምራትን ዋጋ ያሳንሳሉ ብለው የሚገምቱዋቸው እንደ ዮሐንስ 2:23-25፤ 4:48፤ እና 20:29-31 የመሳሰሉትን አቅርበዋል። እንደ እውነቱ ከሆነ ግን፤ እነዚህ ጥቅሶችም ቢሆኑ ተአምራትን በተመለከተ ምንም የሚያስተላልፉት አሉታዊ ሐሳብ የላቸውም። ወንጌል ከተአምራት ጋር በመሰበኩ ወደ አምነት የሚመጡ ሰዎች ዝቅተኛ አምነት እንዳላቸው ማሰብ የለብንም። (Carson አንደሚሉት፤ p.101) እንደዚያ የምናስብ ከሆነ፤ የአያሱስን ስብከት ለምተው ወደ አምነት የመጡ ጴጥሮስንና ጳውሎስን የመሳሰሉ ሰዎች አምነት ከሌሎች ይልቅ ደካማ ነበር ወደሚል መደምደማያ ሊያደርስን ይችላል። እንዲህ ያለውን መደምደማያ ደግሞ በጭራሽ በአዲስ ኪዳን ማግኘት አይቻልም!

እንደምንመለከተው ጳውሎስ ከእግዚአብሔር ምሕረት ጋር አያይዞታል፤ አፍሮዲጡ ጳውሎስን ማገልገልና የወንጌል መልእክተኛነቱን ሥራ ለማጠናቀቅ ወደ ፊልጵስዩስ ቤተ ክርስቲያን ተመልሶአል (ፊልጵ 2:25-30)። ምንም እንኳ በጽሑፍ ሰፍሮ የምናገኘው በቀጥታ «ጣቢታ (ወይም ዶርቃ) በጎ ነገር እያደረገችና ድሆችን እየረዳች መናገሩን ቀጠለች ባይልም» (ዮሐን 9:36)፤ መልካም ሥራዋና ሌሎች ስለ እርሷ የሰጡት ምስክርነት መጠቀሱ በጴጥሮስ ጸሎት አማካይነት ከሞት ከተነሣች በኋላ እንኳ በዚህ በጉ ምግባር እንደ ቀጠለች አመላካች ነው (ዮሐን 9:40-41)። በዚህ ዐይነት፤ ታምራዊ ስጦታዎች በቤተ ክርስቲያን ጥቅም ላይ ሲውሉ ሰዎች መታገንባቸው የሚጠበቅ ነገር እንደ ሆነ ከጳውሎስ መልእክትም እንረዳለን (1ቆሮ 12:7፤ 14:4:12:26)።

በመጨረሻም፤ አምስተኛው የተአምራት ዓላማ (ሌሎች ሁሉ ለዚህ አስተዋጽዖ አላቸው) ለእግዚአብሔር ክብርን ማስገኘት ነው። አያሱስ ሽባውን ሰው ፈወሰ «ሕዝቡም ይህን ባዩ ጊዜ በመደነቅ፤ በፍርሃት ተሞልተው እንደዚህ ያለ ሥልጣን ለሰው የሰጠውን እግዚአብሔርን አመስገን» (ማቴ 9:8)። በተጨማሪም፤ ከተወለደ ጀምሮ ፅውር ስለ ነበረው ሰው አያሱስ ሲናገር «ይህ የሆነው የእግዚአብሔር ሥራ በእርሱ ሕይወት እንዲገለጥ ነው» ብሎአል (ዮሐን 9:3)።

መ. ተአምራት በሐዋርያቱ ብቻ የተወሰኑ ናቸውን?

1. የሐዋርያቱ አገልግሎት ባልተለመደ ሁኔታ ከተአምራት ጋር የተያያዘ ነበር። እንደገና ሰዎች ተአምራት በሐዋርያቱና ከሐዋርያቱ ጋር የጠበቀ ግንኙነት በነበራቸው ሰዎች ብቻ የተወሰኑ ናቸው በማለት ይከራከራሉ። ለዚህ ክርክራቸው ምላሽ መስጠት ከመሞከራችን በፊት፤ ተአምራት ባልተለመደ ሁኔታ ከሐዋርያቱ አገልግሎት ጋር የተያያዙ መሆናቸውንና፤ ይህም ልዩ የክርስቶስ ተወካዮች መሆናቸውን እንደሚያመለክት ማስተዋል አለብን። ለምሳሌ ያህል፤ እግዚአብሔር በጴጥሮስና በጳውሎስ በኩል ያልተሰመዱ ተአምራትን ያደርግ ነበር። ቤተ ክርስቲያን በተመሠረተች ገና በመጀመሪያዎቹ ዓመታት።

ሐዋርያትም በሕዝቡ መካከል ብዙ ታምራዊ ምልክቶችና ድንቅ ሥራዎችን አደረጉ።...ብዙ ወንዶችና ሴቶችም ከጊዜ ወደ ጊዜ በጌታ እያመኑ ወደ እነርሱ ይጨመሩ ነበር። ከዚህም የተነሣ፤ ጴጥሮስ በዚያ ሲያልፍ፤ ሲያንስ ጥላው እንኳ በጥቂቶቹ ላይ እንዲያርፍናቸው በማለት ሕመምተኞችን ወደ ወጭ እያወጡ በዐልጋና በቃፊዛ በመንገድ ላይ ያስተኙ ነበር። በአያሩሳልም አካባቢ ከሚገኙ ምክትሎች፤ ሕመምተኞችንና በርኩሳን መናፍስት የሚሠቃዩት ይዘው የሚመጡት ሰዎች አካባቢውን ያጨናንቁት ነበር፤ የመጡትም ሁሉ ይፈውሱ ነበር (ዮሐን 5:12-16)።

በተመሳሳይ ሁኔታም፤ ጳውሎስ በኤፌሶን በነበረ ጊዜ፤ «እግዚአብሔር በጳውሎስ እጅ እጅግ የሚያስደንቅ ተአምራት ያደርግ ነበር፤ መሐረብ ወይም ሰውነቱን የነካ ጨፍቶ እንኳ ወደ ሕመምተኞቹ ሲወስዱ በሽታቸው ይለቃቸው ነበር፤ ርኩሳን መናፍስትም ይወጡ ነበር» (ዮሐን 19:11-12)።¹³ ሌላውን ምሳሌ የምናገኘው ደግሞ ጣቢታ ከሞት ስትነሣ ከተፈጸመው ሁኔታ ነው፤ በአያሕ የነበረ ደቀ መዛሙርት መሞትን እንዳይ ከሞት እንድትነሣ መጥቶ እንዲጸልይለት ወደ ጴጥሮስ መልእክተኞችን የላኩት እግዚአብሔር ለጴጥሮስ

¹³ሕመማን በጴጥሮስ ጥላ ወይም ጳውሎስ በነካው ጨፍቶ የመፈወሳቸውን ጉዳይ በምንም ዓይነት እንደ «አስማት» ልንመለከተው አይገባም፤ ይልቁንም ይህ የሚያመለክተው እነዚህ ሰዎች በአካል በስፋራው ቢገኙም ባይገኙም፤ መንፈስ ቅዱስ ግን ያለ እነርሱ መፈወስ እንደሚችል ለማሳየት እንደ ፈቀደ ነው።

(ወይም ለሐዋርያቱ ሁሉ) የተለየ ተአምራትን የማድረግ ችሎታ እንደ ሰጠ ሰላወቁ መሆኑን መረዳት ይቻላል። የጳውሎስ አገልግሎትም እንዲሁ በተለያዩ ተአምራዊ ሁኔታዎች የተሞላ ነበር። ምክንያቱም ከእስካሁን ታዛዥነትን እንዲያገኝ ክርስቶስ በእርሱ በኩል ያደረገውን ለሮሜ ክርስቲያኖች ሲጽፍ «ይህም የሆነው በመንፈስ ቅዱስ ጎይል በምልክቶችና በታምራት ነበር» ይላል (ሮሜ 15:19)።

ያም ሆኖ ግን፣ የሐዋርያቱ አገልግሎት በከፍተኛ ደረጃ በተአምራት የተሞላ መሆኑ ከእነርሱ ውጪ ሌላ ማንም ተአምር ማድረግ አይችልም ወደሚል መደምደሚያ ሊያደርስን አይገባም፤ ምክንያቱም ቀደም ሲል እንደ ተመልክተነው፣ ታምራትን ማድረግ (1ቆሮ 12:4-11 ጥቂቶቹን ይጠቅሳል) በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን በጣም የተለመደ የዕለት ተዕለት ጉዳይ ነበር፤ በገላትያ ቤተ ክርስቲያንም እንዲሁ እግዚአብሔር ታምራትን እንደሚሠራ ጳውሎስ በእርግጠኝነት ይናገራል (ገላ 3:5)።

2. በ2ኛ ቆሮንቶስ 12:12 የተጠቀሱት «የሐዋርያ ምልክቶች» ምንድን ናቸው? አንዳንድ ሰዎች ተአምራት በተለይ ለሐዋርያት የተሰጠ ልዩ የሐዋርያት ምልክቶች ናቸው በማለት የሚከራከሩት ለምንድን ነው? ለዚህ አጣጣፊው ድጋፍ አብዛኛውን ጊዜ መሠረት የሚያደርጉት በ2ኛ ቆሮንቶስ 12:12፣ «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች በመካከላችሁ ተደርገዋል፤ እነርሱም በትዕግሥት መጽናት፣ ምልክቶች፣ ድንቅ ነገሮችና ታምራት ናቸው» በማለት ጳውሎስ የጻፈውን ነው (2ቆሮ 12:12)¹⁴። ከዚህም በመነሣት ሐዋርያት ወይም ከእነርሱ ጋር የጠበቀ ግንኙነት የነበራቸው ካልሆኑ በቀር ሌሎች ተአምራትን የማድረግ ሥልጣን አልነበራቸውም።¹⁵ በመቀጠልም፣ ሐዋርያትና ከእነርሱ ጋር የጠበቀ ግንኙነት የነበራቸው ሰዎች ከሞቱ በኋላ ግን ተአምራት መደረጉም እንዲሁ አቋርጦአል ይላል። ስለሆነም፣ በዚህ ዘመን ምንም ዓይነት ተአምር መጠበቅ የለብንም የሚል መደምደሚያ ላይ ይደርሳል። (ይህን አቋም የያዙ ወገኖች አንዳንዴ ለሌሊቲያት [ኦብቲኒታል የሚሉ] በመባል ይታወቃሉ፤ ለዚህም ምክንያቱ የተአምራት መደረግ በጥንት ቤተ ክርስቲያን ዘመን አብቅቶአል ስለሚሉ ነው)።

ለጥያቄው መልስ ለመስጠት በምናደርገው መከራ፣ በ2ኛ ቆሮንቶስ 12:12 ጳውሎስ ስለ «የሐዋርያ ምልክቶች» ሲናገር ሐዋርያ ካልሆኑ ሌሎች ክርስቲያኖች ጋር ራሱን በማወዳደር እርሱ ግን ከሌሎች በተለየ ሁኔታ ሐዋርያ መሆኑን ለማስረገጥ እንዳልነበረ ማስታወስ ይኖርብናል። ጳውሎስ ይህን ያለው ራሱን «ከሐሰተኛ ሐዋርያት» ለመለየትና እርሱ እውነተኛ የክርስቶስ ተወካይ መሆኑን ለማሳየት ነበር፤ እነዚያ ሰዎች ሐሰተኛ የክርስቶስ ተወካዮች ናቸው፤ «የጽድቅ አገልጋዮችን» (2ቆሮ 11:14-15) ለመምሰል ራሳቸውን የሚለዋውጡ የሰይጣን አገልጋዮች ናቸው። በአጭሩ ጳውሎስ ሽጽጽ እያደረገ ያለው ተአምር ማድረግ በሚችል ሐዋርያና፣ ተአምር ማድረግ በማይችሉ ተራ ክርስቲያኖች መካከል ሳይሆን፣ መንፈስ ቅዱስ በሚጠቀምባቸው እውነተኛነት ሐዋርያትና፣ መንፈስ ቅዱስ በማይጠቀምባቸው ሐዋርያ ሳይሆኑ ሐዋርያ ነን በሚሉ

¹⁴ «እውነተኛ» የሚለውን ቃል ከግሪኩ ማግኘት አይቻልም፤ ጥቅሱ የሚለው «የሐዋርያት ምልክቶች» ብቻ ነው። «እውነተኛ» የሚለውን ቃል የተጠቀመበት RSV (እዚህ ላይ የጠቀስነው ጥቅስ የተወሰደው ከዚህ ነው) እና NASB ሲሆን፣ ይህም ያደረጉት አገልግሎቱን ከሐሰተኛ ሐዋርያት ጋር እያነጻጸረ ነው የሚል ስሜት ለማሳደር ነው።

¹⁵ Walter J. Chanury, *Signs of the Apostles*, 2d ed. (Edinburgh: Banner of Truth, 1976), esp. pp. 17-21 እንዲሁም B. B. Warfield, *Counterfeit Miracles*, እና Norman Geisler, *Signs and Wonders* (Wheaton: Tyndale House, 1998) ይመልከቱ።

አስመሳይ ክርስቲያኖች መካከል ነው። ሌላው ቀርቶ «የሐዋርያነት ምልክቶች» የተባሉት ተአምራት ናቸው በሚል መልኩ ብንረዳው እንኳ! በዚህ ዘመን ተአምራት እንደማይደረጉ የሚከራከሩ ወገኖች «የሐዋርያነት ምልክቶች» የሚለውን ሐረግ ጳውሎስ ከተጠቀመበት ወውደ ሐሳብ ውጪ እየተጠቀሙበት እንደ ሆነ መገንዘብ አለብን። ጳውሎስ እንደዚያ ያለው ክርስቲያን ካልሆነ ሰዎች ራሱን ለመለየት ነበር፤ እነርሱ ግን ጳውሎስን ከሌሎች ክርስቲያኖች የተለየ ለማድረግ ምንገቡን ተጠቅመውበታል።

ከዚህም በተረፈ፣ 2ኛ ቆሮንቶስ 12:12 ረጋ ብለን ብንመረምር «የሐዋርያነት ምልክቶች» የሚለው ሐረግ የሚያመለክተው በፍጹም ተአምራዊ ምልክቶች እንዳልሆነ መረዳት እንችላለን። ከዚህ ጥቅስ መመልከት እንደሚቻለው፣ ጳውሎስ «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» የሚለውን «ምልክቶች፣ ድንቅ ነገሮችና ታምራት» ከሚላቸው ጋር ለያይቶ አስተምረዋል፤ ጳውሎስ ይህን ያለው ተአምራቱ የሚፈጸሙት ከሐዋርያነት ምልክቶች ጋር መሆኑን በመገንዘብ ነበር። «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች በመካከላችሁ ተደርገዋል፤ እነርሱም በትዕግሥት መጽናት፣ ምልክቶችና ታምራት ናቸው»።¹⁶ በተለይ ደግሞ «ምልክቶች፣ ድንቅ ነገሮችና ታምራት» የሚለው የመጨረሻው ሐረግ ስለ ተአምራት ስንናገር የምንጠቀምባቸው ሦስት ቃላትን እንደ መሆኑ መጠን የሚናገሩት ስለ ተአምራት ነው ማለት ይቻላል (ማሳሰቢያ፡- «ምልክቶችና ድንቆች» የሚለውን ከየሐዋ 4:30፣ 5:12፣ 14:3፣ 15:12፣ ሮሜ 15:19፣ ዕብ 2:4፣ ወዘተ ይመለከታል)። ስለሆነም ቀደም ሲል የተመለከተው «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» የተሰኘው የሚያመለክተው የተለየ ነገርን ማለት ከምልክቶችና ከድንቆች ጋር አብሮ የሚሄድ ነገር ነው ማለት ይቻላል።

ርግጥ ነው፣ ምልክት የሚለው ቃል በግሪኩ (*ሴሚዎን*) አብዛኛውን ጊዜ ከተአምራት ጋር የተያያዘ ቢሆንም፣ ከተአምራት ያለፈ በጣም ሰፊ ትርጉም አለው፤ ሴሚዎን ማለት «ሰለ አንዳች ሌላ ነገር» የሚጠቀም ወይም የሚያመለክት ነገር» እንደ ማለትም ይሆናል።¹⁷ በ2ኛ ቆሮንቶስ 12:12 ያለውን የሐዋርያነት «ምልክቶች» የተሰኘው ቃል የጳውሎስን ሐዋርያዊ ተልዕኮ የሚወክል ወይም እውነተኛ ሐዋርያነቱን የሚያመለክት ማንኛውም ነገር በሚል መልኩ ብንረዳው የተሻለ ይሆናል።¹⁸ እነዚህ ምልክቶች ምን ሊሆኑ እንደሚችሉ

¹⁶ «የሐዋርያነት ምልክቶች» የሚለው የተቀመጠው ዕጩ የመሆን ስሜትን ባንናዘበ መልኩ (nominative case) ሲሆን፣ «ምልክቶች፣ ድንቆችና ተአምራት» የሚለው ግን የሚያመለክተው አርቲቅል ተሳቢን ነው። ስለሆነም፣ የግሪኩ ሰዋሰው በሁለቱ መካከል ያለውን ልዩነት ግምት ውስጥ እንድናስገባ ግድ ይለናል። በቀድሞው የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ላይ ጥቅሱ የተቀመጠበትን ሰዋሰው ልብ ብለን ስናየው ነገሩን ለመረዳት ፍንጭ አናገኛለን።

¹⁷ ተአምራዊ ያልሆኑ ብዙ ነገሮች «ምልክቶች» ተብለዋል። ለምሳሌ ያህል፣ የጳውሎስ እጅ ጽሑፍ ፊርማ «ምልክት» ወይም «መለያ» ተብሎአል (2ተሰ 3:17)፤ ግዝረት አብርሃም የቲቆሬጠላት ጽድቅ «ምልክት» ተብሎአል (ሮሜ 4:11)። ይሁን እየሰሰን መሳሙ ለአይሁድ መሪዎች «ምልክት» ነበር (ማቴ 26:48)፣ ቀስት ደመና የቃል ኪዳን «ምልክት» ነው (ዘፍ 9:12)። በፋሲካ ቀን በዓመቱ ያልባከ ቂጣ መብላት ጌታ ሕዝቡን ለመታደጉ «ምልክት» ነበር (ዘፍ 13:9)፤ ረዓሳ ያስረገው ክር ሰላዮች መስኮት ላይ እንድታገጠላል የነገሩት «ምልክት» ነበር (ኢያ 17)።

¹⁸ በ2ኛ ቆሮንቶስ ላይ ማብራሪያ ከጻፉ ዘመናዊ ምሁራን መካከል በ2ቆሮ 12:12 ላይ ያለው «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» የሚለው የሚያመለክተው ተአምራትን ነው ብለው የሚቀበሉ የገንዘብ ሦስት ብቻ ሲሆኑ፣ እነርሱም፡- Colin Kruse, *The Second Epistle of Paul to the Corinthians*, TNTC (Leicester: Inter-Varsity Press, and Grand Rapids: Eerdmans, 1987), p.209; Jean Héring, *The Second Epistle of Saint Paul to the Corinthians*, trans. A. W. Heathcote and P. J. Allcock (London: Eerdmans, 1967), pp. 95-

ይህን ያህል መቸገር የለብንም! ምክንያቱም በዚሁ የ2ኛ ቆሮንቶስ ሌላ ክፍል እውነተኛ ሐዋርያ ለመሆኑ ማስረጃ ስለሆኑት ነገሮች በሚከተለው መልኩ ዘርዘር አለ፡-

1. ከክፋት ጋር በሚያደርገው ውጊያ የሚገለጥ መንፈሳዊ ኃይል (10:3-4:8-11: 13:2-4:10)
 2. ስለ ቤተ ክርስቲያን በጉነት ቅንፃት (11:1-6)
 3. ስለ ኢየሱስ ክርስቶስና የወንጌሉ እቅድ ያለው እውነተኛ ዕውቀት (11:6)
 4. ራሱን በራሱ መርዳቱ (ከእኔነት መላቀቁ) (11:7-11)
 5. አብያተ ክርስቲያናትን መጠቀሚያ አለማድረጉ፣ ሌሎችን አለመማታቱ (11:20-21)
 6. ለክርስቶስ ሲል መከራ ገና ችግርን በትዕግሥት መቀበሉ (11:23-29)
 7. ወደ ሰማይ መወሰዱ (12:1-6)
 8. ያለኝ ይበቃኛል ማለቱና የሥጋው መውጊያ የሆነውን ነገር በትዕግሥት መቀበሉ (12:7-9)
 9. ከድካሙ ኃይልን ማግኘቱ (12:10)።
- እንደኛው ተራ ቁጥር ላይ ያለው ተአምራትንም ሊያካትት ይችላል ይሆናል! ይሁን እንጂ! «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» የሚላቸውን ሲዘረዝር ዋናው ትኩረት እዚህ ላይ እንዳልነበረ መረዳት ይቻላል።
- «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» የሚለው በ2ኛ ቆሮንቶስ 12:12 ያለው ቃል እነዚህ ከላይ ያሉትን ሁሉ ባካተተ መልኩ እንጂ፣ ተአምራትን ብቻ ማለቱ እንዳልሆነ ሌላው ማስረጃ «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች በትዕግሥት ተደርገዋል» የሚለው ነው። እንደሚታወቀው ተአምራት የሚፈጸሙት በቅጥር በድንገት ነው፤ ስለሆነም ተአምራትን ከትዕግሥት ጋር ማያያዝ ትርጉም አይሰጥም! ይልቁንም፣ ለቆሮንቶስ ክርስቲያኖች ሲል የደረሰበትን መከራ እንደ ክርስቶስ ሁሉ በጽናት መቀበሉ የትዕግሥት ውጤት ነበር ቢባል የሚሰጠው ትርጉም ይኖረዋል።

96 and Murray Harris, 2 Corinthians" EBC, 10:398 ላይ በዚህ መልኩ ወስደውታል፡ ይሁን እንጂ! ይህን አመለካከት በመደገፍ ያቀረበት መከራከሪያ የለም፤ ከዚህም በላይ Harris ሌላ አማራጭ በማትረብ «ምልክቶች የተባሉት የተለወጡ የቆሮንቶስ ሰዎች ሕይወቶችና የጳውሎስ ክርስቶስን መሰል ሕይወት ነው ብለዋል። አብዛኞቹ ምሁራን «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» የሚለው ቃል የጳውሎስን ሕይወት ጥራትና የአገልግሎቱን ውጤት ጨምሮ በጣም ሰፊ ያለ ትርጉም እንዳለው ነው የሚገነዘቡት። Philip E. Hughes, Paul's Second Epistle to the Corinthians, NIC (Grand Rapids: Eerdmans, 1962), pp 456-58 (following Chrysostom and Calvin); Ralph P. Martin, 2 Corinthians, WBC (Waco, Tex Word, 1986), pp. 334-38 (With extensive discussion); Alfred Plummer, A Critical and Exegetical Commentary on the Second Epistle of St. Paul to Corinthians, ICC (Edinburgh: T. & T. Clark, 1915); P359, R.V.G. Tasker, 2 Corinthians, TNTC (London: Tyndale Press, 1958); p.180; Charles Hodge, An Exposition of 1 and 2 Corinthians (Wilmington, Del: Sovereign Grace, 1972 [reprint]; pp. 359-60; John Calvin, The Second Epistle of Paul the Apostle to the Corinthians...trans T. A. Smail, ed. by D.W. Torrance and T. F. Torrance (Edinburgh: Oliver and Boyd, and Grand Rapids: Eerdmans, 1964) pp. 163-64 ይመልከቱ፤ ከዚህም በተጨማሪ J. B. Lightfoot, The Epistle of St. Paul to the Galatians (Grand Rapids: Zondervan, 1957), p.99 ይመልከቱ። ከእነዚህ ምሁራን አንዳንዶች «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» በተአምራት የሚታደብ ወይም በተአምራት ውስጥ የሚካተት መሆኑን ቢገነዘቡም፣ አንዱ እንኳ ቃሉ በተለይ ወይም በዋናነት ደረጃ የሚያመለክተው ተአምራትን ነው አላለም።

ተአምራት ማድረግ የሐዋርያነቱ ምልክት መሆኑን በዝርዝር ውስጥ አንድ እንኳ አለመናገሩን ማስተዋል አለብን። እንዲያውም አብዛኞቹ የጠቀሳቸው ነገሮች ከሌሎች እውነተኛ ክርስቲያኖች የተለየ የሚያደርጉት አይደለም። ይሁን እንጂ፣ እነዚህ ነገሮች መጀመሪያውን ክርስቲያን ካልነበሩ የሰይጣን አገልጋዮችና ሐሰተኛ ሐዋርያት የተለየ ያደርጉታል፤ የእነዚያ ሰዎች መታወቂያ ትዕቢት እንጂ ትሕትና አይደለም። ራሱን መከድ አይደለም! ስስታምነት እንጂ፣ ለጋስነት አይደለም! ጥቅምን ማሳደድ እንጂ፣ ጥቅማቸውን ለሌሎች መተው አይደለም! በሥጋዊ ጉልበታቸው መመስከት እንጂ፣ በሥጋዊ ድካማቸው መንፈሳዊ ኃይልን መሞላታቸው አይደለም! የራሳቸውን ምቹትና የተደላደለ ኑሮ ማሳደድ እንጂ፣ መከራና ችግርን በትዕግሥት መቀበል አይደለም።¹⁹ እንግዲህ በመከላከታቸው በነበረ ጊዜ ጳውሎስ ክርስቶስን መሰል ሕይወት መኖሩ የሐዋርያነት «ምልክቶች» መሆናቸውን ድርጊቶቹ ይመሰክሩለታል ማለት ነው። በዚህ ዐውድ መሠረት፣ የእውነተኛ ሐዋርያነቱ «ምልክት» የሆነት ነገሮች በእርሱና በሌሎች ክርስቲያኖች መካከል ያለውን ልዩነት የሚያመለክቱ አይደሉም! ይልቁንም፣ ምልክቶቹ የሚያመለክቱት ከሐሰተኛ አገልጋዮች ጋር ሲንጸጸር የእርሱ አገልግሎት እውነተኛ መሆኑን ነው። እዚህ ላይ ጳውሎስ ለቆሮንቶስ ክርስቲያኖች እየነገራቸው ያለው ክልሉን ክርስቲያኖች ጋር በማንጸጸር ማን እውነተኛ ሐዋርያ እንደ ሆነ እንደት ማወቅ እንደሚችል አይደለም (ዘቆር 9:1-2፤ 15:7-11)፤ ገላ 1:1-11-24 እንደምንመለከተው ጳውሎስ ከሞት የተነሣውን ክርስቶስን በዓይኖቹ እንዳየና ሐዋርያ እንዳሆነ የሾመውም እርሱ እንደ ሆነ ሲያመለክት ስለዚህ ትዳይ እየነገራቸው ነበር፤ እዚህ ላይ ግን እየነገራቸው ያለው እውነተኛ ክርስቶስ የመረጠው አገልግሎት ምን እንደሚመስል ማወቅ ስለሚቻልበት መንገድ ነው።

ታዲያ፣ እዚህ ላይ በቆሮንቶስ ክርስቲያኖች መካከል የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች የሆኑ ነገሮች ማለት «ምልክቶች፣ ድንገት ነገሮችና ታምራት» መፈጸማቸውን ሲናገር ምን ማለት ነው? ቀደም ሲል ስለ እውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች ዝርዝር ተናግሮ ነበር፤ እዚህ ላይ ግን አንድ ሌላ ተጨማሪ ምልክት ሲያከልበት እናያለን። እርግጥ ነው፣ የጳውሎስን መልእክት እውነተኛነት በማረጋገጥ ረገድ ተአምራት ከፍተኛ ድርሻ አላቸው፤ የቆሮንቶስ ሰዎች የአንድ «እውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች» ማካተት ስላለባቸው ነገሮች የራሳቸው ግምት ሊኖራቸው እንደሚችል ግልጽ ነው፤ ከእነዚህ የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክቶች በተጨማሪ የእርሱ አገልግሎት የእግዚአብሔርን ተአምራዊ ገደል መገለጥን እንደሚያካትት አስረግጦ ይነገራቸዋል።²⁰

ተአምራት ማድረግ ብቻ አንድን ሰው ሐዋርያ ሊያደርገው እንደማይችል አንድ ሌላ ዋነኛ ምክንያትም ይኖራል። ሰፊ ባለ መልኩ አዲስ ዚጃንን ስንመረምር እስጢፋኖስን (የሐዋ 6:8)፣ ፊልጶስን (የሐዋ 8:6-7)፣ በአንዳንድ የገላትያ ቤተ ክርስቲያን የነበሩ ክርስቲያኖችን (ገላ 3:5)፣ በተጨማሪም በመላው

¹⁹አንዳንዶች ሐሰተኛ ሐዋርያት ተአምራት ያደርጉ እንደ ነበርና ከእግዚአብሔርም መለኮታዊ መገለጥን ማግኘታቸውን ይናገሩ እንደ ነበር ያስባሉ። ስለዚህም ጳውሎስ እነርሱ ከሚያደርጓቸው የበላላው መገለጫንም እንደ ተቀበለ መናገር አስፈላጊ ሆኖ አገኘው ይላሉ።

²⁰በሚቀጥለው ጥቅስ እዚህ አተረጓጎም ድጋፍ ሊሆንልን ይችላል። ጳውሎስ «ከሌሎች አብያተ ክርስቲያናት በምን አነሣቸው? ይላል። (2ቆሮ 12:13) ጳውሎስ ለእነርሱ ያደርግ የነበረው እንክብካቤ እንዳልገደለባቸው የሚያረጋግጠው «የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክት» በመከላከታቸው መፈጸሙን ነው። እነዚህ «ምልክቶች» ሁሉንም የጳውሎስን አገልግሎት እንጂ፣ ተአምራትን ብቻ የሚመለከቱ አይደሉም።

አብያተ ክርስቲያን የነበሩ «ተአምራት» ስጦታ በነበራቸው (1ቆሮ 12:10:28) ሐዋርያ ባልነበሩ ሰዎች እንኳ ተአምራት ይደረጉ እንደ ነበር መመልከት ይቻላል። እንዲያውም፤ ከ1ኛ ቆሮንቶስ 12:28 እንደምንመለከተው፤ «ተአምራት የማድረግ» እና «የመፈወስ ስጦታ» የነበራቸው ከሐዋርያት በተለየ ምድብ ውስጥ ተቀምጠዋል። «እግዚአብሔር በቤተ ክርስቲያን ውስጥ አንደኛ ሐዋርያትን፤ ሁለተኛ ነበረው፤ ሦስተኛ መምህራንን ቀጥሎም ታምራት አድርጎታቸውና የመፈወስ ስጦታ ያላቸውን...መድቦለል።»

ከማርቆስ 16:17-18ም እንዲሁ ተመሳሳይ ማስረጃዎችን እናያለን። ምንም እንኳ ይህ ምንግብ የማርቆስ ወንጌል ክፍል ስለ መሆን አለመሆኑ አሁንም ከርከር ያለ ቢሆንም፤²¹ ክፍሉ በጣም ጥንታዊ መሆኑን ግን መካድ አይቻልም።²² በጥንት ቤተ ክርስቲያን ስለ ነበረው ትውፊታዊ አስተሳሰብ የሚያስተላልፈው መልእክት እንዳለውም ግልጽ ነው። ምንግቡ ኢየሱስ የሚከተለውን መናገሩን ያመለክታል፡-

የሚያምኑትን እነዚህ ምልክቶች ይከተላቸዋል፤ በስሜ አጋንንትን ያወጣሉ፤ በአዲስ ልሳንም ይናገራሉ-እባቦችን በእጃቸው ይይዛሉ፤ የሚገድል መርዝ በጠጡ እንኳ አይገድላቸውም፤ እጃቸውንም በአመምተኞች ላይ ይጭናሉ፤ እነርሱም ይፈወሳሉ።

እዚህም ላይ ሲሆን የምንመለከተው ተአምራትን የማድረግ ሥልጣን ለሁሉም ክርስቲያኖች የተሰጠ እንደ ሆነ የነበረውን እሳቤ ነው። ይህን ጥንታዊ ትውፊት የጻፉት ወገኖች ተአምራትን የማድረግ ሥልጣን በሐዋርያቱ ወይም ከእነርሱ ጋር ቀረቤታ በነበራቸው ሰዎች ብቻ የተወሰነ አለመሆኑን ነው የሚነግሩት።²³

በአዲስ ኪዳን ዘመን ሌሎች ክርስቲያኖችም ተአምራትን ያደርጉ ነበር በማለት ለምናቀርበው መከራከሪያ እንዳንደ የምናገኘው መልስ «የለም፤ ተአምራትን ያደርጉ የነበሩት ሐዋርያትና ከእነርሱ ጋር ቀረቤታ የነበራቸው ሰዎች ወይም ደግሞ ሐዋርያቱ እጃቸውን የጫነባቸው ሰዎች ብቻ ናቸው» የሚል ነው።²⁴ ይሁን እንጂ፤ ይህ አባባል ማረጋገጫ ሲሆን የሚቸለው በጥቂቱ ነው፤ ምክንያቱም የአዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በሐዋርያቱና ከእነርሱ ጋር ቀረቤታ በነበራቸው ሰዎች ስለ ተደረጉ ነገሮች የሚያወሳ ታሪክ በመሆኑ ነው። ወንጌል ማዳረስን ወይም አብያተ ክርስቲያናት መመሥረትን በተመለከተም ተመሳሳይ መከራከሪያ ማቅረብ ይቻላል። «ከአዲስ ኪዳን እንደምንመለከተው፤ አብያተ ክርስቲያናትን የሚመሠርቱ ሐዋርያትና ከእነርሱ ጋር ቀረቤታ የነበራቸው ወገኖች ብቻ ነበሩ፤ ስለዚህም በዚህ ዘመን አብያተ ክርስቲያናትን መመሥረት የለብንም» ወይም ደግሞ «ከአዲስ ኪዳን እንደምንመለከተው፤ በሌሎች አገሮች የሚሰሩዋቸውን ሥራ የሚያከናውኑ ሐዋርያቱና ከእነርሱ ጋር ቀረቤታ የነበራቸው ሰዎች ብቻ ነበሩ፤ ስለዚህም በዚህ ዘመን በሚሰሩዋቸው ወንጌልን ለማዳረስ ወደ ሌሎች አገሮች መሄድ የለብንም» የሚል መከራከሪያ ማቅረብ ይቻል ይሆናል። ይሁን እንጂ፤ የቀረቡት

ተመሳሰሉቶች ደካማ መሆናቸውን ማየት ይቻላል፤ ምክንያቱም አዲስ ኪዳን በዋነኝነት ደረጃ የሚያሳየን ቤተ ክርስቲያን እንዴት መሥራት እንዳለባት እንጂ፤ እንዴት መሥራት እንደሌለባት አለመሆኑ ነው።

እንግዲህ በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን ቤተ ክርስቲያን የነበሩ ሌሎች ክርስቲያኖችም በመንፈስ ቅዱስ ገይል ተአምራት የማድረግ ስጦታ ነበራቸው ካልን፤ ተአምራትን የማድረግ ገይል ሐዋርያቱን ከሌሎች ክርስቲያኖች የተለየ የሚያደርግ ጉዳይ ነበር ማለቱ በፍጹም የሚያዋጣ አይደለም ማለት ነው።

3. የኖርማን ፒይስለር ቁጥብ ወይም ውሱን የተአምራት ገለጻ። በዚህ ዘመን ተአምራት በፍጹም አይደረጉም የሚለውን እቋም ለማጠናከር ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ኖርማን ፒይስለር አንድ ገለጻ ለማቅረብ ሞክረዋል። ተአምራትን አስመልክቶ ፒይስለር የሚያቀርቡት ገለጻ በዚህ ምዕራፍ ካቀረብነው ይልቅ በጣም ቁጥብ ወይም ውሱን ነው ማለት ይቻላል። አንድ እርሳቸው ገለጻ (1) «ተአምራት ሁሉም ውጤታማ ናቸው፤ (2) ቅጽበታዊ ወይም ፈጣን ናቸው፤ (3) በፍጹም ወደ ቀድሞ ይዞታቸው አይመለሱም፤ (4) ለእግዚአብሔር መልእክት ማረጋገጫ ይሆናሉ» (ገጽ 28-30)። በዚሁ አቋማቸው ማጠናከሪያ የሚሆናቸውን አብዛኛውን ድጋፍ ያገኙት ከኢየሱስ አገልግሎት እንደ ሆነ ቢናገሩም፤ ከኢየሱስ ሕይወት አልፈው ተአምራትን የማድረግ ስጦታ የነበራቸው ሌሎች ሰዎች ሲመለከቱ ግን ፍጹም ያልተሳካቸው እንዳልነበሩ ማየት ችለዋል፤ ስለዚህም ያቀረቡት መከራከሪያ አሳማኝነት አቅም ደካማ ነው ማለት ነው። ለምሳሌ ያህል፤ አንድ ጊዜ ከነበሩበት አጋንንት ነጻ እንዲያወጡት አንድ ልጅ ወደ ደቀ መዛሙርቱ ይመጣል፤ ደቀ መዛሙርቱ ግን አጋንንቱን ማስወጣት አልቻለም (ማቴ 17:14-21) በዚህ ምክንያቱ ምን እንደ ነበር ፒይስለር ሲናገሩ «በዚያ ወቅት ደቀ መዛሙርቱ ኢየሱስ የሰጣቸውን ኃይል በታማኝነት ሥራ ላይ ማዋልን ስለ ዘነጉ ነው» ይላሉ (ገጽ 150)። ይሁን እንጂ፤ መከራከሪያው በፍጹም አሳማኝ አይደለም። ቀደም ሲል ፒይስለር ተአምር ሁሉም ስኬታማ ወይም ውጤታማ ነው ብለዋል፤ መጽሐፍ ቅዱስ ስኬታማ ወይም ውጤታማ ስላልሆኑ ሰዎች ሲናገር ግን «ስለ ዘነጉ» ነው ይላሉ፤ ይሁን እንጂ፤ ኢየሱስ ያቀረበው ምክንያት ፒይስለር ካቀረበት በፍጹም የተለየ ነበር፤ «እምነታቸው በማነሱ ምክንያት» ነበር ያለው (ማቴ 17:20)። እምነት ሲያንስ ተአምር የማድረግ ኃይልም የዚያኑ ያህል ያንሳል ማለት ነው።

ምንም እንኳ በጠና ቢታመምም ጳውሎስ አፍሮዲጡን አልፈወሰውም (ፊልጵ 2:27)፤ ይህን በተመለከተ ፒይስለር የሚኖራቸው ምርጫ ጳውሎስ አፍሮዲጡን መፈወጡ ስላልሞከረ ነው (ምንም እንኳ ወደ እርሱ የመጣው እስር ቤት አያለ ቢሆንም፤ ለሞት በተቃረበበት ደረጃ ቢሆንም) ወይም ደግሞ በዚያ ወቅት ተአምር የማድረግ ኃይል ከጳውሎስ ተለይቶት ነበር» የሚል ወላዋይ ሐሳብ ከማቅረብ ውጪ ሌላ ሊሆን አይችልም (ገጽ 150)። ጥራፊሞስ በመታመሙና እንዲያውም ለሞት እንኳ በመቃረቡ ጳውሎስ በሚሊጢን ቶቶት ሄዶአል (2ጢጢ 4:20)። ጳውሎስ ለምን ጥራፊሞስን እንዳልፈወሰው ፒይስለር የሚሰጡን ምክንያት ከላይ ከተመለከትነው የተለየ አይሆንም። አንዳንዶች ከሐዋርያቱ ሞት ወዲህ ተአምራት የማድረግ ስጦታ ተቋርጦአል ይላሉ፤ ፒይስለር ግን አንድ ርምጃ ርቀው በመሄድ ተአምራትን የማድረግ ስጦታ ያቋረጠው ጳውሎስ መጀመሪያ በርም ከመታሠሩ በፊት ነው ይሉናል። ይሁን እንጂ፤ የሐዋርያው አገልግሎት «በመንፈስ ቅዱስ ገይል፤ በምልክቶችና በታምራት» የታጀበ እንደ ነበር መጽሐፍ ቅዱስ ያመለክታል (ሮሜ 15:19)፤ በአገልግሎቱ ማብቂያ ላይም «መልካሙን ገድል ተጋድዬአለሁ፤ ሩጫውን ጨርቻለሁ፤ ሃይማኖትንም ጠብቄያለሁ» ማለትን ችሎአል (2ጢጢ 4:7)፤

²¹አንዳንዶች እንደሚሉት እነዚህ ጥቅሶች በመጀመሪያው የማርቆስ ወንጌል አይገኙም። (ስፋ ላለ ማብራሪያ ስለ ጽሑፎች ልዩነት ካደረግነው ውይይት ከገጽ 93-95 ይመለከታል)።
²²ጥቂቶቹ በ Tatian's Diatessaron ተካትተዋል (170 ዓ.ም) ኢሬናዩስ (202)፤ እና ጦርጦስ (220) ከእነዚህ ጽሑፎች ጠቅለዋል።
²³1ቆሮ 12:28 እና ማር 16:17-18 በተመለከተ እዚህ ያቀረብኳቸው መከራከሪያዎችን የጠቀሙትን Professor Harold Hoehner of Dallas Theological Seminary በጣም አመለካገሱ (ምንም እንኳ በመደምደሚያ ሐሳቦች ባንስማማም)።
²⁴So Chantry, Signs, pp. 19-21.

ስለዚህም የጳውሎስን እገልግሎት አስመልክቶ ጌደስለር ያቀረቡት መከራከሪያ በፍጹም አሳማኝ አይደለም ማለት ነው።²⁵

ተአምራትን በተመለከተ ጌደስለር የሚሰጡት ገለጻ ኢየሱስ እጁን ከጫነበት ዐይን ሰው ሁኔታ ጋር አይጣጣም፤ ይህ ሰው መጀመሪያ ላይ «ለዎች እንደ ዛፍ ሲንቀሳቀሱ አያለም» አለ እንጂ፤ አጥርቶ ማየት አልቻለም ነበር (ማር 8:24-25)። ጌደስለር ለዚህ የሚሰጡት ምክንያት ግን እንዲህ የሆነው ኢየሱስ በሁለት ደረጃዎች ፈውስ ስለ ፈለገና መንፈሳዊ ሕይወታቸው የሚያድገውም ቀስ በቀስ መሆኑን ለደቀ መዛሙርቱ ማስተማር ስለ ፈለገ ነው የሚል ነው (ገጽ 153-54)። ምንም እንኳ ይህን በተመለከተ ምንጣብ የሚናገረው ባይኖርም፤ የጌደስለር አባባል እውነት ሊሆን ይችላል፤ ይሁን እንጂ፤ እንቅስቃሴው ብንል እንኳ የጌደስለርን አቋም ትልቅ ችግር ላይ መጣለ የማይቀር ነው፤ ኢየሱስ ያንን ሰው በሁለት የተለያዩ ደረጃዎች መፈራ፣ ከፈለገ፣ ዛሬስ ቢሆን በሁለት ወይም በሦስት ወይም በአራት ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ደረጃዎች ለመፈጠስ ፈቃዱ ቢሆንበት፤ ዓላማውን ለመፈጸም እግዚአብሔር በተለያዩ ደረጃዎች ተአምርን እንደሚያደርግ ጌደስለር የሚቀበሉ ከሆነ፤ ተአምራት ትጽብታዊ ነው የሚለው አቋማቸው መሰሉ በመሰሉ ይፈርስባቸዋል ማለት ነው።²⁶

የጌደስለርን ገለጻ ከመቀበል ይልቅ ተአምራት የማድረግ ስጦታ ያላቸው ሰዎች እንኳ ቢሆኑ እነርሱ በፈለጉት ጊዜ ተአምር ማድረግ አይችሉም ወደሚል መደምደሚያ ብንመጣ የተሻለ ይሆናል፤ ምክንያቱም ይህን «እንደ ፈቃዱ ለሰዎች ሁሉ የሚለጥ» መንፈስ ቅዱስ ብቻ በመሆኑ ነው (1ቆሮ 12:11 እዚህ ላይ በግሪኩ መሠረት «የሚለጥ» ወይም «የሚያድል» የሚለው ቃል የአሁኑን ጊዜን በማሳየቱ ቀጣይ ስለሆነ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ የሚያመለክት መሆኑን መረዳት ይጠቅማል)። ከዚህም በላይ፤ አስደናቂ ወይም ያልተለመዱ ዓይነት የጸሎት መልሶችን ከ«ተአምራት» ምድብ እንድናወጣቸው (ጌደስለር እንደሚፈልጉት) የሚያደርግ አንድ በቂ ምክንያት እንኳ ማትረብ አይቻልም። እግዚአብሔር ጸሎታችንን ሰምቶ አንድን በሽተኛ ምንም ዓይነት ሳይንሳዊ ገለጻ እንደሚያገኝለት ሁኔታ ከፈወሰው፤ ፈውሱ ሰዎችን ካስገረመና እግዚአብሔርን እስካስከበረ ድረስ ፈውሱ የተደረገው በወርቅ ወይም በዓመታት መሆኑ ብቻ ተአምርነቱን ለመከድ ምክንያት ሊሆን አይችልም፤ ቀደም ሲል ያደረገው ጸሎት መልስ አለማግኘቱ ብቻ ጉዳዩን ተአምር ከመሆን አያደርገውም። በመጨረሻም፤ ጌደስለር ያልተረዱት አንድ ነገር አያሉ የአዲስ ኪዳን ምንጣቦች እንደሚያመለክቱት፤ መንፈሳዊ ስጦታዎች በባሕርያቸው ተአምር ቢሆኑም ባይሆኑም በአንገብጋቢነታቸው ደረጃና ብርታት የተለያዩ ሊሆን መቻሉን ነው።²⁷

4. ዕብራውያን 2:3-4። ተአምራት የማድረግ ስጦታ በሐዋርያቱና ከእነርሱ ጋር በነበሩ ሰዎች ብቻ የተወሰነ ነው ለሚለው አቋም ማረጋገጫ እንዲሆን የሚቀርብ ሌላ ክፍል ደግሞ ዕብራውያን 2:3-4 ያለው ነው። ከዚያ ክፍል እንደምንመለከተው፤ የድነትን መልእክትን አስመልክቶ ጸሐፊው ሲናገር «በመጀመሪያ በጌታ ተነገረ፤ ከእርሱ የሰሙትም ለእኛ አረጋገጠልን፤ እግዚአብሔርም በምልክት፤ በድንቅና በልዩ ልዩ ታምራት እንዲሁም እንደ

ፈቃዱ በታደሉት የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ስለዚህ ነገር መስከርአል»²⁸ ይላል።

እንግዲህ በዚህ መሠረት ተአምራት የተፈጸሙት ከራሱ ከጌታ በሰሙ ሰዎች እንደ መሆኑ መጠን፤ ከራሱ ከጌታ በተጥታ ካልሰሙ፤ ስለ ትምህርቱና እገልግሎቱም የዐይን ምስክሮች መሆን ከማይችሉ ሌሎች ምንም ተአምርን መጠበቅ የለብንም ማለት ነው።²⁹

ይህ መከራከሪያም ቢሆን ምንጣብ ላይ ከተነገረው በላይ ርቶ በመሄድ አዲስ ሐሳብ ለማምጣት እየሞከረ መሆኑን መመልከት ይቻላል። «በእርሱ የሰሙት» የሚለው ቃል (ዕብ 2:3) የግድ በሐዋርያቱ ብቻ መወሰን አይችልም፤ ምክንያቱም ከሐዋርያቱ ውጪ ሌሎች ብዙዎችም ከኢየሱስ መስማታቸው ግልጽ ነው። ከዚህም በላይ፤ ይህ አቋም ከምንጣብ ማግኘት የማይቻል ሐሳብን ያቀርባል። (1) ከኢየሱስ የሰሙ ሰዎች ወንጌልን ሲሰብኩ፤ እውነተኛነቱን የሚያረጋግጥ ተአምር መደረጉ፤ (2) ከኢየሱስ ያልሰሙ ሰዎች ወንጌልን ሲሰብኩ ተአምር ላለመደረጉ ማረጋገጫ ሊሆንልን አይችልም። በመጨረሻ፤ ምንጣብ እንደሚነግረን መልእክቱ የተረጋገጠው «በመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች» ጭምር እንጂ፤ «በምልክት»፤ በድንቅና በልዩ ልዩ ታምራት» ብቻ አልነበረም። ተአምራትን ማድረግ በሐዋርያቱና ከእነርሱ ጋር በነበሩ ሰዎች ብቻ የተወሰነ መሆኑን ይህ ምንጣብ ያመለክታል በማለት መከራከር የሚፈልግ ሰው ካለ፤ ሌሎች የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችም እንዲሁ በመጀመሪያው ክፍል ዘመን ቤተ ክርስቲያን የተወሰነ ነው የሚል አቋም መያዝ አለበት። በዚህ ዘመን የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ጨርሶ አይሠሩም በማለት የሚከራከሩ በተሞጥሮ በጣም ጥቂቶች ብቻ ናቸው።³⁰

5. ማጠቃለያ፡- ተአምራት በሐዋርያቱ ብቻ የተወሰኑ ናቸውን? በመንፈስ ቅዱስ ጎይልና ከብር ማገልገል የአዲሱ ኪዳን ዘመን ባሕርይ ከሆነ (2ቆሮ 3:1-4:18)፤ እኛ መጠበቅ ያለብን ተቃራኒውን መሆን አለበት ማለት ነው። ክርስቶስንና የትንሣኤውን ጎይል የሚያውቁ (ፊልጵ 3:10)፤ ዘወትር በመንፈስ ቅዱስ የተሞሉ (ኤፌ 5:17)፤ ሥጋዊ ሳይሆን፤ የጠላትን ምሽግ የማናረስ መለኮታዊ ጎይል ባለው መሣሪያ በሚደረግ ውጊያ ላይ የሚሳተፉ (2ቆሮ 10:3-4)፤ የፍርሃትን ሳይሆን «የፍቅርንና ራሱን የመግዛትን መንፈስ» የተቀበሉ (2ጢሞ 1:7)፤ በጌታና በጎይሉ ችሎት የበረቱ፤ በሰማያዊ ስፍራ ካሉ የክፋት መንፈሳውያን ስራዊት ጎይላት ጋር በሚደረገው ውጊያ ፈጽመው መቋቋም ይችሉ ዘንድ የእግዚአብሔርን ጦር ዕቃ የታጠቁ (ኤፌ 6:10-12)፤ ሁለተኛ ወይም ሦስተኛ ወይም አራተኛ ትውልድ ክርስቲያኖች በእውነትና ፍቅር ብቻ

²⁸K.J.V «እግዚአብሔርም በምልክቶችና ድንቆች መስከረላቸው» በማለት ይተረጎመዋል። ይህ የሚጠቁመው የተፈጸሙት ተአምራት ኢየሱስ መጀመሪያ ሲሰብኩ ለሰሙ ሰዎች መስከረላቸው እንደ ነበር ነው። ይሁን እንጂ፤ አብዛኞቹ ዘመናዊ ትርጉሞች ይህን አይከተሉም።

²⁹Signs of the Apostles የተሰኘው መጽሐፍ ገጽ 18-9 ላይ እንዲህ ይላል፡- «በአዲስ ኪዳን ያሉ ተአምራት የሐዋርያቱን መልእክት ለማጽናት ከእግዚአብሔር ማረጋገጫዎች ናቸው። ሐዋርያቱ መልእክትን የተቀበሉት ከኢየሱስ ጋር የነበሩ ጊዜ ነው። እነዚህን ድንቅ ነገሮች ማስታወሳችን ራሱ የቃላቱን ሥልጣን እንድናከብርና ይበልጥ ትኩረታችንን ለንስጣቸው ይዝላል።

³⁰ተአምራት በአንደኛው ዘመን ብቻ የተወሰኑ ናቸው ለማል አቋም ሌላ መከራከሪያ አድርገው የሚያቀርቡት ሐሳብ የትንቢት ስጦታን የመሳሰሉ አንዳንድ ተአምራት ቀድሞውኑ በተሰጡት ቅዱሳት መጻሕፍት በተጨማሪ ሌሎች ጽሑፎችን ለማክል ምክንያት ሊሆኑ ይችላሉ የሚል ነው። ከምዕራፍ 52-53 ለዚህ ክርክር ምላሽ ተሰጥቶአል።

²⁵Norman Geisler, Signs and Wonders። ተአምራትን በተመለከተ የሰጡትን ማብራሪያ ከገጽ 28-32 እና 149-55 መመልከት ይቻላል።

²⁶ከማርቆስ 5:8 እንደምንመለከተው፤ ኢየሱስ አንዳንድ መናፍስት እንዲወጡ ከአንድ ጊዜ በላይ እግዚአብሔር። ማር 6:5 ደግሞ ከሕዝቡ አለማመን የተነሣ ኢየሱስ በናዝሬት ተአምር ማድረግ አልቻለም። ለእነዚህ ጥቅሶች አጥጋቢ ምክንያት መስጠት ያስችላል።

²⁷በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ትጽ በምዕራፍ 52 ላይ ያለውን ማብራሪያ ይመልከቱ።

ሳይሆን፤ ነገር ግን በተለምዶዊ የእግዚአብሔር መንፈስ ገይላ ወንጌልን እንደሚሰብኩ መጠበቅ ይኖርብናል። «ቃሉም ስበከቲም የመንፈስን ገይላ በመግለጥ እንጂ በሚያባብል የጥበብ ቃል አልነበረም፤ ይኸውም እምነታችሁ በእግዚአብሔር ኃይል እንጂ በሰው ጥበብ እንዳይመሠረት ነው» (1ቆሮ 2:4-5) ተብሎ የተነገረላቸው ሐዋርያቱ ብቻ ለመሆናቸው ከአዲስ ኪዳን አንድ አሳማኝ ምክንያት ማቅረብ እንኳ አይቻልም።

ምንም እንኳ ሐዋርያቱ ባንሰገሉበት ዘመን ተለምዶዊ ገይላ በእገልግሎታቸው ዙሪያ የተከማቸ ቢሆንም፤ ከእነርሱ ሞት በኋላ እነዚህ ተለምዶዊ መገለጫች አይኖሩም ብለን ለማሰብ ምክንያት የለንም። ከዚህ ይልቅ፤ ሐዋርያቱ የአዲሱ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን መሪ መሆናቸውን፤ ሕይወትና መልእክታቸውም በተለምዶዊ የመንፈስ ቅዱስ ኃይል የታደሰ መሆኑን ነው የምንመለከተው። ከዚህም በላይ፤ ለቤተ ክርስቲያን መታነጽ ይጠቅም ዘንድ መንፈስ ቅዱስ እንደ ፈቀደ በተለምዶዊ መንገድ መሥራት እንደሚችል በማመን ቤተ ክርስቲያን ምሳሌነታቸውን መከተል እንዳለባት እንመለከታለን።¹¹

ረ. ሐሰተኛ ተለምዶት

የፈርዖን አሰማተኞች ሐሰተኛ ተለምዶትን ማድረግ መቻላቸው እውነት ነው (ዘፀ 7:11-22፤ 8:7)፤ ይሁን እንጂ፤ እነርሱ ካደረጉት ተለምዶት ይልቅ የእግዚአብሔር ኃይል እንደሚበልጥ የኋላ ኋላ መስክረዋል (ዘፀ 8:19)። አሰማተኛው ሲሞን በአስማቱ የሰማርያ ነዋሪዎችን ሲያስገርም ኖሮአል (የሐዋ 8:9-11)፤ ይሁን እንጂ፤ እርሱ ካደረጋቸው ይልቅ ፊልጶስ ያደረጋቸው ተለምዶት ዘልጠው ተገኝተዋል (የሐዋ 8:13)። በፊልጶስዩስ ባንሰገሉ ጊዜ ጳውሎስ እንዲት በጥንቅቅ ሥራዋ ለአሳዳሪዎቿ ብዙ ገንዘብ ታስገኝላቸው ከነበረ የቤት አገልጋይ አማኝቱ ነበር (የሐዋ 16:16)፤ ይሁን እንጂ ጳውሎስ በእርሷ ውስጥ የነበረውን መንፈስ ገሠጸው፤ መንፈሱም ከእርሱዋ ወጣ (የሐዋ 16:18)። ከዚህም በተጨማሪ፤ ስለሚመጣው የዐመፃ ሰው ጳውሎስ ሲናገር «በሐሰተኛ ታምራት፤ በምልክቶችና ድንቅ ነገሮች ሁሉ ይሆን ዘንድ እውነትን ባለመውደድ የሚጠፋትን ሰዎች በሚያታልል በተለያየ የክፋት ሥራ ይመጣል» ብሎአል (2ተሰ 2:9-10)። የሚከተሉት ሁሉ ስሕተት ላይ ይወድቃሉ፤ ምክንያቱም «ይድኑ ዘንድ እውነትን ባለመውደድ» ስለሚኖሩ ነው» (2ተሰ 2:10)። ይህ የሚያመለክትን በመጨረሻው ዘመን በሰይጣን ኃይል ሐሰተኛ ተለምዶትን የሚያደርጉ ሰዎች እውነትን ሳይሆን፤ ሐሰተኛ ወንጌልን እንደሚሰብኩ ነው። በመጨረሻም፤ ከዮሐንስ ራእይ 13 እንደምንመለከተው «ከምድር የሚወጣው» ሁለተኛው እውሬ ይመጣል፤ «በመጀመሪያው እውሬ ስም...በሰዎች ፊት አሳት ከሰማይ ወደ ምድር እስኪያወርድ ድረስ ታላላቅ ምልክቶችን» እንደሚያደርግና «በምድር የሚኖሩ ሰዎችን ሁሉ» እንደሚያሳስት እንመለከታለን (ራእ 13:11-14)። እነዚህ ተለምዶት በሐሰተኛ ወንጌል የታደሱ መሆናቸውንም በድጋሚ እንመለከታለን፤ ይህ ተለምዶ የማድረግ ገይላ ከመጀመሪያው እውሬ ጋር የተያያዘ ሲሆን፤ እርሱም «የትዕቢት ቃል የሚናገርበትና የሚሳደብበት አፍ ተሰጠው...እግዚአብሔርን ለመሳደብ እንዲሁም ስሙንና ማደሪያውን በሰማይ የሚኖሩትን ለመሳደብ አፉን ከፈተ» የሚል ቃልም እናነባለን (ራእ 13:5-6)።

ሐሰተኛ ተለምዶትን በተመለከተ ካደረግነው አጭር የቅዱሳት መጻሕፍት ጻላሳ ሁለት መደምደሚያዎች ላይ መድረስ ይቻላል። (1) ተለምዶዊ

¹¹ይሁን እንጂ፤ ተለምዶት በደረጉ እንኳ ትክክለኛውን ነገር ለማቅረብ ክርስቲያኖች በጣም ጠንቃቃ መሆን አለባቸው። ከተደረገው በላይ አጋንነው ማቅረባቸው በብዙ መልኩ የወንጌል ታማኝነት ላይ ጥርጣሬ ሊያጎድር ይችላል።

ምልክቶችን በማድረግ ረገድ የእግዚአብሔር ገይላ ከሰይጣን ገይላ ይበልጣል፤ ከፋውን ከሚያደርጉ ጋር ፊት ለፊት ቢጋፈጡ እንኳ የእግዚአብሔር ሕዝብ በጠላት ላይ አሸናፊዎች ይሆናሉ። ከዚህ ጋር በተያያዘ፤ ሐዋርያው ዮሐንስ ሲናገር «በእናንተ ውስጥ ያለው በዓለም ካለው ይበልጣል» ብሏል (1ዮሐ 4:4)።¹² (2) ምንጊዜም ቢሆን የእነዚህ ሐሰተኛ ተለምዶት አድራጊዎች ማንነት መገለጫ ወንጌልን መከዳቸው ነው። የእግዚአብሔር መንፈስ በውስጣቸው ያለ እውነተኛ ክርስቲያኖች ሐሰተኛ ተለምዶትን እንደሚያደርጉ ከቅዱሳት መጻሕፍት አንድ ማረጋገጫ እንኳ ማቅረብ አይቻልም። አብዛኞቹ የቆሮንቶስ ክርስቲያኖች አጋንንትና ጣዖት አምላኪ ከሆነ ባሕል የመጡ ነበሩ (1ቆሮ 10:20)፤ ጳውሎስ ለእነዚህ ወገኖች ሲጽፍ «በመንፈስ ቅዱስ ካልሆነ በቀር ማንም ኢየሱስ ጌታ ነው የሚል እንደሌለ እነግራችኋለሁ» ይላቸዋል (1ቆሮ 12:3)። አያሱስ ጌታ መሆኑን በእውነት ያመኑ ክርስቲያኖች ውስጥ መንፈስ ቅዱስ እንደሚኖር እዚህ ላይ ጳውሎስ በድጋሚ ያረጋግጥላቸዋል። ይህን ካለ በኋላ ደግሞ ወዲያው «አያንዳንዱ» እውነተኛ አማኝ ስለ ተቀበለው መንፈሳዊ ስብቃዎች ይናገራል (1ቆሮ 12:7)።

እውነተኛ እምነትን በሚመለከር (1ቆሮ 12:3)፤ በክርስቶስ አምላክነትና በሥጋ መገለጥ በሚያምኑ (1ዮሐ 4:2)፤ በሕይወታቸውና በእገልግሎታቸው ፍሬ በሚያፈሩ (ማቴ 7:20፤ ዮሐ 15:5፤ ገላ 5:22-23 ጋር ያነጻጽሩ) ክርስቲያኖች በኩል የሚደረጉ ተለምዶት በእርግጥ ከእግዚአብሔር ለመሆናቸው ይህ ማረጋገጫ ሊሆንልን ይችላል። በምንም ዓይነት መጠራጠር የለብንም። ይልቁንም፤ በአያንዳንዱ አስተምህሮ የእኛ ዓይነት እቋም ባይኖራቸውም¹³ እንኳ፤ ሌሎች ክርስቲያኖች መንፈስ ቅዱስ በእነርሱ በኩል በመሥራቱ እግዚአብሔርን ማመስገን እንጂ፤ በምንም ዓይነት ሐሰተኛ ይሆኑ ወይ? ብለን መጠራጠር የለብንም። እግዚአብሔር ተለምዶትን የሚያደርገው በአስተምህሮም ሆነ በሕይወታቸው ፍጽሞና ላይ በደረሱ ሰዎች በኩል ቢሆን ኖሮ ክርስቶስ ዳግም እስኪመለስ ድረስ አንድም ተለምዶ ባልተደረገም ነበር።

ለ. በዚህ ዘመን ክርስቲያኖች ተለምዶት መጠበቅ አለባቸውን?

በዚህ ዘመንም ቢሆን ተለምዶት ሊደረጉ ይችላሉ ማለት አንድ ነገር ነው። ተለምዶት እንዲያደርግ እግዚአብሔርን መጠየቅ ግን ሌላ ነገር ነው። ለመሆኑ፤ ተለምዶት እንዲያደርግ ክርስቲያኖች እግዚአብሔርን መጠየቃቸው ትክክል ነውን?

¹²ዮሐንስ ራእይ 13:7 እውሬውን በተመለከተ «ቅዱሳንን» እንዲዋጋና ድልም እንዲነግባቸው ኃይል ተሰጠው» በማለት ስለ መጨረሻው ዘመን የተሰጠውን ራእይ እንደ ምክንያት ያቀርባል። ይሁን እንጂ፤ እዚህም ላይ ቢሆን የእውሬው ተለምዶ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ከሚደረገው ተለምዶ የበለጠ መሆኑን አያመለክትም። ይህ ጥቅስ የሚያመለክተው በወታደራዊ ኃይል የሚደረግ ስደትን እንጂ፤ በተለምዶት መካከል የሚደረግ ፍክሽን አይደለም። ምክንያቱም በኋላ ላይ ስለ ኢየሱስ ምስክርዓ ስለ እግዚአብሔር ቃል የተሰጠውን ሰዎች ነፍሶች እየሆኑ። እነርሱ ለእውሬው ወይም ለእርሱ ምስል አልሰጡም፤ በማምባራቸው ወይም በእጃቸው ላይ የእውሬውን ምልክት አልተቀበሉም» የሚል እናነባለን (ራእ 20:4)።

¹³የክርስቶስ ስም የሚጠሩ ትንቢት መናገራቸውና አጋንንትን ማውጣታቸው «በዙ ተለምዶትን» ማድረጋቸው (ማቴ 7:21-23) ይህን ሐቅ አይቃረንም፤ እነዚህ ሰዎች ክርስቲያኖች አይደሉም። ምክንያቱም ኢየሱስ ስለ እነዚህ ሰዎች ሲናገር «ከዮ አላወቅኋችሁም እናንተ ከፋዎች ከእኔ ራዬ ብዬ በግልጽ እነግራችኋለሁ» ብሎአል (ማቴ 7:23)። ምንም እንኳ እነዚህ በአጋንንታዊ ኃይላት የሚደረጉ ተለምዶት ሊሆኑ ቢችሉም፤ በልባቸው ክርስቶስን የማያውቁ ሰዎችም ከአንገሉ ዝንባሌዎች ተነሣሥተው አንዳንድ ነገሮችን ማድረግ እንደሚችሉም መታወቅ አለበት (ፊልጶ 1:15-18)።

ለእነዚህ ጥያቄዎች የምንሰጠው መልስ የሚወሰነው ተአምር እንዲደረግ የምንፈልግበት ዓላማ ነው። እስማተኛው ሲሞን እንዲደረገው የራሱን ክብር፣ ኃይልና ዝና ለማስፋፋት ሲባል ተአምራዊ ኃይልን መጠበቁ ትክክል አይደለም። ይህን የተሳሳተ ዓላማ አስመልክቶ ሐዋርያው ጴጥሮስ እንዲህ በማለት ነበር ለሲሞን የነገረው፤ «ልብህ በእግዚአብሔር ፊት ትን ሰላልህ፤ እንተ በዚህ እንልግሎት ድርሻ ወይም ዕድል ፈንታ የለህም። አሁንም ስለዚህ ከፋትህ ንሐሐ 79፤ ወደ ጌታም ጸልይ፤ ምናልባትም ይህን የልብህን ሐሳብ ይቅር ይልህ ይሆናል» (ዮሐዋ 8:21-22)።

በሌላ በኩል ደግሞ ሄሮድስ እንዲደረገው ሁሉ እንዲሁ ግርምትንና አድናቆትን ለመፍጠር ሲባል ብቻ ተአምር መጠበቁ ትክክል አይደለም። «ሄሮድስም አያሱብን ብዙ ጊዜ ሊያየው ይፈልግ ስለ ነበር፤ ባየው ጊዜ እጅግ ደስ አለው፤ ስለ እርሱ ስምቶ ስለ ነበር ታምራት ሲሠራ ለማየት ተስፋ ያደርግ ነበር» (ሉቃ 23:8)። አያሱብ ግን ሄሮድስ ላቀረበለት ጥያቄ መልስ መስጠት አልፈለገም።

ወንጌልን የሚሰብኩ ወገኖችን የሚነትፋበት ምክንያት ለማግኘት ሲሉ ብቻ ተጠራጣሪዎች ተአምር ሲደረግ ለማየት መፈለጋቸው ትክክል አይደለም።

ፈሪሳውያንን ሰቶታውያን ወደ አያሱብ ቀርበው ጠየቁት፤ እርሱም መልስ እንዲህ አላቸው። «ክፉና አመንዝራ ትውልድ ምልክት ይፈልጋል፤ ነገር ግን ከዮናስ ምልክት በስተቀር ሌላ ምልክት አይሰጠውም (ማቴ 16:1-4)።

ምልክት ፈላጊዎችን በተመለከተ የተሰነዘረው ይህ ተግሣጽ በሌላ የወንጌል ክፍልም ተጠቅሶአል፤ ይሁን እንጂ ተግሣጹ ያነጣጠረው አያሱብን የሚነትፋበት ምክንያት ለማግኘት ሲሉ ተአምር ሲያደርግ ለማየት የሚፈልጉ ሌሎችንም ላይ እንደ ነበር ማስተዋል ይኖርብናል። ለራሳቸው ወይም ለሌሎች ፈውስን፣ ከአጋንንት ነፃ መውጣትን፣ ወይም ሌላ ዓይነት ተአምርን በመፈለግ በአምነት ወደ እርሱ የመጡትን ግን አያሱብ አንድም ጊዜ ነቅፎ አያውቅም።

እንዲህ ከሆነ «መቼም አይሁድ ተአምራዊ ምልክትን ይፈልጋል፤ የግሪክ ሰዎችም ጥበብን ይሻሉ፤ እኛ ግን የተሰቀለውን ክርስቶስን እንሰብካለን፤ ይህም ለአይሁድ መሰናክል፣ ለእስላም ደግሞ ሞኝነት ነው። እግዚአብሔር ለጠራቸው

¹⁴አያሱብ የገሠጸው ተአምር ፈላጊ የማያምኑ ሰዎችን ብቻ እንደ ነበር. D. A. Carson, 'The Purpose of Signs and Wonders in the New Testament' in M. Horton, ed. *Power Religion*, pp. 89-118 ወይም James M. Boice, "A Better Way: The Power of World and Spirit" *Power Religion*, pp. 119-36 አለመጠቀሱ በጣም የሚገርም ነው። የአያሱብ ተግሣጽ አማካኝ በዚህ ዘመን ተአምራትን መፈለግ እንደሌለባቸው ለማሳሰብ እንደ ሆነ ሁለቱም መጣጥፎች እቅርበዋል፤ ነገር ግን እንዲህ ማድረጋቸው የአያሱብን ቃል ከአዲስ ኪዳን ሐሳብ ጋር በማይጣጣም መልኩ አየተጠቀመበት ነው ማለት ነው። (በተለይ በ John Woodhouse ፈቃድ Boice ገጽ 126 ላይ የጠቀሱትን ዐረፍተ ነገር ይመልከቱ። «ተጨማሪ ምልክቶችና ድንቆችን መጠበቅ ኃጢአት ከመሆኑም በላይ፤ የማያምኑ ሰዎች ዝንባሌ ነው»)

ወሰጣዊ መሻትን የሚያመለክተው «ሊፈትነት» የሚለው ቃል በማርቆስ 8:11 እና ሉቃስ 11:16 ተጠቅሶአል፤ ከእነዚህ ክፍሎች የምንመለከተው ከእርሱ ምልክት ይጠብቅ የነበረ ክፉ ትውልድን አያሱብ መገሠጹን ነው። ይህን ተግሣጽ ያስፈረ ሌላው ብቸኛ ጥቅስ ማቴ 12:38-42 ግን ይህን ያሉት እርሱን ለመፈተን መሆኑን በግልጽ አያሳይም፤ እንዲያውም ከማቴ 12:14 እንደምንመለከተው፤ ፈሪሳውያን «አያሱብን እንዴት እንደሚገድሉ ተማከሩ» ይላል፤ ማቴ 12:24 ደግሞ ፈሪሳውያን «ይህ ሰው አጋንንትን የሚያወጣው በአጋንንት አለቃ በብዓልዚቡል ብቻ መሆን አለበት» ማለታቸው ተጠቅሶአል፤ አያሱብ ግን «ለጸሐፍትና ለፈሪሳውያን» ግልጽ በሆነ ሁኔታ መልሰላቸዋል (ሉቃ 38)።

ግን፤ አይሁድም ሆኑ ግሪኮች ክርስቶስ የእግዚአብሔር ኃይል፤ የእግዚአብሔርም ጥበብ ነው። በማለት በ1ኛ ቆሮንቶስ 1:22-24 ባለው ጳውሎስ የተናገረውን እንዴት ልንመለከተው ነው? ጳውሎስ ይህን ሲል በቆሮንቶስ፤ ወይም ደግሞ በጠቅላላው የወንጌል አገልግሎቱ ምንም ዓይነት ተአምር አያደርግም ማለቱ ነውን?

እዚህ ላይ ጳውሎስ ወንጌልን ከመስበክ ሥራው ጋር አብሮ ተአምርንም እንደሚያደርግ መካዱ አይደለም። እንዲያውም ከርሜ 15:18-19 እንደምንመለከተው፤ በቆሮንቶስ በነበረ ጊዜ በጻፈው ክፍል እንዲህ ብሏል። በተናገርኩትና ባደረግሁት ነገር አሕዛብ ለእግዚአብሔር እንዲታዘዙ፤ ክርስቶስ በእኔ ሆኖ ከፈጸመው በቀር ሌላ ነገር ለመናገር አልደፍርም፤ ይህም የሆነው በመንፈስ ቅዱስ ገይል፤ በምልክቶችና በታምራት ነበር። በዚህም ሁኔታ ከኢየሩሳሌም እስከ አልዋሪቆን ዙሪያ ድረስ የክርስቶስን ወንጌል ፈጽሜ ሰብኤአለሁ።

ከ2ኛ ቆሮንቶስ 12:12 እንደምንመለከተውም በመካከላቸው በነበረ ጊዜ «ምልክቶች፣ ድንቅ ነገሮችና ታምራት» ያደርግ እንደ ነበር ጳውሎስ አስረግጦ ይናገራል።

ስለዚህም በ1ኛ ቆሮንቶስ 1:22-24 ጳውሎስ የጥበብን ወይም የምልክቶችን አስፈላጊነት መካዱ አልነበረም፤ ምክንያቱም ከክርስቶስ ኃይል ምልክቶችን ያደርጋል፤ ወንጌልን በጥበብ ያስተምራል። እዚህ ላይ ጳውሎስ አመንዝሮ ማመልከት የፈለገው ምልክቶችም ሆኑ ጥበብ ሰዎችን ማዳን እንደሚያቸሉ፤ ሰዎችን ማዳን የሚችለው ወንጌል ብቻ መሆኑን ነው። አይሁዶችም ሆኑ ግሪኮች የሚፈልጉት ምልክትና ጥበብ፤ የክርስቶስን ምልክትና ጥበብ አልነበረም፤ እነርሱ የሚፈልጉት እንደ መዘናኛ የሚሆንላቸውን፤ ጥላቻና ተጠራጣሪነትን የሚያቀጣጥላቸውን የዚህ ዓለምን ጥበብ እንጂ የእግዚአብሔርን ጥበብ አልነበረም።

ትክክለኛና ተገቢ ለሆነ ዓላማ ተአምር መፈለጋችን ምንም ስሕተት የለበትም፤ መደመሪያውን እግዚአብሔር ተአምርን የሚያደርገው የወንጌልን አውነተኛነት ለማጽናት፤ ቸግር ውስጥ ያሉ ሰዎችን ለመርዳት፤ ከሰዎች አገልግሎት መሰናክልን ለማስወገድና እግዚአብሔርን ለማክበር መሆኑ ግልጽ ሊሆንልን ይገባል (በላይ በ«ከ» ሥር የተካተቱትን ይመለከታል)። ከወንጌሎች እንደምንመለከተው፤ ተአምርን በመፈለግ ብዙዎች ወደ አያሱብ መጥተዋል፤ እርሱም እንደ አመጣጣቸው ፈውሰአቸዋል። ከዚህም በላይ፤ ወንጌልን እንዲሰብኩና የእግዚአብሔር መንግሥት መምጣትን እንዲያውጁ ደቀ መዛሙርቱን ሲልካቸው ከዚሁ ጋር አብሮ «በሽተኞችን ፈውሰ፤ ሙታንን አስነሡ፤ ለምጽሞችን አንጹ፤ አጋንንትን አስወጠ» በማለት አገዛዝቸው ነበር (ማቴ 10:7-8)። በየሄዱበት ሁሉ እግዚአብሔር ተአምርን እንዲያደርግ ካልጠየቁ በቀር ይህ እንዴት ተግባራዊ ሊሆን ይችላል? የአያሱብን ትእዛዝ እግዚአብሔር ተአምር እንዲያደርግ መጠበቅንም ያካትታል።

ከዐባል ግምሉ ወዲህ፤ የጥንት ክርስቲያኖች፤ ወንጌልን ለመስበክ ድፍረትንና ወንጌሉን የሚያጸኑ ተአምራትን እግዚአብሔር እንዲለጣቸው ጸልየዋል። እንዲህ በማለት ነበር ወደ እግዚአብሔር የሞኹት።

አሁንም ጌታ ሆይ፤ ዛቻቸውን ተመልከት፤ ባሪያዎችህም ቃልህን በፍጹም ድፍረት መናገር እንዲችሉ አድርጋቸው። ለመፈወስ እኔህን ዘርጋ፤ በቅዱሱ ብላቴናህም በአያሱብ ስም ድንቅና ታምራት አድርግ (ዮሐዋ 4:29-30)።

ተአምራት እንዲያደርግ እግዚአብሔርን መጠየቅ እንደሌለብን ከማስተማር ይልቅ፤ ይህ ከጥንት ቤተ ክርስቲያን የምንመለከተው ምሳሌ ከእርሱ ተአምርን

እንደንጠብቅ ሊያበረታታን ይችላል። በልድያ የነበሩ ደቀ መዛሙርት ጣቢታ የሚሉዋት ሴት ስትሞት መጥቶ እንዲያስነሣት መልእክተኞችን ወደ ጴጥሮስ መላካቸው። በተለምዶ ሁኔታ እግዚአብሔር ጣልቃ እንዲገባ መፈለጋቸውን ያመለክታል (ዮሐ 9:38)። ያዕቆብ ደግሞ የቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች ለታመሙ ሰው እንዲጸልዩና ፈውስን እንዲጠብቁ ይመክራል (ያዕ 5:14)። እንዲህ ሲባል ግን በተለምዶ መንገድ የምናገኘው የጸሎት መልስ፤ በተራና በተለመደ መንገድ (ሕክምናን በመሳሰሉ) ከምናገኘው የበለጠ ነው ብለን ማሰብ የለብንም፤ ስለ አንድ ነገር ስንጸልይ ወዲያውኑ መልስ እንደምናገኝ ዋስትና ሊሆንንም አይገባም። በሌላ በኩል ደግሞ፤ በኃይልና ብርቱ መንገድ ምናልባትም ተለምዶ መናገድ እግዚአብሔር መሥራት እንደሚችል ማመናችን ይህን ያህል የተጋነነ አለመሆኑን መገንዘብ ያሻል። እግዚአብሔር ጸሎትን ለምቶ አይመልስም፤ እንዲያ በያደርግ እንኳ በጥቂቱ ወይም አልፎ አልፎ ብቻ ነው ከማለው ሥጋዊ ንግረተኛላም መጠበቅ ይኖርብናል። ተለምዶት ቢደረጉ ለመናገር መናገራት ወይም መደናገጥ የለብንም፤ ተለምዶዎ ከሆኑ የጸሎት መልሶችን ይልቅ ተለምዶዎ ያልሆኑት የተሻሉ እንደ ሆኑም ማሰብ የለብንም፤ ተለምዶት የእግዚአብሔር ሥራዎች ናቸው፤ ተለምዶትን የሚያደርገው ለራሱ ክብርን ለማስገኘትና የእኛንም እምነት ለማጽናት ነው። የራሳችንንም ሆነ የሌሎችን ሕይወት በተመለከተ አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲገጥሙን መልስ እንዲሰጠን እግዚአብሔርን መፈለግ ትክክል ነው። ተለምዶዎ ጣልቃ ገብነት አስፈላጊ ከሆነም እንደ ፈቃዱ ያንን እንዲያደርግ መጠየቅ ስህተት የለበትም።፡፡ በተለይ ደግሞ ቸግር ውስጥ ላሉ ወገኖች እንደ ክርስቶስ ርኅሩኅ ከሆንን፤ ጥናው ሳለማችንም መንግሥቱን ማስፋፋትና ስሙን ማስከበር እስከ ሆነ ድረስ ይህን ማድረግ በጣም አስፈላጊ ነው።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. መጀመሪያ በክርስቶስ ባመንህ ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉ ተለምዶት (በአለ-ታዊም ሆነ አዎንታዊ መልኩ) የቅዱሳት መጻሕፍትን መልእክት ማመንን በተመለከተ ተጽዕኖ አድርገውብህ ነበርን?
2. ይህን ምዕራፍ ከማንበብ በፊት፤ አዲስ ኪዳን በተጻፈበት ዘመን በነበረች ቤተ ክርስቲያን ተለምዶት ዘወትር ይደረጉ እንደ ነበር ታስብ ነበርን? በዘመናችን ባሉ አብያተ ክርስቲያናትስ ተለምዶት ዘወትር እንደሚደረጉ ታስብ ነበርን? ይህን ምዕራፍ ካንበብክ ወዲህ፤ የአቋም ለውጥ አድርገሃል? ከሆነ፤ እንዴት?
3. ኢየሱስ ክርስቶስ ዳግም እስኪመለስ ድረስ ተለምዶት የቤተ ክርስቲያን ባሕርያት ሊሆኑ ይገባል የምትል ከሆነ፤ ከአብዛኛው የቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንደምንመለከተው ተለምዶት ያልተደረጉት፤ ወይም ደግሞ በአሁንዋ ቤተ ክርስቲያን ተለምዶት የማይደረጉት ለምን ይመስልሃል?

⁴⁶Dallas Theological Seminary 'ፕሬዚዳንት የነበሩት ጆን ዋልቮርድ የተለምዶት ስጦታ የሚለውን የሚረዱት «ሆነ ብለውና ፈቅዶ በክርስቶስ ስም ተለምዶ የማድረግ ኃይል» የሚል ነው። ስለዚህም እኚህ ሰው በአቋማቸው የተለምዶት ስጦታ ዘመን አልፎአል ባይ ናቸው። ይሁን እንጂ፤ ዛሬም ቢሆን ለተለምዶ መጸለይ እንዳለብን ሲናገሩ «ክርስቲያን በጸሎት መልስ አማካይነት እግዚአብሔር ድንት ነገር እንዲያደርግ መጠየቅ አለበት። ዛሬም ቢሆን እግዚአብሔር በሽተኞችን ይፈውሳል፤ እርሱ ከፈቀደ መታገን ያስነሣል፤ ይሁን እንጂ እነዚህ ተለምዶት ለ-ዓላዊና ግላዊ ናቸው...ምንም እንኳ የተለምዶት ስጦታ እግዚአብሔር ለዚህ ዘመን ያለው ፕሮግራም እካል ባይሆንም፤ እግዚአብሔር ተለምዶ ማድረግ መቻሉን ግን አጠንክረን መናገር ይኖርብናል። «The Holly Spirit (Wheaton Ill.: Van Kampen, 1954, pp. 179-80.)

4. ምናልባትም የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች በዚህ ዘመን ከመሥራት ማድረግቸውን ታምን ይሆናል፤ ያም ሆኖ ግን እንግዳ ወይም ያልተለመደ ዓይነት መልስ ያገኛል ብለህ የምታስበው ምን ዓይነት ጸሎትን ነው? (ለምሳሌ ያህል፤ እካላዊ ፈውስን፤ ከአደጋ ማምለጥን፤ በጸሎት አማካይነት በርኩሳን መናፍቅት ላይ ድል መቀዳጀትን፤ ወይም አጋንንትን መገሰጽን፤ ወይም ደግሞ የቅዱሳት መጻሕፍትን በተመለከተ ድንገተኛ መረዳት ማግኘትን፤ ወይም ለምትጸልይላቸው ሰዎች ቸግር ከጌታ ዘንድ መፍትሔ መቀበልን በተመለከተ ሊሆን ይችላል።) በዚህ ምዕራፍ በተሰጠው ገለጻ መሠረት «ተለምዶ» የምትላቸው አንዳንድ ነገሮችን የምትመዝነው እንዴት ነው? (ምናልባትም «ተለምዶን» በተመለከተ የተለየ ገለጻ ወይም መከራከሪያ ሐሳብ ልታቀርብ ትችላለህ።)
5. በቤተ ክርስቲያን የሚጠበቁባቸውን ዓላማ ማሟላት እንዲችሉ ከተፈለገ ተለምዶት ሁሉ ትልልቅ ወይም በጣም አጠቃላይ (የሙታን መነሣትን፤ ወይም ከተወለደ ጊዜ ጀምሮ ዕውር የነበረ ሰው ዓይን መፈጠስን የመሳሰሉ) መሆን አለበት ብለህ ታስባለህ? ተለምዶት ስለሚደረጉበት ዓላማ በዚህ ምዕራፍ የተረባ ገርዘርችን በመፈጸም ረገድ ይጠቅማሉ የምትላቸው «በዝትተኛ ደረጃ» ያሉ ተለምዶት ምንድን ናቸው? በዚህ ምዕራፍ መጀመሪያ ላይ በተሰጠው ገለጻ መሠረት፤ በቤተ ክርስቲያናችሁ ወይም በግል ሕይወት «ተለምዶ» የምትላቸው የጸሎት መልሶችን አይተሃልን?
6. በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የሚደረጉ ተለምዶት (ወይም ያልተለመዱ ዓይነት የጸሎት መልሶችን) በቤተ ክርስቲያናችሁ በጣም ሲሠሩ ማየት ትፈልጋለህ ወይስ አትፈልግም? ብዙ ተለምዶት በደረጉ ቸግሩ ምን የሚሆኑ ይመስልሃል? ጥቅሙስ ምን ይመስልሃል?

ልዩ ቃላት

ሴሌቪኒስት (የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች መሥራታቸውን አድርጠዋል የሚሉ ሰዎች)
ታላላቅ ሥራዎች
ምልክት
«የእውነተኛ ሐዋርያ ምልክት»
ተለምዶት
የተፈጥሮ ሕግ
ድንቅ

ዋቢ መጻሕፍት

(በእነዚህ ዋቢ መጻሕፍት ላይ የቀረበ ገለጻ ለማግኘት ገጽ 32 ላይ ያለውን ማስታወሻ ይመልከቱ። የተሟላ የዋቢ መጻሕፍቶቹን መረጃ በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ ላይ መመልከት ይቻላል።)

በፅዓጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)

1882-92	Litton (no explicit treatment)
---------	--------------------------------
2. Arminian (Wesleyan or Methodist)

1875-76	Pope, 1:63-76
1940	Wiley, 1:149, 150, 153, 154
1983	Cottrell, 2:229-604
3. Baptist

1907	Gill, 1:246-51, 397-434
------	-------------------------

- 1917 Boyce, 115-25, 217-30
 1909 Strong, 353-70, 410-43
 1920 Mullins, 265-76
 976-83 Henry, 5:307-33; 6:455-91
 983-85 Erickson, 345-64, 387-432
 987-94 Lewis/Demarest, 1:291-335; 2:71-122
2. Dispensational
 1956 Chafer, 1:225-59
 1952 Thiessen, 100-110, 119-32
3. Lutheran
 1917-27 Pieper, 1:483-97
 1879 Mueller, 176-78, 189-95, 236-41
4. Reformed (or Presbyterian)
 1561 Calvin, 1:197-237, 309-407 (1.16-18; 2.4-5)
 1724-58 Edwards, 1:3-93; 2:107-110, 525-43
 1864 Heppe, 133-89, 251-80
 1871-76 Hodge 1:535-49, 575-616; 2:280-312
 1878 Dabney, 120-32, 221-23, 276-91
 1887-1923 Warfield, SSW, 1:93-115; SSW, 2:411-47
 1889 Shedd, 1:393-462, 527-33
 1937-66 Murray, CW, 3:161, 185-89; CW, 2:60-66
 1938 Berkhof, 100-108, 165-78
 1962 Buswell, 1:163-76

ሌሎች ሥራዎች

- Rerkouwer, G. C. "Providence and Miracles." In *The Providence of God*. Trans. by Lewis B. Smedes. Grand Rapids: Eerdmans, 1952, pp. 188-231.
- Boice, James Montgomery. "A Better Way: The Power of Word and Spirit." In *Power Religion: The Selling Out of the Evangelical Church?* Michael Scott Horton, ed. Chicago: Moody Press, 1992.
- Bridge, Donald. *Signs and Wonders Today*. Leicester: Inter-Varsity Press, 1985.
- Brown, Colin. "Miracle." In *NDT*, pp. 433-34.
- _____. *That You May Believe: Miracles and Faith-Then and Now*. Grand Rapids: Eerdmans, 1985.
- Carson, D. A. "The Purpose of Signs and Wonders in the New Testament." In *Power Religion: The Selling Out of the Evangelical Church?* Michael Scott Horton, ed. Chicago: Moody Press, 1992.
- Deere, Jack. *Surprised by the Power of the Spirit: A Former Dallas Seminary Professor Discovers That God Still Speaks and Heals Today*. Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- Geisler, Norman. *Signs and Wonders*. Wheaton: Tyndale, 1988.
- _____. *Miracles and Modern Thought*. With a response by R. C. Sproul. Grand Rapids: Zondervan, and Dallas: Probe Ministries, 1982.

- Greig, Gary S., and Kevin N. Springer, eds. *The Kingdom and the Power*. Ventura, Calif.: Regal, 1993.
- Gross, Edward N. *Miracles, Demons, and Spiritual Warfare: An Urgent Call for Discernment*. Grand Rapids: Baker, 1990.
- Grudem, Wayne. *Power and Truth: A Response to the Critiques of Vineyard Teaching and Practice by D. A. Carson, James Montgomery Boice, and John H. Armstrong in Power Religion*. Anaheim, Calif.: Association of Vineyard Churches, 1993.
- _____. "Should Christians Expect Miracles Today? Objections and Answers From the Bible." In *The Kingdom and the Power*. Gary Greig and Kevin Springer, eds. Ventura, Calif.: Regal, 1993. pp. 55-110.
- Horton, Michael S., ed. *Power Religion: The Selling Out of the Evangelical Church?* Chicago: Moody, 1992.
- Kirk, J. A. "Power." In *NDT*, pp. 524-25.
- Lewis, C.S. *Miracles: A Preliminary Study*. New York: Macmillan, 1947.
- Moule, C. F. D., ed. *Miracles*. London: Mowbray, 1965.
- Spiceland, J. D. "Miracles." In *EDT*, pp. 723-24.
- Wenham, David, and Craig Blomberg, eds. *Miracles of Jesus*. Sheffield, England: JSOT, 1986.
- Williams, Don. *Signs, Wonders, and the Kingdom of God: A Biblical Guide for the Skeptic*. Ann Arbor, Mich.: Servant, 1989.
- Wimber, John, with Kevin Springer. *Power Evangelism*. Revised edition. San Francisco: Harper and Row, and London: Hodder and Stoughton, 1992.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ

ዕብራውያን 2:3-4፡ እኛስ እንዲህ ያለውን ታላቅ ድንት ቸል ብንል እንዴት ልናመልጥ እንችላለን? ይህ ድንት በመጀመሪያ በጌታ ተነገረ፤ ከእርሱ የሰሙትም ለእኛ አረጋገጡልን፡፡ እግዚአብሔርም በምልክት፤ በድንቅና በልዩ ልዩ ታምራት እንዲሁም እንደ ፈቃዱ በታደለት የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ስለዚህ ነገር መስክር አል፡፡

መዝሙር

«እምላካችን ብርቱ እምባ ነው»

እምላካችን ብርቱ እምባ ነው፤ ጨርሶ የማይወድቅ ተንን፤
 ጎርፍ፤ ቢነሣ እንኳ የሚረዳን፤ ዓመፅ ሲበረታ የሚያስጥለን፡፡
 ዛሬም ቢሆን ጠላታችን ከፋ ሊያደርግ ያስባል፤
 ተንክለኛ ኃይሉ እጅግ ብርቱ ነው፤ ጥላቻው ጽኑ ነው፤
 በዚህም ድር የሚመስለው የለም፡፡

በራሳችን ብርታት ብንደገፍ፤ ጸንተን መቆም እንችልም፤
 ትክክለኛው ሰው ከእኛ ጋር ባይሆን፤ እግዚአብሔር የመረጠው
 ሰው ከእኛ ጋር ባይሆን፡፡
 ማን ነው ብለህ ብትጠይቀኝ፤ ስሙ ክርስቶስ ሊያሰሰ ይባላል፡፡
 ጌታ ፀባዎት ስሙ ነው፤ ዘመን ዘመን አይለወጥም፤
 በውጊያም ድል ይነሣል፡፡

አጋንንት የሞላበት ይህ ዓለም ሊያጠፋን ቢዝትም፤

በእኛ በኩል እውነት እንዲያሸንፍ እግዚአብሔር ፈቅዶአል፤
 ስለዚህ ክፋውን እንፈራም።
 የጨለማው ንጉሥ ብርቱ ነው፤ እኛ ግን እንርበተበትም፤
 ባቸውን በትዕግሥት፤ እንደቋማለን፤ ውድቀቱ የማይቀር ነው፤
 ከጌታ የሚወጣ አንድ ቃል ለውድቀት ያደርሰዋል።

ከምድራዊ ገይላት ይልቅ የበረታው ቃል፤
 የሚገባውን ያህል ማመስገን አንችልም፤
 ከእኛ ጋር ካለው የተነሣ መንፈስና ስጦታዎቹ የእኛ ሆነዋል።
 መልካም ሆነ ክፉ ያልፋል፤ ይህ ሚቻ ሕይወትም ያልፋል፤
 አካልን ይገድሉ ይሆናል፤ የእግዚአብሔር እውነት ግን ጸንቶ ይኖራል፤
 መንግሥቱ ዘላለማዊ ነው።

ጸሐፊ፡- ማርቲን ሉተር፤ 1529

ምዕራፍ 18

ጸሎት

እግዚአብሔር አንድንጸልይ የሚፈልገው ለምንድን ነው?
 መልስ የሚያስገኝ ጸሎት መጻለይ የምንችለው እንዴት ነው?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

በሰ እግዚአብሔር ባሕርይና ከዓለም ጋር ስላለው ግንኙነቱ ተደም ባለው
 ምዕራፍ የተረዳነው ሐቅ ስለ ጸሎት አስተምህሮ እንድናስብ ማድረጉ የማይቀር
 ነው። ጸሎትን እንደሚከተለው መግለጽ ይቻላል፡- ጸሎት በግል ከእግዚአብሔር
 ጋር የሚደረግ ግንኙነት ነው።

ይህ ገለጻ እጅግ ሰፊ ነው። «ጸሎት ስንል ለራሳችንም ሆነ ለሌሎች ልመና
 ማቅረብን (አንዳንዴ የተማጽኖ ወይም የምልጃ ጸሎት በመባል ይታወቃል)፤
 ገጠአትን መናዘዝን፤ እግዚአብሔርን ከፍ፤ ማድረግን፤ ማመስገንን
 ማወደስን፤ እንዲሁም ከእርሱ ምላሽ መስማትን ሁሉ ያጠቃልላል።

ሀ. እግዚአብሔር አንድንጸልይ የሚፈልገው ለምንድን ነው?

ጸሎት እኛ የምንፈልገውን ለእግዚአብሔር የምናሳውቅበት መንገድ
 አይደለም፤ ምክንያቱም ኢየሱስ «አባታችሁ ከመለመናችሁ በፊት ምን
 እንደሚያስፈልጋችሁ ያውቃልና» ብሎአል (ማቴ 6:8)። እግዚአብሔር
 አንድንጸልይ የሚፈልገው በእርሱ መታመናችንን የምንገልጽበት፤ በእርሱ ያለን
 መታመንም የሚያድግበት መንገድ ስለ ሆነ ነው። ጸሎትን በተመለከተ መጽሐፍ
 ቅዱስ የሚያስተምረን ዋናው ነገር በእምነት እንድንጸልይ ሲሆን፤ ይህም
 በእግዚአብሔር መታመን ወይም መደገፍ ማለት ነው። ፈጣሪያችን እንደ መሆኑ
 መጠን በእርሱ መታመናችን እግዚአብሔርን ደስ ያስገኛል፤ በእርሱ የመታመን
 ዝንባሌ በፈጣሪና በፍጡር መካከል ሊኖር የሚገባው ግንኙነት ነው። በትሕትናና
 በእርሱ በመደገፍ መጸልይ በእግዚአብሔር ጥበብ፤ ፍትህ መልካምነትና ንጉል
 እንዲሁም በሌሎች አስደናቂ ባሕርያቱ መደገፋችንን የምናሳይበትም ሁኔታ
 ነው። በእውነት ከልባችን ስንጸልይ፤ ሰዎች አንደ መሆናችን መጠን
 ሁለንተናችንን ይዘን ወደ እግዚአብሔር ሁለንተና እየቀረብን ነው ማለት ነው።
 ስለዚህም፤ ስለ እግዚአብሔር ያለን ስሜት ወይም አስተሳሰብ በጸሎት ይገለጻል።
 እንዲህ ያለው ድርጊት እግዚአብሔርን ደስ ማለጉን ከእርሱ ጋር ለሚኖረንም
 ግንኙነት ይህን ያህል ከፍ ያለ ግምት መስጠቱ ሊያስገርመን አይችልም ማለት
 ነው።

በጌታ ጸሎት መጀመሪያ ላይ የምናገኘው፤ «በሰማይት የምትኖር አባታችን
 ሆይ» የሚለው ቃል (ማቴ 6:9) እንደ ፈቃርና ጥበብና አባት ምን ያህል በእርሱ
 መደገፋችንን፤ ከሰማይ ዙፋኑ ላይ ሆኖ በእኛ ጉዳይ ሁሉ ላይ ገዢ መሆኑን
 እንደምንገነዘብ ያመለክታል። ስንጸልይ በእግዚአብሔር መደገፍ እንደሚገባ
 ቅዱሳት መጻሕፍት አጠንክረው ብዙ ጊዜ ይናገራሉ። ለምሳሌ ያህል፤ ኢየሱስ
 ጸሎታችንን ከአባቱ ዓሣ ወይም እንቁላል ከሚጠይቅ ልጅ ጋር (ሉቃ 11:9-12)
 በማመሳሰል ከተናገረ በኋላ «እናንተ ከፋዎች ሆናችሁ ሳላችሁ፤ ለልጆቻችሁ
 መልካም ስጦታን መስጠት ካወቃችሁብት፤ የሰማይ አባታችሁ ታዲያ
 ለሚለምኑት መንፈስ ቅዱስን እንደት አብልጦ አይሰጥ!» ብሎአል (ሉቃ
 11:13)። የሚያስፈልጋቸውን እንደ ሰጧቸው ልጆች ወደ አባቶቻቸው
 እንደሚመለከቱ ሁሉ፤ እኛም በጸሎት ወደ እርሱ እንድንመለከት እግዚአብሔር
 ይፈልጋል። እግዚአብሔር አባችን እንደ መሆኑ መጠን፤ በእምነት ልንለምነው
 ይገባል። ኢየሱስ እንዲህ ይላል «እምነት ካላችሁ በጸሎት የምትለምኑትን ሁሉ

ትቀበላችሁ» (ማቴ 21:22 ይመ! ከማር 11:24! ያዕ 1:6-8! 5:14-15 ጋር ያነጻጽሩ)።

ይሁን እንጂ እግዚአብሔር የሚፈልገው እንድንታመንበት ብቻ አይደለም። እንድንወደውና ከእርሱ ጋር ጥበብ እንዲኖረንም ይፈልጋል። ይህ ደግሞ እንደንጸልይ እግዚአብሔር የሚፈልገንበት ሁለተኛ ምክንያት ነው። ጸሎት ጥልቅ በሆነ ሁኔታ ከእግዚአብሔር ጋር ጥበብ እንዲኖረን ያደርጋል። ስለሚወደን ከእርሱ ጋር ጥበብ ማድረጋችን ደስ ያስኘዋል።

እግዚአብሔር እንድንጸልይ የሚፈልገንበት ሦስተኛው ምክንያት እንደ ፍጡርነታችን ዘላለማዊ ጠቀሜታ ባላቸው አንቅስቃሴዎች ተሳትፎ የምናደርግበት መንገድ በመሆኑ ነው። ስንጸልይ! የመንግሥቱ ሥራ ይሰፋፋል። ይህን በመሰለ መንገድ ጸሎት ፋይዳ ባለው መልኩ በመንግሥቱ ሥራ ተሳትፎ እንዲኖረን ዕድል ይሰጠናል። በእግዚአብሔር አጭላል የተፈጠርን እንደ መሆናችን መጠን ምን ያህል የከበርን መሆናችን ይገለጻል።

ለ. የጸሎት ውጤታማነት

ጸሎት! ምን ያህል ይሠራል? ጸሎት! እኛን ከመጥቀሙ ውጪ በእግዚአብሔርም ሆነ በዓለሙ ላይ ተጽዕኖ የምናደርግበት መንገድ ነውን?

1. ጸሎት እግዚአብሔር የሚሠራበትን መንገድ ይሰውጣል። ያዕቆብ፤ «አትለምንምና ለእናንተ አይሆንም» ይላል (ያዕ 4:2)። ይህን ሲል ባንጸልይ እግዚአብሔር ለሰጠን ያሰበው ነገር ያመልጠናል ማለት ነው። ስንጸልይ! እግዚአብሔር ይመልስልናል። አያሱብ ደግሞ፤ «ለምን ይሰጣችኋል? ፈልጉ ታገኛላችሁ! ዘር አንኳኩ ይከፈትላችኋል! ምክንያቱም የሚለምን ሁሉ ይተባባል! የሚፈልግም ያገኛል! በር ለሚያንኳኳም ይከፈትሉታል» ብሏል (ሉቃ 11:9-10)። ከእግዚአብሔር መለመንና መቀበል የተያያዙ ነገሮች መሆናቸውን ግልጽ አድርጎታል። ስንለምን? እግዚአብሔር ይመልስልናል።

ይህ ዘብላይ ዚዳን ብዙ ጊዜ ይፈጸም እንደ ነበር እንመለከታለን። በጥበብነታቸው ምክንያት የአስራኤልን ሕዝብ ጨርሶ እንደሚያጠፋ ጌታ ለሙሴ ነግሮት ነበር (ዘዕ 32:9-10)። «ነገር ግን ሙሴ የእግዚአብሔርን ቸርነት ፈለገ! እንዲሁም አለ...ከነፋ ቁጣህ ተመለስ! ታገሥ! በሕዝብህም ላይ ጥፋት አታምጣ» (ዘዕ 32:11-12)። ቀጥሎ ደግሞ፤ «ከዚያም እግዚአብሔር ታገሠ! በሕዝቡም ላይ አመጣጣቸዋለሁ ያለውን ጥፋት አላመጣባቸውም» የሚል አናነባለን (ዘዕ 32:14)። በጋጢአታቸው ምክንያት እግዚአብሔር ሕዝቡን እንደሚቀጣ ከተናገረ በኋላ ከዚህ ጋር አያያዘ። «በስሜ የተጠራው ሕዝቤ ራሱን አዋርዶ ቢጸልይ፤ ፊቱን ቢፈልግና ከነፋ መንገዱ ቢመለስ፤ ከስማይ አስማዋለሁ፤ ገጢአቱን ይቅር አላለሁ፤ ምድሩንም አፈውሳለሁ» አለ (2ኛ 7:14)። የእግዚአብሔር ሕዝብ ቢጸልዩ (በንስሐ ራሳቸውን አዋርደው) እግዚአብሔር ይሰማቸዋል፤ ይቅር ይላቸዋል። እንግዲህ፤ የሕዝቡ ጸሎት እግዚአብሔር ሊያደርግ የነበረውን መለወጥ ይችላል ማለት ነው። በተመሳሳይ ሁኔታም፤ «ገጢአታችንን ብንናዘዝ፤ ገጢአታችንን ይቅር ሊለን፤ ከዐመፃ ሁሉ ሊያነጽን እርሱ ታማኝና ጽድቅ ነው» (1ኛ 4:1-9) ይላል። ስንናዘዝ፤ እርሱ ደግሞ ይቅር ይሰናል።

ጸሎት የእግዚአብሔርን አሠራር መለወጥ እንደሚችል በሚገባ ተገንዝባን ቢሆን ኖሮ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ደጋግሞ እንደሚያስተምረን እግዚአብሔር ጸሎታችንን ስምቱ ዓለምን መለወጥ እንደሚችል አስተውለን ቢሆን ኖሮ፤ አሁን

¹እግዚአብሔር ለጸሎት መልስ የሚሰጥ አምላክ ለመሆኑ ከቅዱሳት መጻሕፍት ብዙ ምሳሌዎችን ማቅረብ ይቻላል (ዘፃ. 18:22-33፤ 32:26፤ ዳን 10:12፤ አዋ 7:1-6፤ ዮሐዋ 4:29-31፤ 10:31፤ 12:5-11፤ ወዘተ)።

ከምንጸልየው የበለጠ እንጸልይ ነበር። በጥቂቱ የምንጸልይ ከሆነ ግን፤ ምናልባት ጸሎት ታላላቅ ነገሮችን ማድረግ እንደሚችል ገና በሚገባ አላመንንም ማለት ነው።

2. በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ካለው አስታራቂ ማለት ከኢየሱስ ክርስቶስ፤ የተነሣ ውጤታማ ጸሎት ማድረግ ይቻላል። እኛ ጋጢአተኞች፤ እግዚአብሔር ደግሞ ቅዱስ በመሆኑ፤ በራሳችን ወደ እርሱ ሀልዎት መግባት (ወደ ፊቱ መቅረብ) አንችልም። ወደ እግዚአብሔር ሀልዎት (ፊት) የሚያተርጉ በእኛና በእግዚአብሔር መካከል የሚቆም አስታራቂ ያስፈልገናል። መጽሐፍ ቅዱስ፤ «እንደ እግዚአብሔር አሰና፤ ደግሞም በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል አንድ አስታራቂ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነው ክርስቶስ አያሱብ ነው» በማለት በግልጽ ያስተምራል (1ጢሞ 2:5)።

እንግዲህ ኢየሱስ ክርስቶስ በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል ያለ ብቸኛ አስታራቂ ከሆነ፤ በኢየሱስ የሚይታው ሰዎችን ጸሎት እግዚአብሔር ይሰማልን? የሚል ጥያቄ ሊነሣ ይችላል። መልሱን የሚመስለው «መስማት» ለሚለው ቃል የምንሰጠው ፍቺ ነው። ሁሉን አዋቂ እንደ መሆኑ መጠን፤ እግዚአብሔር ምን ጊዜም ቢሆን በክርስቶስ በኩል ወደ እርሱ ያልመጡ ሰዎች የሚያደርጉትን ጸሎት ይረዳል። እንዲያውም ከታላቅ ምስረቱና በክርስቶስ ወዳለው ድኅነት እነርሱን ለማምጣት ካለው ፍላጎት የተነሣ፤ በየጊዜው ለጸሎታቸው መልስ ይሰጥ ይሆናል። ይሁን እንጂ፤ ለማያምን ሰዎች ጸሎት መልስ እንደሚሰጥ የትም ቦታ እግዚአብሔር ቃል አልገባም። እግዚአብሔር እንደሚሰጥ መልስም እንደሚሰጥ ቃል የገባው እንደ ፈቃዱ የሆነና በአስታራቂው በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ለሚተርጉ ለክርስቲያኖች ጸሎት ብቻ ነው (ዘኦሐ 14:6 ጋር ያነጻጽሩ)።

በብሉይ ኪዳን ዘመን ስለ ነበሩ አማኞች ምን ልንል ነው? እነዚህ ሰዎች በአስታራቂው በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ወደ እግዚአብሔር መምጣት እንዴት ይቻላቸው ነበር? ለዚህ ጥያቄ የምንሰጠው መልስ የኢየሱስ ክርስቶስ የማስታረቅ ሥራ ካህናት በቤተ መቅደስ ያተርጉት በነበረው መሥዋዕት አማካይነት በጥላ መልክ ተገልጿ ነበር የሚል ነው (ዕብ 7:23-28፤ 8:1-6፤ 9:1-4 ወዘተ)። እንዲህ ሲባል ግን በመሥዋዕቱ ውስጥ ሰዎችን የሚጻጉ አትም ያለው ምግባር ነበር ማለት አይደለም (ዕብ 10:1-4)። በመሥዋዕቱ በኩል እግዚአብሔር አማኞችን ይቀበል የነበረው መሥዋዕቱ የሚያመለክተውን የኢየሱስ ክርስቶስ ሥራ መሆኒት ባደረገ መልኩ ነበር (ሮሜ 3:23-26)።

የኢየሱስ አስታራቂነት ሥራ ይበልጥ ጉልህ ሆኖ የሚታየው እንደ ካህን በሚኖረው አገልግሎት ነበር፤ ምክንያቱም እርሱ «ወደ ሰማያት ያረገ ታላቅ ሊቀ ካህናት» ነው። «በማንኛውም ነገር የተፈቱ ሊቀ ካህናት አለን፤ ይሁን እንጂ ምንም ገጢአት አልሠራም» (ዕብ 4:14-15)።

እንግዲህ የኢየሱስ ኪዳን ተጠቃሚዎች እንደ መሆናችን መጠን፤ እንደ እርግጠኛ ኪዳን አማኞች «ከመቅደሱ ውጪ» መሆን የለብንም። (በዚያን ጊዜ ከካህናት በስተቀር ሁሉም ምእመናን ከመቅደሱ ውጪ ነበሩ።) እግዚአብሔር ራሱ ከሚገኝበት መቅደሱ ውስጣዊ ክፍል ማለት ከ«ቅድስተ ቅዱሳን» (ዕብ 9:3) ውጪ መሆንም የለብንም፤ የቃል ኪዳን ታቦት የሚገኘው በዚህ ክፍል ውስጥ ሲሆን፤ ወደዚህ ክፍል መግባት የሚችለው ሊቀ ካህን በዓመት አንዴ ብቻ ነበር። አሁን ግን ክርስቶስ እንደ አስታራቂ ሊቀ ካህን ስለ ሞተልን (ዕብ 7:26-27) ወደ እግዚአብሔር ሀልዎት የመቅረብን መብት ሰጥቶናል። ስለሆነም «በኢየሱስ ደም ወደ ቅድስተ ቅዱሳን» ማለት እግዚአብሔር ራሱ ወዳለበት ውስጣዊ ክፍል ለመግባት ድፍረት አግኝተናል (ዕብ 10:19)። ክርስቶስ በከፈተልን «አዲስና ሕያው መንገድ» እንገባለን (ዕብ 10:20)። እነዚህ ነገሮች እውነት ከመሆናቸው የተነሣ የዕብራውያኑ መልእክት ጸሐፊ «ከነፋ ሕሊና

ለመንጸት ልባችንን ተረብሳችን፤ ለውነታችንም በንጹሕ ውሃ ታጥባን፤ በእውነተኛ ልብና በመላው አምነት ወደ እግዚአብሔር እንቅረብ፤ ወደሚል መደምደሚያ ደርሳለል (ዕብ 10:22)። የክርስቶስ አስታራቂነት ሥራ በጸሎት ወደ እግዚአብሔር እንደንቀርብ ድፍረት የሚሆን ይህን በመሰለ መንገድ ነው።

ወደ እግዚአብሔር ሀልዎት የምንመጣው እንደ መቅደሱ ቤተኞች፤ መቅደሱ ውስጥ ክቡር ሥራ እንዳላቸው ከሆነች እንጂ፤ እንግዳች ወይም አልፎ አልፎ እንደሚመጡ ሰዎች ወይም ምንም ተሳትፎ እንደሌላቸው ተራ ሰዎች አይደለም። በብሉይ ኪዳን ዘመን ይደረግ የነበረውን ካህናትን የመሾሙ ሥርዓት እንደ ምሳሌ በማምጣት (ዘበ 29:4-21)፤ የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ አማኞችም እንዲሁ ወደ እግዚአብሔር ፊት መቅረብ የሚያስችላቸውን የክህነት ሥልጣን ማግኘታቸውን ያሳያል፤ «ከክፉ ሕሊና ለመንጸት ልባችንን ተረብሳችን፤ ለውነታችንም በንጹሕ ውሃ ታጥባን፤ በእውነተኛ ልብና በመላው አምነት ወደ እግዚአብሔር እንቅረብ» በማለት የሚናገረውም ከዚህ የተነሣ ነው (ዕብ 10:22 ይመጣ 1፡2፡9 ጋር ያንጸጽር)። እንዲህ ያለው ጉዳይ ለዘመናችን ክርስቲያን የሚያስተላልፈው መልእክት ይኖረው ይሆን? ወደ እግዚአብሔር «ለመቅረብ» ማንኛችንም ብንሆን መቅደሱ ውስጥ ስለ መግባት ወደ አያሩሳሌም መሄድ አያስፈልገንም። ወደ አያሩሳሌም ብንሄድ እንኳ፤ በ70 ዓ.ም ስለ ፈረሰ፤ መቅደሱን በቦታው አናገኘውም። ታዲያ፤ የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ወደ «ቅድስት ቅዱሳን» መግባት እንዳልብን ሲናገር ምን ማለቱ ነው? በዓይን ስለማይታይ ረቂቅ መንፈሳዊ ሐቅ እየተናገረ ነው፤ ከአስታራቂያችን ክርስቶስ ጋር እስከ ሆነን ድረስ የምንገዛው «ስለ እኛ በእግዚአብሔር ፊት ለመታየት» (ዕብ 9:24) ክርስቶስ ራሱ ወደ ገባበት «ሰማያዊ መቅደስ» እንጂ፤ ወደ ማንኛውም ምድራዊ መቅደስ አይደለም።

3. «በኢየሱስ ስም መጸለይ» ምን ማለት ነው? ኢየሱስ እንዲህ አለ «አብ በወልድ እንዲከብር፤ በሰሜ የምትለምኑትን ሁሉ አደርገዋለሁ፤ ማንኛውንም ነገር በሰሜ ብትለምኑኝ፤ እኔ አደርገዋለሁ» (ዮሐ 14:13-14)። ደቀ መዛሙርቱን የመረጠው ለምን እንደ ነበር ሲናገርም «በሰሜ የምትለምኑትን ሁሉ አብ እንዲሰጣችሁ ነው» አለ (ዮሐ 15:16)። ከዚህ ጋር ተመሳሳይ በሆነ ሁኔታም፤ «እውነት እሳችኋለሁ፤ አብ በሰሜ የምትለምኑትን ሁሉ ይሰጣችኋል። እስከ አሁን በሰሜ ምንም አልለመናችሁም፤ ለምን ትቀበላላችሁ፤ ደስታችሁም ሙሉ ይሆናል» ብሉአል (ዮሐ 16:23-24 ይመጣ፤ ከኢፌ 5:20 ጋር ያንጸጽር)። ግን፤ ይህ ምን ማለት ነው?

በኢየሱስ ስም መጸለይ ሲባል ከእያንዳንዱ ጸሎት በኋላ የግድ «በኢየሱስ ስም» የሚል ቃል መጨመር አለብን ማለት እንዳልሆነ ግልጽ ነው፤ ምክንያቱም ኢየሱስ ራሱ «ማንኛውንም ዓይነት ጸሎት ካደረጋችሁ በኋላ - በኢየሱስ ስም» የሚል ቃል ብትጨምሩበት መልስ እስጣችኋለሁ» አላለም። ለጸሎታችን ኃይል የሚሰጥ አንድ ዓይነት አስማታዊ ቀመር ያላቸው ይመስል በእንዳንድ ቃላት እንድንጠቀም ኢየሱስ አላስተማረንም። እንዲያውም በአዲስ ኪዳን የምንመለከታቸው ጸሎቶች አንዱ እንኳ «በኢየሱስ ስም» በሚል ቃል የሚደመደሙ አይደሉም (ማቴ 6:9-13፤ ዮሐ 1:24-25፤ 4:24-30¹² 7:59፤ 9:13-14፤ 10:14፤ ራእ 6:10፤ 22:20 ይመለከታል)።

በእንድ ሰው ስም መምጣት ማለት በራሳችን ሳይሆን፤ አንድ ሌላ ሰው በሰሙ ሥልጣን የመጠቀም መብት ሰጥቶናል ማለት ነው። ሐዋርያው ጴጥሮስ

¹² ሐዋርያት ሥራ 4:30 «በቅዱሱ ብሉይናም በኢየሱስ ስም» የሚለው ጸሎቱ መጨረሻ ላይ ያለው ሐረግ ቀደም ሲል «በኢየሱስ ስም ድንቅና ታምራት አድርግ» የሚለውን ዋነኛ አንቀጽ አሻሽሎታል። ማንኛውም ጸሎት ይህን መምሰል አለበት ለማለት የሚያስችል መመሪያ ተደርጎ መወሰድ አይችልም።

ያንን ሽባ፤ «በናገራቱ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተነሥተህ በእግርህ ተመላለስ» በማለት ሲያዘዘው፤ በኢየሱስ ሥልጣን እንጂ፤ በራሱ ሥልጣን መናገሩ አልነበረም (ዮሐ 3:6)። የአይሁድ ሽንገ አባላት፤ «ይህን ያደረጋችሁት በምን ኃይል ወይም በማን ነው?» (ዮሐ 4:7) ብለው ደቀ መዛሙርቱን ሲጠይቁቸው፤ «ይህን ያደረጋችሁት በማን ሥልጣን ነው?» ማለታቸው ነበር። ሐዋርያው ጳውሎስ «በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም» (ዮሐ 16:18) በማለት ርክብ መንፈሱን ሲገሥጸው፤ ያንን የሚያደርገው በኢየሱስ ሥልጣን እንጂ፤ በራሱ ሥልጣን አለመሆኑን አያመለክት ነበር። የርኩሳት ሕይወት አየናረ የነበረው የቤተ ክርስቲያን አባል ላይ ጳውሎስ «በጌታ በኢየሱስ ስም» (1ቆሮ 5:4) ፍርድ ያስተላለፈው፤ የጌታ ኢየሱስን ሥልጣን መሠረት በማድረግ ነበር። ስለዚህ በኢየሱስ ስም መጸለይ ማለት በኢየሱስ ሥልጣን መሠረት መጸለይ ማለት ነው።

ሰፊ ባለ መልኩ ስንመለከተው፤ በጥንቱ ዓለም «ስም» የራሱን የሰውየውን ለብዕና፤ በዚያም አማካይነት ባሕርያቱን ሁሉ እንደሚወክል ይታሰብ ነበር። ባለ «መልካም ስም» መሆን (ምሳ 22:1፤ መክ 7:1) ባለ መልካም ዝና መሆን ማለት ነው። ስለዚህም፤ የኢየሱስ ስም ኢየሱስ ክርስቶስንና ባሕርያቱን በሙሉ ይወክላል። ይህም ማለት «በኢየሱስ ስም» መጸለይ በእርሱ ሥልጣን መጸለይ ላይ ብቻ ሳይሆን፤ ከእርሱ ባሕርይና ማንነት፤ ከእርሱ ሕይወትና ቅዱስ ፈቃድ ጋር በሚስማማ መንገድ መጸለይ ማለት ነው። ከዚህ እኳም በኢየሱስ ስም መጸለይና «እንደ ፈቃዱ መጸለይ» በጣም የተያያዙ ናቸው ማለት ይቻላል (1ዮሐ 5:14-15)።

እንዲህ ሲባል፤ በማንኛውም ጸሎታችን መደምደሚያ ላይ «በኢየሱስ ስም» የሚል ቃል መጨመር ስሕተት ነው ማለታችን ነው? በመሠረቱ ምን እያልን እንደ ሆነና፤ እንዲህ ማድረጋችን የግድ አስፈላጊ አለመሆኑን እስከ ተረዳን ድረስ፤ ስሕተት አይሆንም። ይሁን እንጂ፤ በግልም ሆነ በጉብረት በሚኖረን የጸሎት ጊዜ ሁሉ በዚህ ስም የምንጠቀም ከሆነ ችግር ሊኖረው ይችላል፤ ቃሉ ትክክለኛውን ሐሳብ ስለማያጣ ልማድ ወይም ትርጉም-የለሽ ባሕል ይሆንብናል። ለላው ቢቀር እንዳንድ ወጣት አማኞች በኢየሱስ ስም መጸለይ ጸሎታቸው ተሰማኝነት እንዲኖረው የሚያደርግ አገድ ዓይነት አስማታዊ ኃይል እንዳለው ሊያስቡ ይችላሉ። እንዲህ ያለውን ስሕተት ለማስወገድ እንዳንዱ ስንጸለይ «በኢየሱስ ስም» ከማለት ይልቅ፤ ሐሳቡን በትክክል ማስተላለፍ፤ በሚችል ሌላ ቃል መጠቀሙ ሳይሻል እንደማይቀር አስባለሁ። ለምሳሌ ያህል፤ ጸሎታችንን ስንጀምር፤ «አባት ሆይ፤ ወደ አንተ የገንዘብ በልጅህ በኢየሱስ ክርስቶስ ሥልጣን ነው»። ወይም «አባት ሆይ፤ ወደ አንተ የምንቀርበው በራሳችን ጽድቅ ሳይሆን፤ ወደ አንተ እንድንቀርብ በጋበዘን በኢየሱስ ክርስቶስ ጽድቅ ነው»። «አባት ሆይ፤ በልጅህ በኢየሱስ ክርስቶስ ሥራ ኃጢአታችንን ይቅር ስላልከንና ወደ ጸጋዎ ዙፋን መቅረብን ስለ ሰጠኸን አናመስግንላለን»። ማለት ይቻላል። ይሁን እንጂ፤ ወደ እግዚአብሔር አብ መጸለይ የሚያስችለን ጌታ መሆኑን ልባችን እስከ ተገነዘበ ድረስ ይህን አባባል እንደ ልማድ ሁልጊዜ

¹³ ጸሎታችን ብቻ ሳይሆን የምናደርገውን ሁሉ በኢየሱስ ስም ማድረግ እንዳልብን ጳውሎስ ይናገራል። «በቃልም ሆነ በተግባር የምታደርጉትን ሁሉ በጌታ በኢየሱስ ስም አድርጉት» (ዌላ 1:7)።

¹⁴ ሊያን ሞሪስ ዮሐንስ 14:13 ላይ ማብራሪያ ሲሰጡ፤ «እንዲህ ማለት እንዲሁ በልማድ ደረጃ በስሙ መጠቀም አለብን ማለት አይደለም። ከዚህ ይልቅ ግን ጸሎታችን ሁሉ ስሙ ከሚወክለው ነገር ጋር የተጣጣመ መሆን አለበት ማለት ነው። እንዲህ ዓይነቱ ጸሎት በክርስቶስ ማመንን፤ ክርስቶስ ከቆመሰት ዓላማ ጋር መተባበርን፤ ክርስቶስ ራሱን ማስቀደምን፤ የሚያመለክት ጸሎት ነው። ዓላማውም እግዚአብሔርን ማስከበር ብቻ ነው» ብለዋል። (The Gospel According to John 7: 646)።

መደጋገማችን አስፈላጊ ላይሆን ይችላል። እውነተኛ ወይም ልባዊ ጸሎት፣ በሚገባ ከምናውቀው ወይም በሚገባ ከሚያውቀን ወዳድ ጋር መነጋገር ማለት ነው። እርስ በርስ በሚተዋወቁ ሰዎች መካከል የሚደረግ ልባዊ ግንግር በአነጋገር ትንተና፣ በልብ ዝንባሌ ደግሞ ትክክለኛነትን እንጂ፣ ሥነ ሥርዓትን ወይም አስቀድመው የተጠነ ቃላትን መሠረት ያደረገ አይደለም፤ ይልቁን የመንፈሳችንን ሁኔታ መሠረት ያደረገ ነው።

4. ወደ ኢየሱስና ወደ መንፈስ ቅዱስ መጸለይ ተገቢ ነውን? በአዲስ ኪዳን ያሉ ጸሎቶች ላይ የተደረገ ዳሳሳ እንደሚያመለክተው ብዙውን ጊዜ ጸሎቶቹ ወደ እግዚአብሔር አብ እንጂ፣ ወደ እግዚአብሔር ወልድ ወይም ወደ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ የተረቡ አይደሉም። ይሁን እንጂ፣ እነዚህን ጸሎቶች መተግበሩ ብቻ ወደ ስሕተት ሊያመራን ይችላል፤ ምክንያቱም በአዲስ ኪዳን ሰዓረው የምናገኛቸው አብዛኞቹ ጸሎቶች ኢየሱስ ወደ እግዚአብሔር ቅዱስ ያቀረባቸው ጸሎቶች ናቸው፤ እንዲህ ከሆነ ደግሞ እርሱ እግዚአብሔር ወልድ እንደ ሆነ እውነት ቢሆንም፣ ራሱ ወደ ራሱ መጸለይ አይችልም። በብሉይ ኪዳን ዘመንም ቢሆን የእግዚአብሔር ሥላሴ ባሕርይ ገና ግልጽ አልሆነም ነበር፤ ስለዚህ ከክርስቶስ ወደዚህ ምድር መምጣት በፊት በነበረ ዘመን ወደ እግዚአብሔር ወልድ ወይም እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ የተረቡ ጸሎት አልመኖሩ ሊያስገርመን አይገባም። በወልድ በኩል ወደ እግዚአብሔር ሹብ ጸሎት መደረጉን የሚያሳዩ ምሳሌዎች የመኖራቸውን ያህል (ማቴ 6:9፣ ዮሐ 16:23፣ አፌ 5:20)፣ ወደ ኢየሱስ መጸለይ ተገቢ መሆኑን የሚያመለክቱ ምሳሌዎችም አሉ። ለሎች ሐዋርያትን በሙሉ የመረጠ ኢየሱስ መሆኑን እውነት እስከ ሆነ ድረስ፣ በየሐዋርያት ሥራ 1:24 ላይ «ጌታ ሆይ፣ እንቀ የሰውን ሁሉ ልብ ታውቃለህ፤ ከእነዚህ ከሁለቱ መካከል የመረጥኸውን አመልክተን...» የሚለው ጸሎት በቀጥታ ለኢየሱስ የተረቡ ጸሎት መሆኑን ያመለክታል። አስጠራፋኛ እየተገደለ እያለ፣ «ጌታ ኢየሱስ ሆይ፣ ሃፍሴን ተቀበላት» ብሎ ጸልዮአል (ዮሐ 7:59)። ከሐዋርያት ሥራ 9:10-16 የምንመለከተው በሐናንያና በ«ጌታ» መካከል የተደረገው ግንግር ከኢየሱስ ጋር የተደረገ ግንግር ነበር፤ ምክንያቱም «ጌታ ኢየሱስ ዓይኑን እንዲበራና በመንፈስ ቅዱስም እንድትሞላ እኔን ልነኛል» በማለት ሐናንያ ለሰውል ሲነግረው ከሐዋርያት 17 እንመለከታለን። የሐናንስ ራዕይ 22:20 ላይ፣ «ጌታ ኢየሱስ ሆይ፣ ና!» እንደሚለው ጸሎት ሁሉ፣ «ጌታ ሆይ፣ ና» የሚለውም ለኢየሱስ ክርስቶስ የተደረገ ጸሎት ነው (1ቆሮ 16:22)። ከ2ኛ ቆሮንቶስ 12:8 እንደምንመለከተው የሥጋዬ ሙግራ ስለሚለው ነገር ጳውሎስ ወደ ጌታ ማለት ወደ ኢየሱስ ክርስቶስ፣ ጸልዮአል።

ኢየሱስ ክርስቶስ «በድካማችን የሚራራልን» (ዕብ 4:15) «መሐረሩን ታማኝ ሊቀ ካህናት» (ዕብ 2:17) መሆኑ፣ «በሚያስፈልገን ጊዜ የሚረዳንን ጸጋ እንድናገኝ፣ ወደ ጸጋው ዙፋን በአምነት» እንድንቀርብ ሊያበረታታን ይገባል (ዕብ 4:16)። በጸሎት ሕይወታችን ደካማነት እንደሚራራልን በማመን ወደ እርሱ እንድንቀርብ እነዚህ ጥቅሶች ይበልጥ ሊያበረታቱን ይገባል።

ስለዚህም ወደ እግዚአብሔር አብ እንድንጸልይ ብቻ ሳይሆን (በተለምዶ የጌታ ጸሎት በምንለው ኢየሱስ ያስተማረው ይህንኑ ምሳሌ የተከተለ ነበር)፣ ወደ እግዚአብሔር ወልድ፣ ማለት ወደ ኢየሱስ ክርስቶስም፣ እንድንጸልይ የሚያበረታቱ የቅዱሳት መጻሕፍት ድጋፍ አለን ማለት ነው። ወደ እግዚአብሔር አብ ወይም ወደ እግዚአብሔር ወልድ መጸለይ ሁለቱም ትክክል ናቸው።

⁵በሐዋርያት ሥራም ሆነ በመልእክቶቹ ጌታ (በግሪክ *ኢይሪስ*) የሚለው ቃል በዋነኛ ነት ደረጃ የሚያመለክተው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን ነው።

ወደ መንፈስ ቅዱስ መጸለይን በተመለከተስ? ምንም እንኳ አዲስ ኪዳን ውስጥ በቀጥታ ለመንፈስ ቅዱስ የተረቡ ጸሎት ባይጻፍም፣ እንዲህ ያለውን ጸሎት ለመከልከል አንድም ምክንያት ሊኖረን አይችልም፤ አንድ አብና ወልድ ሁሉ መንፈስ ቅዱስም ፍጹም አምላክ ነው፤ ጸሎትም የሚገባው ነው፤ ለጸሎታችን መልስ የመስጠት ችሎታም አለው። (ከተገቢ ትክክለኛ 37:9 እንደምንመለከተው ሕዝቅኤል «ነፋስ» ወይም «መንፈስ» እንዲመጣ ጥሪ ማቅረቡን ወይም መጸለዩን አናስተውል)። ወደ መንፈስ ቅዱስ እንጸልይም ማለት ከእርሱ ጋር አነጋገርንም፣ ወይም ከእርሱ ጋር ግንኙነት እንዲኖረን አንፈልግም የማለት ያህል በመሆኑ፣ በምንም ዓይነት ትክክል ሊሆን አይችልም። «አጽናኝ» ወይም «ረዳት» አንደ መሆኑ መጠን ከአያንዳንዳችን ጋር በግል መገናኘት ይችላል (ዮሐ 14:16:26)፤ አማኞች «ያውቁታል» (ዮሐ 14:17)፣ ያስተምረናል (ዮሐ 14:26)፣ የእግዚአብሔር ልጆች መሆናችንን ይመሰክራልናል (ሮሜ 8:16)፤ በገጠኤታችን ሊያዘን ይችላል (ኤፌ 4:30)። ከዚህም በላይ፣ መንፈሳዊ ስጦታዎችን ለአያንዳንዱ ሰው «እርሱ ራሱ እንደ ፈቀደ ይሰጠዋል» (1ቆሮ 12:11)። ስለዚህም፣ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ፣ በተለይም ከእርሱ አገልግሎትና ገላፊነት ጋር ግንኙነት ባላቸው ጉዳዮች፣ በቀጥታ ወደ መንፈስ ቅዱስ ብንጸልይ ምንም ስሕተት የለበትም። እንዲያውም፣ ከዚህ ክርስቶስን ታሪክ እንደምንመለከተው ብዙ ጊዜ ይዘመሩ የነበሩ መዝሙሮች ለመንፈስ ቅዱስ የተረቡ ጸሎቶች ነበሩ (ከምዕራፍ 30፣ ገጽ 729-30 መጨረሻ ሁለቱን፣ ከምዕራፍ 52 መጨረሻ ገጽች አንዱን፣ ከምዕራፍ 53 የመጨረሻ ገጽች ደግሞ አንዱን መመለከት ይቻላል)። ይሁን እንጂ ይህ ከአዲስ ኪዳን የምናገኘው ምሳሌ ስላይደለ፣ በጸሎት ሕይወታችን ከፍተኛ እጽንዖት ልንሰጠው አይገባም።

5. መንፈስ ቅዱስ በጸሎታችን ያለው ድርሻ። በሮሜ 8:26-27 ጳውሎስ እንዲህ ይላል፡-

እንዲሁም ደግሞ መንፈስ በድካማችን የሚዘናል፤ እንዴት መጸለይ እንደሚገባን አናውቅም፤ መንፈስ ግን በቃላት ሊገልጥ በማይችል መቃተት ለእኛ ይማልድልናል። ልባችንንም የሚመረምረው እርሱ የመንፈስን ሐሳብ ያውቃል፤ ምክንያቱም መንፈስ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ለቅዱሳን ይማልዳልና።

«በቃላት ሊገልጥ በማይችል መቃተት» የሚለውን ቃል በተመለከተ ተርጓሚዎች የተለያዩ አቋም አላቸው፤ አንዳንዶች መንፈስ ቅዱስ ራሱ በእኛ ውስጥ ሆኖ መቃተቱን ያመለክታል ሲሉ፣ ሌሎች ደግሞ እኛ ራሳችን በጸሎት ጊዜ የምናደርገውን መቃተት ሆኖም ውጤት በሚያስገኝ መልኩ መንፈስ ቅዱስ ወደ እግዚአብሔር የሚያቀርበውን ጸሎት ያመለክታል ይላሉ። ይሁን እንጂ፣ እዚህ ላይ የተጠቀሰው «መቃተት» የእኛ የራሳችን መቃተት ሊሆን እንደሚችል የሚያሳምን በቂ ምክንያት ይኖራል። ተግባር 26 ላይ ጳውሎስ፣ «መንፈስ በድካማችን ያግዘናል» ሲል፣ «ያግዘናል» (በግሪክኛው ሰናገራለሁምሳምሳምሳም) የሚለው ቃል በሉቃስ 10:40 ማርታ ከተጠቀመችበት ቃል ጋር አንድ ነው፤ ማርታ ማርያም መጥታ እንድትረዳት ወይም እንድትግዛት የጠየቀችበት ቃል ነው።

⁶ዲ. አይ. ፓክ «ወደ መንፈስ ቅዱስ መጸለይ ተገቢ ነውን?» የሚል ጥያቄ ካስቀደመ በኋላ እንደዚህ አንድናደርግ ከቅዱሳት መጻሕፍት ምሳሌ የሚሆኑ ሐሳቦችን ማቅረብ አይቻልም፤ ይሁን እንጂ እንደዚህ ለማድረግ በቂ ምክንያት አስከፊን ድረስ ወደ መንፈስ ቅዱስ መጸለያችን ስለተሳተፈ አይደለም፤ ምክንያቱም መንፈስ ቅዱስ ራሱ እግዚአብሔር ነውና ብለዋል። (Keep in Step with the Spirit ገጽ 261)።

ቃሉ የሚያመለክተው መንፈስ ቅዱስ በእኛ ምትክ ሆኖ እንደሚጸልይ ሳይሆን፤ መንፈስ ቅዱስ በጸሎታችን ተሳትፎ እንደሚያደርግና ደካማ ጸሎታችን ውጤት እንዲኖረው እንደሚያግዝን ነው። ስለዚህ እንዲህ ዓይነቱ መቃተት የልባችንና የመንፈሳችን ምኞት ለመግለጽ ከእኛ ከራሳችን የሚወጣ መቃተት ነው ብንል በተሻለ ሁኔታ ሐሳቡን ተረድተንዋል ማለት ነው። መንፈስ ቅዱስ ደግሞ ይህን መቃተት ተጠቅሞ ጸሎታችንን ውጤታማ ያደርገዋል።

ለላው ከዚህ ጋር በተያያዘ መነሣት ያለበት ጥያቄ «በመንፈስ» መጸለይ ምን ማለት እንደ ሆነ ነው። ጳውሎስ፤ «በማንኛውም ሁኔታ በመንፈስ ጸልዩ» ሲል (ኢፌ. 6:18)፤ ይሁዳ ደግሞ «በመንፈስ ጸልዩ» ይላል (ይሁዳ 20)። እንዲህ ሲባል ምን ማለት እንደ ሆነ መረዳት ከፈለግን፤ «በመንፈስ ቅዱስ» አማካይነት የተለያዩ ነገሮችን ማድረግ እንደሚቻል አዲስ ኪዳን የሚያቀርባቸው ምሳሌዎችን ማስተዋል ይኖርብናል። የሐንስ በጌታ ቅን ጽጌ ሆነው ሁሉ «በመንፈስ» መሆን ይቻላል (ራስ 1:10፤ ክፋ:2 ጋር ያንጸጽሩ)። በመንፈስ ቅዱስ ሐሣት ማድረግ ይቻላል (ሉቃ 10:21)፤ በመንፈስ አነሣሽነት ውሳኔ ማድረግ ይቻላል (የሐዋ 19:21)፤ በአንድ ሰው ሕሊና ውስጥ መንፈስ ቅዱስ መመስከር ይቻላል (ሮሜ 9:1)፤ በመንፈስ ቅዱስ በኩል ወደ እግዚአብሔር መግባት ይቻላል (ኢፌ. 2:18)፤ በመንፈስ ቅዱስ መውደድ ይቻላል (ዮሐ 1:8)። ወደ ፊት ከምዕራፍ 30 እንደምንመለከተው (ገጽ 723፤ 728 ይመለከታል) እነዚህ ነገረዎች የራሱ የመንፈስ ቅዱስ መገኘትን የሚያሳዩ ናቸው። የመንፈስ ቅዱስ መገኘት ደግሞ እግዚአብሔርን የመምሰል ባሕርይን፤ ፍቅርን፤ ደስታን፤ እውነትን፤ ቅድስናን፤ ጽድቅን ስላምን ያስገኛል። ስለዚህ «በመንፈስ ቅዱስ» መጸለይ ማለት በመንፈስ ቅዱስ ሀልዎት ውስጥ መሆናችንን ተረድተን፤ እኛ ራሳችንንም ሆነ ጸሎተኞችን እንደሚቀድስ በማመን መጸለይ ማለት ነው።

ሐ ውጤታማ ጸሎትን አስመልክቶ አንዳንድ ግንዛቤዎች

እግዚአብሔር ከእኛ የሚጠበቀው ዓይነት ጸሎት እንደሚቀርብ ከተፈለገ አንዳንድ ነገሮችን ማስገባት እንደሚኖርብን ቅዱሳት መጻሕፍት ያመለክታሉ።

1. እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ መጸለይ። ሐዋርያው የሐንስ፤ «በእግዚአብሔር ፊት ለመቅረብ ያለን ድፍረት ይህ ነው፤ ማንኛውንም ነገር እንደ ፈቃዱ

ይህ በጸሎት የሚኖረው «መቃተት» የእኛ የራሳችን መቃተት ነው የምንልበት ተጨማሪ ምክንያት (1) ቊ. 23 «እኛ ራሳችን...እንቃታለን» የሚለው የተጠቀመው ስራናገሥ የሚለውን ግሥ ሲሆን፤ ቊ. 26 ላይ ከተጠቀሰው ስራናገሥ ከተሰኘው ስም ጋር አንድ መገኛ ምንጭ ነው ያሳቸው። (2) ያለንበትን ገዝንና የሽክም መከበድ የሚያመለክት ይህ «መቃተት» የፍጡር እንጂ (ቊ. 22፤ 23) የፈጣሪ ባሕርይ አይደለም። (3) ቊ. 26 መጨረሻ ክፍል ላይ «በቃላት ሊገለጥ በማይችል መቃተት» የሚለው እዚህ ተጥር ላይ ያለውን «ያዝነናል» የሚለውን የመጀመሪያ አንቀጽ የሚያብራራ ነው፤ መንፈስ «ያዝነናል» ይላል አንጂ፤ በእኛ ምትክ ሆኖ ይጸልይልናል አለማለቱ መታወቅ አለበት። «በቃላት ሊገለጥ የማይቻል» የሚለው ሐረግ «እንዲህ ነው ወይም እንዲያ ነው ተብሎ» መገኘር የማይቻል» ማለት እንጂ፤ የገድ ጣምታን ወይም ደምፅ-አልባትን» የሚያመለክት አይደለም።

ሮሜ. 8:26-27 በተመለከተ ሰፊ ያለ ማብራሪያ ለማግኘት በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ ምዕራፍ 53 ላይ ይመለከታል።

አንዳንዶች ይህ የሚያመለክተው በልሳን መጸለይን እንደ ሆነ ያስባሉ ምክንያቱም ከቆሮንቶስ 14:15 እንደምንመለከተው በልሳን መጸለይን ጳውሎስ «በመንፈስ መጸለይ» በማለት ጠርቶታል፤ ይሁን እንጂ ይህ ተክክል አይደለም። ምክንያቱም በዚህ ጥቅስ ጳውሎስ «መንፈስ» የሚለው የራሱ የጳውሎስን ሰብዓዊ መንፈስ እንጂ፤ ራሱ መንፈስ ቅዱስን አይደለም። በሐዋርያ 14 መሠረት «በመንፈሴ እና በእስክርዬ» በሚሉ ቃላት መካከል ያለውን ንጽጽር ልብ ያደርጋል።

ብንለምን እርሱ ይሰማናል፤ የምንለምነውን ሁሉ እንደሚሰማን ካወቅን፤ የሰመንነውንም ነገር እንደ ተቀበልን እናውቃለን» ይላል (1ዮሐ 5:14-15)። አያሱም፤ «ፈቃድህ ይፈጸም» በማለት እንድንጸልይ አስተምሮናል (ማቴ 6:10)፤ እርሱ ራሱ በጌቱሰማኒ የአትክልት ስፍራ ባቀረበው ጸሎት፤ «እኔ እንደምፈልገው ሳይሆን፤ አንተ እንደምትፈልገው ይሁን» በማለቱ ዓይነተኛ ምሳሌ ሆኖናል ማለት ነው (ማቴ 26:39)።

አንድ ጸሎት እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ መሆን አለመሆኑን የምናውቀው እንዴት ነው? የምናቀርበው ጸሎት ከቅዱሳት መጻሕፍት ጋር የሚጣጣም እስከ ሆነ ድረስ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ እየጸለይን ነው ማለት ይቻላል። በቃሉ በኩል እግዚአብሔር ሊያዝዝን ወይም ፈቃዱን ሊገልጽን ይችላል። ለቃሉ እንድንታዘዝ፤ ትእዛዙን እንድንፈጽም የእግዚአብሔር ፈቃድ ነው። ፈቃዱ «በሰማይ እንደ ሆነ፤ እንዲሁም በምድር» (ማቴ 6:10) ይፈጸም ዘንድ በዚህ ምድር ለእግዚአብሔር ግብረ ግዛቱ ፈቃድ መታዘዝ ይኖርብናል። ቅዱሳት መጻሕፍትን ማወቃችን በጸሎት ሕይወታችን ከፍተኛ አገዛ ሊያደርግልን የሚችለው በዚህ ምክንያት ነው፤ የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች ሲጸልዩ ከቅዱሳት መጻሕፍት ይጠቅሱ ነበር፤ (የሐዋ 4:25-26 ይመለከታል)። ከእነርሱ ሕይወት ምሳሌነት መማር የምንችለው ቅዱሳት መጻሕፍትን ስናውቅ ነው። በክርስትና ሕይወት ጉዞአችን የምናዳበራቸው ዘወትር መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብና የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎችን በቃል ማጥናት፤ ለጸሎታችን ጥልቀትን፤ ጎይልንና ጥበብን ይሰጠናል። ለጸሎት በቀረበን ጊዜ ሁሉ፤ «በእኔ ብትኖሩ ቃላቶችም በእናንተ ቢኖሩ፤ የምትፈልጉትን ማንኛውንም ነገር ለምን ይሰጣችኋልም» የሚለውን ተስፋ ቃል መያዝ እንዳለብን እያሰሰ ተናግሮአል (የሐ 15:7)።

ለምሳሌ ያህል፤ አንድ በጣም አስፈላጊ ውሳኔ ማድረግን በተመለከተ ጥበብ ቢያስፈልገን፤ ከእርሱ ጥበብ መሰማን የእግዚአብሔር ፈቃድ ነው አይደለም በማለት ግራ መጋባት የለብንም። ስለ ማንኛውም ነገር ጥበብ ብንለምነው እግዚአብሔር እንደሚሰማን የሚከተለው የተስፋ ቃል ተስጥቶናል።

ከእናንተ ማንም ጥበብ ቢጎድለው፤ ሳይነቅፍ በልግስና ለሁሉም የሚሰጠውን እግዚአብሔርን ይለምን፤ ለእርሱም ይሰጠዋል። ዳሩ ግን ሳይጠራጠር በእምነት ይለምን ምክንያቱም የሚጠራጠር ሰው በነፋስ እንደሚነፋና እንደሚሳወጥ የባሕር ማዕበል ነው። ያ ሰው፤ ከጌታ አንዳች ነገር አንገሰሁ ብሎ አያስብ-እርሱ በሁለት ሐሳብ የተያዘና በመንገዱ ሁሉ የሚወላውል ነው (ያዕ 1:5-8)።

ይህን በመሰለ ሁኔታ ከቅዱሳት መጻሕፍት ተስፋ ወይም ትእዛዝ ጋር በማጣጣም መልኩ የምናቀርበውን ጸሎት እግዚአብሔር እንደሚሰማን በማመን በልብ መሉላትን እንጸልይ። ይህን በመሰለ መልኩ በቃሉ አማካይነት በግልጽ እስከ ተነገረን ድረስ የእግዚአብሔር ፈቃድ መሆኑን በእርግጠኝነት እናውቃለን፤ ከእኛ የሚጠበቀው መልስ እንደምናገኝ በማመን መጸለይ ብቻ ነው።

ይሁን እንጂ፤ በሕይወት ውስጥ የቱ የእግዚአብሔር ፈቃድ እንደ ሆነ፤ የቱ ደግሞ እንዳልሆነ እርግጠኛ የማንሆንባቸው የተለያዩ ነገሮች እንደሚገኙ ግልጽ ነው። አንዳንድ ነገሮችን አስመልክቶ በግልጽ የተሰጠ ተስፋ ወይም ትእዛዝ ከቅዱሳት መጻሕፍት ማግኘት አይቻልም፤ ለምሳሌ ያህል የፈለግነውን ሥራ እንደምናገኝ ወይም እንደማናገኝ ወይም በምንሳተፍበት ስፖርት አሸናፊ፤ በቤተ ክርስቲያን ኃላፊነት እንደሚኖረን፤ ወዘተ...። እንዲህ ያሉ ሁኔታዎች ሲገጥሙን በተቻለ መጠን ከጉዳዩ ጋር የተያያዘ የቅዱሳት መጻሕፍት እንፈልግ፤ ምናልባት እንዴት መጸለይ እንዳለብን መርጎ የሚሆን ሐሳብ ማግኘት እንችላለን ይሆናል። ከዚህ በተረፈ ግን ስለ ሁሉም ነገር በእርግጠኝነት የእግዚአብሔርን ፈቃድ ማወቅ እንደማይቻል መቀበል

ይኖርብናል። እንዲህ ያሉ ጉዳዮች ሲገጥሙን ከእግዚአብሔር ጥልቅ ማስተዋልን እንለምን፤ ከዚህ በኋላ ተገቢ መስሉ በታየን ሁኔታ በወቅቱ ባለን ግንዛቤና ምክንያት መሠረት እንጸልይ። ያም ግን በአንደበታችንም ሆነ በልባችን ዝንባሌ «አባቱ ሆይ፤ ስለዚህ ጉዳይ መጸለዬ ስሕተት ከሆነ፤ አንተን ደስ የማያሰኝ ከሆነ፤ እኔ የወደድኩት ሳይሆን፤ የአንተ ፈቃድ ብቻ ይፈጸም» በማለት መጸለይን መከንንጋት የለብንም፤ ወይም ደግሞ በአጭር «ፈቃድህ ከሆነ» በማለት መጸለይ ይቻላል። አንዳንዴ እግዚአብሔር የለመንነውን ይሰጠናል። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ የተለየ ማስተዋል ይሰጠንና የጸሎታችንን አትባጫ እንድንለውጥ ያደርገናል። አንዳንዴ ደግሞ እንዲሁ ለፈቃዱ ብቻ በመግዛት እንድንኖር ያመለክተናል እንጂ፤ በማንኛውም መልኩ የለመንነውን ሳይሰጠን ይችላል (2ቆሮ 12:9-10 ይመለከታል)።

አንዳንድ ክርስቲያኖች «እንደ ፈቃድህ ይሁን» በማለት መጸለይ ትክክል አይደለም ይላሉ፤ ለዚህ የሚያቀርቡት ምክንያት «አምነትን ያዳክማል» የሚል ነው። በመሠረቱ ግን፤ እንዲህ በማለት የምንጸልየው ጸሎታችን እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ መሆን አለመሆኑን እርግጠኞች ሳንሆን ስንቀር ነው። አንዳንዴ በግልጽ የሚታወቅ ጉዳይን አስመልክቶ እንዲህ ያለ ጸሎት ማድረግ ተገቢ አይሆንም። አንድን ውሳኔ ለማድረግ የሚያስችለን «በብ እግዚአብሔር እንዲሰጠን ከጸለይን በኋላ፤ «ጌታ ሆይ፤ ጥበብን ልትሰጠኝ ፈቃድህ ከሆነ...» ማለቱ ትክክል አይደለም። ምክንያቱም እንደዚህ ዓይነቱ ጸሎት የሚያሳየው በአምነት ብንለምነው እግዚአብሔር ጥበብን እንደሚሰጠን በይዕቆብ 1:5-8 ባለው ተስፋ አለማመናችንን ነው።¹⁰

አንዳንዴ ደግሞ አንድን ጉዳይ አስመልክቶ ከትዱሳት መጽሐፍት ትእዛዝ ወይም ተስፋ ብንቀበል እንኳ እንዴት ተግባራዊ እንደምናደርገው ግራ ይገባናል። ስለዚህ ስንጸልይ መናገር ብቻ ሳይሆን፤ ከእግዚአብሔር ለመስማት ጊዜ መስጠት ይኖርብናል። ልመናችንን ወደ እግዚአብሔር ካቀረብን በኋላ በጸጥታ እፈቱ እንቆይ። ከእግዚአብሔር በመጠበቅ ላይ እያለን (መዝ 27:14፤ 38:15፤ 130:5-6)፤ ስለምንጸልይበት ጉዳይ የበለጠ መረዳት ይሰጠንና የልባችንን ሐሳብ ይለውጥ ይሆናል፤ በበለጠ ውጤታማነት መጸለይ እንድንችል የሚረዳንን የትዱሳት መጽሐፍት ክፍል ወደ ልባችን ያመጣ ይሆናል፤ የምንጸልይበት ጉዳይ የእግዚአብሔር ፈቃድ ለመሆኑ በተለየ ሁኔታ ልባችን በእርግጠኝነት ይሞላ ይሆናል፤ ወይም ደግሞ በድፍረት መጸለይ እንድንችል እግዚአብሔር እምነታችንን ያሳድግልን ይሆናል።

2. በአምነት መጸለይ። ኢየሱስ፤ «ስለዚህ በጸሎት የምትለምኑትን ሁሉ እንደ ተቀበላችሁ አድርጋችሁ ብታምኑ ይሆንላችኋል» ብሏል (ማገ 11:24)። እዚህ ላይ አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች መጠነኛ ልዩነት ይኖራቸዋል፤ ግሪኩ ቃል በቃል «እንደ ተቀበላችሁት አመኑ» ነው የሚለው። በኋላ ላይ ግን የግሪኩን በኩረ ጽሑፍ በእጅ ጽሕፈት ይገለብጠው የነበሩ ሰዎችና ቆይተው የተነሡ ምሁራን «እንደ ተቀበላችሁት አድርጋችሁ ብታምኑ» በሚል መልኩ አስቀምጠውታል። ይሁን እንጂ፤ የመጀመሪያውና ትክክለኛው በኩረ ጽሑፍ እንደሚለው («እንደ ተቀበላችሁት አመኑ») በሚል መልኩ ብንረዳው፤ ኢየሱስ ማስተላለፍ የፈለገው መልእክት ስለ አንድ ነገር ብትጸልዩ (ምናልባት ጸሎቱ ረዘም ያለ ጊዜ ቢወስድም)፤ የጸሎታችሁን መልስ ሊሰጣችሁ የእግዚአብሔር

ፈቃድ ይሆናል ማለቱ እንደ ነበር ግልጽ ይሆንልናል። ይሁን እንጂ፤ መጀመሪያውን እንዲህ ዓይነቱ እምነት ሊኖረን የሚችለው በግል ከእርሱ ጋር በሚኖረን ጥበብ አማካይነት የለመንነውን እንደሚሰጠን እግዚአብሔር ልባችንን በእርግጠኝነት ሊሞላው ብቻ ነው። የቱንም ያህል በስሜት ብንነማ፤ እንዲህ ዓይነቱን አውነተኛ እምነት «መፍጠር» አንችልም፤ ይህን መስጠት የሚችል እግዚአብሔር ብቻ ነው፤ በጸለይን ተጥር ይህን እምነት መስጠት ወይም አለመስጠት የእርሱ ውሳኔ ነው። እንዲህ ዓይነቱ እርግጠኛ እምነት የሚመጣው ከእግዚአብሔር አንድ ነገር ከለመንን በኋላ መልሱን እስኪሰጠን ድረስ በፊቱ በጸጥታ ስንጠብቅ ነው።

ዕብራውያን 11:1፤ «እምነት ተስፋ ያደረገው ነገር እንደሚፈጸም እርግጠኛ የምንሆንበት፤ የማናየውንም ነገር አውን መሆኑን የምንረዳበት ነው» ይላል። መጽሐፍ ቅዱሳዊው እምነት ግልብ ምኞት ወይም አስተማማኝ መሠረት የሌለው ባይ ተስፋ አይደለም። ይልቁንም የተናገረውን ማድረግ እንደሚችል በራሱ በእግዚአብሔር ማመን ማለት ነው። አውነተኛ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት እርግጠኝነትንና ልባዊ መረዳትን መሠረት ባደረገ መልኩ መሉ በመሉ በራሱ በእግዚአብሔር መታመን ማለት ነው።

በእምነት መጸለይን እንድንለማመድ የሚያስፈልጉ ብዙ ጥቅሶችን ማቅረብ ይቻላል። ኢየሱስ ደቀ መዛሙርቱን ሲያስተምር፤ «እምነት ካላችሁ በጸሎት የምትለምኑትን ሁሉ ትቀበላላችሁ» ብሏል (ማገ 21:22)። ያዕቆብም «ሳይጠራጠር በእምነት ይለምን» ብሏል (ያዕ 1:6)። በምንም ዓይነት ጸሎት ግልብ ምኞት አይደለም፤ እግዚአብሔር በቃሉ መሠረት እንድንቀበለው ይፈልጋል፤ የምንጸልየው በዚህ አምላክ ባለን ልባዊ እምነት መሠረት ነውና።

3. መታዘዝ። ጸሎት ማለት ከእግዚአብሔር ጋር ጥበብ ማድረግ እስከ ሆነ ድረስ እርሱን ደስ የማያሰኝ ነገር ሁሉ ለጸሎት እንትፋት እንደሚሆን ግልጽ ነው። በማራው እንዲህ ይላል፤ «ንጢአትን በልቤ አስተናግጄ ቢሆን ኖሮ፤ ጌታ ባልሰማኝ ነበር» (መዝ 66:18)። ምንም እንኳ «እግዚአብሔር የነፋዎችን መሥዋዕት ይጸዩናል» ቢባልም፤ በአንጻሩ ደግሞ፤ «የትኛች ጸሎት ደስ ያሰኝ ዋል» መሰሉን ማስታወስ ይኖርብናል (ምሳሌ 15:8)። እንደገና ደግሞ «እግዚአብሔር ... የጸድቃችን ጸሎት ይሰማል» የሚል አናንባለን (ምሳ 15:29)። ሕግና ሥርዓቱን የሚተላለፉ ግን በፊቱ ሞገሥ አያገኙም። «ሕግን ላለመስማት ጀርባን የሚደፍን፤ ጸሎቱ እንኳ አስጸያፊ ነው» (ምሳ 28:9)።

ሐዋርያው ጴጥሮስ «የጌታ ዓይኖች ጸድቃችን ይመለከታሉና» (1ጴጥ 3:12) የሚለውን ለማስረገጥ ከመዘመር 34 በመጥቀስ ነበር የጸፈው። ቀደም ሲል የተመለከተናቸው ጥቅሶች በቃልም ይሁን በተግባር በየሰላቱ ሕይወታችን ከማንኛውም ክፉ ነገር መራት እንዳለብን ያመለክታሉ፤ እዚህ ላይ ግን ጴጥሮስ እግዚአብሔር የሚሰማው ለእርሱ የሚታዘዙ ሰዎችን ጸሎት እንደ ሆነ ይናገራል። በተመሳሳይ፤ ጴጥሮስ «ለሚስቶቻችሁ አስብላችሁ» በማለት ባሉትን ይመክራል፤ ምክንያቱም ምን እንደ ሆነ ሲያመለክትም፤ «ጸሎታችሁ እንዳይደናቀፍ» ይላል (1ጴጥ 3:7)። የሐንሰም እንዲሁ በጸሎት ወደ እግዚአብሔር ፊት ስንቀርብ ንጹሕ ሕሊና ሊኖረን እንደሚገባ ያሳስበናል። «ወዳጆች ሆይ፤ ልባችን የማይፈርድብን ከሆነ በእግዚአብሔር ፊት ድፍረት አለን፤ ትእዛዛችንም ስለምንጠበቅና በፊቱም ደስ የሚያሰጠን ስለምናደርግ የምንለምነውን ሁሉ ከእርሱ አንቀበላለን» ብሏል (1ዮሐ 3:21-22)።

እዚህ ላይ ትምህርቱን በተሳሳቱ መልኩ እንዳንረዳው ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል። ሙሉ በሙሉ ከንጢአት ነፃ እስካልሆንን ድረስ እግዚአብሔር ጸሎታችንን አይሰማም ማለት አይደለም። እግዚአብሔር መልስ የሚሰጠው ምንም ንጢአት የሌለባቸው ሰዎችን ጸሎት ብቻ ቢሆን ኖሮ ከኢየሱስ ክርስቶስ ጸሎት በቀር መልስ ያገኝ ሌላ አንድ ጸሎት እንኳ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ

¹⁰እሁንም ቢሆን፤ «እንደ ፈቃድህ» ብሎ መለመን ጨርሶ ካለመለመን በጣም የተለየ ነው። ለምሳሌ ያህል፤ ለጌቼ ወደ እኔ መጥተው ሽርሽር እንድወስዳቸው ቢጠይቁኝና «ይህን የምንጠይቅህ ግን አንተ ፈቃደኛ ከሆንህ ነው» ቢሉኝ አበባላቸው ጨርሶ ካለመጠየቅ የተለየ መሆኑን መረዳት ይቻላል። ጨርሶ ባይጠይቁኝ ኖሮ ከእነርሱ ጋር ሽርሽር መውሳትን ላለማስብ አቸል ነበር። ስለ ጠየቁኝ ግን የለመንኝን አደርገላቸዋለሁ።

ባላገኘን ነበር። በጸጋው በኩል ወደ እግዚአብሔር የምንመጣው በክርስቶስ ደም ነጽተን ነው (ሮሜ 3:25፤ 5:9፤ አፌ 2:13፤ ዕብ 9:14፤ 1ጴጥ 1:2)። ይሁን እንጂ፤ በግል ሕይወታችን ሊኖረን በሰሜንዛው ቅድስና መጽሐፍ ቅዱስ አጥብቆ መናገሩን ትላ ማለት የሰብዘንም። ጸሎትና የቅድስና ሕይወት አይነጣጠሉም። የክርስቶስና ሕይወት በእግዚአብሔር ጸጋ የምንኖረው ሕይወት ነው፤ ይሁን እንጂ በግል ቅድስና ሕይወት ማደግ ወደ በሰላም በረከት ያደርሳል፤ ይህ ደግሞ ጸሎትንም ይመለከታል። የቀረበት ጥቅሶች ምንም እንኳ አንዱ ከሌላው ባይበላለጥም፤ መታዘዝ ወደ ውጤታማ የጸሎት ሕይወት እንደሚያደርስ ያስተምራሉ (ዕብ 12:14፤ ያዕ 4:3-4)።

4. ገጠኦችን መናዘዝ። በዚህ ሕይወት እስካለን ድረስ በእግዚአብሔር ያለን ታዛዥነት ፍጹም ወይም የተማላ ስለማይሆን፤ ዘወትር በእርሱ ይቅር ባይነት መደገፍ ይኖርብናል። እግዚአብሔር ይቅር እንዲለን ከተፈለገ ደግሞ ገጠኦቻችንን መናዘዝ አለብን፤ ከእርሱ ጋር ያለን ግንኙነት ዕለት ዕለት የሚታደሰው ይቅር ስንበል ነው (ማቴ 6:12፤ 1ዮሐ 1:9 ይመለከታል)። ስንጸልይ የምንወቃቸው ገጠኦቻችንን ሁሉ ለጌታ መናዘዝና ከእርሱ ይቅርታን መቀበል አስፈላጊ ነው። ሰፊ ያለ ጊዜ በፊቱ ስናሳልፍ፤ አንዳንዴ ልንገነዘባቸው የሚገባ ሌሎች ገጠኦቻችን እግዚአብሔር ወደ ልባችን ያመጣል። የማናስታውሳቸው ወይም ልብ ያለልናቸው ገጠኦቻችን በተመለከተ ጻዊት እንዳደረገው ሁሉ፤ «እብቱ ንጹሕ ልብን ፍጠርልኝ» ብሎ መጸልይ ተገቢ ነው (መዝ 19:12)።

አንዳንዴ ደግሞ ለምናውቃቸውና ለምናማናቸው ክርስቲያኖች መናዘዝ ለልባችን ውስጥ ይቅር የመጣልን እርግጥነት ከማግኘትም በላይ ኃጢአትን የማሸነፍ ሕይወት እንድንገኝ ብርታትን ሊሰጠን ይችላል። ገጠኦቻችንን እርስ በርስ እንድንናዘዝ ያቆቁ ይነገራል፤ «ስለዚህ ኃጢአታችሁን እርስ በርስ ተናዘዙ ትፈውሱም ዘንድ አንዱ ለሌላው ይጸልይ» በማለት የተናገረው ብርቱ እሳት ስላለው ውጤት በተናገረበት ክፍል ነው (ያዕ 5:16)።

5. ሌሎችን ይቅር ማለት። «እናንተ የበደሏችሁን ይቅር ብትሉ የሰማዩ አባታችሁ ደግሞ እናንተን ይቅር ይላችኋል። ነገር ግን የሰዎችን ኃጢአት ይቅር የማትሉ ከሆነ፤ አባታችሁም ኃጢአታችሁን ይቅር አይልላችሁም» በማለት ኢየሱስ ተናግሮአል (ማቴ 6:14-15)። በተመሳሳይ ሁኔታም፤ ኢየሱስ፤ «እንዲሁም ለጸሎት በምትቀመጡት ጊዜ፤ የሰማዩ አባታችሁ ኃጢአታችሁን ይቅር እንዲልላችሁ፤ እናንተም በሰው ላይ ያላችሁን ሁሉ ይቅር በሉ» ብሏል (ማቴ 11:25)። ይህን ሲል ጌታ በእምነት የጸደቅን ጊዜ መጀመሪያ ስላገኘነው ይቅርታ እየተናገረ አይደለም፤ ምክንያቱም ይህ ዓይነቱ ይቅርታ በየዕለቱ ከምንደርገው ጸሎት ጋር የተያያዘ አይደለም (ማቴ 6:12 ከ14-15 ጋር ይመለከታል)። ይልቁንም እየተናገረ ያለው ዕለት በዕለት ከእግዚአብሔር ጋር ስላለን ግንኙነት ነው። ኃጢአት ስናደርግና እርሱን ስናሳልፍ ይህ ግንኙነት ይገዳል፤ ይሁን እንጂ ይቅርታን ስንቀበል ግንኙነቱ እንደገና ይታደሳል። እንዲያውም ኢየሱስ ያስተማረን እኛ የበደሉንን ይቅር በምንልበት መጠን፤ እርሱም እኛን ይቅር እንዲለን (ይህም ማለት ቂምን አለመያዝ፤ በሌላው ሰው መራራ አለመሆን ወይም በሌላው ላይ ጉዳት እንዳደርስ መንገድ አለማበደት ማለት ነው)፤ እንደገና ይቅር ነው። «እኛም ደግሞ የበደሉንን ይቅር እንደምንል፤ በደላችንን ይቅር በለን» (ማቴ 6:12)። እንግዲህ ይህን ጸሎት ስንጸልይ ይቅር ያላልናቸው ሰዎች ካሉ፤ ከእነርሱ ጋር መልካም ግንኙነት እንደሌለን ሁሉ ከእነተም ጋር መልካም ግንኙነት አይነረን በማለት እግዚአብሔርን እየለመንነው ነው ማለት ነው።

ጸሎት ሰብዕና ካለው ከእግዚአብሔር ጋር ግንኙነት ማድረግ እስከ ሆነ ድረስ እንዲህ መሆኑ የሚገርም አይሆንም። ገጠኦት በማድረግ መንፈስ ቅዱስን

ካላዘንን (ኤፌ 4:30)፤ ያን ኃጢአት በተመለከተ ይቅርታን ካላገኘን፤ ከእግዚአብሔር ጋር ያለን ግንኙነትም እንዲሁ ይቋረጣል (ከኢሳ 59:1-2 ጋር ያነጻጽሩ)። ኃጢአት ይቅር አስካልተባለና ግንኙነትም እስካልተሰተካከለ ድረስ፤ መጸልይ አስቸጋሪ ይሆናል። ከዚህም በላይ፤ ሌላውን ሰው ይቅር ካላልን፤ እግዚአብሔርን ደስ በሚያሰኝ ወይም ራሳችንን በሚጠቅም ሁኔታ ውስጥ አይደለም ማለት ነው። ስለዚህም ሌሎችን ይቅር እስክንል ድረስ እግዚአብሔር ራሱን ከእኛ ያርቃል (ማቴ 6:12-14-15)።

6. ትሕትና። ያዕቆብ «እግዚአብሔር ትዕቢተኞችን ይቃወማል፤ ለትሕታን ግን ጸጋን ይሰጣል» ይላል (ያዕ 4:6፤ በተጨማሪም 1ጴጥ 5:5 ይመለከታል)። ይህንንም መሠረት በማድረግ «በጌታ ፊት ራሳችሁን አዋርዱ፤ እርሱም ከፍ ከፍ ያደርጋችኋል» ይላል (ያዕ 4:10)። ስለዚህ ትሕትና ጸሎትን በተመለከተ ሊኖረን የሚገባ ትክክለኛ ዝንባሌ ሊሆን፤ ትዕቢት ግን በፍጹም ትክክል አይደለም ማለት ነው።

ቀረጥ ሰብሳቢውንና ፈሪሳዊውን አስመልክቶ ኢየሱስ ከተናገረው ምሳሌ የምንመለከተውም ይህንን ነው። ፈሪሳዊው ለመጸልይ በቀረበ ጊዜ በትዕቢት ተነፍሶ «እግዚአብሔር ሆይ፤ እኔ እንደ ሌላው ሰው ተማኛ፤ ዐመጸኛ፤ አመንዝብ፤ ይልቁንም እንደዚህ ቀረጥ ሰብሳቢ ባለመሆኔ አመሰግንሃለሁ። በሳምንት ሁለት ጊዜ እጸማለሁ፤ ከማገኘውም ሁሉ አሥራት አመጣለሁ» አለ (ሉቃ 18:11-12)። በአንጻሩ ትሕቱ ቀረጥ ሰብሳቢ «ወደ ሰማይ ቀና ብሎ ማየት እንኳ አልደፈረም፤ ነገር ግን ደረቱን እየደቃ እግዚአብሔር ሆይ፤ እኔን ኃጢአተኛውን ማረኝ ይል ነበር» (ሉቃ 18:13)። ይህን አስመልክቶ ኢየሱስ ሲናገር ከፈሪሳዊው ይልቅ ግብር ሰብሳቢው «እንደ ጸድቅ ተቆጥሮ» ወደ ቤቱ ተመለሰ» ይላል፤ ምክንያቱም «ራሱን ከፍ ከፍ የሚያደርግ ሁሉ ዝቅ ዝቅ ይላል፤ ራሱን ዝቅ ዝቅ የሚያደርግ ግን ከፍ ከፍ ይላል» (ሉቃ 18:14)። ለታይታ ብለው ጸሎታቸውን የሚያስረዝሙትን (ሉቃ 20:47)፤ ለሰዎች ለመታየት ሲሉ በየምክራብና በየመንገዱ ማዕዘን ላይ ቆመው መጸልይ» (ማቴ 6:5) የሚወዱትን ሁሉ ኢየሱስ የተቃወመው በዚህ ምክንያት ነው።

እግዚአብሔር ለከብና ቀናፋ መሆኑ ትክክል ነው። ስለዚህ ከእርሱ ይልቅ ክብርን ለራሳቸው ለማፈልግ ትዕቢተኞች እግዚአብሔር መልስ አይሰጥም። በእግዚአብሔር ፊት ትሕታን ከሆንን፤ በሰዎች ፊትም እንዲሁ ትሕትናችን ይገለጻል፤ ይህ ዓይነቱ ትሕትና ደግሞ ለውጤታማ ጸሎት ሕይወት ጤቃሚ ነው።

7. ረዘም ላለ ጊዜ በጸሎት መቆየት። የአስራአል ልጆችን በተመለከተ መሰሉ ለአርባ ቀናት ያህል ሁለቱ በተራራው ላይ በእግዚአብሔር ፊት እንደ ቆዩ ሁሉ በዓ 9:25-26፤ 10:10-11)፤ «ካልባረክኸኝ አልለቅህም» በማለት ያዕቆብ እግዚአብሔርን እንደ ተማጸነ ሁሉ (ዘፍ 32:26)፤ ከኢየሱስ ሕይወትም እንዲሁ ለጸሎት ረዘም ያለ ጊዜ ይሰጥ እንደ ነበር እንመለከታለን። ብዙ ሕዝብ እንደ ተከተለው ባዩ ጊዜ፤ «ኢየሱስ ግን ብዙ ጊዜ ወደ ገለልተኛ ስፍራ ወጥቶ ይጸልይ ነበር» (ሉቃ 5:16)። ሌላ ጊዜ ደግሞ «ሌሊቱንም ሁሉ ወደ እግዚአብሔር ሰጸልይ አደረ» የሚል እናነባለን (ሉቃ 6:12)።

ከመሌም ሆነ ከያዕቆብ ሕይወት እንደምንመለከተው፤ አንዳንዴ ረዘም ያለ ጊዜ በጸሎት የምናሳልፈው ስለ አንድ የተወሰነ ጉዳይ ሊሆን ይችላል (ከሉቃ

¹¹እግዚአብሔር ባሕርያት አንዱ ቀናተኛ አምላክ መሆኑን ቀደም ሲል ያደረገነውን ገለጻ ከገጽ 218-219 ይመልከቱ።

¹²የግሪኩ ግሥ ተተደጋጋሚ ጊዜ ጌታችን ወደ ገለልተኛ ስፍራ (ምድረ በዳ) እየወጣ ይጸልይ እንደ ነበረ ይባላል ያረጋግጣል።

18:1-8 ጋር ያነጻጽሩ)። ስለ አንድ የተለየ ጉዳይ እግዚአብሔር መልስ እንዲሰጠን አጥብቀን ስንጸልይ፤ ምናልባት ያንኑ ልመና ደጋግመን ማቅረብ ይኖርብን ይሆናል። የሥጋው መውጊያ እንዲነሳለት ጳውሎስ «ሦስት ጊዜ» ወደ ጌታ ጸልዮአል (2ቆሮ 12:8)። በጌቱስማኒ አትክልት ስፍራ በነበረ ጊዜ፤ ኢየሱስ ራሱ፤ «አባት ሆይ፤ ሁሉ ነገር ይቻላልና ይህን ጽዋ ከእኔ አርቀው፤ ነገር ግን የእኔ ፈቃድ ሳይሆን የእንተ ፈቃድ ይሁን» በማለት ጸልዮአል (ማር 14:36)። ወደ ደቂ መዛመርቱ ሲመጣ ተኝተው ባንኛቸው ጊዜ ያንኑ ልመና በፊት በተጠቀመባቸው ቃላት ጸልዮአል «እንደ ገናም ሂዶ መጀመሪያ የአለየውን ደግሞ ጸለየው» (ማር 14:39)። አንዳንድ ጉዳዮች በጣም እንገብጋቢ ከመሆናቸው የተነሳ፤ በተደጋጋሚ በጸሎት ወደ እግዚአብሔር መቅረብ ሊኖርብን ይችላል፤ ለእንዲህ ዓይነቱ ጸሎት ከላይ የተመለከተናቸው ምሳሌ ሊሆኑን ይችላሉ። ይህን እንጂ እንዲህ ሲባል «ከጌቱ ቃላት መጀምሩ» ማለት አይደለም፤ አንዳንዶች ቃላት በማብቃቸው ጸሎታቸው የሚሰማላቸው ይመስላቸዋል (ማቴ 6:7)።

ረዘም ላለ ጊዜ በጸሎት ስናሳልፍ በዚያው መጠን ከእግዚአብሔር ጋር ያለን ጥበረትም ቀጣይነት ይኖረዋል። ጳውሎስ «ሳታጽርጡ ጸልዩ» በማለት ይመክረናል (1ተሰ 5:17)፤ የቄላስይስ ክርስቲያኖችንም «ገዛማመስገን ጋር ነቅታችሁ በትጋት ጸልዩ» በማለት ያበረታታቸዋል (ቄላ 4:2)። ምንም እንኳን የዕለት ተዕለቱ ሥራ ቢበዛም፤ በዚህ መልኩ በጸሎት መጽናት የአንድ አማኝ ሕይወት ዓይነተኛ መገለጫ ሊሆን ይገባል። ይህን በተመለከተ ሐዋርያቱ ምሳሌዎች ሊሆኑን ይችላሉ። ለጸሎት ሰፊ ያለ ጊዜ መስጠት እንዲያስችላቸው ከሌሎች ጋላፊነቶቻቸው ራሳቸውን ነጻ አድርገዋል። «እኛ ግን በጸሎትና በቃሉ አገልግሎት እንተጋልን» (የሐዋ 6:4)።

8. ከልብ መጸለይ። ጸሎትን በተመለከተ ዋናው ምሳሌያችን የሆነው ኢየሱስ ከልቡ ይጸልድ ነበር። «ኢየሱስ በዚህ ምድር በኖረበት ዘመን ከሞት ሊያድነው ወደሚችለው ጸሎትንና ልመናን ከታላቅ ጨካኝነት ከአንባ ጋር አቀረበ፤ ፍጹም ትሑት ሆኖ በመታዘዝ ጸሎቱ ተሰማለት» (ዕብ 5:7)። ሌሎች የቅዱሳን መጻሕፍት ጸሎቶችን ስንገብ ትዱሳነቱ በምን ያህል ትጋትና የልብ መነሣሣት በጸሎት ወደ እግዚአብሔር ይቀርቡ እንደ ነበር እንመለከታለን። ጽንሕል እንዲህ በማለት አለየ፤ «ጌታ ሆይ አድምጥ! ጌታ ሆይ ይቅር በል! ጌታ ሆይ ስማ! አድርግም፤ ስምህ በከተማህና በሕዝብህ ላይ ተጠርቶአልና አምላኬ ሆይ፤ ስለ ስምህ ስትል አትዘግይ» (ጳን 9:19)። በሕዝቡ ላይ የሚያመጣውን መቅሰፍት እግዚአብሔር ለአምጽ ባሳየው ጊዜ አምጽ «ጌታ እግዚአብሔር ሆይ፤ ይቅር እንድትል አለምንላለሁ፤ ያዕቆብ ይህን እንጹት ሊቋቋመው ይችላል? ታናሽ ነው እኮ!» በማለት እግዚአብሔርን ለመነ (አሞ 7:2)።

ከሌሎች ጋር በሚኖረን የዕለት ተዕለት ግንኙነት ከልብ ያልሆነ ወይም ከጥል እኛነታችን ያልመነጨ ስሜትን ማሳየት በንጥረት ምን ያህል ግብዝ እንደ ሆነን በቀላሉ ስለሚገነዘቡ ያዘነብናል። የልባችንን ሐሳብ ሁሉ የሚያውቅ እግዚአብሔር ደግሞ ምን ያህል ያዘንበን ይሆን። ስለሆነም፤ ከልብ መጸለይ አለብን ሲባል ከጥልቅ መንፈሳችን በመነጨና ሁለንተናችንን በሚያሳትፍ መልኩ እንጂ፤ እንዲሁ ለታይታ መሆን የለበትም፤ በምንም ዓይነት እግዚአብሔርን ማታለል አንችልም። በዙሪያችን ያሉ ሁኔታዎችን እግዚአብሔር በሚያይበት መልኩ ብናይ ኖሮ፤ ዓለማችን ያለችበትን ጥፋትና ጉስቱልና በእውነት ማየት ብንችል ኖሮ፤ ሁለንተናችንን በሚያሳትፍ መልኩ አጥብቀን መጸለይና ከመሐረው አምላክ ምላሽን መጠበቅ ደስታ አንጂ፤ በግጹታ የምናደርገው አይሆንብንም ነበር። ሰዎች በጥበረት ሆነው ሁለንተናቸውን በሚያሳትፍ ሁኔታ ሲጸልዩ ስናይ፤ ክርስቲያኖች እግዚአብሔርን ማመስገን አለብን፤ ምክንያቱም

ብዙውን ጊዜ ይህ የሚያመለክተው መንፈስ ቅዱስ እየጸለዩ ባለት ሰዎች ልብ ውስጥ አየሁራ መሆኑን ነው።

9. እግዚአብሔርን መጠበቅ። በመከራው እግዚአብሔር እንዲረዳው ጻዊት አጥብቆ ከጸለየ በኋላ፤ «እግዚአብሔርን ተስፋ አድርግ፤ አይዘህ፤ በርታ፤ እግዚአብሔርን ተስፋ አድርግ» አለ (መዝ 27:14)። ከዚህም በተጨማሪ፤ «እግዚአብሔር ሆይ፤ በተስፋ እጠብቅሃለሁ፤ ጌታ አምላኬ ሆይ፤ አንተ መልስ ትሰጠኛለህ» ብሏል (መዝ 38:15)። አንደኛ ደግሞ እንዲህ አለ።

እግዚአብሔርን ደጅ አጠናለሁ፤ ነፍሴም በትዕግሥት ትጠብቀዋለች፤ በቃሉም ተስፋ አድርጋለሁ። ዘብ አዳሪ ንጋትን ከሚጠባበቅ ይልቅ፤ አምን ዘብ አዳሪ ንጋትን ከሚጠባበቅ ይልቅ ነፍሴ ጌታን ትጠባበቃለች (መዝ 130:5-6)።

ከልዎች ጋር የሚኖረንን ተሞክሮ ግምት ውስጥ በማስገባት መልስ እስክናገኝ ድረስ እግዚአብሔርን መጠበቅ ምን ያህል ዋጋ ያለው መሆኑን መረዳት እንችላለን። ለምሳሌ ያህል አንድን ሰው እቤቱ እራት መጋዘን ከፈለገሁ ያንን በተለያየ ሁኔታ ማድረግ ይቻላል። በመጀመሪያው፤ «አንድ ምሽት እቤቱ መጥተህ አብረን እራት ብንዘላ ደስ ይለናል» የሚል ድፍን ያለ ግብዣ ማቅረብ ነው። እንዲህ ላለው ጥሪ ምላሽ በመስጠት ማንም ወደ እራት አይመጣም። ይህ ዓይነቱ ግብዣ፤ «እግዚአብሔር ሆይ፤ እክስቲን ባርካት፤ እንቱንም ባርከው፤ በአገልግሎት ያሉ ሚሲዮናዊያንንም ባርካቸው» በማለት የምናቀርበው ድፍን ያለ ጸሎትን ይመስላል። በሁለተኛው ግብዣን የማቅረቢያ መንገድ ደግሞ ቀንና ሰዓትን ግምት ውስጥ ያስገባ ቢሆንም ጥጽፊያ ያለበት ነው። «... አርብ 12 ሰዓት ላይ እቤቱ መጥተህ አብረን ራት ብንዘላለን?» የሚል ሲሆን፤ ግብዣ ያቀረብላለትን ሰው ምላሽ ሳልሰማ በጥጽፊያ ትፎው የመሄድ ያህል ነው። የብዙ-ዎቻችን የጸሎት ጥያቄ ይህን ይመስላል። የምንናገራቸው ቃላት ብቻቸውን መልስ የሚያስገኙልን ይመስል ከልባችን ያሳብንበትን ጸሎት ለእግዚአብሔር እናቀርባለን፤ በእንዲህ ዓይነት መልኩ የምናነጋገራቸው ቃላት መልስ የሚያስገኙልን ይመስላል። ይሁን እንጂ፤ ጸሎት፤ የሁለተኛዝ ግንኙነት ማለት፤ በግለሰብና በእግዚአብሔር መካከል የሚደረግ ግንኙነት ሲሆን፤ የዚህ ዓይነቱ ጸሎት ግን ይህን ሐቅ ዘንግቶአል።

ሦስተኛው ዓይነት ግብዣ ደግሞ ልባዊ፤ ግላዊና ቁርጥ ያለ ነው። ግብዣ የምናቀርብለትን ሰው በስሙ በመጥራት፤ «አርብ ከምሽቱ 12 ሰዓት እቤት መጥተህ አብረን ራት ብንዘላ እኔና ባለቤቱ በጣም ደስ ይለናል፤ ለመሆኑ ለመምጣት ፈቃደኛ ነህ?» ካልሁ በኋላ የሚሰጠኝን መልስ ረጋ ብዬ በጉጉት እጠብቃለሁ። ግብዣዬ ምን ያህል ልባዊ መሆኑን፤ ከጽጌቱና ከድምጹ፤ እንዲሁም ጥሪውን ያቀረብኩት ጊዜን በማገናከብ መሆን አለመሆኑን፤ ምን ያህል ወዳጅነቱን እንደምረልግና እንደማከብር ይገነዘባል። የሚሰጠኝን መልስ በትዕግሥት መጠበቅ መንገዱንና ለንደኛዬ ያለኝን አክብሮት ያመለክታል። ሦስተኛው ዓይነት ግብዣ አቀራረብ አንድ እውነተኛ ክርስቲያን ለጸሎት ሊኖረው ለሚገባ ዝንባሌ ጠቃሚ ምሳሌ ሊሆን ይችላል፤ በጸሎት ወደ እግዚአብሔር ይመጣል፤ በልቡ ይጸልያል፤ ከዚያ በኋላ ደግሞ የለመነውን ከእግዚአብሔር እንደሚቀበል እርግጠኛ ሆኖ በትዕግሥት ይጠብቃል።

እንዲህ ሲባል ግን ጸሎቶቻችን ሁሉ በዚህ መልኩ መቅረብ አለባቸው ማለት አይደለም፤ የመጀመሪያዎቹ ሁለቱ የግብዣ ጥሪ አቀራረብ መንገዶች ትክክል አይደሉም ማለትም አይደለም። አንዳንዴ የምንጸልይበት ጉዳይ አፋጣኝ መልስ የሚያስፈልገው ሊሆን ይችላል፤ በዚህ ላይ ደግሞ ያለን ጊዜ ጥቂት ሊሆን ይችላል (ህገ 2:4 ይመለከታል)። አንዳንዴ የተለያዩ ጉዳዮችን በተመለከተ ዝርዝር መረጃ ስለሌለን ወይም ከርቀትና ከጊዜ እጥረት የተነሳ የምናቀርበው ጸሎት በደፈናው ወይም አጠቃላይ ሊሆን ይችላል። ይሁን እንጂ፤ ከልብ

መጽሐፈንና አግቢአብሔርን መጠባበቅን በተመለከተ ከቅዱሳት መጻሕፍት የምንማረው ጸሎታችን ሦስተኛው ግብግ አቅራቢ ምሳሌነትን መከተል ያለበት መሆኑን ነው፤ ጸሎት በግል ከአግቢአብሔር ጋር የሚደረግ ግንኙነት ነው። እንዲህ ዓይነቱ ጸሎት ጥልቀት ይኖረዋል፤ ከአግቢአብሔር ብዙ መልሶች እንደሚያገኝም ጥርጥር የላውም።

10. በግል ወይም ለብቻ መጽሐፈ፡ ዳንኤል ወደ ቤቱ ገብቶ «ቀድሞ ያደርግ እንደነበረው በተን ሦስት ጊዜ ተንበርክክ ጸሎ፤ አምላኩንም አመሰግን» (ዳን 6:10)።¹³ ኢየሱስም ወደ ገለልተኛ ስፍራ ሄዶ ለብቻው የመጽሐፈ ልማድ ነበረው (ሉቃ 5:16 ወዘተ)። «እንቱ ግን ስትጽልይ ወደ ክፍልህ ግባ፤ በሩንም በግትህ በስውር ወዳለው አባትህ ጽልይ፤ በስውር የተደረገውን የሚያይይ አባትህም ዋጋህን ይከፍልሃል» በማለት አስተምረናል (ማቴ 6:6)። ኢየሱስ ይህን ያስተማረው ግብፆች ከሚፈጽሙት ስህተት አንድነታቸው ነው። «እነርሱ ለሰዎች ለመታየት ሲሉ በየምክራቡና በየመንገዱ ማልዘን ላይ ቆመው መጽሐፈ ይወዳሉና» (ማቴ 6:5)። በስውር ወይም ብቻችንን እንድንጽልይ ኢየሱስ የሚነግረን እንደ ግብፆች እንዳንሆን ብቻ አይደለም፤ ብቻችንን ሆነን ስንጽልይ፤ ሰዎች መስማት የሚፈልጉት ዓይነት እንዳሆነ ጸሎታችንን ለማሻሻል አንሞክርም፤ ሐሳባችንን ከሚበታተኑ ነገሮችም እንደምንጠባብቅ ስለሚያውቅ ጭምር ነው። «በራችንን በግት» (ማቴ 6:6) በራችንን በግት፤ ብቻችንን ከአግቢአብሔር ጋር ስንሆን ግን፤ ያለ ምንም ስጋት በልሳችን ውስጥ ያለውን ሁሉ በአግቢአብሔር ፊት ማፍሰስ እንችላለን።¹⁴

በግል ወይም ለብቻ ሆኖ መጽሐፈ በትናንሽ በድኖች ወይም በቤተ ክርስቲያን ለሚደረግ የጸሎት ስብሰባ የራሱ የሆነ መቀሚያ ይኖረዋል። አንድን ጉዳይ አስመልክቶ አጥብቀው የሄታን ፊት ለመፈለግ አማኞች በአንድነት ከመስብሰባቸው በፊት በየቤታቸው ሆነው መጽሐፈቸው በባህም አስፈላጊ ነው። ጴጥሮስ ከእስር እንዲፈታ የጥንት ክርስቲያኖች አጥብቀው የአግቢአብሔርን ፊት ሲፈልጉ የነበረው በዚህ ሁኔታ እንደ ነበር መመልከት ይቻላል (የሐዋ 12:5-12-16 ይመልከቷል)።

11. ከሌሎች ጋር መጽሐፈ፡ አማኞች ከሌሎች ጋር ሲጽልዩ ጋደልና ብርታት ያገኛሉ። ይህን አስመልክቶ ኢየሱስ ሲያስተምር፤ «ደግሞም እውነት እሳችኋለሁ፤ በምድር ላይ ሁለት ሆናችሁ ስለ ምንም ነገር በመስማማት ብትጠይቁ በሰማይ ያለው አባቱ ያደርግላችኋል፤ ሁለት ወይም ሦስት ሆነው በስሜ በሚሰበሰቡት መካከል በዚያ እገኛለሁና» ብሏል (ማቴ 18:19-20)።¹⁵

¹³ምንም እንኳ ዳንኤል ሲጽልይ ተቃዋሚዎቹ ቢያረቡም፤ እንደዚያ የሆነው የሚያደርገውን ይሰልሉ ስለ ነበር እንጂ፤ እርሱ መታየት ስለ ፈለገ አልነበረም።

¹⁴እዚህ ላይ በግል በምናደርገው ጸሎት በልሳን መናገርን በተመለከተ ጳውሎስ የሚለውን እንጠቅሳለን። «በልሳን በምጽልይበት ጊዜ መንፈሴ ይጸልያል-አእምሮዬ ግን ያለ ዓፈ ነው። ታዲያ፤ ምን ማድረግ አለብኝ? በመንፈሴ እጸልያለሁ፤ በአእምሮም ደግሞ እጸልያለሁ፤ በመንፈሴ እዘምራለሁ፤ በአእምሮም ደግሞ እዘምራለሁ» (1ቆሮ 14:14-15)። ጳውሎስ «በመንፈሴ እጸልያለሁ» ሲል ስለ ራሱ ስብዓዊ መንፈስ እንጂ፤ ስለ መንፈሱ ቅዱስ እየተናገረ አይደለም፤ ምክንያቱም ንጽጽሩ «በአእምሮ» ከሚለው ጋር መሆኑን ልብ ማድረግ አለብን። የእርሱ የራሱ መንፈስ በአግቢአብሔር ፊት ጥያቄዎችን ያቀርባል፤ አግቢአብሔር ደግሞ ጥያቄዎቹን በሚገባ ይረዳል፤ ይህም የጳውሎስን ሕይወት ያንጸዋል። «በልሳን የሚናገር ራሱን ያንጸል» (1ቆሮ 14:4)። ይህን ስሜ ስፋ ባለ መልኩ በምዕራፍ 53 እንመልከታለን።

¹⁵ምንም እንኳ ቀደም ሲል የነበሩት አራት ቊጥሮች (ቊ 15-17) የሚያመለክቱት ቤተ ክርስቲያን ስለምትወስደው የገጣ ሥርዓት እርምጃ ቢሆንም፤ ቊጥር 19 መጀመሪያ ላይ የምናገኘው «ደግሞም» የሚለው ቃል ርክስ ጉዳዩ በመጠኑም ቢሆን

አማኞች በቡድን ሆነው እንደ ጸሐዩ ወይም አንድ ሰው ጉባዔውን በጸሎት ይመራ እንደ ነበር ከቅዱሳት መጻሕፍት ብዙ ምሳሌዎች ማቅረብ ይቻላል (ለምሳሌ ያህል መቅደሱ በተመረቀ ጊዜ ሰሎሞን «በአግቢአብሔር መሀዊያ ፊት ቆሞ እጅቹንም ወደ ሰማይ ዘርግቶ» እንደ ጸሐዩ ከ1ኛ ነገሥት 8:22-53 ማንበብ ይቻላል፤ ወይም ደግሞ በኢየሩሳሌም የነበሩ የጥንት ክርስቲያኖች «ድምጻቸውን በአንድነት ወደ አግቢአብሔር ከፍ አደርገው» እንደ ጸሐዩ ከዩሐዋርያት ሥራ 4:24 መመልከት ይቻላል)። ሌላው ቀርቶ ጌታ ያስተማረን ጸሎት እንኳ በብዙ ቊጥር «የሶለት እንጀራችንን ባራ ስጠን» ይላል እንጂ፤ በግለሰብ ደረጃ «የሶለት እንጀራዬን ባራ ስጠኝ» አይልም፤ ይልቁንም፤ «በደላችንን ይቅር በለን» ወይም «ወደ ፊተናም አታግባን፤ ከክፉ ሁሉ አድንን እንጂ» ነው የሚለው (ማቴ 6:11-13)። ስለዚህ ከሌሎች ጋር ሆኖ መጽሐፈም ተገቢ ነው ማለት ነው፤ የዚህ ዓይነቱ ጸሎት እምነታችንን ያሳድጋል፤ ጸሎታችንን ውጤታማ ያደርጋል።

12. ጸም፡ በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ጸሎት ከጸም ጋር ብዙውን ጊዜ የተያያዘ ነው። እንዲህ ያለው ጊዜ አጥብቀን ለመናገርን ወደ አግቢአብሔር የምናቀርብበት ጊዜ ነው፤ ከምያ የኢየሩሳሌምን መደምሰስ ሲሰማ «እያሉ ቀናት እዘንሁ፤ ጸምሁ፤ ጸላይሁም» ይላል (ነህ 1:4)፤ አይሁዳውያን ሁሉ እንዲገደሉ ንጉሥ አርጤክስ ያወጣውን ዐዋጅ በሰሙ ጊዜ «ታላቅ ሐዘን ሆነ፤ ጸሙ፤ አልተሰቱ፤ ሮኸም» (ኢሳ 4:3)፤ ዳንኤልም «ማቅ ለብሼ በራሴም ላይ በመድ ነስንሼ፤ በጸምና በጸሎት፤ በምልጃም፤ ፊቱን ወደ ጌታ አምላክ አቀናሁ» ይላል (ዳን 9:3)። እንዳንዴ ጸም ከንስሐ ጋር ይያያዛል፤ በኃጢአታቸው ለበደሉት ሰዎች አግቢአብሔር ሲናገር «አሁንም ቢሆን፤ በጸም፤ በልቅሶና በሐዘን በፍጹም ልባችሁ ወደ እኔ ተመልሱ» ይላል (ኢያ 2:12)።

ከእዲስ ከዳን እንደምንመልከተው፤ ሐና «ቀንና ሌሊት ከቤተ መቅደስ ሳትለይ፤ በጸምና በጸሎት» አግቢአብሔርን ታገለግል ነበር (ሉቃ 2:37)፤ በመቅደሱም ሆነ በአንጻዚያ በነበረችው ቤተ ክርስቲያን አማኞች «እያመለከና እየጸሙ ሳሉ» መንፈስ ቅዱስ «በርናባስንና ሳውልን ለጠራኋቸው ሥራ ለዩልኝ» አለ (የሐዋ 13:2)። አማኞችም ተጨማሪ ጸምና ጸሎት ካደረጉ በኋላ ሲመጁመሪያው ሐዋርያዊ ጉዞ በርናባስንና ሳውልን ላኳቸው። «እነርሱም ከጸሙና ከጸሉ በኋላ እጃቸውን ጭነው አሰናበቷቸው» (የሐዋ 13:3)። እንዲያውም ጸም የአግቢአብሔርን ምሪት በመጠየቅ ረገድ በጣም የተለመደ ጉዳይ ነበር ማለት ይቻላል፤ በመጀመሪያው የጳውሎስ ሐዋርያዊ ጉዞ እርሱና በርናባስ በመሠረተዋቸው አብያተ ክርስቲያናት በኩል ሲያልፉ «ሽማግሌዎችን ከሾሙላቸው በኋላ፤ በጸምና በጸሎት ላመነብት ጌታ ዐደራ ሰጧቸው» (የሐዋ 14:23)።

ስለዚህ ከብዙ ሁኔታዎች ማየት እንደሚቻለው፡- ጸም ከጸሎት ጋር አብሮ የሚሄድ ጉዳይ ነበር ማለት ይቻላል፤ በምልጃ ጸሎት፤ በንስሐ፤ በአምልኮ፤ የአግቢአብሔርን ምሪት በመፈለግ ረገድ ጸም ራሱን የቻለ ስፍራ ነበረው። በእነዚህ ሁኔታዎች ሁሉ ከጸም የተለያዩ ጥቅሞችን ማግኘት ይቻላል፤ ሁሉም ከአግቢአብሔር ጋር ያለን ግንኙነት ያዳብራሉ፤ (1) ጸም ትሕትናችንንና በአግቢአብሔር ላይ ያለን ተደጋፊነት እንዲያደግ ይረዳል፤ (መራባችንና በአካል መድከማችን በራሳችን ብርቱ እንዳልሆንንና ጌታ እንደሚያስፈልገን ያሳስብናል)። (2) ጸም፤ ሰፋ ያለ ጊዜ ለጸሎት ለመስጠት ያስችለናል (ምክንያቱም ስንጸም ለመብል የምናውለውን ጊዜ ለመጽሐፈ እንጠቀምበታለን)። (3) ከምግብ በመቆጠብ አንዳንድ ምኞቶቻችንን ለጌታ ብለን መሥዋዕት እንደምናደርግ ሁሉ፤

መለውጡን ያሳያል፤ ስለዚህ ቊጥር 19-20 ያለው የሚያመለክተው በቤተ ክርስቲያን ስለሚደረግ የጸሎት ስብሰባ ነው ቢባል አግባብነት ይኖረዋል።

እኛነታችንንም ለእርሱ መሥዋዕት አድርገን ማቅረብ እንዳለብን ያሳስበናል።¹⁶ ከዚህም በላይ፤ (4) ራስን መግዛትን በተመለከተ ጸም በጣም ጥሩ ልምምድ ነው፤ ምክንያቱም የዘወትር ፍላጎታችን ከሆነው መብላት እንደምንታቀብ ሁሉ፤ ሌሎች ኃጢአቶችን ለመቋቋም ችሎታችንን ያጠነክራል፤ ያ ባይሆን ኖሮ ግን በተሳሳሉ ለእነዚያ ኃጢአቶች እንሸነፍ ነበር። በመጽሐፍ ነበር። በመጽሐፍ መቀበልን ከተለማመድን፤ ለጽድቅ ሲባል ሌሎች መከራዎችን መቀበል አይከብደንም (ዕብ 5:8፤ 1ጴጥ 4:1-2)። (5) ጸም መንፈሳዊና አእምሮአዊ ንቃታችንን ያዳብራል። ስንጸም ለዚህ ዓለም ነገሮች የምንሰጠው ትኩረት እያነሰ ይሄዳል (ምግብን የመሳሰሉ) በዚያው መጠን የእግዚአብሔር ሀልዎት (መገኘት) ይሰማናል። ይህ ደግሞ የበለጠ ጠቀሚታ ባላቸው ዘላለማዊ መንፈሳዊ ነገሮች እንድናተኩር ያስችላል።¹⁷ በመጨረሻም፤ (6) ጸም ለምናደርገው ጸሎት ተርጠላችንና አንገብጋቢነት ይሰጣል። በጸም ከተጠልን የኃላፊነት እንሞታለን፤ ተምሳሌታዊ በሆነ መልኩ ስንጸም፤ ሁኔታዎቹ ባለበት መልኩ ከመተጠል ይልቅ እንዳለወጠ ሕይወታችንን እስከ መስጠት ድረስ ተርጠላችን መሆናችንን ለእግዚአብሔር የምናሳይበት መገድ ነው። በተለይ ቤተ ክርስቲያን ያለችበት መንፈሳዊ ሁኔታ በጣም በወረደበት በዚህ ዘመን ጸም እጅግ የሚያሻን ልምምድ ነው።

አሁንም ቢሆን፤ በጸም፤ በልተሰና በሐዘን፤ በፍጹም ልባችሁ ወደ እኔ ተመለሱ፤ ልባችሁን እንጂ ልብላችሁን አትቅደዱ (ኢዮ 2:12-13)።

ምንም እንኳ አዳስ ኪዳን እንደምንጸም ወይም ለጸም የተወሰነ ጊዜ እንድንመድብ ቁርጥ ባለ ሁኔታ ባይነግረንም፤ «ስትጸሙ» (ማቴ 6:16) በማለት አይሰሰ ለጸቀ መዛሙርቱ መናገሩ የምንጸምበት ጊዜ እንደሚኖር ያስብ ነበር ማለት ነው። ከዚህም በላይ፤ ኢየሱስ «መሽራው ከእነርሱ የሚደርሱበት ጊዜ ይመዛል፤ በዚያን ጊዜ ይጸማሉ» በማለትም ተናግሮአል (ማቴ 9:15)። መሽራው እርሱ ነው፤ እኛ ደግሞ ደቀ መዛሙርት ነን፤ በዚህ አሁን ባለንበት ዘመን ዳግመኛ እስከ መሰለስ ድረስ ኢየሱስ ከእኛ «ተወሰደል»። አብዛኞቻችን እንጸምን፤ ይሁን እንጂ ለጸም ስንል በመደበኛነት ደረጃ እንድ ወይም ሁለት ምግብ ለመተብ ደቃደኛ ብንሆን በግል ሕይወታችንም ሆነ በቤተ ክርስቲያናችን ሊኖር በሚችል መንፈሳዊ ኃይልና ብርታት በጣም እንገረም ነበር።

13. መልስ ያላገኙ ጸሎቶችን በተመለከተ? እግዚአብሔር፤ እግዚአብሔር እስከ ሆነ ድረስ፤ እኛ ደግሞ ፍጥረቶቹ እስከ ሆንን ድረስ መልስ ያላገኙ አንዳንድ ጸሎቶች ሊኖሩ እንደሚችሉ ከወዲሁ መጠበቅ ይኖርብናል። ይህም የሚሆነው ለእርሱ ብቻ ግልጽ በሆነ ምክንያት እግዚአብሔር ለወደፊት ያለው ዕቅዱን ምሥጢር ስለሚያደርግ ነው፤ ስለዚህ ሰዎች የቱንም ያህል ቢጸልዩ አንኳ፤

¹⁶ምናልባት በተመሳሳይ መልኩ (ሰፋ ያለ የጸሎት ጊዜ ለማግኘት እንዲቻልና ከግል ደስታዎቻችን እንድንታቀብ) ጳውሎስ በቀሮ 7:5 ላይ በትዳር ላሉ ክርስቲያኖች እንዲህ አያለ ምክር ያለጣል «በጸሎት ለመታገት ተስማምታችሁ ለተወሰነ ጊዜ ካልሆነ በቀር እርስ በርሳችሁ አትከላከሉ»።

¹⁷ከማርቆስ 9:29 እንደምንመለከተው በአንድ ልጅ ውስጥ ያደረ ጋኔን ማውጣት ያቃታቸው ለምን እንደ ሆነ ደቀ መዛሙርቱ ኢየሱስን ሲጠይቁት፤ «የዚህ ዐይነቱ ሊወጣ የሚችለው በጸሎት ነው» የሚል መልስ ሰጥቶአቸዋል። ብዙ አስተማማኝ ጥንታዊ የግሪክ በክረ ጽሑፎች ግን «በጸሎትና በጸም» ይለሉ። ያም ሆነ ይህ ግን፤ አጋንንቱን እያሰወጡ እያለ መጸለይ አለባቸው ማለት አይደለም፤ ኢየሱስ ራሱ ቢቃሉ ብቻ አጋንንትን አወጣ እንጂ፤ አጋንንትን ለማውጣት ረጂም ጸሎት አላደረገም። ከዚህ ይልቅ ይህ የሚያመለክተው ደቀ መዛሙርቱ ቀደም ሲል በቂ ጊዜ በጸሎት አለማሳለፋቸውን ሊሆን ይችላል። ስለዚህም መንፈሳዊ ሕይወታቸው ይከምላል ማለት ነው። ስለዚህም በብዙ ጥንታዊ በክረ ጽሑፎች የተጠቀሰው «ጸም» የአንድን ሰው መንፈሳዊ ኃይልና ብርታት በማጠናከር ረገድ ራሱን የቻለ ድርሻ አለው ማለት ነው።

እግዚአብሔር የወሰነው ጊዜ እስኪመጣ ድረስ አንዳንድ ነገሮች ላይፈጽሙ ይችላሉ። መሲሕ እንዲመጣ አይሁድ ለዘመናት ሲጸልዩ ኖረዋል፤ ይህን ማድረጋቸውም ተገቢ ነበር፤ ይሁን እንጂ «የተወሰነው ዘመን በደረሰ ጊዜ» እግዚአብሔር «ልጁን ላከ» (ግላ 4:4)። በሰማይ ያሉ፤ ከንጢአት የተፈቱ የሰማዕታት ነፍሶች እግዚአብሔር በምድር ላይ እንዲፈርድ ጮኹዋል (ራሕ 6:10)፤ እግዚአብሔር ግን ጥቂት እንዲቆዩ ነገራቸው እንጂ፤ ወዲያውኑ የጸሎታቸውን መልስ አልሰጣቸውም (ራሕ 6:11)። እግዚአብሔር በጥበብ የወሰነውን ጊዜ ሰዎች በትክክል አያውቁም፤ ስለዚህ የጸሎታቸውን መልስ ሳይቀበሉ ረጅም ጊዜ ሊያልፍ ይችላል ይሆናል።

አንዳንድ ደግሞ ጸሎታችን መልስ የማያገኘው አንዴት መጸለይ እንዳለብን ስለማናውቅ ነው (ሮሜ 8:26)፤ አንዳንድ የምንጸልየው እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ላይሆን ይችላል (ዮሴ 4:3)፤ አንዳንድ የምንጸልየው በእምነት ላይሆን ይችላል (ዮሴ 1:6-8)። አንዳንድ እኛ የምናቀርበው መፍትሔ የተሻለ እንደ ሆነ አናስባለን፤ እግዚአብሔር ግን ሌላ ይበልጥ የተሻለ ዕቅድ ሊኖረው ይችላል፤ እንዲያውም በመከራና አስቸጋሪ ሁኔታ ላላማውን ይፈጽም ይሆናል። የሌላ፤ በተቻለ መጠን ተላ ከእስር ቤት እንዲወጣ፤ ወይም በባርነት ወደ ግልፅ እንዳይወሰድ አጥብቆ ሳይጸልይ እንዳልተረ ማሰብ ይቻላል (ዘፍ 37:23-36)። «እግዚአብሔር ግን ለበን አዋሰው» በማለት መናገር የቻለው ግን በእነዚያ ሁኔታዎች ውስጥ ካለፈ ብዙ ዓመታት በኋላ ነበር (ዘፍ 50:20)።

መልስ ያላገኙ ጸሎቶቻችን «አባት ሆይ፤ ፈቃድህ ከሆነ፤ ይህችን ጽዋ ከእኔ ውሰድ፤ ነገር ግን የእኔ ፈቃድ ሳይሆን የእንተ ፈቃድ ይፈጽም» በማለት ከጸለየው ኢየሱስ ጎራ ያሰልፋናል (ሉቃ 22:42)። የሥጋው መውረድ ከእርሱ እንዲወሰድ «ሦስት ጊዜ» ቢጸልይ አንኳ የጠበቀውን መልስ ያላገኘው፤ ይልቁንም «ጸጋዬ ይበቃሃል፤ ገይላ ፍጹም የሚሆነው በድካም ነውና» በማለት ከተነገረው ጳውሎስን ከመሳሰሉ ሰዎች ምድብ ያደርገናል (2ቀሮ 12:8-9)። ጳውሎት የልጁ ሕይወት እንዲተርፍ ጸልዮ ነበር፤ ሆኖም የፈለገውን መልስ አላገኘም፤ ስለዚህ «ወደ እግዚአብሔር ቤት ጎደ ስገድ» ልጁን በተመለከተም፤ «እኔ ወደ እርሱ እሄዳለሁ እንጂ፤ እርሱ ወደ እኔ አይመለስም» አለ (2ሳሙ 12:20-23)። በታሪኩ ውስጥ የነበሩ ሰማዕታት ትድግናን ፈልገው ጸልየው ነበር፤ ይሁን እንጂ የጠበቁትን አልተቀበሉም። ምክንያቱም «እስከ ሞት ድረስ አንኳ፤ ለነፍሳቸው አልሳሰም» (ራሕ 12:11)። እንግዲህ ለጸሎታችን ወዲያውኑ መልስ አለማግኘታችን ከእነዚህ ሰዎች ተርታ ያስቀምጠናል።

ለጸሎቶቻችን መልስ ባናገኝ አንኳ በእግዚአብሔር በመታመን መጽናት አለብን፤ ምክንያቱም እርሱ «ነገር ሁሉ ተያይዞ ለበን እንዲሆን» ማድረግ ይችላል (ሮሜ 8:28)፤ እርሱ እንደሚያስብልን በማመን፤ የሚያስጨንቀንን ሁሉ በእርሱ ላይ መጣልን መማር አለብን (1ጴጥ 5:7)። ለአያንዳንዱ ቀን የሚበቃንን ብርታት እግዚአብሔር እንደሚሰጠን ማስተዋል አለብን (ዘፍ 33:25)፤ «ለልጥልህም ከተሞ አልተውህም» በማለት የሰጠውን ተስፋ ማስታወስ አለብን (ዕብ 13:5፤ ከሮሜ 8:35-39 ጋር ያነጻጽሩ)።

ምንጊዜም ቢሆን መጸለይን ማድረግ የለብንም። አንዳንድ ለረጅም ጊዜ ስንጠብቀው የነበረ መልስ በድንገት ሊመጣ ይችላል፤ ሐና ልጅ ከመውሰዱ በፊት ብዙ ዓመታት ማለፍ ነበረባቸው (1ሳሙ 1:19-20)፤ ስምዖንም ለዘመናት ሲጠብቀው የነበረ መሲሕ ወደ ቤተ መቅደሱ ሲመጣ ከማየቱ በፊት ረጅም ዓመታት በጸሎት አሳልፎአል (ሉቃ 2:25-35)።

አንዳንድ ደግሞ በዚህ ሕይወት እስካልን ድረስ ጸሎታችን ጨርሶ መልስ ላያገኝ እንደሚችል መጠበቅ ይኖርብናል። አንዳንድ ጊዜ እግዚአብሔር ለጸሎቱ መልስ የሚሰጠው አማኝ ከሞተ በኋላ ሊሆን ይችላል። አንዳንድ ደግሞ በዚህ

ሁኔታ እንኳ መልስ ላይሰጥ ይችላል፤ ያም ሆኖ ግን በእነዚያ ጸሎቶች አማካይነት የተገለጸ ለእግዚአብሔርና ለፍጡራን ያለን ፍቅር እንደ መልካም ዕጣን ሽታ ወደ እግዚአብሔር ይወጣል (ራእ 5:8፤ 8:3-4)፤ «ኢየሱስ ክርስቶስ በሚገለጥበት ጊዜ ምስጋናን፤ ክብርንና ውዳሴን ያስገኛል» (ዘጸ.ጥ 1:7)።

መ. ምስጋናና ውዳሴ

ምስጋናና ውዳሴ በጸሎት ውስጥ ክፍተኛ ስፍራ አላቸው፤ (ምስጋናና ውዳሴን በተመለከተ በምዕራፍ 51 በስፋት የምንመለከተው ይሆናል)። ምሳሌ እንዲሆንን ኢየሱስ ያስተማረን ጸሎት የሚጀምረው «ስምህ ይቀደስ» በሚል የምስጋና ታል ነው (ማቴ 6:9)። ጳውሎስም «በነገር ሁሉ በጸሎትና በምልጃ፤ ከምስጋናም ጋር ልመናችሁን በእግዚአብሔር ፊት አቅርቦ» በማለት ለፊልጵስዩስ አማኞች ጽሑፋቸዋል (ፊልጵ 4:6)፤ ለቴላስዩስ አማኞችም እንዲሁ «ከማመስገን ጋር ነቅታችሁ በትጋት ጸልዩ» ብሎአቸዋል (ጴጥ 4:2)። እንደ ሌሎች የጸሎት ገጽታዎች ሁሉ ምስጋናም የጥልቅ ልባችንን ሐሳብና ነፍታችን መግለጫ እንዲሆን እንዲሁ «ኢታ ይመስገን» ወይም «እግዚአብሔር ይሰረዝ» የሚሉ የባዶ ቃላት ድግግሞሽ አይደሉም። ይሁን እንጂ፤ ስለምንጸልደበት ጉዳይ ማመስገን በአስቸኳይ መልሱን እንዲሰጠን እግዚአብሔርን በፍጹም እንደማያስገድድ ማወቅ ይኖርብናል፤ በዚህ መልኩ የምንጸልደ ከሆነ ጸሎታችን እውነተኛና ቅን አይደለም ማለት ነው። ይልቁንም እኛ የምንፈልገውን እንዲሰጠን ወይም እንዲያደርግ እግዚአብሔርን ግዴታ ውስጥ ለማስገባት አየሞክርን ነው ማለት ነው። የጸሎት መሠረታዊ ትርጉም በእግዚአብሔር መደገፍ ማለት ቢሆንም፤ እኛ ግን ይህንን ተግባር ወይም መቀበል አልፈለግንም ማለት ነው።

እውነተኛ አመስጋኝ ልብ ሲኖረን ግን ስለ ማንኛውም ሁኔታ፤ በሕይወታችን በደረሰው ሁሉ እግዚአብሔርን እናመስግናለን፤ በጸሎታችን ሊኖር የሚገባውም እንዲህ ዓይነቱ ምስጋና ነው። ጸሎታችን ትሑትና የሕፃን ዓይነት ምስጋና የሚያንጸባርቅ ከሆነ፤ «በማንኛውም ሁኔታ» እግዚአብሔርን የምናመስግን ከሆነ፤ በፊቱ ተቀባይነት ይኖረዋል።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. ጸሎትን በተመለከተ ብዙ ጊዜ ትቸገራለህን? ያለብህን ችግር አስመልክቶ ከዚህ ምዕራፍ ከተማርከው የረዳህ የትኛው ነው?
2. በሕይወትህ ውጤታማ ነበር የምትሰው የጸሎት ጊዜ የነበረህ መቼ ነበር? ያንን ጊዜ ውጤታማ ያደረገው ምን ይመስልሃል? በጸሎት ሕይወትህ ትኩረት ልትሰጣቸው የሚገቡ ሌሎች ጉዳዮች ምንድን ናቸው? እነዚህን ነገሮች ለማስረጃታት ምን ማድረግ አስጠላኝ?
3. ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር መጸለይ ረድቶህ ወይም አበረታታችሁ ከሆነ፤ ምክንያቱ ምን ይመስልሃል?
4. ከልብ የመነጨ ጸሎትን ካቀረብህ በኋላ በጽኑነት በእግዚአብሔር ፊት ለመሆን ሞክረህ ታውቃለህ? ከሆነ፤ ምን ውጤት አገኘህ?
5. በየዕለቱ በግልህ መደበኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ንብብና የጸሎት ጊዜ አለህን? እንዳንዴ በቀላሉ ሐሳብህ ተበታትኖ ወደ ሌላ ጉዳይ የምታመራበት ጊዜ አለ? ከሆነ፤ ሐሳብህን የሚበታትኑ ነገሮችን እንዴት ማስነፍ የሚቻል ይመስልሃል?
6. ጸሎት ደስ ያሰኘሃልን? ደስ የሚያሰኝህ ለምንድን ነው ወይም ደስ የማያሰኝህ ለምንድን ነው?

እምነት
«በኢየሱስ ስም»

ልዩ ቃላት
ጸሎት
እግዚአብሔርን መጠበቅ

ዋቢ መጻሕፍት

(በእነዚህ ዋቢ መጻሕፍት ላይ የቀረበ ገለጻ ለማግኘት ምዕራፍ 1፤ ገጽ 32 ያለውን ማስታወሻ ይመልከቱ። የተሟላ የዋቢ መጻሕፍቱን ዝርዝር ከዚህ መጽሐፍ 2ኛው ቅጽ ላይ መመልከት ይቻላል።)

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)
1882-92 Litton, 431-32
2. Arminian (Wesleyan or Methodist)
1940 Wiley, 3:40-44, 153
1960 Purkiser, 421-24
1983 Cottrell, 2:353-708
1987-90 Oden, 1:317-74
3. Baptist
1907 Strong, 433-39
1917 Mullins, 119, 192, 224, 274, 348
1921 Mullins, 35-48
1983-87 Erickson, 405-6
4. Dispensational
1954 Chafer, 5:220-31; 7:252-54
1956 Thiessen, 298-301c, 25-34
1986 Ryrice, 381-82
5. Lutheran
1917-24 Pieper, 3:215-19
1934 Mueller, 428-34, 467-69
6. Reformed (or Presbyterian)
1559 Calvin, 2:850-920 (3.20)
1724-58 Edwards, 2:74-88, 113-18
1871-73 Hodge, 3:692-709
1878 Dabney, 713-25
1937-66 Murray, CWF, 3:168-71
7. Renewal (or Charismatic/Pentecostal)
1882-102 Williams, 2:295-98

በሮም ካቶሊክ ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional
1957 Ott, 91
2. Roman Catholic: Post - Vatican II
1980 McBrien, 1:331-32; 2:1057-99

ሌሎች ሥራዎች

- Bennett, Arthur, ed. *The Valley of Vision: A Collection of Puritan Prayer and Devotion*. Edinburgh and Carlisle, Pa.: Banner of Truth, 1975.
- Bounds, E. M. *Power Through Prayer*. Grand Rapids: Baker, 1963.
- Brother Lawrence. *The Practice of the Presence of God*. New York: Revell, 1895.
- Carson, D. A., ed. *Teach Us To Pray: Prayer in the Bible and the World*. Grand Rapids: Baker and Exter: Paternoster, 1990.
- Clowney, Edmund. *Christian Meditation*. Philadelphia: Presbyterian and Reformed, 1979.
- _____. "Prayer, Theology of." In NDT, pp. 526-27.
- Forsyth, P. T. *The Soul of Prayer*. Grand Rapids: Eerdmans, 1967 (reprint).
- Foster, Richard J. *Celebration of Discipline: The Path to Spiritual Growth*. San Francisco: Harper and Row, 1988.
- Hallesby, O. *Prayer*. Trans. by Clarence J. Carlsen. Minneapolis: Augsburg, 1959 (reprint).
- Houson, James. *The Transforming Friendship*. Oxford and Batavia, Ill.: Lion, 1989.
- Hunter, W. Bingham. *The God Who Hears*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1986.
- Kelly, Thomas R. *A Testament of Devotion*. New York: Harper, 1941.
- Law, William. *A Serious Call to a Devout and Holy Life*. Philadelphia: Westminster, 1948 (reprint).
- McIntyre, D. M. *The Hidden Life of Prayer*. Minneapolis: Bethany Fellowship Press, 1962 (reprint). (The author's name is sometimes spelled MacIntyre in other edition of this book.)
- Murray, Andrew. *The Ministry of Intercessory Prayer*. Minneapolis: Bethany House, 1981 (reprint; originally published in 1897 as *The Ministry of Intercession*).
- Ortlund, Raymond C., Jr. *A passion for God: Prayers and Meditation on the Book of Romans*. Wheaton, Ill.: Crossway, 1994.
- Prince, Derek. *Shaping History Through Prayer and Fasting*. Old Tappan, N.J.: Fleming H. Revell, 1973.
- Smith, David R. *Fasting: A Neglected Discipline*. Fort Washington, Pa.: Christian Literature Crusade, 1969.
- Spear, Wayne. *The Theology of Prayer*. Grand Rapids: Baker, 1979.
- Thomas a Kempis. *The Imitation of Christ*. Grand Rapids: Baker, 1973 (reprint).
- Unknown Christian. *The Kneeling Christian*. Grand Rapids: Zondervan, 1945.
- Wallis, Arthur. *God's Chosen Fast: A Spiritual and Practical Guide to Fasting*. Fort Washington, Pa.: Christian Literature Crusade, 1987.
- White, John. *Daring to Draw Near*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1977.

Willard, Dallas. *The Spirit of the Disciplines*. San Francisco: Harper and Row, 1988.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ

ዕብራውያን 4:14-16:- እንግዲህ ወደ ሰማያት ያረገ ታላቅ ሊቀ ካህናት የአግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ሰላምን! እምነታችንን አጥብቀን እንያዝ:- በድካማችን የማይራራልን ሊቀ ካህናት የሰንሞና! ነገር ግን አንድ እኛ በማንኛውም ነገር የተፈተነ ሊቀ ካህናት አለን! ይሁን እንጂ ምንም ኃጢአት አልሠራም:- እንግዲህ ምሕረትን እንድንቀበልና በሚያስፈልገንም ጊዜ የሚረዳንን ጸጋ እንድናገኝ ወደ ጸጋው ዙፋን በእምነት እንቅረብ:-

ዝማሬ

«በእያንዳንዱ ወጀብና ዐውሎ ወስጥ»

በእያንዳንዱ ወጀብና ዐውሎ! በእያንዳንዱ ዋይታና ጩኸት! የዕረፍት! የመጽናናት ጊዜ ይኖራል ይህም የሚሆነው በምሕረት መከደኛው ሥር ነው:-

ፈዋሽ ዘይትን ኢየሱስ እኛ ላይ የሚያፈስበት! የደስታ ዘይትን! ራሳችን ላይ የሚያደርግበት! ምቹ ከሚባል ስፍራ ሁሉ የሚበልጥ! ይህም በደሙ የተገኘ የምሕረት ስፍራ ነው:-

ሰዎች ወደ አንድነት የሚመጡበት! የተለያዩ ዕርቅ የሚያደርጉበት ስፍራ ይኖራል! ይህም በእርሱ ምሕረት ይሆናል:-

ፈተና ሊገጥመን! ስናዝን! ስንዘል! የገሃነም ደጆች ሊበረቱብን! ከምሕረቱ ውጪ ወደት እንሂዳለን? በንስር ክንፍ እንወጣለን! ሰማይ ወደ እኛ የመጣ ያህል ደስታ ይሆናል! ይህ ሁሉ የሚሆነው በእርሱ ምሕረት ነው:-

እጆቼ ሥራቸውን ያቋርጡ! አንደበቲም ጸጥ ይበል! ልቤም መምታቱን ያቁም! የእርሱን ምሕረት የዘነጋሁ እንደሆን:-

ደራሲ:- ሂዩ ስፑዌል፣ 1828፣ 1831